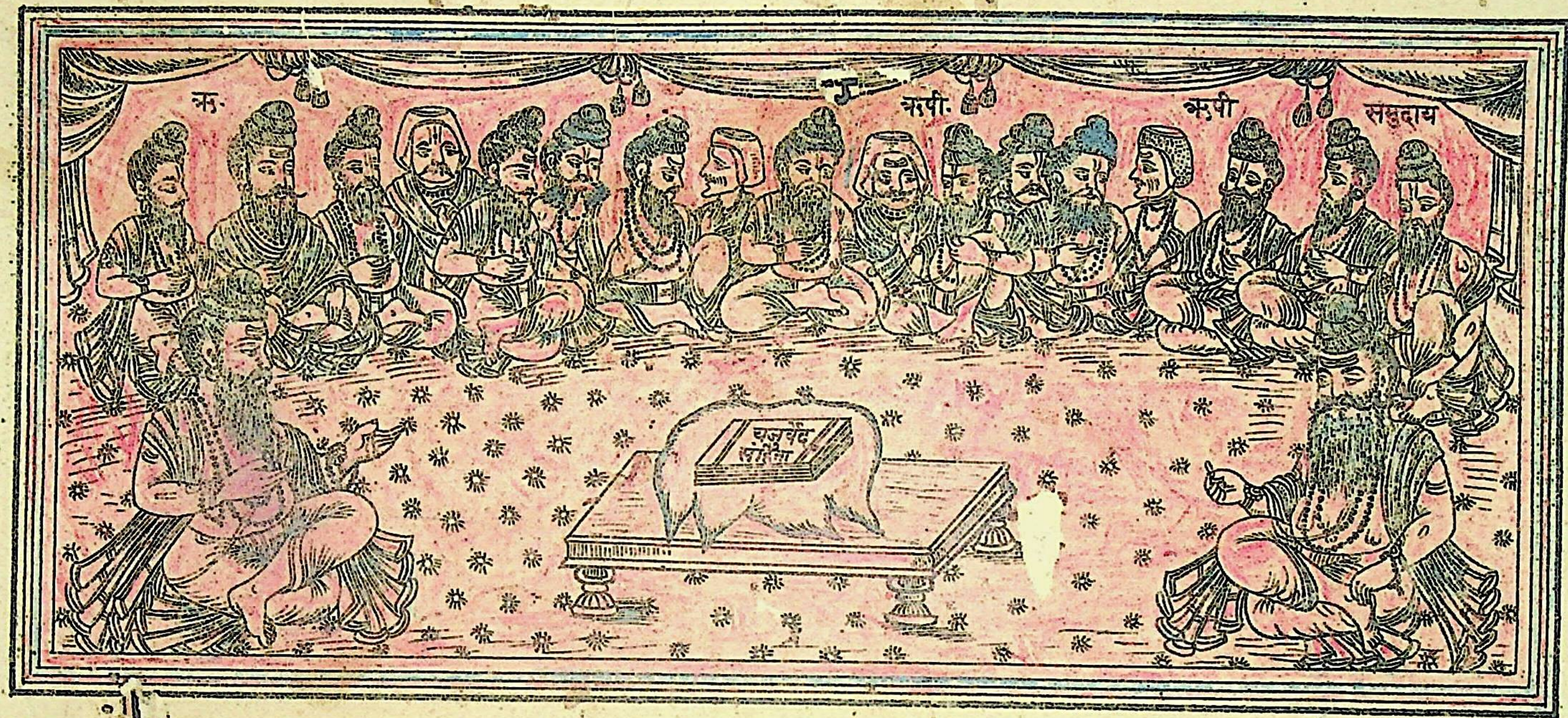
॥ अथ शुक्लयजुर्वेदमाध्यंदिनीयसंहितापा० ॥

ऋषी.
ऋषी
समुदाय
यजुर्वेद
संहिता

संहि. १

म्मर्तिसुज्ञप वसोः पुवित्रम् वसोः पुवित्रमसि शत

सोः पवित्रम सुहस्रधारम् । देवस्त्वा सविता पुनातु वसोः पवित्रेण श

धारेण सुप्प्वा काममधुक्षः ३ सा विश्ववायुः सा विश्ववायुः सा विश्वव

म्मा सा विश्वधायाः ॥ इन्द्रस्य त्त्वा भागर्ठं सोमेनातनच्मि विष्ष्ण

हव्यर्ठं रक्ष ४ [३] अग्ने व्रतपते ॥ व्रतञ्चरिष्ष्यामि तच्छकेयन्तन्मे

ध्यताम् ॥ इदमहमनृतात्सत्यमुपैमि ५ कस्त्वा ॥ युनक्ति सत्त्वा युन

कस्मै त्वा युनक्ति तस्मै त्वा युनक्ति ॥ कर्म्मणे वां वेषाय वाम् ६ प्रत्

रक्षः प्रत्युष्टर्ठं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयो निष्टप्तर्ठं रक्षो निष्टप्ता अरा

॥ उर्व्वन्तरिक्षमन्वेमि ७ धूरसि ॥ धूर्व्व धूर्व्वन्तं धूर्व्व तं योस्मान्धू

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीवेदपुरुषायनमः ॥
नुवाकसूत्रं॥इषेत्वैका,वसोःपवित्रं तिस्रो,ऽग्नेव्रतपतेसप्त,पवित्रेस्
शर्म्मासितिस्रो, धृष्टिरसिशर्म्मासिद्विकौ,देवस्यत्वातिस्रो, देवस्य
पंच, प्रत्युष्टꣳरक्षास्तिस्रो, दशैकत्रिꣳशत् ॥ ॐइषेत्त्वा इषेत्त्वोर्ज्जे
वायवस्थदेवोवः सवितापार्पयतुश्रेष्ठतमायकर्म्मण ऽ आप्
यध्वमग्न्याऽइन्द्रायभागम्प्रजावतीरनमीवाऽअयक्ष्माामावस्तेन
शतमाघशꣳसोध्रुवाऽअस्मिन्गोपतौस्यातबह्वीर्य्यजमानस्यप
शून्पाहि १ [१] वसोःपवित्त्रम् वसोःपवित्रमासिद्यौरसिपृथिव्यासि
तरिश्वनोघर्म्मोसिविश्वधाऽअसि ॥ परमेणधाम्नादृꣳहस्व

तं धूर्वं यं वयं धूर्वामः ॥ देवानामसि वह्नितमꣳ सस्नितमम्पप्रितमं जुष्टत-
मन्देवहूतमम् ८ अह्रुतमसि ॥ हविर्द्धानन्दृꣳहस्व मा ह्वार्म्मा ते यज्ञपति-
र्ह्वार्षीत् ॥ विष्णुस्त्वा क्रमतामुरुवातायापहतꣳ रक्षो यच्छन्तां पञ्च ९
देवस्य त्वा ॥ सवितुः प्प्रसवेऽश्विनोर्ब्बाहुभ्याम्पूष्णो हस्ताभ्याम् ।
अग्नये जुष्टङ्गृह्णाम्म्यग्नीषोमाभ्यां जुष्टङ्गृह्णामि १० भूताय त्वा ॥ भू-
ताय त्वा नारातये स्वरभिविख्येषन्दृꣳहन्तान्दुर्याः पृथिव्यामुर्वन्त-
रिक्षमन्वेमि पृथिव्यास्त्वा नाभौ सादयाम्म्यदित्या उपस्थेऽग्ने हव्यꣳ
रक्ष ११ [७] पवित्रे स्थः ॥ पवित्रे स्थो वैष्णव्यौ सवितुर्वः प्प्रसव
उत्पुनाम्म्यच्छिद्रेण पवित्रेण सूर्यस्य रश्मिभिः ॥ देवीरापो अग्रेगुवो

२

गुवोऽअग्रेपुवोऽग्रऽइमम्मद्य यज्ञन्नयताग्रे यज्ञपतिꣳ सुधातुं यज्ञप
तिन्देवयुवम् १२ युष्म्माऽइन्द्रो । युष्म्माऽइन्द्रोऽवृणीत वृत्रतूर्य्ये यूयमि
न्द्रमवृणीध्वं वृत्रतूर्य्ये प्रोक्षितास्स्थ ॥ अग्नये त्वा जुष्टम्प्रोक्षाम्य
ग्नीषोमाभ्यान्त्वा जुष्टम्प्रोक्षामि ॥ दैव्याय कर्म्मणे शुन्धध्वन्देवयज्या
यै यद्वोऽशुद्धाः पराजघ्नुरिदं वस्तच्छुन्धामि १३ [२] शर्म्मासि ।
शर्म्मास्यवधूतꣳ रक्षोऽवधूताऽअरातयोऽदित्यास्त्वगसि प्रति त्वादिति
र्वेत्तु । अद्रिरसि वानस्पत्यो ग्रावासि पृथुबुध्नः प्रति त्वादित्यास्त्वग्वेत्तु
तु १४ अग्नेस्तनूः । अग्नेस्तनूरसि वाचो विसर्ज्जनन्देववीतये त्वा गृ
ह्णामि बृहद्ग्रावासि वानस्पत्यः सऽइदन्देवेभ्यो हविः शमीष्व सुश

मैंशमीष्व ॥ हविष्कृदेहिहविष्कृदेहि १५ कुक्कुटोसि । कुक्कुटोसि
धुंजिह्व ऽइषमूर्ज्जमावंदुत्वयांवुयᳪसंङ्घातᳪसंङ्घातजेष्मवुर्षवृद्धमा
प्रतिंत्वावुर्षवृद्धंवेत्तुपरांपूतᳪरक्षःपरांपूताऽअरातुयोपंहतᳪरक्षोवा
गोंविविनक्तुदेवोवं÷सवितार्हिरण्यपाणिःप्रतिंगृभ्णात्वच्छिद्रेण
पाणेना १६ [३] धृष्टिरसि । धृष्टिरस्यपाग्ने ऽअग्निमामादंजहि
क्रव्यादᳪसेधादेवुयजंवह ॥ ध्रुवमंसिपृथिवींनूᳪहब्रह्मवनित्वा
सजातवन्युपंदधामिभ्रातृंव्यस्यवुधायं १७ अग्नेब्रह्म ।
ध्वधुरुणंमस्यन्तरिक्षन्नूᳪब्रह्मवनिंत्त्वाक्षत्रवनिंसजातवन्युपंदधा
मिभ्रातृंव्यस्यवुधायं । ध्रुत्रंमंसिदिवंनूᳪहब्रह्मवनित्त्वाक्षत्रवनिंसजा

४०

त्वन्युपदधामिभ्रातृव्यस्यवधाय ॥ विश्वाभ्युस्त्वाशाभ्यु॰ पू.अ.
दधामिचितस्थोर्ध्वचितोभृगूणामङ्गिरसान्तपसातप्प्यद्ध्वम १
२] शर्म्मासि । शर्म्मास्यवधूतुꣳरक्षोवधूताऽअरातयो
सिप्प्रतित्वादितिर्वेत्तु ॥ धिषणासिपर्वतीप्प्रतित्वादित्या
वस्कम्भनीरसिधिषणासिपार्वतेयीप्प्रतित्वापर्वतीर्वेत्तुध
१९ धान्यमसि । धिनुहिदेवान्प्राणायत्वोदानायत्वाव्या
दीर्ग्घामनुप्प्रसितिमायुषेधान्देवोवः सविताहिरण्यपाणिः
णात्वच्छिद्द्रेणपाणिनाचक्षुषेत्वामहीनाम्पयोसि २० [३] दे
स्यत्वा । सवितुःप्प्रसवेश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् । स

ऽपामिसमापऽ३ऽर्षधीभिः समोषधयोरसेन ॥ सर्ठ०रेवतीर्ज्जगतीभिः पृच्यन्ता७सम्मधुमतीर्म्मधुमतीभिः पृच्यन्ताम् २१ जनयत्यैत्वा । जनयत्यैत्वासंर्युमीदमग्नेरिदमग्नीषोमयोरिषेत्वाघुर्म्मोसि विश्वायुरुरुप्प्रथाऽउरुप्प्रथस्वोरुतेयज्ञपतिः प्प्रथतामग्निष्ट्वेत्वचम्मा हि०सीद्देवस्त्वासविताश्रपयतुवर्षिष्ठेधिनाके २२ माभेः । माभेम्म संविक्थाऽअतमेरुर्य्यज्ञोतमेरुर्य्यजमानस्यप्प्रजाभूयात्त्रितायत्वा द्वितायत्वैकतायत्वा २३ [३] देवस्यत्वा । सवितुः प्प्रसवेश्विनो र्ब्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ आददेन्द्द्वरक्षतन्देवेभ्यऽइन्द्रस्य बाहुरसिदक्षिण ः सहस्रभृष्टि ः शततेजावायुरसितिग्मतेजाद्विषतो

घः २४ पृथिविदेवयजनि । पृथिविदेवयजन्योषध्यास्तेमूलम्मा
हिंꣳसिषंव्व्रजङ्गच्छगोष्ठानंव्वर्षतुतेद्यौर्ब्बधानदेवसवितःपरमस्याम्पृथि
व्याꣳशतेनपाशैर्योस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्मस्तमतोमामौक्
अपाररुम् । अपाररुम्पृथिव्यैदेवयजनाद्वध्यासंव्व्रजङ्गच्छगोष्ठानंव्वर्षतु
तेद्यौर्ब्बधानदेवसवितः परमस्याम्पृथिव्याꣳशतेनपाशैर्योस्मान्द्वे
ष्टियञ्चवयन्द्विष्मस्तमतोमामौक् ॥ अररोदिवम्मापप्तोद्रप्सस्तेद्या
म्मास्कन्व्व्रजङ्गच्छगोष्ठानंव्वर्षतुतेद्यौर्ब्बधानदेवसवितः परमस्याम्पृ
थिव्याꣳ शतेनपाशैर्योस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्मस्तमतोमामौक्
२६ गायत्रेणत्वा । गायत्रेणत्वाच्छन्दसापरिगृह्णामित्रैष्टुभेनत्वाच्छ

न्दसापरिगृह्णामि जागतेन त्वा च्छन्दसा परिगृह्णामि । सुक्ष्मा चासि शिवा चासि स्योना चासि सुषदा चास्यूर्ज्स्वती चासि पयस्वती च २७ पुराक्रूरस्य विसृपो विरप्शिन्नुदादाय पृथिवीं जीवदानुम् ॥ यामैरयँश्चन्द्रमसि स्वधाभिस्तामु धीरासो ऽअनुदिश्य यजन्ते ॥ प्रोक्षणीरासादय द्विषतो वधोसि २८ [१] प्रत्युष्टँ रक्षः । प्रत्युष्टँ रक्षः प्रत्युष्टा अरातयो निष्टप्तँ रक्षो निष्टप्ता ऽअरातयः अनिशितोसि सपत्नक्षिद्वाजिनन्त्वा वाजेध्यायै सम्मार्ज्मि ॥ प्रत्युष्टँ रक्षः प्रत्युष्टा ऽअरातयो निष्टप्तँ रक्षो निष्टप्ता ऽअरातयः ॥ अनिशितासि सपत्नक्षिद्वाजिनीन्त्वा वाजेध्यायै सम्मार्ज्मि २९ अदित्यै रास्ना । सि विष्णोर्वे

ष्प्योस्यूर्ज्जोत्वादब्धेनत्वाचक्षुषावपश्यामि ॥ अग्नेर्जिह्वासिसुहूर्द्देवे
भ्योधाम्नेधाम्नेमेभवयजुषेयजुषे ३० सवितुस्त्वा। प्प्रसव ऽउत्पु
नाम्म्यच्छिद्रेणपवित्रेणसूर्यस्यरश्मिभिः ॥ सवितुर्व्वः प्प्रसव ऽउत्पु
नाम्म्यच्छिद्रेणपवित्रेणसूर्यस्यरश्मिभिः ॥ तेजोसिशुक्रमस्यमृतम
सिधामनामासिप्प्रियन्देवानामनाधृष्टन्देवयजनमसि ३१ [३] इति
श्रीवाजसनेयसंहितायांप्रथमोध्यायः १॥१०॥ अनुवाकसूत्रं॥ कृष्णो
सिषड, मेवाजजित्तिस्रो, मयीद, मर्ग्नीषोमयोःपंचक, वमेदध्यायो
चतस्रः, संवर्च्चसापंचा, मयेकव्यवाहनायपट्, सप्तचतुर्विंशत॥ कृ
ष्णोसि । कृष्णोस्याखरेष्ठोग्नयेत्वाजुष्टम्प्प्रोक्षामिवेदिरसिबर्हिषे

त्वाजुष्टुम्प्रोक्षामिबुर्हिरसिसुग्ग्भ्यस्त्वाजुष्टुम्प्रोक्षाम्म्यदित्यैव्युः
नम् १ अदित्यैव्युन्दनमसिविष्णोस्तुपोस्यूर्णम्म्रदसन्त्वास्तृणाम्नि
स्वासुस्थान्देवेभ्योभुवपतयेस्वाहाभुवनपतयेस्वाहाभूतानाम्पत
येस्वाहा २ गन्धर्वस्त्वा । विश्श्वावसुः परिदधातुविश्श्वस्यारिष्ट्यै
यजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिडऽईडितः । इन्द्रस्यबाहुरसिदक्षिणोवि
श्श्वस्यारिष्ट्यैयजमानस्यपरिधिरस्यग्निरिडऽईडितः । मित्रावरुणौ
त्वोत्तरतःपरिधत्तान्ध्रुवेणधर्म्मणाविश्श्वस्यारिष्ट्यैयजमानस्यपरि
धिरस्यग्निरिडऽईडितः ३ वीतिहोत्रन्त्वा । कवेद्युमन्तुंसमिधीमहि
। अग्नेबृहन्तमध्वरे ४ समिदसि । समिदसिसूर्य्यस्त्वापुरस्तात्पातु

कस्याश्चिदभिशंस्त्यै । सवितुर्बाहूस्थऽऊर्णम्म्रदसन्त्वास्तृणामि स्वासस्थन्देवेभ्यऽआत्वाव्वसवोरुद्राऽआदित्याः सदन्तु ५ घृताच्यसि । जुहूर्न्नाम्ना सेदम्प्रियेण धाम्ना प्रियꣳ सदऽआसीदघृताच्यस्युपभृन्नाम्ना सेदम्प्रियेण धाम्ना प्रियꣳ सदऽ आसीदघृताच्यसि ध्रुवाꣳसम्ना सेदम्प्रियेण धाम्ना प्रियꣳ सदऽआसीदप्प्रियेण धाम्ना प्रियम्सदऽआसीद ॥ ध्रुवाऽअसदन्नृतस्य योनौता विष्णो पाहि पाहि यज्ञम्पाहि यज्ञपतिम्पाहि माय्यज्ञन्यम् ६ [६] अग्ने व्वाजजित् । अग्ने स्वधाजिह्वाजन्त्वासरिष्यन्तं व्वाजजितꣳ सम्मार्ज्मि ॥ नमो देवेभ्यः स्वधा पितृभ्यः सुयमे मे भूयास्तमस्कन्नमद्य ७ अस्कन्नमद्य ।

भ्यऽआज्ज्यꣳ सम्भ्रियासमङ्घ्रिणाविष्णोमात्वावक्क्रमिषंवसुम
तीमग्ग्नेतेच्छायामुपस्थेषंविष्णोस्थानमसीत ऽ इन्द्रो वीर्यमकृ
णोदूर्ध्वोध्वरऽआस्थात् ८ अग्ग्नेवेः । अग्ग्नेवेर्होत्त्रंवेर्दूत्यमवतान्त्वा
न्द्यावापृथिवीऽअवत्वन्द्यावापृथिवीस्विष्टकृद्देवेभ्यऽइन्द्रऽआज्ज्ये
नहविषाभूत्स्वाहासञ्ज्योतिषाज्ज्योतिः ९ [३] मयीदम् । मयीद
मिन्द्रऽइन्द्रियन्दधात्वस्मान्रायोमघवानःसचन्ताम् । अस्माकꣳ
सन्त्वाशिषः सत्यानः सन्त्वाशिषऽउपहूतापृथिवीमातोपमाम्पृथि
वीमाताह्वयतामग्निराग्नीध्रात्स्वाहा १० उपहूतोद्यौः । उपहूतो
द्यौष्पितोपमान्द्यौष्पिताह्वयतामग्निराग्नीध्रात्स्वाहा । देवस्य

त्वासवितुःप्प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम्॥प्रतिगृह्णा
म्म्यग्नेष्ट्वास्येनप्प्राश्नामि ११ एतन्ते। देवसवितर्य्यज्ञम्प्राहुर्बृहस्पतये
ब्रह्मणे ।तेनयज्ञमवतेनयज्ञपतिन्तेनमामव १२ मनोजूतिः। मनो
जूतिर्ज्जुषतामाज्ज्यस्यबृहस्पतिर्य्यज्ञमिमन्तनोत्वरिष्टंय्यज्ञᳬसमि
मन्दधातु॥ विश्वेदेवासऽइहमादयन्तामोम्प्रतिष्ठ १३ एषाते।
ऽअग्नेसमित्तयावर्द्धस्वचाचप्प्यायस्व ॥ वर्द्धिषीमहिचवयमाच
प्प्यासिषीमहि॥ अग्नेवाजजिद्वाजन्त्वाससृवाᳬसंवाजजितᳬस
म्मार्ज्मि १४ [५] अग्नीषोमयोरुज्जितिम्॥अग्नीषोमयोरुज्जि
तिमनूज्जेषंवाजस्यमाप्प्रसवेनप्प्रोहामि ॥ अग्नीषोमौतमपनुदतां

स्योस्मान्द्वेष्टि यञ्च वयन्द्विष्मोवाजंस्यैनम्प्रसवेनापोहामि ॥ इन्द्रा
ग्न्योरुज्जितिमनूज्जैषंवाजंस्यमाप्रसवेनुप्प्रोहामि ॥ इन्द्राग्नीतमपंनु
दतांस्योस्मान्द्वेष्टि यञ्च वयन्द्विष्मोवाजंस्यैनम्प्रसवेनापोहामि १५
वसुंभ्यस्त्वारुद्रेभ्यंस्त्वादित्येभ्यंस्त्वासञ्जानाथान्द्यावापृथिवी
मित्रावरुणौत्वावृष्ट्यावताम् ॥ व्यन्तुवयोक्तंरिहांणामरुताम्पृषंती
र्गच्छवशापृश्निर्भूत्वादिवङ्गच्छततोनोवृष्टिमावह ॥ चक्षुष्पाऽअ
ग्नेसिचक्षुर्म्मेपाहि १६ यम्परिधिम् । यम्पंरिधिम्पुर्य्यधंत्थाऽअग्नेदेव
पणिभिर्गुह्यमानः ॥ तन्तंऽएतमनुजोषंम्भराम्म्येषनेत्त्वदंप चेतयां
ताऽअग्नेः प्प्रियम्पाथोपीतम् १७ सुंस्रवभागास्थेषाबृहन्तंः

प्प्रस्तरेष्ठाः परिधेयाश्श्चदेवाः ॥ इमांवाचमभिविश्श्वेगृणन्तऽआसद्यास्मिन्बर्हिषिमादयद्ध्वंᳬस्वाहावाट् १८ घृताचीस्त्थः । घृताचीस्त्थोधुर्य्यौपातᳬसुम्न्नेस्त्थःसुम्न्नेमांधत्तम् ॥ यज्ञनमश्श्चतऽउपचयज्ञस्यशिवेसन्तिष्ठस्वस्विष्टेमेसन्तिष्ठस्व १९ [५] अग्नेदब्धायो । शीतमपाहिमादिद्द्योः पाहिप्प्रसित्त्यैपाहिदुरिष्ट्यैपाहिदुरद्मन्न्याऽअविषन्नःपितुङ्कृणुसुषदायोनौस्वाहावाडग्नयेसंवेशपतयेस्वाहासरस्वत्यैयशोभगिन्न्यैस्वाहा २० वेदोसि । वेदोसियेनत्वन्देववेददेवेब्भ्योवेदोभवस्तेनमह्यंवेदोभूयाः ॥ देवागातुविदोगातुंवित्वागातुमित ॥ मनसस्पतऽइमन्देवयज्ञᳬस्वाहावातेधाः २१ सम्बर्हिः । सम्बर्हिर

ङ्क्ताᳪंहविषाघृतेनसमादित्यैर्वसुभिःसम्मरुद्भिः॥ समिन्द्रोविश्वैर्देवे
भिरङ्क्तान्दिव्यन्नभोगच्छतुयत्स्वाहा २२ कस्त्वा । कस्त्वाविमुञ्चतिस
त्वाविमुञ्चतिकस्मैत्वाविमुञ्चतितस्मैत्वाविमुञ्चति॥ पोषायरक्षसा
म्भागोसि २३ [४] संवर्च्चसा । संवर्च्चसापयसासन्तनूभिरगन्महिमन
सासᳪंशिवेन॥ त्वष्टासुदत्रोविदधातुरायोनुमार्ष्टुतन्वोयद्विलिष्टम् २४
दिविविष्णुः । दिविविष्णुर्व्यक्रᳪंस्तजागतेनच्छन्दसाततोनिर्भ
क्तोयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्मोऽन्तरिक्षेविष्णुर्व्यक्रᳪंस्तत्रैष्टुभेन
च्छन्दसाततोनिर्भक्तोयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्मः पृथिव्यांवि
ष्णुर्व्यक्रᳪंस्तगायत्रेणच्छन्दसाततोनिर्भक्तोयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवय

संहि. १

न्द्विषष्मोस्म्मादन्नादस्यैप्प्रतिष्ठायाऽअगन्म्मस्वः सञ्ज्योतिषाभूम २५
स्वयम्भूरसि । स्वयम्भूरसिश्श्रेष्ठोरश्मिर्म्मर्वर्च्चोदाऽअसिवर्च्चोमेदेहि । सू
र्य्यस्यावृतमन्न्वावर्त्ते २६ अग्ग्नेगृहपते । सुगृहपतिस्त्वयाग्ग्नेहङ्गृहप
तिनाभूयासꣳसुगृहपतिस्त्वम्मयाग्ग्नेगृहपतिनाभूयाः । अस्त्थूरिणौ
गार्हपत्त्यानिसन्तुशतꣳहिमाः सूर्य्यस्यावृतमन्न्वावर्त्ते २७ अग्ग्नेव्व्रतप
ते । व्व्रतमचारिषन्तदशकन्तन्न्मेराधीदमहंयऽएवास्म्मिसोस्म्मि २८
[५] अग्ग्नयेकव्व्यवाहनायस्वाहासोमायपितृमतेस्वाहा । अपह
ताऽअसुरारक्षाꣳसिवेदिषदः २९ येरूपाणि । प्प्रतिमुञ्चमानाऽअ
सुराः सन्तः स्वधयाचरन्ति ॥ परापुरोनिपुरोयेभरन्त्यग्ग्निष्टाँल्लोका

पू.अ. २ ९

त्पणुं दात्युस्म्मात् ३० अत्रपितरः। अत्रपितरोमादयद्ध्वं यथाभाग मावृषायद्ध्वम्॥ अमीमदन्तपितरोयथाभागमावृषायिषत ३१ न मोवः पितरोरसायनमोवः पितरः शोषायनमोवः पितरोजीवायनमो वः पितरःस्वधायैनमोवः पितरोघोरायनमोवः पितरोमन्यवेनमोव ः पितरः पितरोनमोवोगृहान्नः पितरोदत्तसतोवः पितरोदेष्म्मैतद्वः पितरोवासऽआधत्त ३२ आधत्त पितरोगर्भङ्कुमारम्पुष्करस्स्रजम्॥ यथेहपुरुषोसत् ३३ ऊर्ज्जम्वहन्तीः। ऊर्ज्जंवहन्तीरमृतंघृतम्पयः कीलालंपरिस्रुतम्। स्वधास्त्थतर्प्पयतमेपितॄन् ३४ [६] इतिसंहि तायांद्वितीयोध्यायः २ समिधाग्निम, भूर्भुवःस्वश्चतुष्का, वग्नि

संहि. ज्योतिर्द्वे, उपप्रयन्तषड्विंशति, भूर्भुव स्वःश्चतस्रो, गृहामात्तिस्रः, पू. अ

१० प्रघासिनः पंच, पूर्णादर्व्विद्वे, ऽअक्षन्नमीमन्तषडे, षतेसप्त, दश १० २

त्रिषष्टीः समिधाग्निम् । समिधाग्निन्दुवस्यतघृतैर्बोधयतातिथिम्

॥ आस्मिन्हव्यजुहोतन १ सुसमिद्धायशोचिषे ॥ घृतन्तीव्रञ्जु

होतन ॥ अग्नयेजातवेदसे २तन्त्वा । समिद्भिरङ्गिरोघृतेनवर्द्धयाम

सि ॥ बृहच्छोचायविष्ठ्य ३ उपत्वा । ग्नेहविष्मतीर्घृताचीर्यन्तु

हर्य्यत॥ जुषस्वसमिधोमम ४ [४] भूर्भुवः । भूर्भुवःस्वर्द्यौरिवभू

म्नापृथिवीववरिम्णा ॥ तस्यास्तेपृथिवि देवयजनिपृष्ठेग्निमन्नादम १०

न्नाद्यायादधे ५ आयम् । आयङ्गौःपृश्निरक्रमीदसदन्मातरम्पुरः ॥

पितरञ्च प्प्रयन्त्स्वः ६ अन्तश्चरति । रोचनास्य प्प्राणादपानती ॥ व्य
ख्यन्महिषो दिवम् ७ त्रिँशद्धाम । त्रिँशद्धाम विराजति वाक्पतं
ङ्गाय धीयते ॥ प्रति वस्तोरह द्युभिः ८ [४] अग्निर्ज्ज्योतिः । अ
ग्निर्ज्ज्योतिर्ज्ज्योतिरग्निः स्वाहा सूर्य्यो ज्ज्योतिर्ज्ज्योतिः सूर्य्यः स्वा
हा । अग्निर्व्वर्च्चो ज्ज्योतिर्व्वर्च्चः स्वाहा सूर्य्यो व्वर्च्चो ज्ज्योतिर्व्वर्च्चः स्वाहा ।
ज्योतिः सूर्य्यः सूर्य्यो ज्ज्योतिः स्वाहा ९ सजूर्द्देवेन । सवित्रा सजू रात्र्ये
न्द्रवत्या ॥ जुषाणो ऽ अग्निर्व्वेतु स्वाहा ॥ सजूर्द्देवेन सवित्रा सजूरुषसेन्द्र
वत्या । जुषाणः सूर्य्यो व्वेतु स्वाहा १० [२] उपप्प्रयन्तो ऽ अध्वरम् ।
उपप्प्रयन्तो ऽ अध्वरम्मन्त्रं व्वोचेमाग्नये ॥ आरे ऽ अस्मे च शृण्वते ११

अग्निर्म्मूर्द्धा । दिवः कुकुत्पतिः पृथिव्या ऽ अयम् ॥ अपाᳬरेताᳬसि जिन्वति १२ उभावाम् । उभावामिन्द्राग्नी ऽ आहुवद्ध्या ऽ उभाराधं सः सहमादयद्ध्यै ॥ उभादातारा विषाᳬरयीणामुभावाजस्यसातये हुवेवाम् १३ अयन्ते । अयन्तेयोनिर्ऋत्वियोयतोजातो ऽ अरोच थाः ॥ तञ्जानन्नग्न ऽ आरोहाथानोवर्द्धयारयिम् १४ अयमिह । प्प्रथमोधायिधातृभिर्होतायजिष्ठो ऽ अद्ध्वरेष्वीड्यः ॥ यमप्नवानोभृगवो विरुरुचुर्व्वनेषुचित्रंव्विभ्वंव्विशेविशे १५ अस्यप्प्रत्नाम् ॥ अस्य प्प्रत्नामनुद्द्युतᳬशुक्रन्दुदुह्रे ऽ अह्रयः ॥ पयः सहस्रसामृषिम् ॥ तनू पा ऽ अग्ने । सितनूवम्मेपाह्यायुर्द्दा ऽ अग्नेस्यायुर्म्मेदेहिवर्च्चोदा ऽ अग्ने

सिवर्च्चोमेदेहि ॥ अग्ग्नेयन्न्मेतन्न्वाऽऊनन्तन्न्मऽआपृण ॥ १७ इन्धा
नास्त्वा । शतꣳहिमान्द्युमन्तꣳसमिधीमहि ॥ वयस्वन्तोवयस्कृतꣳ
सहस्वन्तꣳसहस्कृतम् ॥ अग्ग्नेसपत्नदम्भनमदब्धासोऽअदाभ्यम् ।
चित्रावसोस्वस्तितेपारमशीय १८ सन्त्वम् । सन्त्वमग्ग्नेसूर्य्यस्यवर्च्च
सागथाꣳसमृषीणाꣳस्तुतेन ॥ सम्प्रियेणधाम्नासमहमायुषासंवर्च्च
सासम्प्रजयासꣳरायस्पोषेणग्मिषीय १९ अन्धस्थ । अन्धस्था
न्धोवोभक्षीयमहस्थमहोवोभक्षीयोर्ज्जस्थोर्ज्जंवोभक्षीयरायस्पो
षस्थरायस्पोषंवोभक्षीय २० रेवतीरमद्ध्वम् । रेवतीरमद्ध्वमस्मिन्
न्योनावस्मिन्गोष्ठेस्मिँल्लोकेस्मिन्क्षये ॥ इहैवस्तमापगात २१

संहि. १२

पू.अ. ३

सुꣳहितासि । विश्वरूप्पूर्ज्जामाविशगौपत्त्येन ॥ उपत्त्वाग्नेदिवेदि
वेदोषावस्तर्द्धियावयम् ॥ नमोभरन्तऽएमसि २२ राजन्तमद्ध्वराणां
म् । राजन्तमद्ध्वराणाङ्गोपामृतस्यदीदिविम् ॥ वर्द्धमानꣳस्वेदमे २३
सनः । सनः पितेवसूनवेग्नेसूपायनोभव । सचस्वानः स्वस्तये
२४ अग्नेत्त्वम् । अग्नेत्त्वन्नोऽअन्तमऽउतत्त्राताशिवोभवावरू
थ्थ्यः । वसुरग्निर्वसुश्श्रवाऽअच्छानक्षिद्द्युमत्तमꣳरयिन्दाः २५ तन्त्वा
। तन्त्वाशोचिष्ठदीदिवः सुम्नायनूनमीमहेसखिभ्भ्यः ॥ सनोबो
धिश्श्रुधीहवमुरुष्ष्याणोऽअघायतः समस्म्मात् २६ इडऽएहि । इडए
ह्यदितऽएहिकाम्म्याऽएत ॥ मयिवः कामधरणम्भूयात् २७ सोमान

१२

सोमानुं स

ऊंस्वरणम्॥कृणुहिब्रह्मणस्पते ॥ कुक्षीवन्तुंयऽऔशिजः २८योरे
वान् । योरेवान्योऽअमीवहावसुवित्पुष्टिवर्द्धनः ॥ सनःसिषक्कुयस्तु
रः २९ मानः । मानुःशंसोऽअररुषोधूर्तिःप्प्रणङ्गमर्त्यस्य । रक्षाणो
ब्रह्मणस्पते ३० महित्रीणाम्।महित्रीणामवोस्तुद्युक्षम्मित्रस्यार्य
म्मणः ॥ दुराधर्षंव्वरुणस्य ३१ नहितेषाम्।नहितेषाममाचनताध्वसु
वारणेषु।ईशेरिपुरघशंसः ३२ तेहिपुत्रासोऽअदितेःप्प्रजीवसेमर्त्या
य ॥ ज्योतिर्यच्छन्त्यजस्त्रम् ३३ कदाचन । स्तरीरसिनेन्द्रसश्श्चसि
दाशुषे ॥ उपोपेन्नुमघवन्भूयऽइन्नुतेदानन्देवस्यपृच्यते ३४ तत्सवि
तुः । तत्सवितुर्वरेण्यम्भर्गोदेवस्यधीमहि । धियोयोनःप्प्रचोदयात्

३५ शतम् १०० परितैदडभौरथोस्म्मा ३ ॥ अश्नोतुविश्श्वतं ॥ येनुरक्षंसिदाशुषं ३६ [२६] भूर्भुवः । भूर्भुवस्वः सुप्प्रजाः प्प्रजाभिं स्याथंसुवीरोवीरैः सुपोषः पोषैः ॥ नर्य्यप्प्रजाम्मैपाहिशथंस्यं पशून्मेपाह्यथर्य्यपितुम्मेपाहि ३७ आगन्म । विश्श्ववेदसमुस्म्मभ्यंवसुवित्तमम् ॥ अग्नेसम्म्राडभिद्युम्न्नमभिसहऽआयच्छस्व ३८ अयमग्निः । अयमग्निर्गृहपतिर्ग्गार्हपत्यः प्प्रजायावसुवित्तमः ॥ अग्नेगृहपतेभिद्युम्न्नमभिसहऽआयच्छस्व ३९ अयमग्निः । अयमग्निः पुरीष्प्योरयिमान्पुष्टिवर्द्धनः ॥ अग्नेपुरीष्प्याभिद्युम्न्नमभिसहऽआयच्छस्व ४० [४] गृहामा । बिभीतमावैपन्द्धमूर्ज्जम्बिभ्रतः

ऽएमसि ॥ ऊर्जम्बिभ्रद्वः सुमनाः सुमेधा गृहानैमि मनसा मोदमानः
४१ येषामद्ध्येति । प्रवसन्येषु सौमनसो बहुः ॥ गृहानुपह्वयामहे
ते नो जानन्तु जानतः ४२ उपहूताऽइह । गावऽउपहूताऽअजावयः ॥
अथोऽअन्नस्य कीलालऽउपहूतो गृहेषु नः ॥ क्षेमाय वः शान्त्यै प्रपद्ये शि
वꣳ शग्मꣳ शंयोः शंयोः ४३ [३] प्रघासिनो हवामहे । मरुतश्च
रिशादसः ॥ करम्भेण सजोषसः ४४ यद्ग्रामे । यदरण्ये यत्स
भायां यदिन्द्रिये ॥ यदेनश्चकृमा वयमिदन्तदवयजामहे स्वाहा ४५
मो षू णः । मो षू णऽइन्द्रात्र पृत्सु देवैरस्ति हि ष्मा ते शुष्मिन्नवयाः ॥
॥ महश्चिद्यस्य मीढुषो यव्या हविष्मतो मरुतो वन्दते गीः ४६ अक्र

न्कर्म्मकर्म्मकृतं÷सहवाचामयोभुवा॥ देवेभ्यःकर्म्मकृत्वास्तम्प्रे
तंसचाभुवः ४७ अवंभृथनिचुम्पुण। निचेरुरसिनिचुम्पुणः॥ अ
वदेवैर्देवकृतमेनोयासिषमवमर्त्यैर्म्मर्त्यकृतम्पुरुराव्णोदेवरिषस्पा
हि४८[५] पूर्णादर्विपरापत सुपूर्ण्णापुनरापत॥वस्नेववि क्री
णावहाऽइषमूर्ज्जंशतक्रतो ४९ देहिमे । देहिमेददामितेनिमेधेहिनि
तेदधे॥ निहारञ्चहरासिमेनिहारन्निहराणितेस्वाहा ५० अक्षन्नमीमद
न्त। अक्षन्नमीमदन्तह्यवप्रियाऽअधूषत ॥ अस्तोषतस्वभान
वोविप्प्रानविष्ठयामतीयोजान्विन्द्रतेहरी ५१ सुसन्दृशन्त्वा। सुस
न्दृशन्त्वावयम्मघवन्वन्दिषीमहि ॥ प्रनूनम्पूर्णवन्धुरस्तुतोयासिव

शा॑ऽ ॥ ऽअनु॒ मो॑जा॒न्द्विन्द्र॑ते॒हरीं ५२ मनो॒नु। मनो॒न्वाह्वा॑महेनारा
शु॒ꣳसेन॒ स्तोमे॑न। पि॒तॄ॒णाञ्च॒ मन्म॑भिः ५३ आन॑ः। आन॑ऽएतु॒मनः॒
पुनः॒ क्रत्वे॒दक्षा॑ाय॒ जी॒वसे॑॥ ज्योक्च॒सूर्यं॑ दृ॒शे ५४ पुन॑र्नः। पुन॑र्नःपि
तरो॒मनो॒ दृदा॑तु॒दैव्यो॒ जन॑ः॥ जी॒वं व्रातꣳ सचेमहि ५५ व॒यꣳसो॑मव्रते
तव॒मन॑स्त॒नूषु॒ बिभ्र॑तः॥ प्र॒जाव॑न्तः सचेमहि ५६ एषते॑। रुद्र भा॒गः
स॒हस्व॒स्राम्बि॑कया॒तञ्जु॑षस्व॒स्वाहै॒षते॑ रुद्र भा॒गऽआ॒खुस्ते॑ प॒शुः ५७ अ
व॑रुद्र॒म्। अव॑रुद्र॒मदी॑मह्य॒व दे॒वं त्र्य॑म्बकम्॥ यथा॑ नो॒ वस्य॑स॒स्क
र॒द्यथा॑ नः॒ श्रेय॑सस्क॒रद्यथा॑नो॒ व्यव॒सा॒ययात्॑ ५८ भे॒षज॒म॑सि। भे
ष॒जङ्गवे॒ऽश्वा॑य॒पुरु॑षाय भेष॒जम्॥ सु॒खम्मे॒षाय॑ मे॒ष्यै ५९ त्र्यम्ब

संहि. १९

कंयजामहे । सुगन्धिम्पुष्टिवर्द्धनम् ॥ उर्व्वारुकमिवबन्धनान्मृत्यो र्म्मुक्षीयमामृतात् ॥ त्र्यम्बकंयजामहेसुगन्धिम्पतिवेदनम् ॥ उर्व्वा रुकमिवबन्धनादितोमुक्षीयमामुतः ६० एतत्ते । रुद्रावसन्तेनपरो मूजवतोतीहि ॥ अवततधन्वापिनाकावसःकृत्तिवासाऽअहिंᳬस न्नःशिवोतीहि ६१ त्र्यायुषञ्जमदग्नेः कश्यपस्यत्र्यायुषम् ॥ यद्देवे षुत्र्यायुषन्तन्नोऽअस्तुत्र्यायुषम् ६२ शिवोनाम । शिवोनामासिस्व धितिस्तेपितानमस्तेऽअस्तुमामाहिंᳬसीः ॥ निर्वर्त्तयाम्म्यायुषेन्ना द्यायप्प्रजननायरायस्पोषायसुप्प्रजास्त्वायसुवीर्य्याय ६३॥१०

[७] इतिसंहितायांतृतीयोध्यायः३ एदंद्वे, महीनाम्पयश्चतस्र, आ

पू. अ. ३ १९

कृत्या, ऋक्सामयो, द्विंकौ, मतंकृणुतषडे, षतेचतस्रो, वसव्यासिति
स्र, एषतेद्वे, शुक्रंत्वाचतस्रो, दित्यास्त्वगष्टौ, दशसप्तत्रिꣳशत् १० ए
दम । एदमगन्मदेवयजनम्पृथिव्यायत्रदेवासोऽअजुषन्तविश्वे ॥
ऋक्सामाभ्याꣳसन्तरन्तोयजुर्भीरायस्पोषेणसमिषामदेम ॥ इ
माऽआपः शमुमेसन्तुदेवीरोषधेत्रायस्वस्वधितेमैनꣳहिꣳसीः १ आ
पोऽअस्मान् । आपोऽअस्मान्मातरः शुन्धयन्तुघृतेननोघृतप्वः
पुनन्तु ॥ विश्वꣳहिरिप्रम्प्रवहन्तिदेवीरुदिदाभ्यःशुचिरापूतऽएमि
॥दीक्षातपसोस्तनूरसितान्त्वाशिवाꣳशग्मामपरिदधेभद्रंवर्णम्पुष्यं
न् २ [२] महीनाम्पयः । महीनाम्पयोसिवर्च्चोदाऽअसिवर्च्चोमेदे

हि ॥ वृत्रस्यासिकनीनकश्चक्षुर्दाऽअसिचक्षुर्म्मेदेहि ॥ ३ ॥ चित्प
तिर्म्मा । चित्पतिर्म्मापुनातुवाक्पतिर्म्मापुनातुदेवोमासवितापुनात्व
च्छिद्रेणपवित्रेणसूर्य्यस्यरश्मिभिः ॥ तस्यतेपवित्रपतेपवित्रपूतस्य
यत्कामःपुनेतच्छकेयम् ४ आवः । आवोदेवासऽईमहेवामम्प्रय
त्यध्वरे ॥ आवोदेवासऽआशिषोयज्ञियासोहवामहे ५ स्वाहायज्ञम् ।
स्वाहायज्ञंमनसः स्वाहोरोरन्तरिक्षात्स्वाहाद्यावापृथिवीभ्याᳩस्वा
हावातादारभेस्वाहा ६ [४] आकूत्यैप्रयुजे । आकूत्यैप्रयुजेग्न
येस्वाहामेधायैमनसेग्नयेस्वाहादीक्षायैतपसेग्नयेस्वाहासरस्वत्यैपू
ष्णेग्नयेस्वाहा ॥ आपोदेवीर्बृहतीर्विश्वशम्भुवोद्यावापृथिवीऽउ

रोऽअन्तरिक्ष। बृहस्पतयेहविषाविधेमस्वाहा ७ विश्वोदेवस्य। वि
श्वोदेवस्यनेतुर्म्मर्त्तोवुरीतसख्यम्॥ विश्वोरायऽइषुध्यतिद्युम्नं
वृणीतपुष्यसेस्वाहा ८ [२] ऋक्सामयोःशिल्पे। ऋक्सामयोः
शिल्पेस्थस्तेवामारभेतेमापातमास्ययज्ञस्योदृचः॥ शर्म्मासिश
र्म्ममेयच्छनमस्तेऽअस्तुमामाहिंसीः ९ ऊर्गसि। ऊर्गस्याङ्गिरस्यू
र्णम्म्रदाऽऊर्जंमयिधेहि॥ सोमस्यनीविरसिविष्णोःशर्म्मासिशर्म्म
यजमानस्येन्द्रस्ययोनिरसिसुसस्याःकृषीस्कृधि। उच्छ्रयस्ववन
स्पतऽऊर्द्ध्वोमापाह्यंहसऽआस्ययज्ञस्योदृचः १० [२] व्रतङ्कृणु
त। व्रतङ्कृणुताग्निर्ब्रह्माग्निर्यज्ञोवनस्पतिर्यज्ञियः॥ दैवीन्धियं

म्मनामहेसुमृडीकामुभिष्टंयेवर्च्चोधांऽयुज्ञवाहसꣳसुतीर्थानोऽअसद्व
शे ॥ येदेवामनोजातामनोयुजोदक्षंक्रतवस्तेनोवन्तुतेनंःपान्तुतेभ्युः
स्वाहा ११ श्वात्राःपीताः । श्वात्राःपीताभंवतयूयमापोऽअस्मा
कमुन्तरुदरेसुशेवाः ॥ ताऽअस्मभ्यंमयुक्ष्माऽअनमीवाऽअना
गसः स्वदन्तुदेवीरमृताऽऋतावृधः १२ इयन्ते । यज्ञियातनूरपोमुञ्चा
मिनप्प्रजाम् ॥ अꣳहोमुचःस्वाहाकृताःपृथिवीमाविंशतपृथिव्यास
म्भंव १३ अग्नेत्वम् । अग्नेत्वꣳसुजागृहिवयꣳसुमन्दिषीमहि ॥ रक्षा
णोऽअप्प्रयुच्छन्प्रबुधेनःपुनस्कृधि १४ पुनर्म्मनः । पुनर्म्मनःपुनरा
युर्म्मऽआगन्पुनःप्प्राणःपुनरात्त्माम्ऽआगन्पुनश्चक्षुःपुनःश्श्रोत्रं

म्मुऽआगंन् ॥ वैश्श्वानरोऽअदब्धस्तनूपाऽअग्निर्न्नः पातुदुरितादव
द्यात् १५ त्वमग्ग्ने । व्रतपाऽअसिदेवऽआमर्त्येष्ष्वा ॥ त्वंय्यज्ञेष्ष्वी
ड्यः ॥ रास्वेयत्सोमाभूयोभरदेवोनः सविताव्वसोर्द्दाताव्वस्वदात् १६
[६] एषातेशुक्क्रतनूरेतद्वर्च्चस्तयासम्भवभ्भ्राजङ्गच्छ ॥ जूरसिधृताम
नसाजुष्टाव्विष्ष्णवे १७ तस्यास्ते । सत्त्यसवसः प्प्रसवेतन्न्वोयन्त्र
मशीयस्वाहा ॥ शुक्क्रमसिचन्द्रमस्यमृतमसिव्वैश्श्वदेवमसि १८ चि
दसि । मनासिधीरसिदक्षिणासिक्षत्त्रियासियज्ज्ञियास्यदितिरस्युभय
तः शीर्ष्णी ॥ सानः सुप्प्राचीसुप्प्रतीच्येधिमित्त्रस्त्वापदिबध्नीता
म्पूषाद्ध्वनस्प्पात्त्विन्द्रायाद्ध्यक्षाय १९ अनुत्वामातामन्न्यतामनुपि

संहि. १८ पू.अ. ४

तानुऽभ्भ्रातासगर्भ्योनुसखासयूथ्यः ॥ सादेविदेवमच्छेहीन्द्रायसो
मꣳरुद्रस्त्वावर्त्तयतुस्वस्तिसोमसखापुनरेहि २० [४] वस्व्यसि । व
स्व्यस्यदितिरस्यादित्यासिरुद्रासिचन्द्रासि ॥ बृहस्पतिष्ट्वासुम्म्नेर
म्म्णातुरुद्रोवसुभिराचके २१ अदित्यास्त्वा । मूर्द्धन्नाजिघर्म्मिदेव
यजनेपृथिव्याऽइडायास्पदमसिघृतवत्स्वाहा ॥ अस्म्मेरमस्वास्म्मे
तेबन्धुस्त्वेरायोमेरायोमाव्वयꣳरायस्प्पोषेणवियौष्म्मतोतोरायः
२२ समख्ये । देव्याधियासन्दक्षिणयोरुचक्षसा ॥ मामऽआयुः
प्प्रमोषीम्म्मोऽअहन्तववीरंविदेयतवदेविसन्दृशि २३ [३] एषते । १८
गायत्रोभागऽइतिमेसोमायब्रूतादेषतेत्रैष्टुभोभागऽइतिमेसोमायब्रूता

द्वेषतेजागतोभागऽइतिमेसोमायब्रूताच्छन्दोनामानाꣳसाम्राज्यङ्ग
च्छेतिमेसोमायब्रूतादास्माकोसिशुक्रस्तेग्रह्योविचितस्त्वाविचि
न्वन्तु २४ अभित्त्यम् । अभित्त्यन्देवꣳसवितारमोण्योः कवि
क्रतुमर्च्चामिसत्त्यसवꣳरत्नधामभिप्प्रियम्मतिङ्कविम् ॥ ऊर्द्ध्वायस्या
मतिर्भाऽअदिद्युतत्त्सवीमनिहिरण्यपाणिरमिमीतसुक्रतुः कृपास्वः
॥ प्रजाभ्यस्त्वाप्प्रजास्त्वानुप्प्राणन्तुप्प्रजास्त्वमनुप्प्राणिहि २५
[२] शुक्रन्त्वा । शुक्रेणक्रीणामिचन्द्रञ्चन्द्रेणामृतममृतेन ॥ सग्मे
तेगोरस्म्मेतेचन्द्राणितपसस्तनूरसिप्प्रजापतेर्व्वर्ण्णः परमेणपशुना
क्रीयसेसहस्रपोषम्पुषेयम् २६ मित्रोनः । मित्रोनऽएहिसुमित्रधऽइ

संहि· न्द्रस्योरुमाविंशदक्षिणमुशन्नुशन्तꣳस्योनः स्योनम् ॥ स्वानभ्रा पू

१९ जाङ्घारेबम्भारिहस्तसुहस्तकृशानवेतेवः सोमक्रयणास्तान्रक्षध्वम्मा ४

वोदभन् २७ परिमा । ग्नेदुश्चरिताद्बाधस्वामासुचरितेभज । उदा

युषास्वायुषोदस्थाममृताँ२ ॥ ऽअनु २८ प्रतिपन्थाम् । प्रतिपन्थां

मपद्महिस्वस्तिगामनेहसम् ॥ येनविश्वाः परिद्विषोवृणक्तिविन्दते

वसु २९ [४] अदित्यास्त्वक् । अदित्यास्त्वगस्यदित्यैसदऽआसी

द ॥ अस्तभ्नाद्द्यांवृषभोऽअन्तरिक्षममिमीतवरिमाणम्पृथिव्याः ॥

आसीदद्विश्वाभुवनानिसम्राड्विश्वेत्तानिवरुणस्यव्रतानि ३० व १९

नेषुवि । वनेषुव्यन्तरिक्षन्ततानवाजमर्वत्सुपयऽउस्रियासु ॥ हृत्सु

क्रतुंव्वरुणोव्विक्ष्वग्निन्दिविसूर्य्यमदधात्सोममद्रौ ३१ सूर्य्यस्यच
क्षुः सूर्य्यस्यचक्षुरारोहाग्नेरक्ष्णःकनीनकम् ॥ यत्रैतशेभिरीयसेभ्रा
जमानोव्विपश्चिता ३२ उस्रावेतम् । उस्रावेतन्धूर्षाहौयुज्येथामन
श्रूऽअवीरहणौब्रह्मचोदनौ ॥ स्वस्तियजमानस्यगृहान्गच्छतम् ३३
भद्रोमे । सिप्प्रच्यवस्वभुवस्पतेव्विश्वान्यभिधामानि ॥ मात्त्वा
परिपरिणोव्विदन्मात्वापरिपन्थिनोव्विदन्मात्वाव्वृकाऽअघायवोव्विद
न् ॥ श्येनोभूत्वापरापतयजमानस्यगृहान्गच्छतन्नौसँस्कृतम् ३४ न
मोमित्रस्य । नमोमित्रस्यव्वरुणस्यचक्षसेमहोदेवायतदृतँ सपर्य्यत ॥
दूरेदृशेदेवजातायकेतवेदिवस्पुत्रायसूर्य्यायशँसत ३५ वरुणस्यो

त्तम्भनम् । वरुणस्योत्तम्भनमसिवरुणस्यस्कम्भसर्ज्जनीस्थोवरु
णस्यऽऋतसदन्न्यसिवरुणस्यऽऋतसदनमसिवरुणस्यऽऋतसदनमा
सीद ३६ याते । यातेधामानिहविषायजन्तितातेविश्श्वापरिभूरस्तु
यज्ञम् ॥ गयस्फानःप्प्रतरणःसुवीरोवीरहाप्प्रचरासोमदुर्य्यान् १०
३७ [८] इतिसंहितापाठेचतुर्थोध्यायः ४ ॥ १० ॥ अग्नेस्तनू,
रापतयेचतुष्कौ, तमायनीद्वे, इन्द्रघोषस्तिस्रो, युंजतेष्टौ, देवस्यत्वा
चतस्रो, देवस्यत्वापंच, विभूरसिचतस्रो, ज्योतिरसिषडुरुविष्णो
तिस्रो,दशत्रिचत्वारिंशत्॥अग्नेस्तनूः।अग्नेस्तनूरसिविष्णवेत्वा
सोमस्यतनूरसिविष्णवेत्वातिथेरातिथ्यमसिविष्णवेत्वाश्येना

यंत्त्वासोमभृतेविष्णवेत्त्वाग्नयेत्त्वारायस्पोषदेविष्णवेत्त्वा १ अ
ग्नेर्ज्जनित्रम् । अग्नेर्ज्जनित्रंमसिवृषणौस्थऽउर्वश्यंस्यायुरंसिपुरूर
वाऽअसि ॥ गायत्रेणंत्त्वाच्छन्दसामन्थामित्रैष्टुंभेनत्वाच्छन्दसाम
न्थामिजागतेनत्वाच्छन्दसामन्थामि २ भवतन्नः । भवतन्नःसमनं
सौसचेतसावरेपसौ ॥ मायज्ञꣳहिꣳसिष्टम्मायज्ञपंतिजातवेदसौशिवौ
भवतमद्यनः ३ अग्नावग्निः । अग्नावग्निश्चरतिप्प्रविष्टऽऋषीणा
म्पुत्रोऽअभिशस्तिपावा ॥ सनःस्योनःसुयजायजेहदेवेभ्योहव्यꣳ
सदमप्प्रयुच्छन्त्स्वाहा ४ [४] आपतयेत्वा । आपतयेत्त्वापरिपत
येगृह्णामितनूनप्त्रेशाक्कुरायशक्क्वनऽओजिष्ठाय ॥ अनाधृष्टमस्यनाधृ

ओ

ष्व्यन्देवानुमेजोनंभिशस्त्यभिशस्तिपाऽअंनाभिशस्तेन्न्यमञ्जंसा
सुत्त्यमुपंगेषᳫंस्वितेमांधाः ५ अग्नेंव्रतपाः ॥ अग्नेंव्रतपास्त्वेव्रंत
पासातवंतनूरियᳫंसामयिसोममंतनूरेषासात्वयिं ॥ सुहनौव्रतपतेव्र
तान्न्यनुंमेदीक्षान्दीक्षापंतिर्म्मन्न्यंतामनुतपस्तपंस्प्पतिः ६ अᳫंशुर
ᳫंशुष्टेदेवसोमाप्प्यांयतामिन्द्रांयैकधनविंदे॥आतुभ्युमिन्द्रःप्प्या
यंतामात्त्वमिन्द्रांयप्प्यायस्व॥आप्प्यांययास्म्मान्त्सखीन्त्सन्न्या
मेधयांस्वस्तितेंदेवसोमसुत्त्यामंशीय ॥ एष्टारायःप्प्रेषभगांयऽऋत
मृतवादिभ्योनमोद्यावांपृथिवीभ्याम् ७ यातें । यातेंऽअग्नेयᳫंशा
यातनूर्वर्षिष्ठागह्वरेष्ठा॥उग्रंवचोऽअपांवधीत्त्वेषंवचोऽअपांवधीत्स्वा

हा॑ ॥ याते॑ऽअग्नेरज॒ꣳशया॑त॒नूर्वर्षि॑ष्ठा गह्वरे॒ष्ठा ॥ उ॒ग्रं वचो॒ऽअपा॑वधी
त्त्वे॒षं वचो॒ऽअपा॑वधी॒त्स्वाहा॑ ॥ याते॑ऽअग्ने हरि॒शया॑त॒नूर्वर्षि॑ष्ठा गह्वरे॒ष्ठा ॥
उ॒ग्रं वचो॒ऽअपा॑वधी॒त्त्वे॒षं वचो॒ऽअपा॑वधी॒त्स्वाहा॑ ८ [४] त॒प्ताय॑
नीमे । त॒प्ताय॑नीमेसि वि॒त्ताय॑नीमे॒ऽस्यव॑तान्मा नाथि॒ताद॑व॑तान्मा व्य
थि॒तात् ॥ वि॒देद॒ग्निर्नभो॒ नामाग्ने॑ऽअङ्गि॒रः॒ऽआयु॑ना॒ नाम्ने॒हि॒ यो॒ऽस्या
म्पृ॑थि॒व्यामसि॒ यत्ते॑ऽना॑धृष्टं॒ नाम॑ य॒ज्ञियं॒ तेन॒ त्वाद॑धे वि॒देद॒ग्निर्नभो॒ना
माग्ने॑ऽअङ्गि॒रः॒ऽआयु॑ना॒ नाम्ने॒हि॒ यो द्वि॒तीय॑स्याम्पृथि॒व्यामसि॒ यत्ते॑ना॑
धृष्टं॒ नाम॑ य॒ज्ञियं॒ तेन॒ त्वाद॑धे वि॒देद॒ग्निर्नभो॒ नामाग्ने॑ऽअङ्गि॒रः॒ऽआयु॑ना॒
नाम्ने॒हि॒ यस्तृ॒तीय॑स्याम्पृथि॒व्यामसि॒ यत्ते॑ना॑धृष्टं॒ नाम॑ य॒ज्ञियं॒ तेन॒ त्वा

दधे ॥ अनुत्वादेववीतये ९ सिᳬहस्यसि । सपत्नसाहीदेवेभ्यः कल्पस्वसिᳬहस्यसिसपत्नसाहीदेवेभ्यः शुन्धस्वसिᳬहस्यसिसपत्नसाहीदेवेभ्यः शुम्भस्व १०[२] इन्द्रघोषस्त्वा । इन्द्रघोषस्त्वावसुभिः पुरस्तात्पातुप्रचेतास्त्वारुद्रैः पश्चात्पातुमनोजवास्त्वापितृभिर्दक्षिणतः पातुविश्वकर्मात्वादित्यैरुत्तरतः पात्विदमहन्तप्तंवार्बहिर्द्धायज्ञान्निःसृजामि ११ सिᳬहस्यसि । सिᳬहस्यसिस्वाहासिᳬहस्यादित्यवनिः स्वाहासिᳬहस्यसिब्रह्मवनिः क्षत्रवनिः स्वाहासिᳬहस्यसिसुप्रजावनीरायस्पोषवनिः स्वाहासिᳬहस्यावहदेवान्यजमानायस्वाहाभूतेभ्यस्त्वा १२ ध्रुवोसि । पृथिवीन्दृᳬह

वृक्षिदस्यन्तरिक्षन्दृ॑ᳪहाज्ञ्युतक्षिदसि दिवन्दृ॑ᳪहाग्नेः पुरीषमसि ॥ १३ ॥

[३] युञ्जते मनः । युञ्जते मनऽउत युञ्जते धियो विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः । विहोत्रा दधे वयुनाविदेकऽइन्मही देवस्य सवितुः परिष्टुतिः स्वाहा ॥ १४ ॥ इदं विष्णुः । इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम् । समूढमस्य पाᳪसुरे स्वाहा ॥ १५ ॥ इरावती धेनुमती । इरावती धेनुमती हि भूतᳪ सूयवसिनी मनवे दशस्या ॥ व्यस्कभ्ना रोदसी विष्णवेते दाधर्त्थ पृथिवीमभितो मयूखैः स्वाहा ॥ १६ ॥ देवश्रुतौ देवेषु । देवश्रुतौ देवेष्वा घोषतम्प्राची प्रेतमध्वरङ्कल्पयन्तीऽऊर्ध्वं यज्ञन्नयतम्मा जिह्वरतम् ॥ स्वङ्गोष्ठमावदतन्देवी दुर्य्येऽआयुर्म्मा निर्वादिष्टम्प्रजाम्मा नि

संहि. पू.अ.

२३ ५

वांदिहृमन्त्ररमेथांवर्ष्मन्पृथिव्याः १७ विष्णोर्नु । कंवीर्याणिप्र
वोचंयः पार्थिवानिविममेरजांᳪसि ॥ योऽअस्कभायदुत्तरᳪसध
स्थंविचक्रमाणस्त्रेधोरुगायोविष्णवेत्वा १८ दिवोवा । विष्णऽ
उतवापृथिव्यामहोवाविष्णऽउरोरन्तरिक्षात् । उभाहिहस्तावसुना
पृणस्वाप्रयच्छदक्षिणादोतसव्याद्विष्णवेत्वा १९ प्रतत् । प्रतद्विष्णु
स्तवतेवीर्येणमृगोनभीमः कुचरोगिरिष्ठाः ॥ यस्योरुषुत्रिषुविक्रम
णेष्वधिक्षियन्तिभुवनानिविश्वा २० विष्णोरराटम् । विष्णो
रराटमसिविष्णोःश्नप्त्रेस्थोविष्णोःस्यूरसिविष्णोर्ध्रुवोसि ॥ वै
ष्णवमसिविष्णवेत्वा २१ [८] देवस्यत्वा । सवितुः प्रसवेश्व

२२

नौर्व्वाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ आददेनार्यसीदमहंरक्षसाङ्ग्री
वाऽअपिकृन्तामि॥बृहन्नासिबृहद्ग्रवाबृहतीमिन्द्रायवाचंवद २२ रक्षो
हणंवलगहनम् ॥ रक्षोहणंवलगहनंवैष्णवीमिदमहन्तंवलगमुत्कि
रामियम्मेनिष्ट्योयममात्योनिचखानेदमहन्तंवलगमुत्किरामिय
म्मेसमानोयमसमानोनिचखानेदमहन्तंवलगमुत्किरामियम्मेसब
धुर्यमसबन्धुर्न्निचखानेदमहन्तंवलगमुत्किरामियम्मेसजातोयम
सजातोनिचखानोत्कृत्याङ्किरामि २३ स्वराडसि । सपत्नहासत्त्रra
डस्यभिमातिहाजनराडसिरक्षोहासर्व्वराडस्यमित्रहा २४ रक्षोहणो
वः । रक्षोहणोवोवलगहनःप्रोक्षामिवैष्णवान्रक्षोहणोवोवलगह

नोवंनयामिवैष्णवान्रक्षोहणौवोवलगहनोवंस्तृणामिवैष्णवान्रक्षोहणौवांवलगहना ऽ उपंदधामिवैष्णवीरक्षोहणौवांवलगहनोपर्यूहामिवैष्णवीवैष्णवमसिवैष्णवास्थ २५ [४] देवस्यंत्वा । सवितुःप्रंसवेश्विनोर्बाहुभ्यांम्पूष्णोहस्ताभ्याम॥ आददेनार्यसीदमहःरक्षंसाङ्ग्रीवा ऽ अपिकृन्तामि॥ यवोसियवयास्मद्द्वेषोयवया रातीर्दिवेत्वान्तरिक्षायत्वापृथिव्यैत्वाशुन्धन्तांल्लोकाः पितृषदनाः पितृषदनमसि २६ उद्दिवम्। उद्दिवंस्तभानान्तरिक्षम्पृणदृंहस्वपृथिव्यान्द्युतानस्त्वांमारुतोमिनोतुमित्रावरुणौध्रुवेणधर्म्मणा॥ ब्रह्मवनित्वाक्षत्रवनिरायस्पोषवनिपर्यूहामि॥ ब्रह्मदृंहक्षत्रन्दृंहायु

दृꣳहप्प्रजान्दृꣳह २७ ध्रुवासि । ध्रुवोयंय्यजमानोस्मिन्नायतनेप्प्र
जयापशुभिर्ब्भूयात् । घृतेनद्यावापृथिवीपूर्य्येथामिन्द्रस्यच्छदिरसि
विश्श्वजनस्यच्छाया २८ परित्वा । गिर्व्वणोगिरऽइमाभवन्तुविश्श्व
तः ॥ वृद्धायुमनुवृद्धयोजुष्टाभवन्तुजुष्टयः २९ इन्द्रस्यस्यूः । इन्द्र
स्यस्यूरसीन्द्रस्यध्रुवोसि ॥ ऐन्द्रमसिवैश्श्वदेवमसि ३० [५] वि
भूरसि । प्प्रवाहणोवह्निरसिहव्यवाहनः ॥ श्श्वात्रोसिप्प्रचेतास्तुथोसि
विश्श्ववेदाऽउशिगसि ३१ उशिगसि । कविरङ्घारिरसिबम्भारिरव
स्यूरसिदुवस्वाञ्छुन्ध्यूरसिमार्ज्जालीयः सम्म्राडसिकृशानुः परिष
द्योसिपवमानोनभोसिप्प्रतक्वामृष्टोसिहव्यसूदन ऽ ऋतधामासिस्व

ज्योतिः समुद्रोसि ३२ समुद्रोसि । विश्वव्यचाऽअजोस्येकपाद
हिरसिबुध्न्योवागस्यैन्द्रमसिसदोस्यृतस्यद्वारौमामासन्ताप्तमध्वना
मध्वपतेप्रमातिरस्वस्तिमेस्मिन्पथिदेवयानेभूयान्मित्रस्यमा ३३
मित्रस्यमा । चक्षुषेक्षन्तुमग्नयः सगराः सगरास्त्थसगरेणनाम्नारौ
द्रेणानीकेनपातमाग्नयः पिपृतमाग्नयोगोपायतमानमोवोस्तुमामा
हिꣳसिष्ट ३४ [४] ज्योतिरसि । विश्वरूपंविश्वेषान्देवानाꣳस
मित् ॥ त्वꣳसोमतनूकृद्भ्योद्वेषोभ्योन्यकृतेभ्यऽउरुयन्तासिवरूथ
ꣳस्वाहाजुषाणोऽअप्तुराज्यस्यवेतुस्वाहा ३५ शतम २०० अग्ने
नय । सुपथारायेऽअस्मान्विश्वानिदेववयुनानिविद्वान् । युयो

ह्वयस्म्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठान्तेनमऽउक्तिंविधेम ३६ अयन्नः अयन्नोऽअग्निर्व्वरिवस्कृणोत्वयम्मृधः पुरएतुप्रभिन्दन् ॥ अयंवाजाञ्जयतुवाजसातावयᳫँशत्रूञ्जयतुजर्हृषाणः स्वाहा ३७ उरुविष्णो। उरुविष्णोविक्रमस्वोरुक्षयायनस्कृधि। घृतङ्घृतयोनेपिबप्रप्रयज्ञपतिन्तिरस्वाहा ३८ देवसवितः। देवसवितरेषतेसोमस्तᳫँरक्षस्वमात्वादभन्। एतत्वन्देवसोमदेवोदेवाः ॥ उपागाऽइदमहम्मनुष्यान्त्सहरायस्पोषेणस्वाहानिर्व्वरुणस्यपाशान्मुच्ये ३९ अग्नेव्व्रतपाः। अग्नेव्व्रतपास्त्वेव्व्रतपायातवतनूर्म्मय्यभूदेषासात्वयियोममतनूस्त्वय्यभूदियᳫँसामयि ॥ यथायथन्नोव्व्रतपतेव्व्रतान्यनुमेदीक्षान्दीक्षाप

तिरमुꣳस्तानुतपुस्तपस्प्पातिः ४० [६] उरुविष्णो । उरुविष्णो विक्क्रमस्वोरुक्षयायनस्कृधि । घृतङ्घृतयोनेपिबप्प्रप्प्रयज्ञपतिन्तिर स्वाहा ४१ अत्यन्यान् । अत्यन्याः ॥ ऽअगुन्नान्याः ॥ ऽउपा गामर्व्वाक्त्वापरेब्भ्योविदम्परोवरेब्भ्यः ॥ तन्त्वाजुषामहेदेववनस्प्पते देवयज्ज्यायैदेवास्त्वादेवयज्ज्यायैजुषन्तांविष्णवेत्वा ॥ ओषधेत्रा यस्वस्वधितेमैनꣳहिꣳसीः ४२ द्याम्मा । द्याम्मालेखीरन्तरिक्षम्मा हिꣳसीःपृथिव्यासम्भव ॥ अयꣳहित्वास्वधितिस्तेतिजानःप्प्रणि नायमहतेसौभगाय ॥ अतस्त्वन्देववनस्प्पतेशतवल्ल्शोविरोहसहस्र वल्ल्शाविवयꣳरुहेम ४३ [३] ॥ १० ॥ इतिसंहितायांपंचमोध्याः

यंस्वस्वाधितेमैनंꣳहिꣳसीः १५ रक्षसाम्भागः । रक्षसाम्भागोसि
निरस्तꣳरक्षःऽइदमहꣳरक्षोभितिष्ठामीदमहꣳरक्षोवबाधऽइदमहꣳरक्षो
धमन्तमोनयामि ॥ घृतेनद्यावापृथिवीप्प्रोर्णुवाथांवायोवेस्तोकाना
मग्निराज्ज्यंस्यवेतुस्वाहास्वाहाकृतेऽऊर्ध्वनभसम्मारुतङ्गच्छतम् १६
इदमापः । इदमापःप्प्रवहतावद्यञ्चमलञ्चयत् ॥ यच्चाभिदुद्रोहानृतं
यच्चशेपेऽअभीरुणम् ॥ आपोमातस्मादेनसःपवमानश्चमुञ्चतु
१७ [६] सन्ते । सन्तेमनोमनसासम्प्प्राणःप्प्राणेनगच्छताम् ॥ रेड
स्यग्निष्ट्वाश्श्रीणात्वापस्त्वासमरिणन्वातस्यत्वाद्ध्राज्ज्यैपूष्णोरꣳ
ह्याऽऊष्मणोव्यथिषत्प्रयुतन्द्वेषः १८ घृतङ्घृतपावानः । घृतङ्घृ

तपावानः पिबतुवसांवसापावानः पिबतान्तरिक्षस्यहविरंसिस्वाहा॥ दिशंःप्रदिशऽआदिशोविदिशऽउद्दिशोदिग्भ्यःस्वाहा ११ ऐन्द्रःप्राणः। ऐन्द्रःप्राणोऽअङ्गेऽअङ्गेनिदीध्यदैन्द्रऽउदानोऽअङ्गेऽअङ्गेनिधीतः॥ देवंत्वष्टर्भूरितेसꣳसमेतुसलक्ष्मायद्विषुरूपम्भवाति। देवत्रायन्तमवसेसखायोनुत्वामातापितरोमदन्तु २०[३] समुद्रङ्गच्छ। समुद्रङ्गच्छस्वाहान्तरिक्षङ्गच्छस्वाहादेवꣳसवितारङ्गच्छस्वाहामित्रावरुणौगच्छस्वाहाहोरात्रेगच्छस्वाहाच्छन्दाꣳसिगच्छस्वाहाद्यावापृथिवीगच्छस्वाहायज्ञङ्गच्छस्वाहासोमङ्गच्छस्वाहादिव्यन्नभोगच्छस्वाहाग्निंवैश्वानरङ्गच्छस्वाहामनोमेहार्दियच्छदिवन्तेधूमोगच्छतुस्वर्ज्ज्योतिःपृथिवी

म्भस्म्मनापृणस्वाहा २१ मापः । मापोमौषधीर्हिंसीर्द्धाम्म्नोधाम्म्नो
राजँस्ततोवरुणनोमुञ्च । यदाहुरघ्न्याऽइतिवरुणेतिशपामहेततोवरु
णनोमुञ्च ॥ सुमित्त्रियानऽआपऽओषधयःसन्तुदुर्म्मित्त्रियास्तस्म्मैस
न्तुयोस्म्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्म्मः २२ [२] हविष्म्मतीरिमाः । ह
विष्म्मतीरिमाऽआपोहविष्म्मा२ऽआविवासति ॥ हविष्म्मान्देवो
ऽअध्वरोहविष्म्माँ२ ॥ ऽअस्तुसूर्य्यः २३ अग्नेर्वः । अग्नेर्वोपन्नगृ
हस्यसदसिसादयामीन्द्राग्ग्न्योर्ब्भागधेयीस्थमित्त्रावरुणयोर्ब्भाग
धेयीस्थविश्श्वेषान्देवानाम्भागधेयीस्थ ॥ अमूर्य्याऽउपसूर्य्येया
भिर्व्वासूर्य्यःसह ॥ तानोहिन्वन्त्वध्वरम् २४ [२] हृदेत्वा । हृदेत्वा

सं०हि. ३० | पू.अ. ६

मनसेत्वादिवेत्वासूर्य्यायत्वा ॥ ऊर्द्ध्वमिममध्वरन्दिविदेवेषुहोत्रायच्छ
२५ सोमराजन् । सोमराजन्विश्वास्त्वम्प्रजाऽउपावरोहविश्वा
स्त्वाम्प्रजाऽउपावरोहन्तु ॥ शृणोत्वग्निःसमिधाहवम्मेशृण्वन्त्वापो
धिषणाश्चदेवीः । श्रोताग्रावाणोविदुषोनयज्ञꣳशृणोतुदेवःसविता
हवम्मेस्वाहा २६ देवीरापः । देवीरापोऽअपान्नपाद्योवऽऊर्म्मिर्हवि
ष्यऽइन्द्रियावान्मदिन्तमः । तन्देवेभ्योदेवत्रादत्तशुक्रपेभ्योयेषा
म्भागस्थस्वाहा २७ कार्षिरसि । कार्षिरसिसमुद्रस्यत्वाक्षित्याऽउन्न
यामि ॥ समापोऽअद्भिरग्मतसमोषधीभिरोषधीः २८ यमग्ने । यमग्ने ३०
पृत्सुमर्त्त्यमवावाजेषुयञ्जुनाः ॥ सयन्ताशश्वतीरिषꣳस्वाहा २९ [५]

जाङ्ग्योवर्च्चोदसौवर्च्चसेपवेथाम् २८ कोसि ॥ कतमोसिकस्यासि
कोनामासि ॥ यस्यतेनामामन्महियन्त्वासोमेनातीतृपाम ॥ भूर्भुवः
स्वः सुप्रजाःप्रजाभिः स्याᳪ सुवीरोवीरैःसुपोषःपोषैः २९ [३] उ
पयामगृहीतोसि । उपयामगृहीतोसिमधवेत्वोपयामगृहीतोसिमाध
वायत्वोपयामगृहीतोसिशुक्रायत्वोपयामगृहीतोसिशुचयेत्वोपया
मगृहीतोसिनभसेत्वोपयामगृहीतोसिनभस्यायत्वोपयामगृहीतोसी
षेत्वोपयामगृहीतोस्यूर्जेत्वोपयामगृहीतोसिसहसेत्वोपयामगृहीतो
सिसहस्यायत्वोपयामगृहीतोसितपसेत्वोपयामगृहीतोसितपस्या
यत्वोपयामगृहीतोस्यᳪहसस्पतयेत्वा ३० [१] इन्द्राग्नीऽआग

सं॑हि. तम्॥इन्द्रा॑ग्नीऽआग॑तꣳसुतङ्गी॒र्भिर्नभो॒वरे॑ण्यम् ॥ अ॒स्यपा॑तन्धि॒ पू. अ.

३६ येषि॒ता॥उ॒प॒या॒मगृ॑हीतो॒सीन्द्रा॒ग्निभ्यां॑न्त्वै॒षते॒योनि॒रिन्द्रा॒ग्निभ्यां॑ ७

न्त्वा ३१ [१] आ॒घं । आ॒घा॒येऽअ॒ग्निमि॑न्ध॒तेस्तृ॒णन्ति॑ब॒र्हिरा॑नु॒ष

क् ॥ येषा॒मिन्द्रो॒युवा॒सखा॑ ॥ उ॒प॒या॒मगृ॑हीतो॒स्यग्नी॒न्द्राभ्यां॑न्त्वै॒ष

ओ ते॒योनि॒रग्नी॒न्द्राभ्यां॑न्त्वा ३२ [१] ओमा॑सश्चर्षणीधृतः । ओमा॑ ओ

सश्चर्षणीधृतो॒विश्वे॑देवास॒ऽआग॑त ॥ दा॒श्वांसो॑दा॒शुषः॑सु॒तम् ।

उ॒प॒या॒मगृ॑हीतोसि॒विश्वे॑भ्यस्त्वादे॒वेभ्यं॑ऽए॒षते॒योनि॒र्विश्वे॑भ्य

स्त्वादे॒वेभ्यः॑ ३३ [१] विश्वे॑देवासः । विश्वे॑देवास॒ऽआग॑तशृ ३६

णु॒ताम॑ऽइ॒मꣳहवं॑म् ॥ एदम्ब॒र्हिर्नि॑षीदत ॥ उ॒प॒या॒मगृ॑हीतोसि॒विश्वे॑

भ्यस्त्वादेवेभ्यऽएषतेयोनिर्विश्वेभ्यस्त्वादेवेभ्यः ३४ [१] इ
न्द्रंमरुत्वः ॥ इन्द्रंमरुत्वऽइहपाहिसोमंयथाशार्य्यातेऽअपिबःसुत
स्यं ॥ तवप्प्रणीतीतवशूरशर्म्मन्नाविवासन्तिकवयः सुयज्ञाः ॥ उ
पयामगृहीतोसीन्द्रायत्वामरुत्वतऽएषतेयोनिरिन्द्रायत्वामरुत्वते
३५ [१] मरुत्वन्तंवृषभंवावृधानमकवारिन्दिव्यꣳशासमिन्द्रम् ।
विश्वासाहमवसेनूतनायोग्रꣳसहोदामिहतꣳहुवेम ॥ उपयामगृही
तोसीन्द्रायत्वामरुत्वतऽएषतेयोनिरिन्द्रायत्वामरुत्वते ॥ [१] उप
यामगृहीतोसिमरुतान्त्वौजसे ३६ [१] सजोषाऽइन्द्र । सजोषा
ऽइन्द्रसगणोमरुद्भिःसोमम्पिबवृत्रहाशूरविद्वान् ॥ जहिशत्रूँ १ रपमृ

संहि. ३७

घोनुदस्वाथाभयङ्कृणुहिविश्वतोनः ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रायत्त्वा मरुत्वतऽएषतेयोनिरिन्द्रायत्वामरुत्वते ३७ [१] मरुत्वाः ॥ ऽइन्द्र ॥ वृषभोरणायपिबासोमममनुष्ष्वधम्मदाय । आसिञ्चस्वजठरे मद्ध्वऽऊर्म्मिमन्त्वर्ठ॰राजासिप्प्रतिपत्सुतानाम् ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वामरुत्वतऽएषतेयोनिरिन्द्रायत्वामरुत्वते ३८ [१] महाः ॥ ऽइन्द्रः ॥ महा ः ॥ ऽइन्द्रोनृवदाचर्षणिप्प्राऽउतद्विबर्हाऽअमिनःसहोभिः ॥ अस्म्मद्र्य्ग्वावृधेवीर्य्यायोरुःपृथुःसुकृतःकर्तृभिर्ब्भूत ॥ उपयामगृहीतोसिमहेन्द्रायत्वैषतेयोनिर्म्महेन्द्रायत्वा ३९ [१] महाः ॥ ऽइन्द्रः ॥ महाः ॥ इन्द्रोसऽउजंसापुर्ज्जन्योवृष्टिमाः ॥ ऽइव ॥

पू. अ. ७

३७ ओ

स्तोमैर्वृत्सस्यंवावृधे । उपयामगृहीतोसिमहेन्द्रायंत्वैषतेयोनिर्म्महे
न्द्रायंत्वा ४० [१] उदुत्यम् । उदुत्यञ्जातवेदसन्देवंवहन्तिकेतवंः॥
दृशेविश्श्वांयसूर्य्यं स्वाहां ४१ चित्रन्देवानाम् । चित्रन्देवानामुदं
गादनीकञ्चक्षुर्म्मित्रस्यवरुणस्याग्नेः ॥ आप्प्राद्यावापृथिवीऽअन्त
रिक्ष सूर्य्यंऽआत्माजगतस्तस्थुषंश्चस्वाहां ४२ अग्नेनयं । सुप
थारायेऽअस्म्मान्विश्श्वानिदेववयुनानिविद्वान्॥ युयोध्ध्यस्म्मज्जु
हुराणमेनोभूयिष्ठान्तेनमंऽउक्तिंविधेमस्वाहा ४३ अयन्नंः । अयन्नो
ऽअग्निर्व्वरिवस्कृणोत्वयम्मृधंःपुरऽएतुप्प्रभिन्दन् ॥ अयंवाजांञ्जय
तुवाजंसातावयं शत्रूञ्जयतुजर्हृषाणःस्वाहा ४४ रूपेणंवः । रूपेण

वोरूपमक्षय्यागान्तुथोवोह्विश्वश्वैदाद्विभंजतु । कृतस्यंपुथाप्मेतंच न्द्रंदक्षिणाद्विस्वःपश्यद्व्युन्तरिक्षुंत्त्यत्तंस्वसदस्यैः ४५ ब्राह्मणमद्य । विंदेयम्पितुमन्तम्पैतृमुत्यमृषिमार्षेयं सुधातुदक्षिणम् ॥ अस्मम द्रांतादेवत्रागंछतप्रदातारमाविशत ४६ अग्नयेत्वा ॥ अग्नयेत्वा मह्यंवरुणोददातुसोमृतत्वमंशीयायुर्दात्र ऽएंधिमयोमह्यम्प्रतिग्रहीत्रे रुद्रायंत्वामह्यंवरुणोददातुसोमृतत्वमंशीयप्राणोदात्र ऽ एंधिवयोम ह्यंम्प्रातिग्रहीत्रेबृहस्पतंयेत्वामह्यंवरुणोददातुसोमृतत्वमंशीयत्त्व ग्दात्र ऽएंधिमयोमह्यम्प्रातिग्रहीत्रेयमायंत्वामह्यंवरुणोददातुसोमृत त्वमंशीयहयोदात्र ऽएंधिवयोमह्यम्प्रातिग्रहीत्रे ४७. कोदात् । कोदा

त्कस्म्माऽअदात्कामोदात्कामायादात् ॥ कामोदाताकामः प्प्रतिग्ग्र
हीताकामैतत्ते ४८ [८] ॥ २५ ॥ इतिसंहितायांसप्तमोध्यायः ७
उपयामगृहीतोसि ॥ आदित्येभ्यःपंचवाममद्यद्वेसुशर्मास्येकाबृह
स्पतिसुतस्यद्वेहरिरसिचेतस्त्रःसमिन्द्रणोष्टौमाहिरेजतुदशमास्यःपंच
कावातिष्ठसुक्ष्वाहींद्रमिदेकैकायस्मान्नद्वेग्नेपवस्नोत्तिष्टन्नऽद्दश्रमुदुत्य
मेकैकाजिघद्वेविनइंद्रवाचस्पतिंविश्वकर्मन्नेकैकाम्नयेत्वाचतस्नइह
रतिस्तिस्रःपरमेष्टीदशत्रयोविंशतिस्त्रिषष्टिः ॥ उपयामगृहीतोसि ।
उपयामगृहीतोस्यादित्येभ्यस्त्वा ॥ विष्णऽउरुगायैषतेसोमस्तं
रक्षस्वमात्वादभन् १ कदाचन ॥ स्तरीरसिनेन्द्रंसश्चासिदाशुषे ॥ उ

संहि.
३१

पू. अ
८

पोपेन्नुमंघवन्नभूयुऽइन्नुतेदानन्देवस्यंपृच्यतऽआदित्येभ्यंस्त्वा २ कु
दाचुन । प्प्रयुंच्छस्युभेनिपांसिजन्मंनी ॥ तुरीयादित्त्युसवंनन्तऽइ
न्द्रियमातंस्त्थावुमृतंन्दिव्यादित्त्येभ्यंस्त्वा ३ युज्ञोदेवानाम् । युज्ञोदे
वानुम्प्प्रत्त्यैतिसुम्न्नमादित्यासोभवंतामृडुयन्तंः ॥ आवोर्वाचीसु
मुतिर्ववृत्यादुᳪंहोश्चिुद्यावंरिवोवित्त्तरासंदादित्येभ्यंस्त्वा ४ विवस्व
न्नादित्य । विवंस्वन्नादित्यैषतेसोमपीथस्तस्मिन्मत्स्व ॥ श्रदंस्मै
नरोवचंसेदधातनुयदाशीर्दादम्पंतीवाममंश्नुतः ॥ पुमान्पुत्त्रोजायते
विन्दतेवस्वधाविश्श्वाहारुपऽएंधतेगृहे ५ [५] वाममुद्य ॥ संवित
र्वाममुश्श्वोदिवेदिवेवाममुस्म्मभ्यᳪसावीः ॥ वामस्युहिक्षयंस्यदे

३१

वभूरेरयाधियाग्ग्रांमुभाजं÷स्याम ६ उपयामगृहीतोसि। सावित्रो
सिचनोधाश्चनोधाऽअंसिचनोमयिधेहि । जिन्वंयज्ञांजिन्वंयज्ञप
तिम्भगायदेवायंत्वासवित्रे ७ [२] ॥ ३०० ॥ उपयामगृही
तोसि । सुशर्म्मासिसुप्प्रतिष्ठानोबृहदुक्षायनमं÷ ॥ विश्वेब्भ्योयस्त्वा
देवेब्भ्यंऽएषतेयोनिर्विश्वेब्भ्योयस्त्वादेवेब्भ्यं÷ ८ [१] उपयामगृही
तोसि । उपयामगृहीतोसिबृहस्प्पतिंसुतस्यदेवसोमतुऽइन्दोरिन्द्रि
यावंतु÷पत्नीवतोग्ग्रहाँ२ ॥ ऽऋद्ध्यासम् ॥ अहम्पुरस्तादहमवस्ता
द्यदन्तरिक्षन्तदुमेपिताभूत् ॥ अहँसूर्य्यमुभयतोददर्शाहन्देवानाम्प
रमङ्गुहायत् १॥अग्ना ३ ॥ ऽइपत्नीवन्। अग्ना ३ ॥ ऽइपत्नीव

न्त्सुजूर्देवेनुत्वष्ट्रासोमम्पिबुस्वाहा ॥ प्रजापतिर्वृषासिरेतोधारेतो मयिधेहिप्प्रजापतेस्तेवृष्णोरेतोधसोरेतोधामशीय १० [२] उपयामगृहीतोसि । उपयामगृहीतोसिहरिरसिहारियोजनोहरिभ्भ्याल्वा ॥ हर्य्योर्द्धानास्त्थसहसोमाऽइन्द्राय ११ यस्ते ॥ ऽअश्वसनिर्भक्षोयोगोसनिस्तस्यतऽइष्टयजुषस्तुतस्तोमस्यशस्तोक्थस्योपहूतस्योपहूतोभक्षयामि १२ देवकृतस्यैनसः ॥ देवकृतस्यैनसोवयजनमसिमनुष्यकृतस्यैनसोवयजनमसिपितृकृतस्यैनसोवयजनमस्यात्मकृतस्यैनसोवयजनमस्येनसऽएनसोवयजनमसि ॥ यच्चाहमेनोविद्वाँश्चकारयच्चाविद्वाँस्तस्यसर्वस्यैनसोवयजनमसि १३ सं

वर्च्चसा । संवर्च्चसापयसासन्तनूभिरगन्महिमनसासᳩशिवेन । त्व
ष्टांसुदत्रोविदधातुरायोनुमार्ष्टुतन्वोयद्विलिष्टम् १४ [४] समिन्द्र
। णोमनसानेषिगोभिःसᳩसूरिभिर्म्मघवन्त्सᳩस्वस्त्या ॥ सम्ब्रह्मं
णादेवकृतंयदस्तिसन्देवानाᳩसुमतौयज्ञियानाᳩस्वाहा १५ संव
र्च्चसा । संवर्च्चसापयसासन्तनूभिरगन्महिमनसासᳩशिवेन ॥ त्वष्टा
सुदत्रोविदधातुरायोनुमार्ष्टुतन्वोयद्विलिष्टम् १६ धातारातिःसवितेद
ञ्जुषन्ताम्प्रजापतिर्न्निधिपादेवोऽअग्निः॥ त्वष्टाविष्णुःप्रजयासᳩ
रराणायजमानायद्रविणन्दधातुस्वाहा १७सुगावः।सुगावोदेवाःसद
नाऽअकर्म्मयऽआजग्मेदᳩसवनञ्जुषाणाः ॥ भरमाणावहमानाहवी

संहि. ११

ॐष्यस्म्मेधत्तवसवोवसूंनिस्वाहा १८ षा॥ऽआवंहऽसा॥ऽआवह ऽउशतोदेववदेवाँस्तान्प्रेरयुस्वेऽअग्नेसधस्थे॥जक्षिवाथंसंः पपिवा संश्चविश्वेसुङ्कर्मथंस्वरातिष्ठतानुस्वाहा ११ वयथंहि॥ त्वांप्रयु तिसुज्ञेऽअस्मिन्नग्नेहोतारमवृणीमहीह॥ऋधगयाऽऋधगुताशमिष्ठा ऽप्रजानन्युज्ञमुपयाहिविद्वान्स्वाहा २० देवांगातुविदः॥देवांगातुविदो गातुंवित्त्वागातुमित॥मनसस्पतऽइमन्देवयुज्ञथंस्वाहावातेधाः २१ युज्ञयुज्ञम्। युज्ञयुज्ञङ्गच्छयुज्ञपतिङ्गच्छस्वाँयोनिङ्गच्छस्वाहा॥ एषते युज्ञोयज्ञपतेसहसूक्तवाकःसर्ववीरस्तञ्जुषस्वस्वाहा २२ [८]माहिः माहिर्भूम्मपृदाकुः॥उरुंहि राजावरुणश्चकारसूर्यायपन्थामन्वे

पृ.अ. ८ ११

तुवाऽउं ॥ अपदेपादाप्प्रतिधातवेकरुतापंवुक्काहृदयाव्विधंश्चित् ॥
नमोव्वरुणायाभिष्ठितोव्वरुणस्यपाशः २३ अग्नेरनीकम् । अग्नेर
नीकमपऽआविवेशापान्नपात्प्रतिरक्षन्नसुर्य्यम् ॥ दमेदमेसमिधंय्य
क्ष्यग्नेप्प्रतितेजिह्वाघृतमुच्चरण्यत्स्वाहा २४ समुद्रेते । समुद्रेतेहृदं
यमुप्प्स्वन्तःसन्त्वाविशन्त्वोषधीरुतापः ॥ यज्ञस्यत्वायज्ञपतेसु
क्तौनमोवाकेव्विधेमयत्स्वाहा २५ देवीरापः । देवीरापऽएषवोग
र्ब्भस्तꣳसुप्प्रीतꣳसुभृतम्बिभृत ॥ देवसोमैषतेलोकस्तस्मिञ्छञ्चव
क्ष्वपरिचवक्ष्व २६ अवभृथनिचुम्पुण । निचेरुरसिनिचुम्पुणः ॥
अवदेवैर्देवकृतमेनोयासिषमवमर्त्यैर्म्मर्त्यकृतम्पुरुराव्णोदेवरिष

संहि ४२

स्प्पांहिदेवानांꣳसमिदंसि २७ [५] एजंतुदशंमास्यः । एजंतुदशं
मास्योगर्भोजरायुंणासह ॥ यथायंवायुरेजंतियथांसमुद्रऽएजंति ॥
एवायन्दशंमास्योऽअस्रंज्जरायुंणासह २८ यस्यैते । यस्त्रियोगर्भो
यस्यैयोनिर्हिरण्ययी ॥ अङ्गान्यह्रुतायस्यतम्मात्रासमंजीगमुꣳ
स्वाहा २९ पुरुदस्मोविषुंरूपः । पुरुदस्मोविषुंरूपऽइन्दुरन्तर्म्म
हिमानंमानजुधीरः । एकंपदीन्द्विपदीन्त्रिपदीञ्चतुंष्पदीमष्टापंदीम्भु
वनानुप्प्रथन्ताꣳस्वाहा ३० मरुंतोयस्य । मरुंतोयस्यहिक्षयेपाथा
दिवोविमहसः ॥ ससुंगोपातंमोजनः ३१ महीद्यौः । पृथिवीचंन
ऽइमंयज्ञम्मिमिक्षताम् ॥ पिपृतान्नोभरीमभिः ३२ [५] आतिष्ठ ।

पू.अ. ८

४२

वृत्रहन्नर्थं सुक्ताते ब्रह्मणाहरी ॥ अर्व्वाचीनं सुतेमनो ग्रावा कृणोतु वग्नुना ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्राय त्वाषोडशिनऽएषते योनिरिन्द्राय त्वाषोडशिने ३३ [१] युक्ष्वाहि । केशिनाहरीवृषणाकक्ष्यप्रा ॥ अथानऽइन्द्रसोमपागिरामुपश्रुतिञ्चर ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रा यत्वाषोडशिनऽएषते योनिरिन्द्राय त्वाषोडशिने ३४ [१] इन्द्रमि त् । इन्द्रमिद्धरीवहतोप्रतिधृष्टशवसम् ॥ ऋषीणाञ्चस्तुतीरुपय ज्ञञ्चमानुषाणाम् ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्राय त्वाषोडशिनऽएषते योनि रिन्द्राय त्वाषोडशिने ३५ [१] यस्मान्न । जातःपरोऽअन्योऽअ स्तियऽआविवेशभुवनानिविश्वा ॥ प्रजापतिः प्रजया संरराणस्त्री

णिज्ज्योतींᳪंषिसचतेसषोडुशी ३६ इन्द्रंश्च । सुम्म्राडुरुंणश्चुराजातौतेंभुक्षञ्चंक्रतुरग्ग्रेऽएतम् ॥ तयोंरुहमनुंभुक्षम्भंक्षयामिवाग्ग्देवीजुंषाुणासोमंस्यतृप्प्यतुसुहंप्प्राुणेनुस्वाहां ३७ [२] अग्ग्नेपवंस्व । अग्ग्नेपवंस्वुस्वपांऽअुस्म्मेवर्च्चं॑ःसुवीर्य्यंम् ॥ दधंद्रुयिम्मयिुपोषंम् ॥ उपयामगृंहीतोस्युग्ग्नयेंत्वावर्च्चंसऽएषतेुयोनिंरुग्ग्नयेंत्वावर्च्चंसे ॥ अग्ग्नेंवर्च्चंस्विन्वर्च्चंस्वाँस्त्वन्देवेष्ष्वसिवर्च्चंस्वानुहम्मंनुष्ष्येषुभूयासम् ३८ [१] उत्तिष्ठुन्नोजंसा । उत्तिष्ठुन्नोजंसासुहपीत्वीशिप्प्रेऽअवेपयः ॥ सोमंमिन्द्रचुमूसुतम् ॥ उपयामगृंहीतोसीन्द्रांयुत्त्वौजंसऽएषतेुयोनिरिन्द्रांयुत्वौजंसे ॥ इन्द्रौंजिुष्ठौजिंष्ठुस्त्वन्देवेष्ष्वस्योजि

ष्ठोहम्मंनुष्ष्येषुभूयासम् ॥ ३९ [१] अद्दृश्श्रमस्य । अद्दृश्श्रम
स्यकेतवोव्विरश्म्मयोजनाꣳ ॥ ऽअनु ॥ भ्राजंन्तोऽअग्ग्नयोंयथा ॥
उपयामगृंहीतोसिसूर्य्यायत्वाभ्भ्राजायैषतेयोनिꣳसूर्य्यायत्वाभ्भ्रा
जायं॥सूर्य्यभ्भ्राजिष्ठभ्भ्राजिंष्ठस्त्वन्देवेष्ष्वसिभ्भ्राजिंष्ठोहम्मंनुष्ष्ये
षुभूयासम् ४० [१] उदुत्यम् । उदुत्यञ्जातवेदसन्देवंवहन्तिकेत
वं ÷ ॥ दृशेव्विश्श्वायसूर्य्यम् ॥ उपयामगृंहीतोसिसूर्य्यायत्वाभ्भ्रा
जायैषतेयोनिꣳसूर्य्यायत्वाभ्भ्राजायं ४१ [१] आजिंग्घ्र । आ
जिंग्घ्रकुलशंम्मह्यात्वांव्विशन्त्विन्दंवꣳ ॥ पुनंरूर्ज्जानिवंर्तस्वसानं ÷
सहस्रंन्धुक्क्ष्वोरुधांरापयंस्वतीपुनम्माविंशताद्द्रयिꣳ ४२ इडेरन्ते ।

संहि.
११

विन

इड्डुरन्तेहव्ययेकाम्म्येचन्द्रेज्ज्योतेदिँतिसरंस्वतिमहिबिश्श्रुति ॥ एता तेऽअग्घ्येनामांनिदेवेब्भ्योमासुकृतंम्ब्रूतात् ४३ [२] बिनंः ॥ ऽइन्द्रम्मृधोंजहिनींचायंच्छपृतन्न्युतः॥सोऽअस्म्माँः ॥ ऽअंभिदासुत्त्य धंरङ्गमयातमंः ॥ उपयामगृंहीतोसीन्द्रांयत्वाबिमृधंऽएषतेयोनिरि न्द्रांयत्वाबिमृधें ४४ [१] बाचस्प्पतिं । बिश्श्वकंम्म्णिमूतयेंम नोजुवंबाजेंऽअद्याहुवेम ॥ सनोबिश्श्वांनिहवंनानिजोषद्विश्श्वशं म्भूरवंसेसाधुकंम्मी ॥ उपयामगृंहीतोसीन्द्रांयत्वाबिश्श्वकंम्म्मण ऽएषतेयोनिरिन्द्रांयत्वाबिश्श्वकंम्म्मणे ४५ [१] बिश्श्वकंम्म्मन्हु विषां ॥ बिश्श्वकंम्म्मन्हविषाबर्द्धनेनत्त्रातारमिन्द्रंमकृणोरवुद्धयम॥

पू.अ.
८

११

तस्मै विशः समनमन्त पूर्वीरयमुग्रो विहव्यो यथासत् । उपयामगृही
तोसीन्द्राय त्वा विश्वकर्मण एष ते योनिरिन्द्राय त्वा विश्वकर्मणे
४६ [१] उपयामगृहीतोसि । उपयामगृहीतोस्यग्नये त्वा गायत्र
छन्दसं गृह्णामीन्द्राय त्वा त्रिष्टुप्छन्दसं गृह्णामि विश्वेभ्यस्त्वा देवे
भ्यो जगच्छन्दसं गृह्णाम्यनुष्टुप्तेभिगरः ४७ व्रेशीनान्त्वा । व्रेशी
नान्त्वा पत्मन्नाधूनोमि कुकूननानान्त्वा पत्मन्नाधूनोमि भन्दनाना
न्त्वा पत्मन्नाधूनोमि मदिन्तमानान्त्वा पत्मन्नाधूनोमि मधुन्तमा
नान्त्वा पत्मन्नाधूनोमि शुक्रन्त्वा शुक्र आधूनोम्यह्नो रूपे सूर्य
स्य रश्मिषु ४८ ककुभꣳ रूपं ॥ वृषभस्य रोचते बृहच्छुक्रः शुक्रस्य पु

रोगाःसोमःसोमस्यपुरोगाः ॥ यत्तेसोमादाभ्यन्नामजागृवितस्मै
त्वागृह्णामितस्मैतेसोमसोमायस्वाहा ४९ उशिक्कम् । उशिक्कन्देव
सोमाग्ने: प्रियम्पाथोपीहिवशीत्वन्देवसोमेन्द्रस्यप्रियम्पाथोपी
ह्यस्मत्सखात्वन्देवसोमविश्वेषान्देवानाम्प्रियम्पाथोपीहि ॥
५० [४] इहरतिः इहरतिरिहरमध्वमिहधृतिरिहस्वधृतिःस्वाहा ॥
उपसृजन्धरुणम्मात्रेधरुणोमातरन्धयन् ॥ रायस्पोषमस्मासुदी
धरत्स्वाहा ५१ सत्रस्यऽऋद्धिः । सत्रस्यऽऋद्धिरस्यगन्मज्योति
रमृताऽअभूम ॥ दिवम्पृथिव्याऽअद्ध्यारुहामाविदामदेवान्त्स्वर्ज्यो
तिः ५२ युवन्तम् । युवन्तमिन्द्रापर्वतापुरोयुधायोनःपृतन्यादपत्त

न्तमिद्धतंव्वज्रेणतन्तमिद्धतम्॥ दूरेचत्तायछन्त्सद्गहनंयदिनक्षत्॥
अस्माकꣳशत्रून्परिशूरव्विश्वतोदर्माद्दर्षीष्टव्विश्वतः॥ भूर्भुवः
स्वः सुप्रजाःप्रजाभिःस्यामसुवीरावीरैःसुपोषाःपोषैः ५३ [३]
परमेष्ठ्यभिधीतः॥ प्रजापतिर्व्वाचिव्याहृतायामन्धोऽअच्छेतःसवि
तासन्यांव्विश्वकर्म्मादीक्षायाम्पूषासोमक्रयण्यामिन्द्रश्च ५४ इ
न्द्रश्च। मरुतश्चक्रयायोपोत्थितोसुरःपण्यमानोमित्रःक्रीतोव्वि
ष्णुःशिपिविष्टऽऊरावासन्नोव्विष्णुर्न्नरन्धिषःप्रोह्यमाणः ५५ सोमः
प्रोह्यमाणःसोमऽआगतोव्वरुणऽआसन्द्यामासन्नोग्निराग्नीध्रऽइ
न्द्रोहविर्द्धानेथर्वोपावह्रियमाणः ५६ व्विश्वेदेवाꣳशव

हि.
५६

श्वेदेवाऽ ऽअꣳशुषुन्न्युप्तो विष्णुराप्प्रीतपाऽआप्प्याय्यमानोय
मः सूयमानो विष्णुः सम्भ्रियमाणो वायुः पूयमानः शुक्रः पूतः शु
क्रः क्षीरश्श्रीर्म्मन्थी सक्तुश्श्रीः विश्श्वेदेवाः ५७ विश्श्वेदेवाः। विश्श्वे
देवाश्चमसेषून्नीतोऽसुर्होमायोद्यतो रुद्रो हूयमानो वातोऽभ्यावृत्तो नृच
क्षाः प्प्रतिख्यातो भक्षो भक्ष्यमाणः पितरो नाराशꣳसाः ५८ सन्नः
सिन्धुः। सन्नः सिन्धुरवभृथायोद्यतः समुद्रोऽभ्यवह्रियमाणः सलि
लः प्प्रप्प्लुतो यय्योरोजसा स्कभिता रजाꣳसि वीर्य्येभिर्वीरतमा शविष्ठा
। या पत्यैतेऽअप्प्रतीता सहोभिर्विष्णूऽअगन्वरुणा पूर्वहूतौ ५९ देवा
न्दिवम्। देवान्दिवमगन्यज्ञस्ततो मा द्रविणमष्टु मनुष्यानन्तरिक्षम

पू.अ.
८
४६

गन्यज्ञस्ततोमाद्रविणमष्टुपितॄन्पृथिवीमगन्यज्ञस्ततोमाद्रविणमष्टु
यञ्चलोकमगन्यज्ञस्ततोमेभद्रमभूत् ६० चतुस्त्रिꣳशत्तन्तवः । च
तुस्त्रिꣳशत्तन्तवोयेवितत्निरेयऽइमंयज्ञꣳस्वधयाददन्ते ॥ तेषाञ्छि
न्नꣳसम्वेतद्दधामिस्वाहाघर्म्मोऽअप्येतुदेवान् ६१ यज्ञस्यदोहः ।
यज्ञस्यदोहोविततःपुरुत्रासोऽअष्टधादिवमन्वाततान ॥ सयज्ञधुक्ष्व
महिमेप्रजायाꣳरायस्पोषंविश्वमायुरशीयस्वाहा ६२ आपवस्व
। आपवस्वहिरण्यवदश्ववत्सोमवीरवत् ॥ वाजङ्गोमन्तमाभरस्वा
हा ६३ ॥ [१०] ॥ २३ इतिसंहितायांअष्टमोध्यायः ८ देवसवित
श्चतस्रइन्द्रस्यवज्रःपंचदेवस्याहंदशापयेतिस्रोवाजस्येममष्टावग्निरे

काक्षेरणैषतेचतुष्कौसवितात्वेअष्टौचत्वारिᳬशत् ॥ देवंसवितः । देवंसवितुःप्प्रसुवयज्ञम्प्रसुवयज्ञपंतिम्भगाय ॥ दिव्योगंन्धर्वःकेतपूःकेतंन्नःपुनातुवाचस्प्पतिर्वाजंन्नःस्वदतुस्वाहा १ ध्रुवसदंन्त्वा । नृषदंम्मनःसदमुपयामगृंहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टंङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वाजुष्टतमम् । अप्पुषदंन्त्वाघृतसदंव्योमसदमुपयामगृंहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टंङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वाजुष्टतमम्।पृथिविसदंन्त्वान्तरिक्षसदंन्दिविसदंन्देवसदंन्नाकसदमुपयामगृंहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टंङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वाजुष्टतमम् २ अपाᳬरसम् । अपाᳬरसमुद्वयसᳬसूर्य्येसन्तᳬसमाहितम् । अपाᳬरसंस्ययोरस

स्तंव्वोगृह्णाम्म्युत्तममुपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टङ्गृह्णाम्म्येषतेयो
निरिन्द्रायत्वाजुष्टतमम् ३ ग्रहाऽऊर्ज्जाहुतयः । ग्रहाऽऊर्ज्जाहुतयो
व्व्यन्तोविप्प्रायमतिम् । तेषांव्विशिप्प्रियाणांव्वोहमिषमूर्ज्जꣳसमग्ग्र
भमुपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वाजुष्टङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिरिन्द्रायत्वाजुष्ट
तमम् ॥सम्पृचौस्थःसम्माम्भद्रेणपृङ्क्तंव्विपृचौस्थोव्विमाम्पाप्मनापृङ्क्तम्
४ ॥ [४] इन्द्रस्यवज्ज्रः । इन्द्रस्यवज्ज्रोसिव्वाजसास्त्वयायंव्वाज
ꣳसेत् ॥ व्वाजस्यनुप्प्रसवेमातरम्महीमदितिन्नामव्वचसाकरामहे ॥
यस्यामिदंव्विश्श्वम्भुवनमाविवेशतस्यान्नोदेवःसविताधर्म्मसाविष
त् ५ अप्स्वन्तः । अप्स्वन्तरमृतमप्सुभेषजमपामुतप्प्रशस्ति

षष्वश्श्वाभवंतवाजिनंः ॥ देवीरापोयोवंऽऊर्म्मिःप्प्रतूर्त्तिः ककुन्मा
न्वाजसास्तेनायंवाजꣳसेत् ६ वातोवा । वातोवामनोवागन्धर्वाः
सप्तविꣳशतिः ॥ तेऽअग्रेश्श्वमयुञ्जँस्तेऽअस्म्मिञ्जवमादधुः ७ वा
तरꣳहाभववाजिन्युज्ज्यमानऽइन्द्रस्येवदक्षिणःश्श्रियैधि ॥ युञ्ज
न्तुत्वामरुतोविश्श्ववेदसऽआतेत्वष्टापत्सुजवन्दधातु ८ जवोयः ।
जवोयस्तेवाजिन्निहितोगुहायःश्येनेपरीत्तोऽअचरच्चवाते ॥ तेननो
वाजिन्बलवान्बलेनवाजजिच्चभवसमनेचपारयिष्णुः ॥ वाजि
नोवाजजितोवाजꣳसरिष्ष्यन्तोबृहस्प्पतेर्भागमवजिघ्रत ९ [५]
देवस्याहम् । देवस्याहꣳसवितुःसवेसत्यसवसोबृहस्प्पतेरुत्तमन्नाकं

ꣳरुहेयम् ॥ देवस्याहꣳसंवितुःसुवेसुत्यसंवसुऽइन्द्रस्योत्तुमन्नाकꣳरु
हेयम् ॥ देवस्याहꣳसंवितुःसुवेसुत्यप्प्रंसवसोबृहस्पतेरुत्तमन्नाकं
मरुहम्॥देवस्याहꣳसंवितुःसुवेसुत्यप्प्रंसवसुऽइन्द्रस्योत्तुमन्नाकंमरु
हम् १० बृहस्प्पतेवाजंम् । बृहस्प्पतेवाजंजयबृहस्प्पतयेवाचंवद
तुबृहस्प्पातिंवाजंजापयत । इन्द्रवाजंजुयेन्द्रायुवाचंवदुतेन्द्रंवाजंजा
पयत ११ एषावंः । एषावुःसासुत्यासंवागभूद्ययाबृहस्प्पतिंवाज
मजीजपुताजीजपतुबृहस्पतिंवाजंवनस्प्पतयोविमुञ्चध्वम् । एषावः
सासुत्यासंवागभूद्ययेन्द्रंवाजमजीजपुताजीजपतेन्द्रंवाजंवनस्प
तयोविमुञ्चध्वम् १२ देवस्याहम् । देवस्याहꣳसंवितुःसुवेसुत्यप्प्रंस

संहि· ४१

वसोबृहस्पतेर्वाजुजितोवाजंजेषम् । वाजिनोवाजजितोध्वंनस्क
भ्नुवन्तोयोजंनामिमांनाःकाष्ठांङ्गच्छत १३ एषस्यः । एषस्यवाजी
क्षिपणिन्तुरण्यतिग्रीवायाम्बद्धोऽअपिकुक्षऽआसनिं ॥ क्रतुन्दधि
क्राऽअनुसु॑सनिष्यदत्पथामङ्काꣳस्यन्वापनीफणत्स्वाहा १४ उ
तस्म्मै । उतस्म्मास्यद्रवतस्तुरण्यतःपुर्णन्नवेरनुवातिप्रगर्द्धिनः ॥
श्येनस्येवुध्रजंतोऽअङ्कसम्परिंदधिक्राव्णःसुहोर्ज्जातरित्रतःस्वाहा
१५ शन्नः । शन्नोभवन्तुवाजिनोहवेषुदेवतातामितद्रवःस्वर्काः ॥ जु
म्भयन्तोहिंवृकुꣳरक्षांꣳसिसनेम्म्यस्म्मद्युयवन्नमीवाः १६ तेनः ।
तेनोऽअर्वन्तोहवनश्श्रुतोहवंविश्श्वेशृण्वन्तुवाजिनोमितद्रवः ॥ स

पू. अ. १ ४१

हस्रसामेधसातासनिष्यवोमहोयेधनꣳसमिथेषुजभ्रिरे १७ वाजे
वाजेवत। वाजिनोनोधनेषुविप्राऽअमृताऽऋतज्ञाः ॥ अस्यमध्वः
पिबतमादयध्वन्तृप्तायातपथिभिर्द्देवयानैः १८ आमावाजस्यप्रस
वोजगम्म्यादेमेद्यावापृथिवीविश्श्वरूपे ॥ आमागन्ताम्पितरामा
तराचामासोमोऽअमृतत्त्वेनगम्म्यात् ॥ वाजिनोवाजजितोवाजꣳ
ससृवाꣳसोबृहस्पतेर्ब्भागमवजिघ्रतनिमृजानाः १९ [१०] आ
पयेस्वाहा। स्वापयेस्वाहापिजायस्वाहाक्रतवेस्वाहावसवेस्वाहा
हर्प्पतयेस्वाहाह्नेमुग्ग्धायस्वाहामुग्ग्धायवैनꣳशिनायस्वाहाविनꣳ
शिनऽआन्त्यायनायस्वाहान्त्यायभौवनायस्वाहाभुवनस्यपतये

स्वाहाधिपतये स्वाहा २० आयुर्यज्ञेन । कल्पतां प्राणो यज्ञेन क
ल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पताᳬं श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां पृष्ठं यज्ञेन क
ल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पताम् ॥ प्रजापतेः प्रजाऽअभूम स्वर्द्देवाऽअ
गन्मामृताऽअभूम २१ अस्मेवः । अस्मे वोऽअस्त्विन्द्रियम
स्मे नृम्णमुत क्रतुरस्मे वर्च्चाᳬंसि सन्तु वः । नमो मात्रे पृथिव्यै नमो
मात्रे पृथिव्याऽइयन्ते राड्यन्तासि यमनो ध्रुवोसि धरुणः ॥ कृष्यै
त्वा क्षेमाय त्वा रय्यै त्वा पोषाय त्वा २२ [३] वाजस्येमम् । वाज
स्येमं प्रसवः सुषुवेग्ग्रे सोमᳬं राजानमोषधीष्वप्सु ॥ ताऽअस्मभ्यं
मधुमतीर्भवन्तु वयᳬं राष्ट्रे जागृयाम पुरोहिताः स्वाहा २३ वा

जंस्येमाम् ॥ वाजस्येमम्प्रसुवः शिश्रिये दिवमिमा च विश्वा भुवं
नानि सम्राट्। अदित्सन्तन्दापयति प्रजानन्त्सनो रयिꣳ सर्ववीरन्नि
यच्छतु स्वाहा २४ वाजस्यनु.। प्रसुव आबभूवेमा च विश्वा भुवना
नि सर्वतः ॥ सनेमि राजा परियाति विद्वान्प्रजाम्पुष्टिं वर्द्धयमानो अ
स्मे स्वाहा २५ सोमꣳ राजानम्। सोमꣳ राजानमवसेग्निमन्वार
भामहे ॥ आदित्यान्विष्णुꣳ सूर्यम्ब्रह्माणञ्च बृहस्पतिꣳ स्वाहा
२६ अर्य्यमणम्बृहस्पतिम् । अर्य्यमणम्बृहस्पतिमिन्द्रन्दानाय
चोदय ॥ वाचं विष्णुꣳ सरस्वतीꣳ सवितारञ्च वाजिनꣳ स्वाहा २७
अग्ने अच्छ। अग्ने अच्छा वदेह नः प्रति नः सुमना भव ॥ प्रनो यच्छस

हस्त्रजित्वर्ठ्ठहिधंनुदाऽअसिस्वाहा २८ प्रनं÷। प्रनोंयच्छत्वर्य्युमाप्र पूषाप्प्रबृहुस्प्पतिं÷। प्रवाग्ग्देर्वीदंदातुनंःस्वाहा २९ देवस्यंत्वासवितुः प्प्रंसुवेश्विनोर्ब्बाहुब्भ्यांम्पूष्णोहस्ताब्भ्याम। सरंस्वत्यैवाचोय न्तुर्यन्न्त्रियेंदधामिबृहुस्प्पतेंष्ट्वासाम्म्राज्ज्येनाभिषिंञ्चाम्म्यसौ ॥ ३० [८] अग्निरेकांक्षरेण। प्प्राणमुदंजयत्तमुज्जेषमुश्विनौद्व्यू क्षरेणद्विपदोंमनुष्य्यानुदंजयतान्तानुज्जेषंविष्ष्णुस्त्र्यूक्षरेणत्त्रींल्लो कानुदंजयत्तानुज्जेषर्ठ्ठसोमश्चतुंरक्षरेण चतुंष्पद ः पशूनुदंजयत्तानु ज्जेषम्पूषापञ्चाक्षरेण ३१ पूषापञ्चाक्षरेण पञ्चदिशऽउदंजयत्ताऽउ ज्जेषर्ठ्ठसवितापडंक्षरेणषडृतूनुदंजयत्तानुज्जेषम्मुरुतं÷ सुप्ताक्षंरेणसु

प्तग्ग्राम्म्यान्पशूनुदंजयँस्तानुज्जेषम्बृहस्प्पतिरष्टाक्षरेणगायत्त्रीमुदं
जयत्तामुज्जेषम्मित्त्रोनवाक्षरेण ३२ मित्त्रोनवाक्षरेण। त्त्रिवृतꣳस्तोममु
दंजयत्तमुज्जेषंव्वरुणोदशाक्षरेणव्विराजमुदंजयत्तामुज्जेषमिन्द्रऽएका
दशाक्षरेणत्त्रिष्टुभमुदंजयत्तामुज्जेषंव्विश्श्वेदेवाद्द्वादशाक्षरेणजगतीमुदं
जयँस्तामुज्जेषंव्वसवस्त्रयोदशाक्षरेण ३३ व्वसवस्त्रयोदशाक्षरेण। त्त्रयो
दशꣳस्तोममुदंजयँस्तमुज्जेषꣳरुद्द्राश्चतुर्द्दशाक्षरेणचतुर्द्दशꣳस्तोममु
दंजयँस्तमुज्जेषमादित्याः पञ्चदशाक्षरेणपञ्चदशꣳस्तोममुदंजयँस्त
मुज्जेषमदितिः षोडशाक्षरेणषोडशꣳस्तोममुदंजयत्तमुज्जेषम्प्रजाप
तिः सप्तदशाक्षरेणसप्तदशꣳस्तोममुदंजयत्तमुज्जेषम् ३४ [४] ए

षतें। निर्ऋतेभागस्तजुषस्वस्वाहाग्निनेंत्रेभ्योदेवेभ्यः पुरःसद्भ्युः स्वाहांयमनेंत्रेभ्योदेवेभ्योंदक्षिणासद्भ्युः स्वाहांविश्वदेंवनेत्रेभ्यो देवेभ्यः पश्चात्सद्भ्युः स्वाहांमित्रावरुणनेत्रेभ्योवामरुन्नेत्रेभ्यो वादेवेभ्यःउत्तरासद्भ्युः स्वाहासोमंनेत्रेभ्योदेवेभ्यःउपरिसद्भ्योदु वंस्वद्भ्युः स्वाहा ३५ येदेवाअग्निनेंत्राः पुरःसदस्तेभ्युः स्वाहाये देवायमनेंत्रादक्षिणासदस्तेभ्युः स्वाहायेदेवाविश्वदेंवनेत्राः पश्चा त्सदस्तेभ्युः स्वाहायेदेवामित्रावरुणनेत्रावामरुन्नेत्रावोत्तरासदस्ते भ्युः स्वाहायेदेवाःसोमंनेत्राउपरिसदोदुवंस्वन्तस्तेभ्युः स्वाहा ३६ अग्नेसहंस्व। अग्नेसहंस्वपृतंनाअभिमांतीरपांस्य॥ दुष्टरस्त

येदे

९२

रन्नरातीर्व्वर्च्चोधाय्यज्ञवाहसि ३७ देवस्यत्वा । सवितुःप्प्रसवेश्श्विनोर्ब्बाहुभ्भ्यांम्पूष्णोहस्ताभ्भ्याम् । उपाꣳशोर्व्वीर्य्येणजुहोमिहतꣳ
रक्षः स्वाहारक्षसान्त्वावधायावधिष्म्मरक्षोवधिष्म्मामुमसौहतः
३८ [४] सवितात्वासवानाꣳसुवतामग्निर्ग्गृहपतीनाꣳसोमोव्वनस्प्पतीनाम् ॥ बृहस्प्पतिर्व्वाचऽइन्द्रोज्ज्यैष्ठ्यायरुद्रःपशुभ्भ्योमित्रः
सत्योव्वरुणोधर्म्मपतीनाम् ३९ इमन्देवाः । इमन्देवाऽअसपत्नꣳ
सुवद्ध्वम्महतेक्षत्रायमहतेज्ज्यैष्ठ्यायमहतेजानराज्ज्यायेन्द्रस्येन्द्रि
याय ॥ इमममुष्ष्यपुत्रममुष्ष्यैपुत्रमस्यैव्विशऽएषवोमीराजासोमो
स्म्माकम्ब्राह्मणानाꣳराजा ४० [२] ॥ ८ ॥ इतिश्रीसंहितायां

नवमोऽध्यायः ९ अपोदेवाश्चतस्रःसोमस्यात्विषिःपंचावेष्टाःसप्तसो
मस्यत्वाचतस्रइंद्रस्यवज्रःपंचस्योनासिचतस्रःसवित्रेकाश्विभ्यांच
तस्रोष्टौचतुस्त्रिंᳪशत् ॥ अपोदेवाः । अपोदेवामधुमतीरगृभ्णन्नूर्ज
स्वतीराजस्वश्चितानाः ॥ याभिर्म्मित्रावरुणावभ्यषिंचन्याभि
रिन्द्रमनयन्नत्यरातीः १ वृष्ष्णऽऊर्मिः । वृष्ष्णऽऊर्म्मिरसिराष्ट्रदा
राष्ट्रम्मेदेहिस्वाहावृष्ष्णऽऊर्म्मिरसिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैदेहिवृषसेनो
सिराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदेहिस्वाहावृषसेनोसिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैदेह्यर्त्थेतस्त्थ
२ अर्त्थेतस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदत्तस्वाहार्त्थेतस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैद
त्तौजस्वतीस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदत्तस्वाहौजस्वतीस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मै

दत्तापं÷परिवाहिणीस्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदत्तस्वाहापं÷परिवाहिणीस्स्थ
राष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैदत्तापाम्पतिरसिराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदेहिस्वाहापाम्पतिर
सिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैदेह्यपाङ्गर्भोसिराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदेहिस्वाहापाङ्ग
र्भोसिराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैदेहिसूर्यत्वचसस्स्थ ३ सूर्यत्वचसस्स्थ।
राष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदत्तस्वाहासूर्यत्वचसस्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैदत्तसूर्य
वर्चसस्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदत्तस्वाहासूर्यवर्चसस्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मै
दत्तमान्दास्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदत्तस्वाहामान्दास्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्मैद
त्तव्रजक्षितस्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदत्तस्वाहाव्रजक्षितस्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रममु
ष्मैदत्तवाशास्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मेदत्तस्वाहावाशास्स्थराष्ट्रदाराष्ट्रममु

ष्म्मैदत्तशविष्ठास्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मैदत्तस्वाहाशविष्ठास्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममु
ष्म्मैदत्तशक्वरीस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मैदत्तस्वाहाशक्वरीस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममु
ष्म्मैदत्तजनभृतस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मैदत्तस्वाहाजनभृतस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रमु
मुष्म्मैदत्तविश्श्वभृतस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रम्मैदत्तस्वाहाविश्श्वभृतस्त्थराष्ट्र
दाराष्ट्रममुष्म्मैदत्तापः स्वराजस्त्थराष्ट्रदाराष्ट्रममुष्म्मैदत्त ॥ मधुमती
र्म्मधुमतीभिः पृच्यन्ताम्महिक्षत्रङ्क्षत्रियायवन्वानाऽअनाधृष्टाः सीद
तसहौजसोमहिक्षत्रङ्क्षत्रियायदधतीः ४ [४] शतम् ४०० ॥ सो
मस्यत्विषिः । सोमस्यत्विषिरसितवेवमेत्विषिर्भूयात् ॥ अग्नये
स्वाहासोमायस्वाहासवित्रेस्वाहासरस्वत्यैस्वाहापूष्णेस्वाहाबृह

स्पतंयेस्वाहेन्द्रांयुस्वाहाघोषांयुस्वाहाश्लोकांयुस्वाहांशांयु
स्वाहाभगांयुस्वाहार्युम्मणेस्वाहा ५ पुविन्नेस्त्थः। पुविन्नेस्त्थोवै
ष्णुव्यौसवितुर्व्वः प्प्रसव ऽ उत्पुंनाम्म्यच्छिद्रेणपुविन्नेणसूर्य्यस्यर
श्मिभिः ॥ अनिंभृष्टमसिवाचोबन्धुंस्तपोजाः सोमंस्यदात्त्रमंसि
स्वाहांराजुस्वः ६ सुधमादोंद्युम्मिनींः। सुधमादोंद्युम्मिनीरापंऽए
ताऽअनांधृष्टाऽअपस्योवसांनाः ॥ पुस्त्यासुचक्रेवरुंणःसुधस्त्थमंपा
ंशिशुंर्म्मातृतंमास्वुन्तः ७ क्षुत्त्रस्योल्बम्। क्षुत्त्रस्योल्बंमसिक्षु
त्त्रस्यंजुराय्वंसिक्षुत्त्रस्युयोनिंरसिक्षुत्त्रस्युनाभिंरसीन्द्रंस्यवार्त्रंघ्न
मसिमित्त्रस्यांसिवरुंणस्यासित्वयायंवृत्त्रंवंधेत् ॥ दृवासिंरुजासिंक्षु

मासि ॥ पातैनम्प्राञ्चम्पातैनम्प्रत्यञ्चम्पातैनन्तिर्य्यञ्चन्दिग्भ्यःपा
त ८ आविर्म्मर्य्याः । आविर्म्मर्य्याऽआवित्तोऽअग्निर्गृहपतिरावि
त्तऽइन्द्रोवृद्धश्श्रवाऽआवित्तौमित्रावरुणौधृतव्रतावावित्तःपूषावि
श्श्ववेदाऽआवित्तेद्यावापृथिवीविश्श्वशम्भुवावावित्तादितिरुरुश
र्म्मा ९ [५] अवेष्टादन्दशूकाः । अवेष्टादन्दशूकाःप्राचीमारोह
गायत्रीत्वावतुरथन्तरꣳसामत्रिवृत्स्तोमोवसन्तऽऋतुर्ब्रह्मद्रविणन्द
क्षिणामारोह १० दक्षिणामारोह । त्रिष्टुप्त्वावतुबृहत्सामपञ्चदश
स्तोमोग्ग्रीष्मऽऋतुःक्षत्रन्द्रविणम्प्रतीचीमारोह ११ प्रतीचीमारो
ह । जगतीत्त्वावतुवैरूपꣳसामसप्तदशस्तोमोवर्षाऽऋतुर्विड्द्रविणमु

दीं॒चीमारो॑ह १२ उदी॑चीमारो॑हानु॒ष्टुप्त्वा॑वतु वैरा॒जꣳ सामै॑कवि॒ꣳशस्तो
मं॑ श॒रदृ॒तुः फल॒न्द्रवि॑णमू॒र्द्ध्वामारो॑ह १३ ऊ॒र्द्ध्वामारो॑ह । प॒ङ्क्तिस्त्वा॑वतु
शाक्क॒रैर॒वते सामं॑नी त्रिणवत्रयस्त्रि॒ꣳशौस्तोमौ॑ हेमन्तशिशि॒रावृ॒तूव॒र्च्चो द्र
वि॑ण॒म्प्रत्य॑स्तन्नमु॒चेः शिरः॑ १४ सोम॑स्य॒ त्विषिः॑ । सोम॑स्य॒ त्विषि॑र
सि॒ तवे॑व मे॒ त्विषि॑र्भूयात् ॥ मृ॒त्योः पा॒ह्योजो॑सि॒ सहो॑स्य॒मृत॑मसि
१५ हिर॑ण्यरूपा॒ऽउ॒षसः॑ । हिर॑ण्यरूपा॒ऽउ॒षसो॑ वि॒रोक॒ऽउभावि॒न्द्रा
ऽउदि॑थः॒ सूर्य॑श्च ॥ आरो॑हतं वरुण मित्र॒ गर्त॒न्तत॑श्चक्षाथा॒मदि॑ति॒न्दि
तिं॑ च मि॒त्रो॑सि॒ वरु॑णोसि १६ [७] सोम॑स्य त्वा द्यु॒म्नेना॒भिषि॑ञ्चा
म्म्य॒ग्नेर्भ्राज॑सा॒ सूर्य॑स्य वर्च्च॒सेन्द्र॑स्येन्द्रि॒येण॑ । क्ष॒त्राणां॑ क्ष॒त्रप॑तिरे

संहि. ५९ पू.अ. १०

ष्यतिंदिद्यून्पाहि १७ इमन्देवाः। इमन्देवाऽअसपत्नꣳसुवद्ध्वम्म
हतेक्षत्रायमहतेज्ज्यैष्ठ्यायमहतेजानराज्ज्यायेन्द्रस्येन्द्रियाय ॥ इ
ममुमुष्यपुत्रममुष्यैपुत्रमस्यैविशऽएषवोमीराजासोमोस्म्माकं
म्ब्राह्मणानाꣳराजा १८ प्रपर्व्वतस्य। वृषभस्यपृष्ठान्नावश्श्चरन्ति
स्वसिचऽइयानाः। ताऽआववृत्रन्नधरागुदक्ताऽ अहिम्बुध्न्यमनुरीय
माणाः ॥ विष्णोर्व्विक्रमणमसिविष्णोर्व्विक्रान्तमसिविष्णोः क्रा
न्तमसि १९ प्रजापतेन। त्वदेतान्यन्योविश्श्वारूपाणिपरितावभू
व ॥ यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोऽअस्त्वयममुष्यपितासावस्यपिता
वयꣳस्यामपतयोरयीणाꣳस्वाहा ॥ रुद्रयत्तेक्रिविपरन्नामतस्मिम्म

५६

न्हुतमस्यमेष्टमसिस्वाहा २० [४] इन्द्रस्युवज्ज्रः । इन्द्रस्युवज्ज्रो
सिमित्रावरुणयोस्त्वाप्प्रशास्त्रोःप्प्रशिषायुनज्म्मि ॥ अद्व्यंथायैत्वा
स्वधायैत्वारिष्टोऽअर्ज्जुनोमुरुतांप्प्रसुवेनंजयापामुमनसासमिन्द्रिये
णं २१ मातें । मातंऽइन्द्रतेघ्वयन्तुराषाडयुंक्ताासोऽअब्रह्मतासिविदसा
म ॥ तिष्ठारथमधियंवज्जहस्ताऽरश्म्मीन्देंवयमसेस्वश्श्वान् २२ अ
ग्नयेंगृहपंतये । अग्नयेंगृहपंतयेस्वाहासोमायुवनस्प्पतयेस्वाहामुरु
तामोजसेस्वाहेन्द्रस्येन्द्रियायुस्वाहा । पृथिंविमातम्मामाहिंᳪसीम्मों
ऽअहन्त्वाम् २३ हुᳪसःशुंचिषत् । हुᳪसःशुंचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता
वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् ॥ नृषद्वरसदृतसद्द्व्योमसदब्जागोजाऽऋत

जाऽओंद्विजाऽक्रुतम्बृहत् २४ इयंदसि । इयंदुस्यायुंरस्यायुर्म्मयिंधे
हिसुङ्ंसिवर्च्चोंसिवर्च्चोंमयिंधेह्यूर्ग्गस्यूर्ज्जम्मयिंधेहि ॥ इन्द्रंस्यवांवी
र्य्यंक्रुतोंबाहूऽअंभ्युपावंहरामि २५ [५] स्योनांसि । सुषदांसि
क्षत्रस्ययोनिंरासि । स्योनामासींदसुषदामासींदक्षत्रस्ययोनिमासीं
द २६ निषंसाद । धृतव्रंतोवरुंणःपस्त्यास्वा । साम्म्राज्ज्यायसुक्र
तुं÷ २७ अभिभूरंसि । अभिभूरंस्येतास्तेपञ्चदिशं÷ ॥ कल्प्पन्ता
म्ब्रह्मँस्त्वम्ब्रह्मासिंसवितासिंसत्यप्प्रंसवोवरुंणोसिसत्यौजाऽइ
न्द्रोंसिविशौंजारुद्रोसिसुशेवं÷ ॥ बहुंकारुश्श्रेयंस्करभूयंस्करेन्द्रंस्य
वज्ज्रोंसितेनंमेरध्द्य २८ अग्निः । पृथुः । अग्निःपृथुर्द्धर्म्मणस्पति

र्जुषाणोऽअग्निः पृथुर्द्धर्म्मणुस्प्पतिराज्ज्यस्यवेतुस्वाहास्वाहाकृ
ताः सूर्यस्यरश्मिभिर्यतन्त्वᳬसजातानाम्मद्धचमेष्ठ्याय २९ [४]
सवित्राप्प्रसवित्रा । सरस्वत्यावाचात्वष्ट्रारूपैः पूष्णापशुभिरिन्द्रे
णास्म्मेबृहस्प्पतिनाब्रह्मणावरुणेनौजसाग्निनातेजसासोमेनराज्ञा
विष्णुनादशम्म्यादेवतयाप्प्रसूतः प्प्रसर्प्पामि ३० [१] अश्विव
भ्याम्पच्यस्व । अश्विभ्याम्पच्यस्वसरस्वत्यैपच्यस्वेन्द्रायसु
त्राम्णेपच्यस्व ॥ वायुः पूतः पवित्रेणप्प्रत्यङ्क्सोमोऽअतिस्रुतः ॥ इ
न्द्रस्ययुज्ज्यः सखा ३१ कुविदङ्ग । यवमन्तोयवञ्चिद्यथादान्त्यनु
पूर्वंवियूय । इहेहैषाङ्कृणुहिभोजनानियेबर्हिषोनमऽउक्तिंयजन्ति ।

उपयामगृहीतोस्यश्विभ्यान्त्वासरस्वत्यैत्वेन्द्रायत्वासुत्राम्णे ३२ सुवर्ᳪसुरामम् । सुवर्ᳪसुराममश्विनानमुचावासुरेसचा ॥ विपिपानाशुभस्पतीऽइन्द्रङ्कर्म्मस्वावतम् ३३ पुत्रमिवपितरौ । पुत्रमिवपितरावश्विनोभेन्द्रावथुःकाव्यैर्दᳪसनाभिः ॥ यत्सुरामंव्यपिबःशचीभिःसरस्वतीत्वामघवन्नभिष्णक् ३४ [४] ॥ ८ ॥ इति श्रीसंहितायांदशमोऽध्यायः १० युंजानएकादशप्रतूर्त्तᳪषोडशदेवस्य त्वादशापोदेवीर्द्वादशापोह्येकादशादितिष्ट्वापंचाकूतिमष्टादशसप्तत्र्यशीतिः ॥ युञ्जानःप्प्रथमम् । युञ्जानःप्प्रथमम्मनस्तत्वायसवितधियः । अग्नेर्ज्ज्योतिर्न्निचाय्यपृथिव्याऽअध्याभरत् १ युक्तेनमनसा ।

व्ययन्देवस्यसवितुःसुवे। स्वग्ग्र्यायशक्क्या २ युक्त्वायसविता। देवान्स्वर्य्यतोधियादिवम्। बृहज्ज्योतिःकरिष्यतःसवितापप्रसुवातितान् ३ युञ्जतेमनः। युञ्जतेमनऽउतयुञ्जतेधियोविप्प्राविप्प्रस्यबृहतोविपश्चितः॥ विहोत्त्रादधेवयुनाविदेकऽइन्महीदेवस्यसवितुःपरिष्टुतिः ४ युजेवाम्। युजेवाम्ब्रह्मपूर्व्यन्नमोभिर्विश्श्लोकऽएतुपथ्येवसूरेः। शृण्वन्तुविश्श्वेऽअमृतस्यपुत्त्राऽआयेधामानिदिव्यानितस्थुः ५ यस्यप्प्रयाणम्। यस्यप्प्रयाणमन्वन्न्यऽइद्ययुर्देवादेवस्यमहिमानमोजसा। यःपार्त्थिवानिविममेसऽएतशोरजांसिदेवःसवितामहित्वना ६ देवसवितः। देवसवितुःप्प्रसुवयज्ञम्प्र

सुवंयुज्ञपंतिम्भगांय ॥ दिव्योगंधुर्व्वः केतुपूः केतंन्नः पुनातुवाचस्प
तिर्वाचंन्नः स्वदतु ७ इमन्नः। इमन्नोदेवसवितर्युज्ञम्प्रणंयदेवाव्यंꣳ
सखिविदंꣳसत्राजितंन्धनुजितंꣳस्वुर्जितम्। ऋचास्तोमंꣳसमर्द्धय
गायुत्रेणंरथन्तरम्बृहद्गांयुत्रवंर्तनिस्वाहा ८ देवस्यंत्त्वा। सवितुः प्रं
सुवेश्विनोर्ब्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ आददेगायुत्रेणुछन्दं
साङ्गिरुस्वत्पृंथिव्याः सुधस्त्थांदुग्निम्पुंरीष्यु मङ्गिरुस्वदाभंरुत्रैष्टुंभे
नुछन्दंसाङ्गिरुस्वत् ९ अभ्रिरसि। नार्य्यसित्त्वयांवुयमुग्निꣳशकेम
खनितुꣳसुधस्त्थुऽआ। जागंतेनुछन्दंसाङ्गिरुस्वत् १० हस्तंऽआधा
यं। सवितांबिभ्रुदभ्रिꣳहिरण्ययीम् ॥ अुग्नेज्ज्योतिन्निचाय्यंपृ

५१

थिव्याऽअद्ध्याभरदानुष्टुभेनच्छन्दसाङ्गिरस्वत् ११ [११] प्रतूर्त्तंवा
जिन् । प्रतूर्त्तंवाजिन्नाद्द्रववरिष्ठामनुसंवतम् ॥ दिवितेजन्मपरममन्त
रिक्षेतवनाभिः पृथिव्यामधियोनिरित् १२ युञ्जाथांरासभम् । यु
ञ्जाथांरासभंयुवमस्मिन्यामेवृषण्वसू ॥ अग्निम्भरन्तमस्म
युम् १३ योगेयोगेतवस्तरम् । योगेयोगेतवस्तरंवाजेवाजेहवामहे
॥ सखायऽइन्द्रमूतये १४ प्रतूर्वन्नेहि । प्रतूर्वन्नेह्यवक्रामन्नशस्तीरुद्र
स्यगाणपत्यम्मयोभूरेहि ॥ उर्वन्तरिक्षंवीहिस्वस्तिगव्यूतिरभयानि
कृण्वन्पूष्णासयुजासह १५ पृथिव्याःसधस्थात् । पृथिव्याःस
धस्थादग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वदाभराग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वदच्छेमो

ग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वद्भरिष्यामः १६ अन्वग्निः । अन्वग्निरुष
सामग्ग्रमक्ख्यदन्वहानिप्प्रथमोजातवेदाः । अनुसूर्य्यस्यपुरुत्रा
चरश्मीननुद्यावापृथिवीऽआततंथ १७ आगत्त्यंवाजी । आग
त्त्यंवाज्ज्यद्ध्वानुंसर्व्वामृधोविधूनुते ॥ अग्निंसधस्त्थेमहतिचक्षु
षानिचिकीषते १८ आक्रम्म्यंवाजिन । आक्रम्म्यंवाजिन्पृथिवी
मग्निमिच्छरुचात्त्वम् ॥ भूम्म्यावृत्त्वायनोब्रूहियतः खनेमतंवयम् १९
द्यौस्ते । पृष्ठम्पृथिवीसधस्त्थमात्मान्तरिक्षंसमुद्रोयोनिः ॥ वि
ख्ख्यायचक्षुषात्त्वमभितिष्ठपृतन्यतः २० उत्क्राम । महतेसौभगा
यास्म्मादास्त्थानाद्द्रविणोदावाजिन् ॥ वयंस्यामसुमतौपृथिव्या

ऽअग्निष्ट्वनंन्तऽउपस्स्थेऽअस्याः २१ उदंक्रमीत् । उदंक्रमीद्द्रविणो
दाब्वाज्ज्यर्व्वाकुःसुलोकर्ठसुकृतम्पृथिव्याम् ॥ ततः खनेमसुप्प्रतीक
मुग्निठस्वोरुहांणाऽअधिनाकंमुत्तमम् २२ आत्त्वां । जिघर्म्मिमुमनं
साघृतेनंप्प्रतिक्षियन्तुम्भुवंनानिव्विश्श्वा ॥ पृथुन्तिरश्श्चावयंसाबृह
न्तुंव्यचिष्ठमन्नैरभुसन्दृशानम् २३ आविश्श्वतंः । प्प्रत्त्यञ्चंजिघ
र्म्म्यर्रक्षसामनंसातज्जुंषेत ॥ मरुर्य्यश्श्रीस्पृहयद्द्वंर्णोऽअग्निर्न्नाभिमृ
शेतुन्न्वाज्जभुंराणः २४ परिवाजंपतिः । परिवाजंपतिःकुविरग्निर्ह
व्यान्न्यंक्रमीत् ॥ दधुद्रत्क्नानिदाशुषे २५ परित्वा॥ग्नेपुरंव्वयंव्विप्प्रठ
सहस्यधीमहि ॥ धृषद्द्वर्णन्दिवेदिंवेहुन्तारंम्भङ्गुरावंताम् २६ त्वमंग्ने।

संहि. द्युभिस्त्वमाशुशुक्षणिस्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि ॥ त्वंवनेभ्यस्त्व पू.अ.
६.१ मोषधीभ्यस्त्वन्नृणान्नृपतेजायसेशुचिः २७ [१६] देवस्यत्त्वा। १.१
सवितुःप्प्रसवेश्विनोर्ब्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम्॥ पृथिव्याःस
धस्थादग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वत्खनामि ॥ ज्योतिष्मन्तन्त्वाग्नेसु
प्प्रतीकमजस्रेणभानुनादीद्यतम् ॥ शिवम्प्रजाभ्योहिंसन्तम्पृथि
व्याःसधस्थादग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वत्खनामः २८ अपाम्पृष्ठम्।
अपाम्पृष्ठमसियोनिरग्नेःसमुद्रमभितःपिन्वमानम् ॥ वर्द्धमानोमहा
ँ ॥ऽआचपुष्करेदिवोमात्रयावरिम्णाप्प्रथस्व २९ शर्म्मच। शर्म्म ६.१
चस्थोवर्म्मचस्थोच्छिद्रेबहुलेऽउभे ॥ व्यचस्वतीसंवसाथाम्भृतम्

ग्निम्पुरीष्यम् ३० संवंसाथाम् । संवंसाथार्ठस्वर्विदासमीची ऽउरसात्मना ॥ अग्निमन्तर्भरिष्यन्तीज्ज्योतिष्मन्तमजंस्र मित् ३१ पुरीष्यो सि । विश्वभरा ऽअथर्वात्त्वाप्प्रथमोनिरमन्थद ग्ने ॥ त्वामग्नेपुष्करादध्यथर्वानिरमन्थत ॥ मूर्ध्नोविश्श्वस्यवाघ तः ३२ तमुत्त्वा । दध्यङ्ऋषिःपुत्रऽईधेऽअथर्वणः ॥ वृत्रहणम्पुरन्द रम् ३३ तमुत्त्वा । पाथ्योवृषासमीधेदस्युहन्तमम् ॥ धनञ्जयर्ठर णेरणे ३४ सीदहोतः । सीदहोतःस्व ऽउलोकेचिकित्वान्त्सादयाय ज्ञर्ठसुकृतस्ययोनौ ॥ देवावीर्देवान्हविषायजास्यग्नेबृहद्यजमानेव योधाः ३५ निहोता । होतृषदनेविदानस्त्वेषोदीदिवाः ॥ ऽअसदत्सु

संहि. पू.अ. ६२ ११

दक्षं÷ ॥ अदब्धव्रतप्प्रमतिर्व्वसिष्ठःसहस्रम्भरःशुचिजिह्वोऽअग्निः ३६
सꣳसीदस्व । सꣳसीदस्वमहाँ२ऽ ॥ आसिशोचस्वदेववीतमः ॥ विधूम
मग्ग्नेऽअरुषम्म्मियेद्ध्यसृजप्प्रशस्तदर्शतम् ३७ [१०] अपोदेवीः
। अपोदेवीरुपसृजमधुमतीरयक्ष्मायप्प्रजाब्भ्यः÷ ॥ तासामास्था
नादुज्जिहतामोषधयःसुपिप्पलाः । ३८ सन्ते । वायुर्म्मातरिश्श्वा
दधातूत्तानायाहृदयंय्यद्विकस्तम् ॥ योदेवानाञ्चरसिप्प्राणथेनक
स्म्मैदेववषडस्तुतुब्भ्यम् ३९ सुजातोज्ज्योतिषा । सहशर्म्मवरूथ
मासदत्स्वः÷ ॥ वासोऽअग्नेविश्श्वरूपꣳसंव्ययस्वविभावसो ४० उ
दुतिष्ठ । स्वध्वरावानोदेव्याधिया ॥ दृशेचभासाबृहतासुशुक्क्वनिराग्ग्ने

६२

साहिसुशस्तिभिः ४१ ऊर्द्ध्वऽऊषुणः । ऊर्द्ध्वऽऊषुणऽऊतयेतिष्ठादेवो
नसंविता । ऊर्द्ध्वोवाजंस्यसनितायदञ्जिभिर्वाघद्भिर्विह्वयामहे ४२
सजातः । सजातोगर्भोऽअसिरोदस्योरग्ग्नेचारुर्विभृतऽओषधीषु ॥
चित्रःशिशुः परितमांᳬस्यक्तून्प्रमातृभ्योऽअधिकनिक्रदद्गाः ४३
स्थिरोभव । वीड्वङ्गऽआशुर्भववाज्ज्यर्वन् ॥ पृथुर्भववसुषदस्त्वमग्ग्नेः
पुरीषवाहणः ४४ शिवोभव । प्रजाभ्योमानुषीभ्यस्त्वमङ्गिरः ॥
माद्यावापृथिवीऽअभिशोचीर्म्मान्तरिक्षम्मावनस्पतीन् ४५ प्रैतु ।
वाजीकनिक्रदन्नानदद्रासभःपत्वा ॥ भरन्नग्निम्पुरीष्यम्मापाद्या
युषःपुरा ॥ वृषाग्निम्वृषणम्भरन्नपाङ्गर्भᳬसमुद्रियम् ॥ अग्नऽआ

ओ

याहिवीतये ४६ ऋतꣳसत्त्यमृतꣳसत्यमग्निम्पुरीष्यमङ्गिरस्वद्भरा
मः ॥ ओषधयः प्प्रतिमोदद्ध्वमग्निमेतꣳशिवमायन्तमभ्ययत्रं युष्माः
॥ व्ययस्यन्विश्वाऽअनिराऽअमीवानिषीदन्नोऽअपदुर्म्मतिञ्जहि ४७
ओषधयः प्प्रति । ओषधयः प्प्रतिगृभ्णीतपुष्प्पवतीः सुपिप्पलाः ॥
अयंवोगर्भऽऋत्त्वियः प्प्रत्नꣳसधस्थमासदत् ४८ विपाजसा ।
पृथुनाशोशुचानोबाधस्वद्विषोरक्षसोऽअमीवाः ॥ सुशर्म्मणोबृहतः
शर्म्मणिस्यामग्नेरहꣳसुहवस्यप्प्रणीतौ ४९ [१२] आपोहि । ष्ठा
मयोभुवस्तानऽऊर्ज्जेदधातन ॥ महेरणायचक्षसे ५० योवः ॥ शि
वतमोरसस्तस्यभाजयतेहनः ॥ उशतीरिवमातरः ५१ तस्म्माऽअ

रंम्। तस्म्माऽअरङ्गमामवोघस्युक्षयायुजिन्वथ । आपोंजुनयंथा चनः ५२ मित्रःसुर्ठसृज्ज्यं ॥ पृथिवीम्भूमिंञ्चुज्ज्योतिषासुह ॥ सुजातञ्जातवेदसमयुक्ष्मायंत्त्वासर्ठसृंजामिप्प्रजाभ्यंः ५३ रुद्राःसुर्ठसृज्ज्यं। पृथिवीम्बृहज्ज्योतिः समीधिरे ॥ तेषाम्भानुरजस्त्रऽइच्छुक्रोदेवेषुरोचते ५४ सर्ठसृष्टांवसुभिः ॥ सर्ठसृष्टांवसुभीरुद्रैर्द्धीरैःकर्म्मण्ण्याम्मृदम् ॥ हस्ताभ्याम्मृद्वीङ्कृत्वासिनीवालीकृणोतुताम् ५५ सिनीवालीसुकपर्द्दा ॥ सुकुरीरास्वौपुशा ॥सातुभ्यंमदितेमह्योखान्दंधातुहस्तंयोः ५६ उखाङ्कृणोतु । शक्त्यांबाहुभ्यामदितिर्द्धिया ॥ मातापुत्रंय्यथोपस्त्थेसाग्निम्बिभर्त्तुगर्भऽआ॥मखस्यशिरोसि ५७

वसंवस्त्वा ॥ कृण्वन्तु गायुत्रेणु छन्दंसाङ्गिरस्वद्ध्रुवासि पृथिव्यसि धा
रयामयिं प्रजाᳪं रायस्पोषं गौपत्त्यᳪं सुवीर्य्यᳪं सजातान्यजंमाना
य रुद्रास्त्वां कृण्वन्तु त्रैष्टुंभेनु छन्दंसाङ्गिरस्वद्ध्रुवास्यन्तरिक्षमसि धार
यामयिं प्रजाᳪं रायस्पोषं गौपत्त्यᳪं सुवीर्य्यᳪं सजातान्यजंमाना
यादित्यास्त्वां कृण्वन्तु जागंतेनु छन्दंसाङ्गिरस्वद्ध्रुवासि द्यौरंसि धार
यामयिं प्रजाᳪं रायस्पोषं गौपत्त्यᳪं सुवीर्य्यᳪं सजातान्यजंमाना
य विश्वें त्त्वा देवा वैश्वानुराः कृण्वन्त्वानुंष्टुभेनु छन्दंसाङ्गिरस्वद्ध्रु
वासि दिशोंसि धारयामयिं प्रजाᳪं रायस्पोषं गौपत्यᳪं सुवीर्य्यᳪं स
जातान्यजंमानाय ५८ अदिंत्त्यै रास्नां । अदिंत्त्यै रास्नास्यदिंतिष्ट्टे

६४

बिलङ्गृभ्णातु ॥ कृत्त्वायसामहीमुखाम्मृन्मयीं योनिमग्नये ॥ पुत्रे
भ्यः प्प्रायच्छददितिः श्रपयानिति ५९ वसवस्त्वा ॥ धूपयन्तुगाय
त्रेणच्छन्दसाङ्गिरस्वद्रुद्रास्त्वा धूपयन्तु त्रैष्टुभेनच्छन्दसाङ्गिरस्वदादित्या
स्त्वा धूपयन्तु जागतेनच्छन्दसाङ्गिरस्वद्विश्वेत्त्वा देवा वैश्वानरा धूप
यन्त्वानुष्टुभेनच्छन्दसाङ्गिरस्वदिन्द्रस्त्वा धूपयतु वरुणस्त्वा धूपयतु वि
ष्णुस्त्वा धूपयतु ६० [११] अदितिष्ट्वा ॥ देवी विश्वदेव्यावती
पृथिव्याः सधस्त्थेऽअङ्गिरस्वत्खनत्ववटदेवानान्त्वा पत्नीर्देवीर्वि
श्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्त्थेऽअङ्गिरस्वद्दधतूखे धिषणास्त्वादे
वीर्विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याः सधस्त्थेऽअङ्गिरस्वदभीन्धतामुखेव

रुत्रीष्ट्वादेवीर्विश्वदेव्यावतीः पृथिव्याःसधस्थेऽअङ्गिरस्वद्धूपय
न्तूखे ग्नास्त्वादेवीर्विश्वदेव्यावतीःपृथिव्याःसधस्थेऽअङ्गिरस्व
त्पचन्तूखेजनयस्त्वाछिन्नपत्रादेवीर्विश्वदेव्यावतीःपृथिव्याःसध
स्थेऽअङ्गिरस्वत्पचन्तूखे ६१ मित्रस्यचर्षणीधृतः ॥ मित्रस्यच
र्षणीधृतोवोदेवस्यसानसि ॥ द्युम्नञ्चित्रश्रवस्तमम् ६२ देवस्त्वा॥
सवितोद्वपतुसुपाणिः स्वङ्गुरिःसुबाहुरुतशक्त्या॥अव्यथमानापृथि
व्यामाशादिशऽआपृण ६३ उत्थायबृहती ॥ भवोदुतिष्ठध्रुवात्वम् ॥
मित्रैतान्तऽउखाम्परिददाम्यभित्त्याऽएषामाभेदि ६४ वसवस्त्वा।
छृन्दन्तुगायत्रेणछन्दसाङ्गिरस्वद्रुद्रास्त्वाछृन्दन्तुत्रैष्टुभेनछन्दसाङ्गिर

स्वदादित्यास्त्वाच्छृन्दन्तुजागतेनच्छन्दसाङ्गिरस्वद्विश्श्वेत्त्वादेवाव्वै
श्श्वानराऽआच्छृन्दन्त्वानुष्टुभेनच्छन्दसाङ्गिरस्वत् ६५ [५]आकूति
मग्निम् । आकूतिमग्निम्प्रयुजꣳस्वाहामनोमेधामग्निम्प्रयुजꣳ
स्वाहाचित्तंविज्ञातमग्निम्प्रयुजꣳस्वाहाव्वाचोविधृतिमग्निम्प्रयु
जꣳस्वाहाप्रजापतयेमनवेस्वाहाग्नयेव्वैश्श्वानरायस्वाहा ६६ व्वि
श्श्वोदेवस्य ॥ नेतुर्म्मर्तोव्वुरीतसख्यम् ॥ व्विश्श्वोरायऽइषुध्यति
द्युम्नंव्वृणीतपुष्यसेस्वाहा ६७ मासु । भित्थामासुरिषोम्बधृष्णु
व्वीरयस्वसु ॥ अग्निश्श्चेदङ्करिष्यथः ६८ दृꣳहस्वदेवि । पृथिवि
स्वस्तयऽआसुरीमायास्वधयाकृतासि ॥ जुष्टन्देवेभ्यऽइदमस्तुह

संहि. ह्यमरिंष्ठात्वमुदीहियज्ञेऽअस्मिन् ६९ द्वंन्नःसुप्पिंपरांसुतिःप्रत्क्वोहो पू.अ.

६६ तुव्वरेण्यः ॥ सहंसस्पुत्रोऽअद्भुतः ७० शतम् ५०० ॥ परंस्याऽअ ११

धिं ॥ संव्वतोवंराः ॥ ऽअभ्यातंर ॥ यत्राहमस्मिताः ॥ ऽअंव ७१

परमस्यांःपरावतः ॥ परमस्यांःपरावतोंरोहिदंश्वऽइहागंहि ॥ पु

रीष्यःपुरुप्प्रियोग्नेत्वन्तंरामृधंः ७२ यदंग्ने । यदंग्नेकानिकानि

चिदातेदारूणिदद्ध्मसिं ॥ सर्व्वन्तदंस्तुतेघृतन्तज्जुंषस्वयविष्ठ्य ७३

यदत्ति ॥ यदत्त्युंपजिह्विकायद्वम्म्रोऽअतिसर्प्पति ॥ सर्व्वन्तदंस्तुतेघृ

तन्तज्जुंषस्वयविष्ठ्य ७४ अहंरहरप्प्रंयावम् ॥ अहंरहरप्प्रंयावम्भ ६६

रन्तोश्वांयेवतिष्ठतेघासमंस्मै ॥ रायस्प्पोषेणसमिषामदन्तोग्ने

मातेप्प्रतिवेशारिषाम ७५ नाभांपृथिव्याः ॥ सुमिधानेऽअग्नौरायस्पोषायबृहतेहवामहे ॥ इरम्मदम्बृहदुक्थंयजत्रञ्जेतारमुग्निम्पृतनासुसासहिम् ७६ याःसेनाः ॥ याःसेनाऽअभीत्वरीराव्याधिनीरुगणाऽउत्त ॥ येस्तेनायेचतस्कराुस्तांस्तेऽअग्नेपिदधाम्म्यास्ये ७७ दथंष्ट्राभ्याम्मलिम्म्लून् ॥ दथंष्ट्राभ्याम्मलिम्म्लुञ्जंभ्यैस्तस्कराँ१ ।ऽउत ॥ हनुभ्याथंस्तेनान्भगवस्तांस्त्वङ्खादसुखादितान् ७८ येजनेषु । मलिम्म्लवस्तेनासस्तस्करावने ॥ येकक्षेष्वघायवस्तांस्तेदधामिजम्भयोः ७९ योऽअस्म्मभ्यम् । योऽअस्म्मभ्यमरातीयाद्यश्चनोद्वेषतेजनः ॥ निन्दाद्योऽअस्म्मान्धिप्सांच्चसर्व्वन्तम्मं

संहि. स्म्मुसाकुरु ८० सꣳशितम्मे ॥ सꣳशितम्मेब्रह्मसꣳशितंवीर्य्यम्बलं पू.अ.

६७ म्। सꣳशितङ्क्षत्रञ्जिष्णुयस्याहमस्म्मिपुरोहितः ८१ उदेषाम् ॥ उ १२

देषाम्बाहूऽअतिरमुद्वर्च्चोऽअथोबलम् ॥ क्षिणोमिब्रह्मणामित्रानुन्न

यामिस्वाँ२। ऽअहम् ८२ अन्नपतेन्नस्य॥नोदेह्यनमीवस्यशुष्मिम

णः। ॥ प्रप्रदातारन्तारिषऽऊर्ज्जन्नोधेहिद्विपदेचतुष्पदे ८३ [१८

इतिसंहितायामेकादशोऽध्यायः ११ दृशानःसप्तदशादिवस्परिद्वादश

समिधाग्निपंचदशापेतसप्तदशासुन्वंतंत्रयोदशयाओषधीःसप्तविꣳश

तिर्मामाषोडशसप्तसप्तदशꣳशतं ॥ दृशानोरुक्मः। दृशानोरुक्मऽउ ६७

र्व्याद्द्यौर्दुर्म्मर्षमायुः श्रियेरुचानः ॥ अग्निरमृतोऽअभवद्वयोभि

रुर्षदेंनुन्द्यौरजंनयत्त्सुरेताः १ नक्तोषासासमंनसा ॥ विरूपेधापयें
तेशिशुमेकᳫंसमीची ॥ द्यावाक्षामारुक्मोऽअन्तर्विभांतिदेवाऽअग्नि
न्धारयन्द्रविणोदाः २ विश्श्वारूपाणि ॥ विश्श्वारूपाणिप्प्रतिमुञ्च
तेकविःप्प्रासावीद्भद्रंद्विपदेचतुष्पदे ॥ विनाकमख्यत्त्सवितावरे
ण्योनुप्प्रयाणमुषसोविराजति ३ सुपर्णोसि ॥ गरुत्त्मांस्त्रिवृत्तेशि
रोगायत्रञ्चक्षुर्बृहद्रथन्तरेपक्षौ ॥ स्तोमऽआत्त्माछन्दाᳫंस्यङ्गानि
यजूᳫंषिनाम ॥ सामंतेतनूर्वामदेव्यंयज्ञायज्ञियम्पुच्छन्धिष्ण्याः
शफाः ॥ सुपर्णोसिगरुत्त्मान्दिवङ्गच्छस्वःपत ४ विष्णोःक्रमः ॥
विष्णोःक्रमोसिसपत्त्नहागायत्रञ्छन्दऽआरोहपृथिवीमनुविक्र

मस्वृविष्णोःक्रमोऽस्यभिमातिहा त्रैष्टुभुञ्छन्दऽआरोहान्तरिक्षम
नुविक्रमस्वृविष्णोःक्रमोऽस्यरातीयुतोहन्ताजागंतुञ्छन्दऽआरोह
दिवमनुविक्रमस्वृविष्णोःक्रमोऽसिशत्रूयुतोहन्तानुष्टुभुञ्छन्दऽआ
रोहदिशोनुविक्रमस्व ५ अक्रन्ददुग्निः॥ अक्रन्ददुग्निस्तुनयन्निव
द्यौःक्षामारेरिहद्वीरुधंःसमुञ्जन्॥ सुद्योजज्ञानोविहीमिद्धोऽअकरव्यु
दारोदसीभानुनाभात्यन्तः ६ अग्नेऽभ्यावर्त्तिन्॥ अग्नेऽभ्यावर्त्ति
न्नभिमानिवर्त्तस्वायुषावर्च्चसाप्प्रजयाधनेन॥ सुन्यामेधयारुय्या
पोषेण ७ अग्नेऽआङ्गिरः॥ शतन्तेसन्त्वावृतःसुहस्रन्तऽउपावृतः॥
अधापोषस्यपोषेणपुनर्न्नोनुष्टमाकृधिपुनर्न्नोरयिमाकृधि ८ पुनरू

र्ज्जा ॥ निवर्त्तस्वपुनरग्न्नऽइषायुषा ॥ पुनर्न्नःपाह्यꣳहसः ॥ ९ ॥ स
हरय्या ॥ निवर्त्तस्वाग्ग्नेपिन्न्वस्वधारया ॥ व्विश्श्वप्प्स्न्याव्विश्श्वत
स्प्परि १० आत्त्वा ॥ हार्षमन्तरभूर्द्ध्रुवस्तिष्ठाविचाचलिः ॥ व्विश
स्त्वासर्व्वावाञ्छन्तुमात्त्वद्राष्ट्रमधिभ्रशत् ११ उदुत्तमम् ॥ उदुत्तमं व्व
रुणपाशमस्म्मदवाधमंव्विमद्ध्यमꣳश्रथाय ॥ अथावयमादित्त्यव्रते
तवानागसोऽअदितयेस्याम १२ अग्ग्नेबृहन् ॥ अग्ग्नेबृहन्नुषसामूर्द्ध्वो
ऽअस्त्थान्निर्ज्जगन्वान्तमसोज्ज्योतिषागात् ॥ अग्ग्निर्ब्भानुनारुश
तास्वङ्गऽआजातोव्विश्श्वासद्मान्यप्प्राः १३ हꣳसःशुचिषत् ॥ हꣳ
सः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोतावेदिषदतिथिर्द्दुरोणसत् ॥ नृषद्वरसदृत

सद्द्व्योमसदब्जागोजाऽऋतजाऽअद्रिजाऽऋतंबृहत् १४ सीदत्त्वम्। सी
दत्त्वम्मातुरस्याऽउपस्थेविश्श्वान्यग्नेवयुनानिविद्वान्। मैनान्तप
सामार्च्चिषाभिशोचीरन्तरस्याᳫंशुक्रज्ज्योतिर्विभाहि १५ अन्तर
ग्ने॥ रुचात्त्वमुखायाᳫंसदनेस्वे॥ तस्यास्त्वᳫंहरसातपञ्जातवेदःशि
वोभव १६ शिवोभूत्त्वा॥ मह्यमग्नेऽअथोसीदशिवस्त्वम्॥ शि
वाःकृत्त्वादिशःसर्वाःस्वंय्योनिमिहासदः १७ [१७] दिवस्परि॥
प्प्रथमञ्जज्ञेऽअग्निरस्म्मद्द्वितीयम्परिजातवेदाः॥ तृतीयमप्प्सुनृम
णाऽअजस्स्रमिन्धानऽएनञ्जरतेस्वाधीः १८ विद्मते॥ऽअग्नेत्त्रेधात्त्र
याणिविद्मातेधामविभृतापुरुत्रा॥ विद्मातेनामपरमङ्गुहायद्विद्मातमु

त्सं॑रुस्यतं॒ऽआजु॒गन्थ॑ १९ समु॒द्रेत्त्वा॑ ॥ नृ॒मणा॒ऽअ॒प्प्स्व॒न्तर्न्नृ॒चक्षा॑ऽ
ई॒धेदि॒वोऽअं॑ग्न॒ऊधं॑न् ॥ तृ॒तीये॑त्त्वा॒रजं॑सितस्थि॒वाᳫंसंमु॒पाम॒ुपस्त्थे॑
महि॒षाऽअं॑वर्द्धन् २० अक्र॑न्ददग्नि॒ऽ॥अक्र॑न्ददग्नि॒स्तनयं॑न्निव॒द्यौः॒ऽ
क्षामा॒रेरि॑हद्वी॒रुधं॑÷सम॒ञ्जन् ॥ स॒द्यो ज॑ज्ञा॒नो वि॒हीमि॒द्धोऽअक्ख्यदारो
दं॑सीभा॒नुना॑भात्य॒न्तःऽ २१ श्री॒णामु॑दा॒रःऽ ॥ श्री॒णामु॑दा॒रोध॒रुणो॑र॒यी॒
णाम्म॑नी॒षाणा॒म्प्रार्प्प॑णः॒सोम॑गोपाः॒ ॥ व॒सुः÷सू॒नुःऽसह॑सोऽअ॒प्प्सुरा
जा॒विभा॒त्त्यग्ग्र॑ऽउ॒षसा॑मिधा॒नःऽ २२ विश्श्व॑स्यके॒तुःऽ ॥ विश्श्व॑स्य
के॒तुर्भुव॑नस्य॒गर्भ॒ऽआरोद॑सीऽअपृणा॒ज्जाय॑मानः॒ ॥ वी॒डुञ्चि॒दद्रि॑म
भिनत्त्परा॒यञ्जना॒यद॒ग्निमय॑जन्तु॒पञ्च॑ २३ उ॒शिक्क्पा॑व॒कःऽ ॥ उ॒शि

क्रूपांवकोऽअरतिःसुमेधामर्त्येष्वग्निरमृतोनिधायि ॥ इयर्त्तिधूमम
रुषम्भरिभ्रदुच्छुक्रेणशोचिषाद्यामिनक्षन् २४ दृशानोरुक्मः ॥ दृ
शानोरुक्मऽउर्व्याव्यद्यौद्दुर्मर्षमायुःश्रियेरुचानः ॥ अग्निरमृतोऽअ
भवद्वयोभिर्यदेनन्द्यौरजनयत्सुरेताः २५ यस्ते ॥ ऽअद्यकृणवद्भद्र
शोचेऽपूपन्देवघृतवन्तमग्ने ॥ प्रतन्नयप्रतरंवस्योऽअच्छाभिसुम्न
न्देवभक्तंयविष्ठ २६ आतम् ॥ आतम्भजसौश्रवसेष्वग्नऽउक्थ
ऽउक्थऽआभजशस्यमाने ॥ प्रियःसूर्येप्रियोऽअग्नाभवात्युज्जा
तेनभिनदुज्जानित्वैः २७ त्वामग्ने ॥ त्वामग्नेयजमानाऽअनुद्यून्वि
श्वावसुदधिरेवार्याणि ॥ त्वयासहद्रविणमिच्छमानाव्रजङ्गोमन्त

मुशिजोविवंघ्नुः २८ अस्ताव्यग्निः। अस्ताव्यग्निर्नराᳪसुशेवोवै
श्श्वानरऽऋषिभिःसोमगोपाः॥ अद्वेषेद्यावापृथिवीहुवेमदेवाधत्त
रयिमस्मेसुवीरम् २९ [१२] समिधाग्निम्॥ समिधाग्निन्दुव
स्यतघृतैर्बोधयतातिथिम्॥ आस्मिन्हव्याजुहोतन ३० उदुत्वा॥
उदुत्वाविश्श्वेदेवाऽअग्नेभरन्तुचित्तिभिः॥ सनोभवशिवस्त्वᳪसु
प्प्रतीकोविभावसुः ३१ प्रेत॥ प्रेदग्नेज्ज्योतिष्म्मान्याहिशिवेभिर
र्च्चिभिष्ट्वम्॥ बृहद्भिर्भानुभिर्भासन्माहिᳪसीस्तन्वाप्प्रजाः ३२ अ
क्रन्ददग्निः॥ अक्रन्ददग्निस्तनयन्निवद्यौःक्षामारेरिहद्वीरुधः समञ्
जन्॥ सद्योजज्ञानोविहीमिद्धोऽअक्ख्यदारोदसीभानुनाभात्य

न्तः ३३ प्रप्प्रायम् ॥ प्रप्प्रायमग्निर्भरतस्यशृण्वेवियत्सूर्य्योनरो
चंतेबृहद्भाः॥ अभियःपूरुम्पृतनासुतस्थौदीदायदैव्योऽअतिथिःशि
वोनः ३४ आपोदेवीः ॥आपोदेवीःप्प्रतिगृभ्णीतभस्मैतत्स्योनेकृ
णुद्ध्वꣳसुरभाऽउंलोके ॥ तस्मैनमन्ताञ्जनयःसुपत्नीर्म्मातेवपुत्रम्बि
भृताप्प्स्वेनत् ३५ अप्प्स्वग्ने ॥ अप्प्स्वग्नेसधिष्टवसौषधीरनुरुध्य
से॥गर्भेसञ्जायसेपुनः ३६ गर्भोऽअसि॥ गर्भोऽअस्योषधीनाङ्गर्भो
वनस्प्पतीनाम् ॥ गर्भोविश्श्वस्यभूतस्याग्नेगर्भोऽअपामसि ३७
प्रसद्यभस्मना ॥ प्रसद्यभस्मनायोनिमपश्श्चपृथिवीमग्ने ॥ सꣳ
सृज्ज्यमातृभिष्ट्वञ्ज्योतिष्म्मान्पुनरासदः ३८ पुनरासद्य। पुनरास

द्युसदनमुपश्च्च्वंपृथिवीमग्ग्ने ॥ शेषेमातुर्य्यथोपस्थेन्तरस्याᳫंशिव
तमः ३९ पुनरूर्ज्जा ॥ निवर्त्तस्वपुनरग्ग्नऽइषायुषा ॥ पुनर्न्नःपाह्य
ᳫंहसः ४० सहरय्या॥निवर्त्तस्वाग्ग्नेपिन्वस्वधारया ॥ विश्श्वप्प्स्न्या
विश्श्वतस्प्परि ४१ बोधामे ॥ ऽअस्यवचसोयविष्ठमᳫंहिष्ठस्यप्प्रभृ
तस्यस्वधावः ॥ पीयतित्त्वोऽअनुत्त्वोगृणातिवन्दारुष्टेतन्न्वंवन्देऽअ
ग्ने ४२ सबोधि ॥ सूरिर्म्मघवावसुपतेवसुदावन्॥युयोद्ध्यस्म्मद्द्वे
षाᳫंसिविश्श्वकर्म्मणेस्वाहा ४३ पुनस्त्वा ॥ दित्त्यारुद्द्रावसवःस
मिन्धतान्पुनर्ब्रह्ममाणोवसुनीथयज्ञैः ॥ घृतेनत्त्वन्तन्न्वंवर्द्धयस्वस
त्त्याःसन्तुयजमानस्यकामाः ४४ [१५] अपेत ॥ अपेतवीतवि

चंसर्प्पतातोयेत्रुस्त्थपुराणायेचनूतनाः ॥ अदाद्यमोवसानम्पृथि
व्याऽअक्रन्निमम्पितरोलोकमस्म्मै ४५ संज्ञानमसि ॥ कामधरण
म्मयितेकामधरणम्भूयात् ॥ अग्नेर्भस्म्मास्यग्नेःपुरीषमसिचित
स्त्थपरिचितऽऊर्द्ध्वचितःश्रयद्ध्वम् ४६ अयंसः ॥ अयंसोऽअग्नि
र्य्यस्म्मिन्त्सोममिन्द्रःसुतन्दधेजठरेवावशानः ॥ सहस्रियम्वाजम
त्त्यन्नसप्तिंससवान्त्सन्त्स्तूयसेजातवेदः ४७ अग्नेयत् ॥ अग्ने
यत्तेदिविवर्च्चःपृथिव्यांयदोषधीष्ष्वप्प्स्वायजत्र ॥ येनान्तरिक्षमु
र्व्वाततन्थत्त्वेषःसभानुरर्णवोनृचक्षाः ४८ अग्नेदिवः ॥ अग्नेदिवो
ऽअर्णमच्छाजिगास्यच्छादेवाँ२ ॥ ऽऊचिषेधिष्ण्यायेः ॥ यारोचनेप

रस्तात्सूर्य्यस्यसाश्व्वावस्तादुपतिष्ठंन्तुऽआपं÷ ४९ पुरीष्यासोऽअ
ग्नयं÷ ॥ प्प्रावणेभिं÷सुजोषंसः ॥ जुषन्तांयुज्ञमुद्रुहोंनमीवाऽइषों
मुहीः ५० इडांमग्ग्ने ॥ पुरुदर्ठसर्ठसुनिङ्गोःशश्श्वत्तमर्ठहवंमानायसा
ध ॥ स्यान्नं÷सूनुस्तनंयोव्विजावाग्ग्नेसातेंसुमतिर्ब्भूत्त्वस्म्मे ५१ अ
यन्तें ॥ अयन्तेयोनिर्ऋत्त्वियोयतोंजातोऽअरोंचथाः ॥ तञ्जानन्न
ग्नऽआरोहाथांनोव्वर्द्धयारयिम् ॥ ५२ ॥ चिदंसि ॥ चिदंसितयांदे
वतंयाङ्गिरस्वद्धुवासींदपरिचिदंसितयांदेवतंयाङ्गिरस्वद्धुवासींद ५३
लोकम्पृंण ॥ छिद्रम्पृणाथोंसीदद्धुवात्त्वम् ॥ इन्द्राग्ग्नीत्त्वाबृहस्प्प
तिरस्म्मिन्न्योनांवसीषदन् ५४ ताऽअस्य ॥ सूदंदोहसःसोमर्ठश्श्री

णान्तिपृश्न्नयः ॥ जन्मन्देवानांव्विशस्त्रिष्ष्वारोचनेदिवः ५५ इन्द्रं
व्विश्श्वाः ॥ इन्द्रंव्विश्श्वाऽअवीवृधन्त्समुद्द्रव्यचसङ्गिरः ॥ रथीतम
ꣳरथीनांव्वाजानाꣳसत्पतिम्पतिम् ५६ सुमितम् ॥ सुमितुꣳसङ्कल्प्पे
थाꣳसम्प्रियौरोचिष्णूसुमनस्यमानौ ॥ इषमूर्ज्जमभिसंव्वसानौ ५७
संव्वाम् ॥ संव्वाम्मनाꣳसिसंव्व्रतासमुचित्तान्याकरम् ॥ अग्ग्नेपुरीष्ष्या
धिपाभवत्त्वन्नऽइषमूर्ज्जंय्यजमानायधेहि ५८ अग्ग्नेत्त्वम् ॥ अग्ग्ने
त्त्वम्पुरीष्ष्योरयिमान्पुष्टिमाꣳ॥ऽअसि ॥ शिवाःकृत्त्वादिशःस र्व्वाः
स्वंय्योनिमिहासदः ५९ भवतन्नः ॥ भवतन्नःसमनसौसचेतसाव
रेपसौ ॥ मायज्ञꣳहिꣳसिष्टम्मायज्ञपतिञ्जातवेदसौशिवौभवतमद्य

नः ६० मातेवंपुत्त्रम् ॥ मातेवंपुत्त्रम्पृथिवीपुरीष्यमग्निꣳस्वेयोना
वभारुखा ॥ ताँव्विश्श्वैर्द्देवैर्ऋतुभिःसंविदानः प्प्रजापतिर्व्विश्श्वक
र्म्माव्विमुञ्चतु ६१ [७] असुन्न्वन्तमयजमानम् ॥ असुन्न्वन्तम
यजमानमिच्छस्तेनस्येत्यामन्न्विहितस्करस्य ॥ अन्न्यमस्म्मदिच्छसा
तऽइत्त्यानमोदेविनिर्ऋतेतुब्भ्यमस्तु ६२ नमःसुतेनिर्ऋतेतिग्ग्मतेजो
ऽयस्म्मयंव्विचृताबन्धमेतम् ॥ यमेनत्त्वंयम्म्यासंविदानोत्तमेनाके
ऽअधिरोहयैनम् ६३ यस्यास्ते ॥ घोरऽआसञ्जुहोम्म्येषाम्बन्धाना
मवसर्ज्जनाय ॥ यान्त्वाजनोभूमिरितिप्प्रमन्दतेनिर्ऋतिन्त्वाहम्परि
वेदव्विश्श्वतः ६४ यन्तेदेवीनिर्ऋतिराबबन्धपाशङ्ग्रीवास्वविचृत्त्यम् ॥

तन्तेविष्ष्याम्म्यायुषोनमद्ध्यादथैतम्पितुमद्धिप्प्रसूतः ॥ नमोभू
त्त्यैयेदञ्चकार ६५ निवेशनःसङ्गमनः ॥ निवेशनःसङ्गमनोवसूनां
व्विश्वारूपाभिचष्टेशचीभिः ॥ देवऽइवसवितासत्त्यधर्म्मेन्द्रोनतं
स्त्थौसमरेपथीनाम् ६६ सीरायुञ्जन्ति ॥ कवयोयुगाव्वितन्वतेपृथ
क् ॥ धीरादेवेषुसुम्नया ६७ युनक्तसीरा ॥ युनक्तसीराव्वियुगातं
नुद्ध्वंकृतेयोनौव्वपतेहबीजम् ॥ गिराचश्श्रुष्टिःसभराऽअसन्नोनेदीय
ऽइत्सृण्यःपक्कमेयात् ६८ शुनᳪसु ॥ फालाव्विकृषन्तुभूमिᳪशुनङ्कीना
शाऽअभियन्तुवाहैः ॥ शुनासीराहविषातोशमानासुपिप्पलाऽओष
धीःकर्त्तनास्म्मे ६९ घृतेनसीता ॥ घृतेनसीतामधुनासमञ्ज्यतांव्वि

श्वैर्द्देवैरनुमतामुरुद्धिं ॥ ऊर्ज्जस्वतीपयसापिन्वमानास्म्मान्त्सीते पयसाब्भ्याववृत्स्व ७० लाङ्गलम्पवीरवत् ॥ लाङ्गलम्पवीरवत्सु शेवᳪसोमपित्सरु ॥ तदुद्वपातिगामविम्प्रफर्व्यञ्चपीवरीम्प्रस्त्थावद्रथ वाहणम् ७१ कामङ्कामदुघे ॥ धुक्ष्व मित्रायवरुणायच ॥ इन्द्रायाश्विब्भ्याम्पूष्णेप्प्रजाब्भ्यऽओषधीब्भ्यः ७२ विमुच्यध्वम् ॥ विमुच्यध्वमग्घ्न्यादेवयानाऽअगन्मतमसस्प्पारमस्य । ज्ज्योतिरापाम ७३ सजूरब्दः । सजूरब्दोऽअयवोभिःसजूरुषाऽअरुणीभिः ॥ सजोषसावश्विनादᳪसोभिःसजूःसूरऽएतशेनसजूर्वैश्वानरऽइडया घृतेनस्वाहा ७४ [१३] याऽओषधीः ॥ याऽओषधीःपूर्वाजाता

देवेभ्यंस्त्रियुगम्पुरा॥मनैनुबुभ्रूणाम्महंशतन्धामानिसुप्तचं ॥७५

शतंवं÷॥ शतंवौऽअम्बुधामानिसुहस्रमुतवोरुहं÷ ॥ अधाशतक्रत्वो

यूयमिमम्मेऽअगदङ्कृत ७६ ओषंधीःप्प्रति ॥ मोदद्ध्वम्पुष्पवतीः

प्प्रसूवरीः ॥ अश्श्वाऽइवसुजित्त्वरीर्व्वीरुधं÷पारयिष्ष्णव÷ ७७ ओ

षंधीरिति ॥ मातरस्तद्वोदेवीरुपंब्रुवे ॥ सनेयमश्श्वङ्गाम्वासंऽआत्मा

नन्तवंपूरुष ७८ अश्श्वत्थेवं÷ ॥ अश्श्वत्थेवोनिषदनम्पुर्णेवोवस

तिष्कृता॥ गोभाजऽइत्त्किलासथयत्सनवंथपूरुषम् ७९ यत्रौषंधीः

॥ सुमग्ग्मंतराजानःसमिंताविव ॥ विप्प्रःसऽउच्च्यतेभिषग्रंक्षोहामी

वचातंनः ८० अश्श्वावतींछंसोमावतीम् ॥ अश्श्वावतींछंसोमा

वतीमूर्जयन्तीमुदोजसम् ॥ आविंत्सिसर्वा ऽओषंधीरुस्मा ऽअंरिष्ट
तांतये ८१ उच्छुष्मांः ॥ उच्छुष्मा ऽओषंधीनाङ्गावोगोष्ठादिवे
रते ॥ धनंᳯसनिष्यन्तीनामात्मानन्तवंपूरुष ८२ इष्कृंतिर्नामं ॥
वोमाताथोयूयᳯस्थनिष्कृंतीः ॥ सीराःपंतत्रिणीस्थनयदामयंति
निष्कृंथ ८३ अतिविश्वाः परिष्ठास्तेनऽइंवव्रजमंक्रमुः ॥ ओषं
धीःप्राचुंच्यवुर्यत्किञ्चंतन्वोरपंः ८४ यदिमाः ॥ यदिमावाजयं
न्नहमोषंधीर्हस्तंऽआदधे ॥ आत्मायक्ष्मस्यनश्यतिपुराजीवगृभो
यथा ८५ यस्यौषधीः ॥ प्रसर्प्पथाङ्गमङ्गम्परुंष्परुः ॥ ततोयक्ष्मं
विबाधध्वऽउग्रोमंध्यमशीरिव ८६ साकंयक्ष्म ॥ साकंयक्ष्मप्रपं

तुचाषैणकिकिदीविनां ॥ साकंवातस्यध्राज्ज्यासाकन्नश्यनिहाकं या ८७ अन्याघं ॥ अन्यावोऽअन्याम्वत्त्वन्यान्यस्याऽउपाव त ॥ ताःसर्वाःसंविदानाऽइदम्मेप्पावताघ्वचः ८८ याःफुलि नीः ॥ याःफलिनीर्य्याऽअफलाऽअपुष्पायाश्चपुष्पिणीः ॥ वृहस्पति प्रसूतास्तानोमुञ्चन्त्व॒ꣳहसः ८९ मुञ्चन्तुमा॥शपत्थ्यादथोवरुण्या दुत ॥ अथोयमस्यपड्वीशात्सर्वस्माद्देवकिल्बिषात् ९० अवपतन्ती रवदन् ॥ अवपतन्तीरवदन्दिवऽओषधयस्परि ॥ यंञ्जीवमश्नवाम हैनसरिष्ष्यातिपूरुषः ९१ याऽओषधीः ॥ याऽओषधीःसोमराज्ञी र्वह्वीःशतविचक्षणाः ॥ तासामसित्त्वमुत्तमारङ्कामायशꣳहृदे ९२

याऽओष॑धीः ॥ याऽओष॑धीः॒सोम॑राज्ञी॒र्व्विष्ठि॑ताःपृथि॒वीमनु॑ ॥ बृह॒
स्प्पति॑प्प्रसू॑ताऽअ॒स्यैसन्द॑त्तवी॒र्य्य॑म् १३ याश्च॑ ॥ याश्चे॒दमु॑पशृ॒ण्व
न्ति॒याश्च॑दू॒रम्परा॑गताः ॥ सर्व्वाः॒सङ्गत्त्य॑वीरु॒धो॒स्यैसन्द॑त्तवी॒र्य्य॑म्
१४ माव॑ः ॥ मावो॑रिषत्त्खनि॒तायस्मै॑चा॒हङ्खना॑मिवः ॥ द्वि॒पाच्च॑तु॒
ष्पाद॒स्माक॒ꣳसर्व्व॑मस्त्वनातु॒रम् १५ ओष॑धयः॒सम् ॥ ओष॑धयः॒
सम॑वदन्त॒सोमे॑नस॒हराज्ञा॑ ॥ यस्मै॑कृ॒णोति॑ब्राह्म॒णस्तꣳरा॑जन्पार
यामसि १६ ना॒श॒यि॒त्रीब॒लास॒स्यार्श॑सऽउप॒चिता॑मसि ॥ अथो॑श॒
तस्य॒यक्ष्मा॑णाम्पाका॒रोर॑सि॒नाश॑नी १७ त्वाङ्गन्ध॒र्व्वाः ॥ त्वाङ्गन्ध॒र्व्वा
ऽअ॑खनँ॒स्त्वामिन्द्र॒स्त्वाम्बृह॒स्पतिः॑ ॥ त्वामो॑षधे॒सोमो॒राजा॑विद्वा

न्यक्ष्मांदमुञ्चयत ९८ सहस्वमे ॥ सहस्वमेऽअरांतीः सहस्वपृतनायुतः ॥ सहस्वसर्वंपाप्मानुं सहमानास्योषधे ९९ दीर्घायुस्ते ॥ दीर्घायुंस्तऽओषधेखनितायस्मैचत्त्वाखनाम्म्यहम् ॥ अथोत्त्वन्दीर्घायुर्भूत्त्वाशतवंल्शाविरोहतात् १०० त्वमुत्तमा ॥ स्योषधेतववृक्षाऽउपंस्तयः ॥ उपस्तिरस्तुसोस्म्माकुंयोऽअस्म्माँ२॥ऽअभिदासंति १०१ [२७] मामांहिंसीज्जनितायः पृथिव्यायोवादिवं सत्यधर्म्माव्यानट् ॥ यश्चापश्चन्द्राः प्प्रंथमोजुजानकस्म्मैदेवायंहविषांविधेम १०२ अभ्यावर्त्तस्व ॥ पृथिवियुज्ञेनपयंसासह ॥ वपान्तेंऽअग्निरिंषितोऽअरोहत् ॥ १०३ ॥ अग्नेयत् ॥ अग्नेयत्तेशुक्रंयच्चन्द्रं

मामो। घे

स्वत्पूतंस्वच्चंसुज्ञियंम् ॥ तद्देवेभ्योंभरामसि १०४ इषमूर्ज्जम् ॥ इषु
मूर्ज्जमहमितऽआदंमृतस्युयोनिंम्माहिषस्युधारांम् ॥ आमागोषुंविशु
त्वातुनूषुजहांमिसेदिमानिंराममींवाम् १०५ अग्नेतव ॥ अग्नेतव
श्श्रवोवयोमहिंभ्राजन्तेऽअर्च्चयोविभावसो ॥ बृहंद्भानोशवंसावा
जमुक्थ्युन्दधांसिदाशुषेंकवे १०६ पावुकवंर्च्चाःशुक्रवंर्च्चाः ॥ पाव
कवंर्च्चाःशुक्रवंर्च्चाऽअनूंनवर्च्चाऽउदिंयर्षिभानुनां ॥ पुत्रोमातरांविच
रन्नुपांवसिपृणाक्षिरोदंसीऽउभे १०७ ऊर्ज्जोनपात् ॥ ऊर्ज्जोनपाज्जात
वेदःसुशस्तिभिर्म्मन्दंस्वधीतिभिंर्हितः ॥ त्वेऽइषुःसन्दंधुर्भूरिवर्प्प
सश्चित्रोतंयोवामजांताः १०८ इरज्ज्यन्नंग्ने ॥ प्रथयस्वजन्तुभिं

रुस्मेरायोऽअमर्त्त्यं ॥ सदर्शुतस्युव्वपुंषोव्विराजसिपृणक्षिसानुसिङ्क
तुम् १०९ इष्कुर्त्तारमद्धुरस्यं ॥ इष्कुर्त्तारमद्धुरस्युप्प्रचेतसङ्क्षयंन्तुꣳ
राधंसोमुहः ॥ शतिंव्व्वामस्यंसुभगांम्मुहीमिषुन्दधांसिसानुसिꣳरुयि
म् ११० ऋतावानम्मह्मिषं ॥ व्विश्श्वदर्शतमुग्निꣳसुम्नायंदधिरेपुरो
जनाः ॥ श्रुत्कंर्णꣳसुप्प्रथंस्तमन्त्वागिरादैव्युम्मानुंषायुगा॥१११॥
आप्प्यांयस्व ॥ समेतुतेव्विश्श्वतंःसोमुवृष्ण्यंम् ॥ भवाुव्वाजस्य
सङ्गथे ११२ सन्तें ॥ सन्तेपयांꣳसिसमुंयन्तुव्वाजाःसंव्वृष्ण्यान्य
भिमातिषाहंः ॥ आुप्प्यायंमानोऽअुमृतांयसोमादिवि श्श्रवांꣳस्यु
त्तमानिधिष्ष्व ११३ आप्प्यांयस्व ॥ मदिन्तमुसोमुव्विश्श्वेभिरꣳ

शुभिः ॥ भवानःसुप्रथस्तमःसखावृधे ११४ आतें ॥ घृत्सोमनो
समत्परमान्वित्सुधस्थात् ॥ अग्नेत्त्वाङ्कामयागिरा ११५ तुभ्यु
न्ताः ॥ तुभ्युन्ताऽअङ्गिरस्तमुविश्श्वाः सुक्षितयःपृथक् ॥ अग्ने
कामायमिरे ११६ अग्निःप्रियेषु ॥ अग्निःप्रियेषुधामसुका
मोभूतस्यभव्यस्य ॥ सम्राडेकोविराजति ११७ [१६] इतिसंहि
तापाठेद्वादशोऽध्यायः १२ मयिगृह्णामिपंचदशध्रुवासिमधुवाताए
कादशकौसम्यकूस्रवंतिनवेमंमाषडपांत्वैकाऽयंपुरःपंचसप्ताष्टापंचा
शत् ॥ मयिगृह्णामि ॥ मयिगृह्णाम्म्यग्ग्रेऽअग्निर्रायस्प्पोषायसुप्प्र
जास्त्वायसुवीर्य्याय ॥ मामुदेवताःसचन्ताम् १ अपाम्पृष्ठम् ॥ अ

पाम्पृष्ठमसियोनिरग्ग्नेःसमुद्रमभितःपिन्वमानम् ॥ वर्द्धमानोमहाँ॥
ऽआचपुष्करेदिवोमात्रयावरिम्णाप्प्रथस्व २ ब्रह्मजज्ञानम् ॥ ब
ह्मजज्ञानम्प्रथमम्पुरस्ताद्विसीमतःसुरुचोवेनऽआवः ॥ सबुध्न्या
ऽउपमाऽअस्यविष्ठाःसतश्चयोनिमसतश्चविवः ३ हिरण्यगर्भः
समवर्त्तताग्ग्रेभूतस्यजातःपतिरेकऽआसीत् ॥ सदाधारपृथिवीन्द्या
मुतेमाङ्कस्मैदेवायहविषाविधेम ४ द्रप्सश्चस्कन्द ॥ पृथिवीमनुद्या
मिमञ्चयोनिमनुयश्चपूर्वः ॥ समानंयोनिमनुसञ्चरन्तन्द्रप्सञ्जु
होम्म्यनुसप्तहोत्राः ५ नमोस्तु ॥ सर्प्पेभ्योयेकेचपृथिवीमनु ॥
येऽअन्तरिक्षेयेदिवितेभ्यःसर्प्पेभ्योनमः ॥ ६ ॥ याऽइषवः ॥ या

ऽइषवोयातुधानानांरुयेवावनस्पतीँ१रनु ॥ येवावटेषुशेरंतेतेभ्यः सर्पेभ्योनमः ७ येवा । मीरोचनेदिवोयेवासूर्यस्यरश्मिषु ॥ ये षामप्सुसदस्कृतन्तेभ्यःसर्पेभ्योनमः ८ कृणुष्ष्वपाजः ॥ कृ णुष्ष्वपाजःप्प्रसितिन्नपृथ्वींयाहिराजेवामवाः ॥ ऽइभेन॥तृष्वी मनुप्प्रसितिन्द्रूणानोस्तासिविद्ध्यरक्षसस्तपिष्ठैः ॥ ९ ॥ तवभ्रमा सः ॥ तवभ्रमासऽआशुयापतन्त्यनुस्पृशधृषताशोशुचानः ॥ तपू ँष्ष्यग्ग्नेजुह्वापतङ्गानसन्दितोविसृजविष्ष्वगुल्काः १० प्रतिस्प्प शः ॥ प्रतिस्प्पशोविसृजतूर्णितमोभवापायुर्विशोऽअस्याऽअदब्धः योनोदूरेऽअघशंसोयोऽअन्त्यग्ग्नेमाकिष्टेव्यथिरादधर्षीत् ११ उदग्ग्ने ॥

तिष्टुप्प्रत्यातंनुष्ष्वुन्युमित्त्रांः ॥ ऽओषतात्तिग्ग्महेते ॥ सोनोऽअरां
तिᳫंसमिधानचुक्कैर्नीचातन्धंक्ष्यतसन्नशुष्कंम् १२ ऊर्द्धोभंव ॥
ऊर्द्धोभंवप्प्रतिविद्धयाद्ध्युयस्म्मदाविष्कृणुष्ष्वुदैव्यान्न्यग्ग्ने ॥ अवं
स्थिरातंनुहियातुजूनांज्ञामिमजांमिम्प्रमृणीहिशत्रून् ॥ अग्नेष्ट्वा
तेजंसासादयामि १३ अग्निर्म्मूर्द्धा ॥ दिवः कुकुत्पतिः पृथिव्याऽअ
यम् ॥ अपाᳫंरेताᳫंसिजिन्वति ॥ इन्द्रस्यत्त्वौजंसासादयामि १४
भुवोयुज्ञस्यं ॥ भुवोयुज्ञस्यरजंसश्श्चनेतायत्त्रांनियुद्भिःसचंसेशिवा
भिः ॥ दिविमूर्द्धानंन्दधिषेस्वर्षाञ्जिह्वामंग्ग्नेचकृषेहव्यवाहंम् १५ [१५]
ध्रुवासि ॥ धुरुणास्तृताविश्श्वकंर्म्मणा ॥ मात्त्वांसमुद्रऽउद्वधीन्मा

सुपर्णोऽस्यन्थमानापृथिवीन्दृꣳह १६ प्रजापतिष्ट्वा ॥ सादयत्त्वपाम्पृष्ठे समुद्रस्येमन् ॥ व्यचस्वतीम्प्रथस्वतीम्प्रथस्वपृथिव्यसि १७ भूरसि ॥ भूमिरस्यदितिरसिविश्श्वधायाविश्श्वस्यभुवनस्यधर्त्री ॥ पृथिवीँयच्छपृथिवीन्दृꣳहपृथिवीम्माहिꣳसीः १८ विश्श्वस्म्मै प्प्राणाय ॥ विश्श्वस्म्मैप्प्राणायापानायव्यानायोदानायप्प्रतिष्ठायै चरित्राय ॥ अग्निष्ट्वा भिपातुमह्यास्वस्त्याछर्दिषाशन्तमेनतयादेव तयाङ्गिरस्वद्ध्रुवासीद १९ काण्डात्काण्डात्प्ररोहन्ती ॥ परुषः परुषस्प्परि ॥ एवानोदूर्व्वेप्प्रतनुसहस्रेणशतेनच २० याशतेन ॥ प्प्रतनोषिसहस्रेणविरोहसि ॥ तस्यास्तेदेवीष्टकेविधेमहविषावयम् २१ सा

स्तै ॥ ऽअग्ग्नेसूर्य्यैरुचोदिवंमातुन्वन्तिरुश्म्मिभिं ॥ ताभिर्न्नोऽअुद्यसर्व्वाभीरुचेजनांयनस्कृधि २२ सावं ॥ सावौदेवाः सूर्य्यैरुचोगोष्ष्वश्श्वेषुयारुचं ॥ इन्द्राग्ग्नीताभिः सर्व्वाभीरुचंन्नोधत्तबृहस्पते २३ विराड्ज्योतिं ॥ विराड्ज्योतिरधारयत्स्वराड्ज्योतिरधारयत् ॥ प्रजापंतिष्ट्वासादयतुपृष्ठेपृंथिव्याज्ज्योतिंष्मतीम् ॥ विश्श्वंस्म्मैप्प्राणायांपानायंव्यानायविश्श्वञ्ज्योतिंर्य्यच्छ ॥ अुग्ग्निष्टेऽधिंपतिस्तयांदेवतंयाङ्गिरस्वद्ध्रुवासींद २४ मधुंश्च्च ॥ मधुंश्च्चमाधंवश्च्चवासन्तिकावृतूऽअुग्ग्नेरंन्तः श्लेषोसिकल्प्पैतान्द्यावांपृथिवीकल्प्पंन्तामापऽओषंधयः कल्प्पंन्तामग्ग्नयः पृथङ्मम्ज्यैष्ठ्यांयसव्व्रंताः ॥ ये

८१

ऽअग्न्नयुः समनसोन्तराद्यावापृथिवीऽइमे ॥ वासन्तिकावृतूऽअभि
कल्प्पमानाऽइन्द्रमिवदेवाऽअभिसंविशन्तुतयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवे
सीदतम् २५ अषाढासि ॥ अषाढासिसहमानासहस्वारातीः सहस्व
पृतनायतः ॥ सहस्रवीर्य्यासिसामाजिन्व २६ [११] मधुवाताः ॥
मधुवाताऽऋतायतेमधुक्षरन्तिसिन्धवः ॥ माद्ध्वीर्न्नः सन्त्वोषधीः २७
मधुनक्तम् ॥ मधुनक्तमुतोषसोमधुमत्पार्त्थिवꣳरजः ॥ मधुद्यौरस्तु
नःपिता २८ मधुमान्नः ॥ मधुमान्नोवनस्प्पतिर्म्मधुमाꣳ ॥ ऽअस्तु
सूर्य्यः ॥ माद्ध्वीर्गावोभवन्तुनः २९ अपाङ्गम्भन् ॥ अपाङ्गम्भन्त्सी
दमात्त्वासूर्य्योभितापप्सीन्माग्निर्वैश्श्वानरः ॥ अच्छिन्नपत्राः प्र

संहि. ८२

पू.अ. १२

जाऽअनुवीक्षस्वानुत्त्वादिव्याव्वृष्टिःसचताम् ३० त्रीन्त्समुद्रान् ॥ त्री
न्त्समुद्रान्त्समसृपत्स्वर्ग्गानपाम्पतिर्वृषभऽइष्टकानाम् ॥ पुरीषंव्वसा
नःसुकृतस्यलोकेतत्रगच्छयत्रपूर्वेपरेताः ३१ महीद्यौःपृथिवीचन्न
ऽइमंय्यज्ञम्मिमिक्षताम् ॥ पिपृतान्नोभरीमभिः ॥ ३२ व्विष्णोःकर्म्मा
णि ॥ पश्यतयतोव्व्रतानिपस्पशे ॥ इन्द्रस्ययुज्यःसखा ३३ ध्रुवासि ॥
धरुणेतोजज्ञेप्रथममेभ्योयोनिभ्योऽअधिजातवेदाः ॥ सगायत्र्या
त्रिष्टुभानुष्टुभाचदेवेभ्योहव्यंव्वहतुप्रजानन् ३४ इषेराये ॥ रमे
स्वसहसेद्युम्नऽऊर्ज्जेऽअपत्याय ॥ सम्राडसिस्वराडसिसारस्वतौत्वो
त्सौप्रावताम् ३५ अग्नेयुक्ष्व ॥ अग्नेयुक्ष्वाहियेतवाश्वासोदेवसा

८२

घवं÷ ॥ अरंवहन्तिमन्न्यवे ३६ सुक्ष्वाहि ॥ देवहूतंमाः ॥ ऽअश्वाँ

ः ॥ ऽअग्नेरुथीरिव ॥ निहोतांपूर्व्यःसदः ३७ [११] सुम्म्यक्‌स्त्र

वन्ति ॥ सुरितोनधेनाःऽअन्तर्ह्रुदामनसापूयमानाः ॥ घृतस्युधाराः

अभिचांकशीमिहिरुण्ययोवेतुसोमद्धच्येऽअग्नेः ॥ ३८ रुचेत्त्वा ॥

रुचेत्त्वांभासेत्वाज्ज्योतिषेत्वा ॥ अभूदिदंविश्श्वंस्युभुवंनस्युवाजि

नमुग्नेर्वैश्श्वानुरस्यंच ३९ अग्निज्ज्योतिषा ॥ अग्निज्ज्योतिषा

ज्ज्योतिष्म्मान्त्रुक्मोवर्च्चसावर्च्चस्वान् ॥ सहस्रुदाऽअसिसुहस्रांयत्त्वा

४० आदित्यङ्गर्भम् ॥ आदित्यङ्गर्भम्पयंसासमंङ्गिसुहस्रंस्यप्प्रति

मांविश्श्वरूपम् ॥ परिवृङ्गिहरंसामाभिमंष्स्त्थाःशुतायुषङ्कृणुहि

चीयमानः ४१ वातस्यजूतिं ॥ वरुणस्यनाभिमश्वंजज्ञानꣳसरि
रस्यमध्ये ॥ शिशुन्नदीनाꣳहरिमद्रिबुध्नमग्नेमाहिꣳसीःपरमेव्यो
मन् ४२ अजस्रमिन्दुम् ॥ अजस्रमिन्दुमरुषम्भुरण्युमग्निमीडेपूर्व
चित्तिन्नमोभिः ॥ सपर्वभिर्ऋतुशःकल्पमानोगाम्माहिꣳसीरदितिं
विराजम् ४३ वरूत्रीन्त्वष्टुः ॥ वरूत्रीन्त्वष्टुर्वरुणस्यनाभिमविंज
ज्ञानाꣳरजसःपरस्मात् ॥ महीꣳसाहस्रीमसुरस्यमायामग्नेमाहि
ꣳसीःपरमेव्योमन् ४४ योऽअग्निः ॥ योऽअग्निरग्नेरध्ययजायतशो
कात्पृथिव्याऽउतवादिवस्परि ॥ येनप्रजाविश्वकर्म्माजजानत
मग्नेहेडःपरितेवृणक्तु ४५ चित्रन्देवानाम् ॥ चित्रन्देवानामुदगाद

नीकञ्चक्षुर्म्मित्रस्यव्वरुणस्याग्नेः ॥ आप्प्राद्यावापृथिवीऽअन्तरि
क्षꣳसूर्य्यऽआत्माजगतस्तस्थुषश्च ४६ [१] इमम्मा ॥ हिꣳसी
र्द्विपादम्पशुꣳसहस्राक्षोमेधायचीयमानः ॥ मयुम्पशुम्मेधमग्ग्नेजुष
स्वतेनचिन्वानस्तन्वोनिषीद ॥ मयुन्तेशुगृच्छतुयन्द्विष्मस्तन्तेशु
गृच्छतु ४७ इमम्मा ॥ हिꣳसीरेकशफम्पशुङ्कनिक्क्रदंव्वाजिनंव्वाजिने
षु ॥ गौरमारण्यमनुतेदिशामितेनचिन्वानस्तन्वोनिषीद ॥ गौरन्ते
शुगृच्छतुयन्द्विष्मस्तन्तेशुगृच्छतु ४८ इमꣳसाहस्रम् ॥ इमꣳसाहस्रꣳ
शतधारमुत्सव्व्यच्यमानꣳसरिरस्यमध्ये ॥ घृतन्दुहानामदितिञ्जना
याग्नेमाहिꣳसीः परमेव्व्योमन् ॥ गवयमारण्यमनुतेदिशामितेनचि

न्वानस्तन्वोनिषीद ॥ गवयन्तेशुगृच्छतुयन्द्विष्मस्तन्तेशुगृच्छतु ४९
इममूर्णायुं ॥ वरुणस्यनाभिन्त्वचम्पशूनान्द्विपदाञ्चतुष्पदाम् ॥
त्वष्टुःप्रजानांप्रथमञ्जनित्रमग्नेमाहिंसीःपरमेव्योमन् ॥ उष्ट्रमा
रण्यमनुतेदिशामितेनंचिन्वानस्तन्वोनिषीद ॥ उष्ट्रन्तेशुगृच्छतुय
न्द्विष्मस्तन्तेशुगृच्छतु ५० अजोह्यग्नेः ॥ अजोह्यग्नेरजनिष्टशोका
त्सोऽअपश्यज्जनितारमग्रे ॥ तेनदेवादेवतामग्रमायँस्तेनरोहमाय
न्नुपमेध्यासः ॥ शरभमारण्यमनुतेदिशामितेनंचिन्वानस्तन्वोनि
षीद ॥ शरभन्तेशुगृच्छतुयन्द्विष्मस्तन्तेशुगृच्छतु ५१ त्वंयविष्ठ ॥
दाशुषोनॄःपाहिशृणुधीगिरः ॥ रक्षातोकमुततत्मना ५२ [८] अ

पान्त्वा ॥ अपान्त्वेमंन्त्सादयाम्म्युपान्त्वोद्मंन्त्सादयाम्म्युपान्त्वा
भस्म्मंन्त्सादयाम्म्युपान्त्वाज्ज्योतिंषिसादयाम्म्युपान्त्वायंनेसादया
म्म्यर्णवेत्त्वासदंनेसादयामिसमुद्रेत्त्वासदंनेसादयामिसरिरेत्त्वासदं
नेसादयाम्म्युपान्त्वाक्षयेंसादयाम्म्युपान्त्वासधिंषिसादयाम्म्युपा
न्त्वासदंनेसादयाम्म्युपान्त्वांसुधस्त्थेंसादयाम्म्युपान्त्वासोनौसाद
याम्म्युपान्त्वापुरींषेसादयाम्म्युपान्त्वापाथंसिसादयामिगायत्त्रेण
त्त्वाछन्दंसासादयामित्त्रैष्टुभेनत्त्वाछन्दंसासादयामिजागंतेनत्त्वाछ
न्दंसासादयाम्म्यानुंष्टुभेनत्त्वाछन्दंसासादयामिपाङ्क्तेनत्त्वाछन्दंसा
सादयामि ५३ [१] अयम्पुरः ॥ अयम्पुरोभुवस्तस्यंप्प्राणोभौ

वायनोवसन्तःप्प्राणायनोगायत्त्रीवासन्तीगायत्त्र्यैगायत्त्रङ्गायत्त्रादु
पाꣳशुरुपाꣳशोस्त्रिवृत्त्रिवृतोरथन्तरंवसिष्ठऽऋषिः प्प्रजापतिगृहीत
यात्त्वयाप्प्राणङ्गृह्णामिप्प्रजाब्भ्यः ५४ अयन्दक्षिणा ॥ विश्वकर्
म्मातस्यमनोवैश्वकर्म्मणङ्ग्रीष्म्मोमानसस्त्रिष्टुब्ग्रैष्म्मीत्त्रिष्टुभः
स्वारꣳस्वारादन्तर्य्यामोन्तर्य्यामात्पञ्चदशःपञ्चदशाद्बृहद्बृहतोभरद्द्वाजऽऋ
षिः प्प्रजापतिगृहीतयात्त्वयामनोगृह्णामिप्प्रजाब्भ्यः ५५ अयम्प
श्चात् ॥ अयम्पश्चाद्विश्वव्यचास्तस्यचक्षुर्वैश्वव्यचसंवर्षाश्चा
क्षुष्योजगतीवार्षीजगत्त्याऽऋक्सममृक्समाच्छुक्रःशुक्रात्स
प्तदशःसप्तदशाद्वैरूपञ्जमदग्निर्ऋषिः प्प्रजापतिगृहीतयात्त्वयाच

क्षुर्गृह्णामिप्रजाभ्यः ५६ इदमुत्तरात् ॥ इदमुत्तरात्स्वस्तस्यश्रो
त्रंसौवं शरच्छ्रौत्र्यनुष्टुप्शारद्यनुष्टुभऽऐडमैडान्मन्थीमन्थिनऽएक
विंशऽएकविंशाद्वैराजंविश्वामित्रऽऋषिःप्रजापतिगृहीतयात्त्व
याश्रोत्रंगृह्णामिप्रजाभ्यः ५७ इयमुपरिमतिस्तस्यैवाङ्मात्याहे
मन्तोवाच्यःपङ्क्तिर्हैमन्तीपङ्क्त्यैनिधनवन्निधनवतऽआग्रयणऽआ
ग्रयणात्त्रिणवत्रयस्त्रिंशौत्रिणवत्रयस्त्रिंशाभ्यांशाक्वररैवतेवि
श्वकर्मऽऋषिःप्रजापतिगृहीतयात्त्वयावाचंगृह्णामिप्रजाभ्यो
लोकन्ताऽइन्द्रम् ५८ [५] इतिश्रीवाजसनेयसंहितायांत्रयोदशो
ऽध्यायः १३ ध्रुवक्षितिःषट्सजूर्ऋतुभिर्मूर्द्धावयोर्द्विकाविंद्राग्नीआ

युमेँषट्कावाशुस्त्रिवृदेकाग्नेभांगोस्येकयाचतुष्कावष्टावेकत्रिꣳशत्॥
ध्रुवक्षितिर्ध्रुवयोनिः॥ ध्रुवक्षितिर्ध्रुवयोनिर्ध्रुवासिध्रुवंस्योनिमासी
दसाधुया॥ उख्यस्यकेतुम्प्रथमञ्जुषाणाश्विनाध्वर्यूसादयतामि
हत्वा १ कुलायिनीघृतवती॥ कुलायिनीघृतवतीपुरन्धिःस्योने
सीदसदनेपृथिव्याः॥ अभित्वारुद्रावसवोगृणन्त्विमाब्रह्मपीपिहि
सौभगायाश्विनाध्वर्यूसादयतामिहत्वा २ स्वैर्दक्षैः॥ स्वैर्दक्षैर्दक्ष
पितेहसीददेवानाꣳसुम्नेबृहतेरणाय॥ पितेवैधिसूनवऽआसुशेवा
स्वावेशातन्वासंविशस्वाश्विनाध्वर्यूसादयतामिहत्वा ३ पृथिव्याः
पुरीषम्॥ पृथिव्याःपुरीषमस्यप्सोनामतान्त्वाविश्वेऽअभिगृण

न्तुदेवाः ॥ स्तोमपृष्ठाघृतवतीहसीदप्रजावदस्मेद्रविणायजस्व । विश्ववनांबुस्सूसीदयतामिहत्वा ४ आदित्यास्त्वा ॥ पृष्ठेसादयाम्यन्तरिक्षस्यधर्त्रीविष्टम्भनीन्दिशामधिपत्नीम्भुवनानाम् ॥ ऊर्म्मिर्द्रप्सोऽअपामसिविश्वकर्म्मातऽऋषिरविश्ववनांबुस्सूसीदयतामिहत्वा ५ शुक्रश्च ॥ शुक्रश्चशुचिश्चग्रैष्म्मावृतूऽअग्नेरन्तःश्लेषोसिकल्पेतान्द्यावापृथिवीकल्पन्तामापऽओषधयःकल्पन्तामग्नयःपृथङ्ममज्यैष्ठ्यायसव्रताः ॥ येऽअग्नयःसमनसोन्तराद्यावापृथिवीऽइमे ॥ ग्रैष्म्मावृतूऽअभिकल्पमानाऽइन्द्रमिवदेवाऽअभिसंविशन्तुतयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवेसीदतम् ॥ ६ ॥ [६] सजूर्ऋतुभिः

सुजूर्ब्बिधाभिः सुजूर्द्देवैः सुजूर्द्देवैर्व्वयोनाधैरग्नयेत्त्वावैश्श्वानराया
श्श्विनाहुर्स्युर्सादयतामिहत्त्वासुजूर्कतुभिः सुजूर्ब्बिधाभिः सुजूर्व्वसु
भिः सुजूर्द्देवैर्व्वयोनाधैरग्नयेत्त्वावैश्श्वानरायाश्श्विनाहुर्स्युर्सादय
तामिहत्त्वासुजूर्कतुभिः सुजूर्ब्बिधाभिः सुजूरुद्रैः सुजूर्द्देवैर्व्वयोनाधैर
ग्नयेत्त्वावैश्श्वानरायाश्श्विनाहुर्स्युर्सादयतामिहत्त्वासुजूर्कतुभिः
सुजूर्ब्बिधाभिः सुजूरादित्यैः सुजूर्द्देवैर्व्वयोनाधैरग्नयेत्त्वावैश्श्वानरा
याश्श्विनाहुर्स्युर्सादयतामिहत्त्वासुजूर्कतुभिः सुजूर्ब्बिधाभिः सुजू
र्व्विश्श्वैर्द्देवैः सुजूर्द्देवैर्व्वयोनाधैरग्नयेत्त्वावैश्श्वानरायाश्श्विनाहुर्स्यु
र्सादयतामिहत्त्वा ७ प्प्राणम्मे ॥ पात्व्यपानम्मेपाहिव्यानम्मेपाहिच

क्षुर्म्मऽउर्व्याविभाहिश्श्रोत्रम्मेश्श्लोकय ॥ अपःपिन्वौषधीर्ज्जिन्व
द्विपादवचतुष्प्पात्पाहिदिवोवृष्टिमेरय ८ [२] मूर्द्धावयःप्प्रजाप
तिश्छन्दःक्षत्रंवयोमयन्दञ्छन्दोविष्टम्भोवयोधिपतिश्छन्दोविश्श्व
कर्म्मावयःपरमेष्ठीछन्दोवस्तोवयोविवलञ्छन्दोवृष्ष्णिर्वयोविशा
लञ्छन्दःपुरुषोवयस्तन्द्रञ्छन्दोव्याग्घ्रोवयोनाधृष्टञ्छन्दःसिंहोव
यश्छदिश्छन्दःपष्ठवाड्वयोबृहतीछन्दऽउक्षावयःककुप्छन्दऽऋषभो
वयःसतोबृहतीछन्दोनड्वान्वयः ९ अनड्वान्वयः ॥ पङ्क्तिश्छन्दोधे
नुर्वयोजगतीछन्दस्त्र्यविर्वयस्त्रिष्टुप्छन्दोदित्यवाड्वयोविराट्छन्दःपञ्चा
विर्वयोगायत्रीछन्दस्त्रिवत्सोवयऽउष्णिक्छन्दस्तुर्य्यवाड्वयोनुष्टु

प्प्रच्छन्दोलोकन्ताऽइन्द्रम् १० [२] इन्द्राग्ग्नीऽअव्व्यथमानाम् ॥ इ
न्द्राग्ग्नीऽअव्व्यथमानामिष्टकान्दृꣳहतंय्युवम् ॥ पृष्ठेनद्यावापृथिवीऽअ
न्तरिक्षञ्चविबाधसे ११ विश्श्वकर्म्मात्त्वा ॥ सादयत्त्वन्तरिक्षस्यपृ
ष्ठेव्व्यचस्वतीम्प्रथस्वतीमन्तरिक्षंय्यच्छान्तरिक्षन्दृꣳहान्तरिक्षम्माहिꣳ
सीः ॥ विश्श्वस्म्मैप्प्राणायापानायव्व्यानायोदानायप्प्रतिष्ठायैचरि
त्त्राय ॥ वायुष्ट्वाभिपातुमह्यास्वस्त्याछर्द्दिषाशन्तमेनतयादेवतयाङ्गि
रस्वद्ध्रुवासीद १२ शतम् ७०० ॥ राज्ञ्यसि ॥ राज्ञ्यसिप्प्राचीदिग्वि
राडसिदक्षिणादिक्सम्म्राडसिप्प्रतीचीदिक्स्वराडस्युदीचीदिग
धिपत्न्यसिबृहतीदिक् १३ विश्श्वकर्म्मात्त्वा ॥ सादयत्त्वन्तरिक्षस्य

पृष्ठेज्ज्योतिष्म्मतीम् ॥ विश्श्वंस्म्मैप्प्राणायांपानायंव्व्यानायविश्श्वं
ज्ज्योतिर्य्यच्छ ॥ वायुष्ट्टेधिपतिस्तयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवासीद १४ न
भश्च । नभस्यश्च्चवार्षिकावृतूऽअग्नेरन्तःश्लेषोसिकल्प्पेतान्द्यावा
पृथिवीकल्प्पन्तामापऽओषधयःकल्प्पन्तामग्नयःपृथङ्ममज्ज्यै
ष्ठ्यायसव्रताः ॥ येऽअग्नयःसमनसोन्तराद्यावापृथिवीऽइमे ॥ वा
र्षिकावृतूऽअभिकल्प्पमानाऽइन्द्रमिवदेवाऽअभिसंविशन्तुतयादेव
तयाङ्गिरस्वद्ध्रुवेसीदतम् १५ इषश्च ॥ इषश्चोर्ज्जश्चशारदावृतूऽअ
ग्नेरन्तःश्लेषोसिकल्प्पेतान्द्यावापृथिवीकल्प्पन्तामापऽओषधयः
कल्प्पन्तामग्नयःपृथङ्ममज्ज्यैष्ठ्यायसव्रताः ॥ येऽअग्नयःसमन

सोन्तराद्यावापृथिवीऽइमे ॥ शरदावृतूऽअभिकल्प्पमानाऽइन्द्रमि
वदेवाऽअभिसंविशन्तुतयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवेसीदतम् १६ [६]
आयुर्म्मे ॥ पाहिप्प्राणम्मेपाह्यपानम्मेपाहिव्यानम्मेपाहिचक्षुर्म्मे
पाहिश्श्रोत्रम्मेपाहिवाचम्मेपिन्वमनोमेजिन्वात्मानम्मेपाहि
ज्योतिर्म्मेयच्छ १७ माछन्दः ॥ प्रमाछन्दःप्रतिमाछन्दोऽअस्री
वयश्छन्दःपङ्क्तिश्छन्दऽउष्णिक्छन्दोबृहतीछन्दोनुष्टुप्छन्दोविरा
ट्छन्दोगायत्रीछन्दस्त्रिष्टुप्छन्दोजगतीछन्दःपृथिवीछन्दः १८ पृथि
वीछन्दोन्तरिक्षञ्छन्दोद्यौश्छन्दःसमाश्छन्दोनक्षत्राणिछन्दोवाक्छ
न्दोमनश्छन्दःकृषिश्छन्दोहिरण्यञ्छन्दोगौश्छन्दोजाछन्दोश्श्व

श्छन्दः १९ अग्निर्देवता ॥ अग्निर्देवता वातो देवता सूर्यो देवता चन्द्रमा देवता वसवो देवता रुद्रा देवता ऽऽदित्या देवता मरुतो देवता विश्वे देवा देवता बृहस्पतिर्देवतेन्द्रो देवता वरुणो देवता २० मूर्द्धासि ॥ मूर्द्धासि राड् ध्रुवासि धरुणा धर्त्र्यसि धरणी ॥ आयुषे त्वा वर्चसे त्वा कृष्यै त्वा क्षेमाय त्वा ॥ २१ ॥ यन्त्री राट् ॥ यन्त्री राड्यन्त्र्यसि यमनी ध्रुवासि धरित्री ॥ इषे त्वोर्जे त्वा रय्यै त्वा पोषाय त्वा लोकन्ताऽइन्द्रम् ॥ २२ [६] आशुस्त्रिवृत् ॥ आशुस्त्रिवृद्भान्तः पञ्चदशो व्योमा सप्तदशो धरुणऽएकविंशः प्रतूर्त्तिरष्टादशस्तपो नवदशोऽभीवर्त्तः सविंशो वर्चो द्वाविंशः सम्भरणस्त्रयोविंशो योनिश्चतुर्विंशो गर्भाः पञ्चविंश

ऽओजस्त्रिणवः क्रतुरेकत्रिꣳशः प्रतिष्ठा त्रयस्त्रिꣳशो ब्रध्नस्य विष्टपञ्च
तुस्त्रिꣳशो नाकः षट्त्रिꣳशो विवर्त्तोष्टाचत्वारिꣳशो धर्त्रञ्चतुष्टोमः २३[१]
अग्नेर्भागः ॥ अग्नेर्भागोसि दीक्षायाऽआधिपत्यम्ब्रह्म स्पृतन्त्रि
वृत्स्तोमऽइन्द्रस्य भागोसि विष्णोराधिपत्यङ्क्षत्रꣳस्पृतम्पञ्चदशस्तो
मो नृचक्षसाम्भागोसि धातुराधिपत्यञ्जनित्रꣳस्पृतꣳसप्तदशस्तोमो
मित्रस्य भागोसि वरुणस्याधिपत्यन्दिवो वृष्टिर्वातः स्पृतऽएकविꣳश
स्तोमो वसूनाम्भागः २४ वसूनाम्भागोसि रुद्राणामाधिपत्यञ्चतु
ष्पात्स्पृतञ्चतुर्विꣳशस्तोमऽआदित्यानाम्भागोसि मरुतामाधिप
त्यङ्गर्भाः स्पृताः पञ्चविꣳशस्तोमोदित्यै भागोसि पूष्णऽआधिपत्य

मोजंस्पृतन्त्रिणवस्तोमोदेवस्यंसवितुर्भागोसिबृहस्पतेराधिपत्य
ᳪसमीचीर्द्दिशंस्पृताश्चतुष्टोमस्तोमोयवांनाम्भागः २५ यवांनाम्भा
गोस्ययवांनामाधिपत्यम्प्रजास्पृताश्चतुश्चत्वारि ᳪ शस्तोमऽऋभू
णाम्भागोसिविश्वेषान्देवानामाधिपत्यम्भूतᳪस्पृतन्त्रयस्त्रि ᳪ श
स्तोमः सहश्च २६ सहश्च ॥ सहस्यश्चहैमन्तिकावृतूऽअग्नेरन्तः
श्लेषोसिकल्पेतान्द्यावापृथिवीकल्पन्तामापऽओषधयःकल्पन्
न्तामग्नयःपृथङ्ममज्यैष्ठ्यायसव्रताः ॥ येऽअग्नयःसमनसोन्त
राद्यावापृथिवीऽइमे ॥ हैमन्तिकावृतूऽअभिकल्पमानाऽइन्द्रमिवदे
वाऽअभिसंविशन्तुतयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवेसीदतम् २७ [४] एकं

यास्तुवत ॥ प्प्रजाऽअधीयन्तप्प्रजापतिरधिपतिरासीत्तिसृभिरस्तु
वतब्ब्रह्मासृज्यतब्ब्रह्मणस्प्पतिरधिपतिरासीत्पञ्चभिरस्तुवतभूता
न्यसृज्यन्तभूतानाम्पतिरधिपतिरासीत्सप्तभिरस्तुवतसप्तऽऋष
योसृज्यन्तधाताधिपतिरासीन्नवभिरस्तुवत २८ नवभिरस्तुवत
॥ पितरोसृज्यन्तादितिरधिपत्न्यासीदेकादशभिरस्तुवतऽऋतवोसृ
ज्यन्तार्त्तवाऽअधिपतयऽआसँस्त्रयोदशभिरस्तुवतमासाऽअसृज्य
न्तसंवत्सरोधिपतिरासीत्पञ्चदशभिरस्तुवतक्षत्त्रमसृज्यतेन्द्रोधिप
तिरासीत्सप्तदशभिरस्तुवतग्ग्राम्म्याऽपशवोसृज्यन्तबृहस्प्पतिर
धिपतिरासीन्नवदशभिरस्तुवत २९ नवदशभिरस्तुवत ॥ शूद्रार्य्यावं

सृज्येतामहोरात्रे ऽ अधिपत्नी ऽआस्तामेकविꣳशत्यास्तुवतैकश
फाःपशवोसृज्यन्तव्वरुणोधिपतिरासीत्त्रयोविꣳशत्यास्तुवतक्षुद्राः
पशवोसृज्यन्तपूषाधिपतिरासीत्पञ्चविꣳशत्त्यास्तुवतारण्याः पश
वोसृज्यन्तव्वायुरधिपतिरासीत्सप्तविꣳशत्यास्तुवतद्यावापृथिवी
व्यैतांव्वसवोरुद्राऽआदित्त्याऽअनुव्व्यायँस्तऽएवाधिपतयऽआसन्नव
विꣳशत्त्यास्तुवत ३० नवविꣳशत्त्यास्तुवत ॥ व्वनस्प्पतयोसृज्य
न्तसोमोधिपतिरासीदेकत्त्रिꣳशतास्तुवतप्प्रजाऽअसृज्यन्तयवा
श्चायवाश्चाधिपतयऽआसँस्त्रयस्त्रिꣳशतास्तुवतभूतान्यशाम्म्यन्प्र
जापतिःपरमेष्ठ्यधिपतिरासील्लोकन्ताऽइन्द्रम् ३१ [४] इतिसंहि

तायांचतुर्द्दशोध्यायः १४ अग्नेजातान्पंचरश्मिनासत्यायचतस्रो
राड्यस्ययंपुरःपंचकावग्निर्मूर्द्धैकोनात्रिं६शद्येनऽऋषयोष्टौतपश्चनव
सप्तपंचषष्टिः ॥ अग्नेजातान् ॥ अग्नेजातान्प्रणुदानःसुपत्नान्प्र
त्यजातान्नुदजातवेदः ॥ अधिनोब्रूहिसुमनाऽअहेडँस्तवंस्यामुशर्म्मं
स्त्रिवरूथऽउद्भौ ॥ १ ॥ सहंसाजातान् ॥ सहंसाजातान्प्रणुदानःसु
पत्नान्प्रत्यजाताञ्जातवेदोनुदस्व ॥ अधिनोब्रूहिसुमनस्यमानोव
यंᳬस्यामप्रणुदानःसुपत्नान् २ षोडशीस्तोमं ÷ ॥ षोडशीस्तोम
ऽओजोद्रविणञ्चतुश्चत्वारिᳬंशस्तोमोवर्च्चोद्रविणम् ॥ अग्नेःपुरीष

मस्यप्सोनामतान्त्वाविश्वेऽअभिगृणन्तुदेवाः ॥ स्तोमंपृष्ठाघृतवं

तीहसीदप्प्रजावदस्म्मेद्द्रविणायजस्व ३ एवश्छन्दः ॥ एवश्छन्दोव
रिवश्छन्दः शम्भूश्छन्दःपरिभूश्छन्दऽआछ्छछन्दोमनश्छन्दोव्यच
श्छन्दःसिन्धुश्छन्दःसमुद्रश्छन्दःसरिरञ्छन्दःककुप्छन्दस्त्रिककु
प्छन्दःकाव्यञ्छन्दोऽअङ्कुपञ्छन्दोक्षरपङ्क्तिश्छन्दःपदपङ्क्तिश्छन्दो
विष्टारपङ्क्तिश्छन्दःक्षुरोभ्भ्रजश्छन्दऽआछ्छछन्दःप्रछ्छछन्दः ४ आ
छ्छछन्दःप्रछ्छछन्दः ॥ संयच्छन्दोवियच्छन्दोबृहच्छन्दोरथन्तरञ्छन्दो
निकायश्छन्दोविवधश्छन्दोगिरश्छन्दोभ्भ्रजश्छन्दः संस्तुप्छ
न्दोनुष्टुप्छन्दऽएवश्छन्दोवरिवश्छन्दोवयश्छन्दोवयस्कृच्छन्दोविष्पर्
द्धाश्छन्दोविशालञ्छन्दश्छदिश्छन्दोदूरोहणञ्छन्दस्तन्द्रञ्छन्दोऽअ

ङ्क्ङ्क्छन्दः ५ [५] रश्मिनासत्यायत्वा सत्याय जिन्व प्रेतिना धर्म्मणा धर्म्मं जिन्वान्वित्या दिवा दिवं जिन्व सन्धिनान्तरिक्षेणा न्तरिक्षं जिन्व प्रतिधिना पृथिव्या पृथिवीं जिन्व विष्टम्भेन वृष्ट्या वृष्टिं जिन्व प्रवयान्हाहर्ज्जिन्वानुया रात्र्या रात्रीं जिन्वोशिजा वसुभ्यो वसूञ्जिन्व प्रकेतेनादित्येभ्य आदित्याञ्जिन्व तन्तुना रायः ६ तन्तुना रायस्पोषेण रायस्पोषं जिन्व स ६ सर्पेणश्श्रुतायश्श्रुतञ्जिन्वैडेनौषधीभिरोषधीर्ज्जिन्वोत्तमेन तनूभिस्तनूर्ज्जिन्व वयोधसाधीतेनाधीतञ्जिन्वाभिजिता तेजसा तेजो जिन्व ७ प्रतिपदसि प्रतिपदे त्वानुपदस्यनुपदे त्वा सम्पदसि सम्पदे त्वा तेजोसि तेजसे त्वा त्रिवृदसि ८

त्रिवृदसि ॥ त्रिवृतेत्वाप्प्रवृदसिप्प्रवृतेत्वाव्विवृदसिव्विवृतेत्वासवृदसि
सवृतेत्वाक्क्रमोस्याक्क्रमायत्वासङ्क्रमोसिसङ्क्रमायत्वोत्क्रमोस्युत्क्रमा
यत्वोत्क्रान्तिरस्युत्क्रान्त्यैत्वाधिपतिनोर्ज्जोर्ज्जञ्जिन्व ९ [४] राज्ञ्य
सि॥ राज्ञ्यसिप्प्राचीदिग्वसवस्तेदेवाऽअधिपतयोग्निर्हेतीनाम्प्रति
धर्त्तात्रिवृत्त्वास्तोम÷पृथिव्याᳫंश्रयत्त्वाज्यमुक्थमव्यथायैस्तभ्ना
तुरथन्तरᳫ सामप्प्रतिष्ठित्त्याऽअन्तरिक्षऽऋषयस्त्वाप्प्रथमजादेवे
षुदिवोमात्रयाव्वरिम्णाप्प्रथन्तुव्विधर्त्ताचायमधिपतिश्चतेत्त्वासर्व्वे
संव्विदानानाकस्यपृष्ठेस्वर्ग्गेलोकेयजमानञ्चसादयन्तु १० व्विराडसि
व्विराडसिदक्षिणादिग्रुद्रास्तेदेवाऽअधिपतयऽइन्द्रोहेतीनाम्प्रतिधर्त्ता

पंञ्चदशस्त्वास्तोमं÷पृथिव्याꣳश्श्रयतुप्प्रऽउंगमुक्थमव्व्यथायैस्तब्भ्ना
तुबृहत्सामप्प्रतिष्ठित्याऽअन्तरिक्षऽऋषयस्त्वाप्प्रथमजादेवेषुदिवो
मात्त्रयावरिम्णाप्प्रथन्तुविधर्त्ताचायमधिपतिश्चतेत्त्वासर्वेसंविदा
नानाकस्यपृष्ठेस्वर्ग्गेलोकेयजमानञ्चसादयन्तु ११ सम्म्राडसि॥प्प्र
तीचीदिगादित्यास्तेदेवाऽअधिपतयोवरुणोहेतीनाम्प्रतिधर्त्तासप्प्त
दशस्त्वास्तोमं÷पृथिव्याꣳश्श्रयतुमरुत्त्वतीयमुक्थमव्व्यथायैस्तब्भ्नातु
वैरूपꣳसामप्प्रतिष्ठित्याऽअन्तरिक्षऽऋषयस्त्वाप्प्रथमजादेवेषुदिवो
मात्त्रयावरिम्णाप्प्रथन्तुविधर्त्ताचायमधिपतिश्चतेत्त्वासर्वेसंविदाना
नाकस्यपृष्ठेस्वर्ग्गेलोकेयजमानञ्चसादयन्तु १२ स्वराडसि॥स्वरा

डस्युदीचीदिङ्मरुतस्तेदेवाऽअधिपतयुः सोमोहेतीनाम्प्रतिधुर्त्तैकवि
ꣳशस्त्वास्तोमः पृथिव्याꣳश्रयतुनिष्केवल्यमुक्थमव्यथायैस्तभ्ना
तुवैराजꣳ सामुप्रतिष्ठित्याऽअन्तरिक्षुऽऋषयस्त्वाप्रथमजादेवेषु
दिवोमात्रयावरिम्णाप्रथन्तुविधुर्त्ताचायमधिपतिश्चुतेत्वासर्वेसं
विदानानाकस्यपृष्ठेस्वर्गेलोकेयजमानञ्चसादयन्तु १३ अधिपत्न्य
सि ॥ बृहतीदिग्विश्वेतेदेवाऽअधिपतयोबृहस्पतिर्हेतीनाम्प्रति
धर्त्तात्रिणवत्रयस्त्रिꣳशौत्वास्तोमौपृथिव्याꣳश्रयतांवैश्वदेवाग्नि
मारुतेऽउक्थेऽअव्यथायैस्तभ्नीताꣳ शाक्वररैवतेसामनीप्रतिष्ठित्या
ऽअन्तरिक्षुऽऋषयस्त्वाप्रथमजादेवेषुदिवोमात्रयावरिम्णाप्रथन्तु

विधर्त्ताचायमधिपतिश्चतेत्त्वासर्वेसंविदानानाकस्यपृष्ठेस्वर्गेलो
केयजमानञ्चसादयन्तु १४ [५] अयम्पुरः ॥ अयम्पुरोहरिकेशः
सूर्य्यरश्मिस्तस्यरथगृत्सश्चरथौजाश्चसेनानीग्ग्रामण्यौ ॥ पुञ्जि
कस्थलाचक्रतुस्थलाचाप्प्सरसौदङ्क्ष्णवः पशवोहेतिः पौरुषेयोव
धः प्प्रहेतिस्तेभ्योनमोऽअस्तुतेनोवन्तुतेनोमृडयन्तुतेयन्द्विष्मोय
श्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः १५ अयन्दक्षिणा ॥ विश्वकर्म्मात
स्यरथस्वनश्चरथेचित्रश्चसेनानीग्ग्रामण्यौ ॥ मेनकाचसहजन्या
चाप्प्सरसौयातुधानाहेतीरक्षांसिप्प्रहेतिस्तेभ्योनमोऽअस्तुतेनो
वन्तुतेनोमृडयन्तुतेयन्द्विष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः १६

अयम्पश्चात् ॥ अयंपुश्चाद्विश्वव्यचास्तस्यरथप्प्रोतुश्चासमर
थश्चसेनानीग्ग्रामुण्ण्यौ ॥ प्रम्म्लोचन्तीचानुम्म्लोचन्तीचाप्प्सुर
सौव्व्याग्घ्राहेतिःसुप्पाःप्प्रहेतिस्तेभ्योनमोऽअस्तुतेनोवन्तुतेनोमृड
यन्तुतेयन्द्विष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः १७ अयमुत्तरात् ॥ अ
यमुत्तरात्संयद्वसुस्तस्यतार्क्ष्यश्चारिष्टनेमिश्चसेनानीग्रामुण्ण्यौ ॥
विश्वाचीचघृताचीचाप्प्सरसावापोहेतिर्वातःप्प्रहेतिस्तेभ्योनमो
ऽअस्तुतेनोवन्तुतेनोमृडयन्तुतेयन्द्विष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेद
ध्मः १८ अयमुपरि ॥ अयमुपर्य्यर्वाग्ग्वसुस्तस्यसेनुजिच्चसुषे
णश्चसेनानीग्ग्रामुण्ण्यौ ॥ उर्वशीचपूर्वचित्तिश्चाप्प्सुरसाववस्फू

ज्यन्हेतिर्व्विद्युत्प्रहेतिस्तेब्भ्यो नमोऽअस्तु ते नोऽवन्तु ते नो मृडयन्तु ते य
न्द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तमेषाञ्जम्भे दध्मः १९ [५] अग्निर्म्मूर्द्धा ॥
दिवः ककुत्पतिः पृथिव्व्याऽअयम् ॥ अपांरेतांसि जिन्वति २०
अयमग्निः ॥ सहस्रिणो वाजस्य शतिनस्पतिः ॥ मूर्द्धा कवी रयी
णाम् २१ त्वामग्ने ॥ त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा निरमन्थत ॥ मू
र्ध्नो विश्वस्य वाघतः २२ भुवो यज्ञस्य ॥ भुवो यज्ञस्य रजसश्च ने
ता यत्रा नियुद्भिः सचसे शिवाभिः ॥ दिवि मूर्द्धानन्दधिषे स्वर्षां जिह्वा
मग्ने चकृषे हव्यवाहम् २३ अबोध्यग्निः ॥ समिधा जनानाम्प्रति
धेनुमिवायतीमुषासम् ॥ यह्वाऽइव प्रवयामुज्जिहानाः प्रभानवः

सिस्नतेनाकुमचर्च्छं २४ अवोचामकवये ॥ अवोचामकवयेमेध्यांय
वचोवन्दारुवृषभायवृष्णे ॥ गविष्ठिरोनमसास्तोममग्नौदिवीवरुक्म
मुरुव्यश्चमश्रेत् २५ अयमिह ॥ प्रथमोधायिधातृभिर्होतायजि
ष्ठोऽअध्वरेष्वीड्यः ॥ यमप्नवानोभृगवोविरुरुचुर्वनेषुचित्रंविभ्वं
विशेविशे २६ जनस्यगोपाः ॥ जनस्यगोपाऽअजनिष्टजागृविर
ग्निःसुदक्षःसुवितायनव्यसे ॥ घृतप्रतीकोबृहतादिविस्पृशाद्युमद्वि
भातिभरतेभ्यःशुचिः २७ त्वामग्ने ॥ त्वामग्नेऽअङ्गिरसोगुहाहित
मन्वविन्दञ्छिश्रियाणंवनेवने ॥ सजायसेमथ्यमानःसहोमहत्वा
माहुःसहसस्पुत्रमङ्गिरः २८ सखायः सम् ॥ सखायःसंवःसम्यञ्च

संहि. पू.अ.
१७ १६

अग्निषु॑ स्तोम॑मग्न॒ये॑ ॥ वर्षिष्ठायक्षितीनामूर्जोनप्त्रेसहस्वते २९ सऽसुमित् ॥ सऽसुमिद्युवसेवृषन्नग्नेविश्वान्यर्य्यऽआ ॥ इडस्पदे समिद्ध्यसेसनोवसून्याभर ३० त्वामग्नेमन्नश्रवस्तमु ॥ हवन्तेविक्षु जन्तवः ॥ शोचिष्केशम्पुरुप्रियाग्नेहव्यायवोढवे ३१ एनावः ॥ एनावोऽअग्निन्नमसोर्जोनपातमाहुवे ॥ प्रियञ्चेतिष्ठमरतिऽस्वध्वरंविश्वस्यदूतममृतम् ३२ विश्वस्यदूतम् ॥ विश्वस्यदूतममृतंविश्वस्यदूतममृतम् ॥ सयोजतेऽअरुषाविश्वभोजसासदुद्रवत्स्वाहुतः ३३ सदुद्रवत् ॥ सदुद्रवत्स्वाहुतःसदुद्रवत्स्वाहुतः ॥ सुब्रह्मायज्ञः सुशमीवसूनान्देवऽराधोजनानाम् ३४ अग्नेवाजस्य ॥ अग्नेवा

१७

जंस्युगोमंतुऽईशानःसहसोयहो ॥ अस्मेधेहिजातवेदोमहिश्रवंः
३५ सऽइंधानः ॥ सऽइंधानोवसुष्कविरग्निरीडेन्योगिरा ॥ रेवदस्मभ्
भ्यंम्पुर्वणीकदीदिहि ३६ क्षपोराजन् ॥ क्षपोराजन्नुतत्मनाग्ने
वस्तोरुतोषसंः ॥ सतिग्मजम्भरक्षसोदहप्प्रति ३७ भद्रोनंः ॥ भ
द्रोनोऽअग्निराहुतोभद्रारातिःसुभगभद्रोऽअध्वरः ॥ भद्राऽउतप्प्रशं
स्तयः ३८ भद्राऽउत ॥ प्प्रशंस्तयोभद्रम्मनंःकृणुष्ववृत्रतूर्य्ये ॥ ये
नासमत्सुसासहंः ३९ येनासमत्सु ॥ सासहोवस्थिरातनुहिभूरिश
र्द्धताम् ॥ वनेमातेऽअभिष्टिभिः ४० अग्निन्तम् ॥ अग्निन्तम्मं
न्येयोवसुरस्तंयंयन्तिधेनवंः ॥ अस्तमर्वन्तऽआशवोस्तन्नित्यां

सोम्राजिनुऽइषंᳬस्तोतृभ्युऽआभंर ४१ सोऽअग्नि ॥ सोऽअ
ग्निरुर्यौवसुंर्गृणेसंयमायन्तिधेनवंः ॥ समर्वन्तोरघुद्रुवंःसर्ᳬसुंजा
तासंःसूरयुऽइषंᳬस्तोतृभ्युऽआभंर ४२ उभेसुंश्चन्द्र ॥ सुर्पिषो
दर्वींश्रीणीषऽआसनिं ॥ उतोनुऽउत्पुंपूर्याऽउक्थेषुंशवसस्पतुऽइ
षंᳬस्तोतृभ्युऽआभंर ४३ अग्नेतम् ॥ अग्नेतमुद्याश्वन्नस्तोमैंः
क्रतुन्नभुद्रᳬहृंदिस्पृशंम् ॥ ऋुध्यामांतुऽओहैंः ४४ अधाहि ॥ अधा
ह्यग्नेक्रतोंर्भुद्रस्युदक्षंस्यसाधोः ॥ रुथीर्ऋुतस्यंबृहुतोबुभूथं ४५
एुभिर्नंः ॥ एुभिर्नोऽअुर्कैर्भवांनोऽअुर्वाङ्क्स्वुर्णज्योतिंः ॥ अग्नेवि
श्वेंभिःसुमनाऽअनींकैः ४६ अुग्निᳬहोतांरम् ॥ अुग्निᳬहोतांर

म्मन्न्येदास्वन्तुंव्वसुᳪसूनुᳪसहंसोजातवेदसंव्विप्प्रन्नजातवेदसम्॥ स

ऽऊर्द्ध्वयांस्वद्धूरोदेवोदेवाद्ध्यांकृपा॥ घृतस्यविभ्भाष्टिमनुवष्टिशोचि

षाजुह्वानस्यसर्प्पिषः॥४७ अग्नेत्वम्॥ अग्नेत्वन्नोऽअन्तमऽउतत्त्राता

शिवोभवावरूथ्यः॥ वसुरग्निर्व्वसुश्श्रवाऽअच्छानक्षिद्युमत्तमᳪरयि

न्दाः॥ तन्त्वाशोचिष्ठदीदिवःसुम्नायनूनमीमहेसखिभ्भ्यः॥४८[२१]

येनऽऋषयः॥ येनऽऋषयस्तपसासत्त्रमायन्निन्धानाऽअग्निᳪस्वः

राभरन्तः॥ तस्मिन्नहन्निदधेनाकेऽअग्निंयमाहुर्म्मनवस्तीर्णवर्हि

षम्॥४९ तम्पत्नीभिः॥ तम्पत्नीभिरनुगच्छेमदेवाःपुत्त्रैर्भ्भातृभिरु

तवाहिरण्ण्यैः॥ नाकङ्गृभ्णानाःसुकृतस्यलोकेतृतीयेपृष्ठेऽअधिरो

चुनेदिवः ५० आवाचः ॥ आवाचोमद्ध्यंमरुहद्धुरण्युरयमुग्निः
सत्पतिश्चेकितानः ॥ पृष्ठेपृथिव्यानिहितोदविद्युतदधस्पदङ्कृणुतांस्ये
पृतन्यवंः ५१ अयमुग्निः ॥ अयमुग्निर्वीरतमोवयोधाःसहस्रि
योद्योततामप्रयुच्छन् ॥ विभ्राजमानःसरिरस्यमद्ध्यऽउपप्रयाहि
दिव्यानिधामं ५२ सम्प्रच्यवद्ध्वमुपं ॥सम्प्रयाताग्नेपथोदेवयानांन्कृ
णुद्ध्वम् ॥ पुनंःकृण्वानापितरायुवानान्वाताꣳसीत्वयितन्तुमेतम्
५३ उद्बुद्ध्यस्व ॥ उद्बुद्ध्यस्वाग्नेप्रतिजागृहित्वमिष्टापूर्त्तेसꣳसृजे
थामयञ्च ॥ अस्मिन्त्सधस्थेऽअद्ध्युत्तरस्मिन्विश्वेदेवायजमा
नश्चसीदत ५४ येनुवहसि ॥ सहस्रंयेनाग्नेसर्ववेदसम् ॥ तेनेमं

रुस्युज्ञन्नोनयुस्वर्द्देवेषुगन्तवे ५५ अयन्तौ ॥ अयन्तेयोनिर्ऋृत्वियोय
तोजातोऽअरोचथाः ॥ तञ्जानन्नग्नऽआरोहाथानोवर्द्धयारयिम् ॥ ५६
[८] तपश्च ॥ तपश्चतपस्यश्चशैशिरावृतूऽअग्नेरन्तःश्लेषोसि
कल्पेतान्द्यावापृथिवीकल्पन्तामापऽओषधयः कल्पन्तामग्न
यः पृथङ्ममज्ज्यैष्ठ्यायसव्रताः ॥ येऽअग्नयः समनसोन्तराद्यावापृ
थिवीऽइमे ॥ शैशिरावृतूऽअभिकल्पमानाऽइन्द्रमिवदेवाऽअभिसं
विशन्तुतयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवेसीदतम् ५७ परमेष्ठीत्त्वा ॥ सादय
तुदिवस्पृष्ठेज्ज्योतिष्मतीम् ॥ विश्वस्मैप्राणायापानायव्यानाय
विश्वञ्ज्योतिर्यच्छ ॥ सूर्य्यस्तेधिपतिस्तयादेवतयाङ्गिरस्वद्ध्रुवासी

द ५८ लोकम्पृंण ॥ द्धिद्वंम्पुणाथोंसीदद्धुवात्वम् ॥ इन्द्राग्नीत्वाबृ
हस्पतिंरुस्म्मिन्न्योनांवसीषदन् ५९ ताऽअंस्य ॥ सूददोहसुःसोमंꣳ
श्रीणन्तिपृश्नंयः॥जन्मंन्देवानांविशंस्त्रिष्ष्वारोचुनेदिवः ६० इन्द्रंवि
श्श्वाः॥इन्द्रंविश्श्वांऽअवीवृधन्त्समुद्रव्यंचसुङ्गिरंः॥रथीतंमꣳरथीनां
वाजांनाꣳसत्पंतिम्पतिम् ६१ प्रोथुदश्वं॥प्रोथुदश्श्वोनयवंसेविष्ष्य
न्न्युदामुहःसुंवरंणाद्धूयस्त्थांत् ॥ आदंस्यवातोऽअनुंवातिशोचिरधं
स्म्मतेव्रजंनकृष्णमंस्ति ॥ ६२ ॥ आयोष्ट्वा ॥ आयोष्ट्वासदंनेसाद
याम्म्यवंतश्छायायांꣳसमुद्रस्यहृदंये ॥ रश्म्मीवतीम्भास्वंतीमाया
द्याम्भास्यापृथिवीमोर्व्वन्तरिक्षम् ६३ परमेष्ठीत्वा ॥ सादयतुदिवस्पृ

ष्ठेद्भ्यचंस्वर्तीम्म्प्रथंस्वर्तीन्दिवंरुघ्र्घ्ह्राद्दिवंन्द्दंह्हदिवुम्माहिंसीः ॥ वि
श्श्वंस्म्मैप्प्राणायांपानायंव्व्यानायौंदानायंप्प्रतिष्ठायैंचरित्रांय ॥ सू
र्यस्त्वाभिपांतुमुह्यास्वस्त्याछर्दिषाशन्तंमेनतयांदेवतंयाङ्गिरस्व
द्ध्रुवेसींदतम् ६४ सुहस्रंस्यप्प्रमा॥सिसुहस्रस्यप्प्रतिमासिसुहस्रस्यो
न्न्मासिसाहस्रोसिसुहस्रांयत्त्वा ६५ [१] इतिसंहितापाठेपंचदशो
ध्यायः ॥ १५ ॥ नमस्तेषोडशहिरण्यबाहवऽउष्णीषिणेतक्षभ्योज्ये
ष्ठायपंचकाःस्तुत्यायचतस्रःशंभवायैकापार्यायपंचद्रापेअंधसोवि६
शतिर्नवषट्षष्टिः ॥ नमस्ते ॥ नमंस्तेरुद्रमुन्न्यवंऽउतोतंइषंवेनमंः ॥
बाहुभ्यामुततेनमंः १ यातें ॥ रुद्रशिवातनूरघोरापापकाशिनी॥ त

यांनस्तुन्वाशन्तंमयागिरिंशन्तुभिचांकशीहि २ यामिषुम् ॥ या
मिषुङ्गिरिशन्तुहस्तैबिभर्ष्यस्तंवे ॥ शिवाङ्गिरित्रुताङ्कुरुमाहिंᳬसीःपु
रुषञ्जगंत् ३ शिवेनुवचंसा ॥ त्वागिरिशाच्छांवदामसि॥यथांनुःस
र्वमिज्जगंदयुक्ष्मᳬसुमनुाऽअसंत् ४ अध्यंवोचत् ॥ अध्यंवोचदधि
वुक्ताप्रंथुमोदैव्योंभिुषक् ॥ अहीँश्चुसर्वांजुम्भयुन्त्सर्वांश्चयातुधा
न्योधुराचीःपरांसुव ५ अुसौयः ॥ अुसौयस्तुाम्रोऽअंरुणऽउुतब
भ्रुःसुंमङ्गलंः ॥ येचैनᳬरुुद्राऽअुभितोंदिक्षुश्रिताःसंहस्रुशोवैषाᳬहे
डऽईमहे ६ अुसौयः ॥ अुसौयोंवुसर्प्पंतिुनीलंग्ग्रीवोुविलोंहितः ॥
उुतैनंङ्गोपाऽअंदृश्श्रुन्नदृश्श्रनुदहार्य्यः सदृष्टोमृंडयातिनः ७ नमों

स्तु ॥ नमोस्तुनीलग्ग्रीवायसहस्राक्षायमीढुषे ॥ अथोयेऽअस्यस
त्वानोहन्तेभ्योकरन्नमं÷ ८ प्रमुंञ्च ॥ प्रमुंञ्चधन्वंनुस्त्वमुभयोरा
त्न्योर्ज्ज्याम् ॥ याश्चंतेहस्तऽइषंवुःपराताभगवोवप ९ विज्ज्यन्ध
नुं÷ ॥ कपर्द्दिनोविशंल्ल्योबाणंवाः ॥ उत ॥ अनैशन्नस्युयाऽइषंवऽआ
भुरंस्यनिषङ्गधिः १० याते ॥ हेतिर्म्मीढुष्टमहस्तेबभूवंतेधनुः ॥ त
यास्म्मान्विश्श्वतस्त्वमयक्ष्म्मयापरिंभुज ११ परिंते ॥ परिंतेधन्व
नोहेतिरस्म्मान्वृणक्कुविश्श्वतं÷ ॥ अथोयऽइषुधिस्तवारेऽअस्म्मन्नि
धेहितम् १२ अवतत्यधनुं÷ ॥ अवतत्यधनुष्ट्वंसहस्राक्षशतेषुधे ॥
निशीर्य्यंशल्ल्यानाम्मुखांशिवोनं÷सुमनांभव १३ नमंस्ते ॥ नमंस्तु

ऽआयुंधायानांततायधृष्णवें ॥ उभाब्भ्यांमुततेनमोंबाहुब्भ्यान्त
वधन्वंने १४ मानं÷ ॥ मानोंमुहान्तंमुतमानोंऽअर्ब्भकम्मानऽउक्षं
न्तमुतमानंऽउक्षितम् ॥ मानोंव्वधीःपितरम्मोतमातरम्मानं÷ प्प्रिया
स्तन्वोरुद्द्ररीरिषः १५ मानंस्तोके ॥ तनंयेमानऽआयुंषिमानोगोषु
मानोऽअश्श्वेंषुरीरिषः ॥ मानोंव्वीरान्त्रुंद्द्रभामिनोंव्वधीर्हविष्म्मन्तः
सदमित्त्वांहवामहे १६ [१६] शतम ८०० नमोहिरंण्ण्यबाहवे ॥
सेनान्न्येदिशाञ्चपतंयेनमोनमोंव्वृक्षेब्भ्योहरिंकेशेब्भ्यःपशूनाम्पतये
नमोनमं÷ शष्प्पिञ्जंरायत्त्विषींमतेपथीनाम्पतंयेनमोनमोहरिंकेशा
योपवीतिनेंपुष्टानाम्पतंयेनमोनमोंबब्भ्लुशायं १७नमोंबब्भ्लुशायं ॥

व्याधिनेन्नानाम्पतयेनमोनमोभुवस्यंहेत्यैजगताम्पतयेनमोनमो
रुद्रायाततायिनेक्षेत्राणाम्पतयेनमोनमः सूतायाहन्त्यैवनानाम्पतये
नमोनमोरोहिताय॥१८॥नमोरोहिताय ॥ स्थपतयेवृक्षाणाम्पतये
नमोनमोभुवन्तयेवारिवस्कृतायौषधीनाम्पतयेनमोनमोमन्त्रिणेवा
णिजायकक्षाणाम्पतयेनमोनमऽउच्चैर्घोषायाक्रन्दयतेपत्तीनाम्प
तयेनमोनमः कृत्स्नायतया १९ नमः कृत्स्नायतया ॥ धावतेसत्त्व
नाम्पतयेनमोनमः सहमानायनिव्याधिनऽआव्याधिनीनाम्पतयेन
मोनमोनिषङ्गिणेककुभायस्तेनानाम्पतयेनमोनमोनिचेरवेपरिच
रायारण्यानाम्पतयेनमोनमोवञ्चते २० नमोवञ्चते ॥ परिवञ्च

संहि. पू.अ.
१०३ १६

तेस्तायूनाम्पतयेनमोनमोनिषङ्गिणं ऽइषुधिमतेतस्कराणाम्पतयेन
मोनमः सृकायिभ्योजिघांसद्भ्योमुष्णताम्पतयेनमोनमोसिम
द्भ्योनक्तञ्चरद्भ्योविकृन्तानाम्पतयेनमः २१ [५] नमऽउष्णीषि
णे ॥ गिरिचरायकुलुञ्चानाम्पतयेनमोनमऽइषुमद्भ्योधन्वायिभ्य
श्चवोनमोनमऽआतन्वानेभ्यः प्रतिदधानेभ्यश्चवोनमोनम
ऽआयच्छद्भ्योस्यद्भ्यश्चवोनमोनमोविसृजद्भ्यः २२ नमोविसृज
द्भ्योविध्यद्भ्यश्चवोनमोनमः स्वपद्भ्योजाग्रद्भ्यश्चवोनमोनमः श
यानेभ्यऽआसीनेभ्यश्चवोनमोनमस्तिष्ठद्भ्योधावद्भ्यश्चवोनमो
नमः सभाभ्यः २३ नमः सभाभ्यः ॥ सभापतिभ्यश्चवोनमोन

१०३

मोऽश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्चवोनमोनमऽआव्याधिनीभ्योविवि
ध्यन्तीभ्यश्चवोनमोनमऽउगणाभ्यस्तृꣳहतीभ्यश्चवोनमोनमो
गणेभ्यः २४ नमोगणेभ्यो॥ गणपतिभ्यश्चवोनमोनमोव्रातेभ्यो
व्रातपतिभ्यश्चवोनमोनमोगृत्सेभ्योगृत्सपतिभ्यश्चवोनमोन
मोविरूपेभ्योविश्वरूपेभ्यश्चवोनमोनमः सेनाभ्यः २५ नमः
सेनाभ्यः॥ सेनानिभ्यश्चवोनमोनमोरथिभ्योऽअरथेभ्यश्च
वोनमोनमः क्षत्तृभ्यः सङ्ग्रहीतृभ्यश्चवोनमोनमोमहद्भ्योऽअर्भके
भ्यश्चवोनमः २६ [५] नमस्तक्षभ्यः॥ नमस्तक्षभ्योरथका
रेभ्यश्चवोनमोनमः कुलालेभ्यः कर्मारेभ्यश्चवोनमोनमोनिषा

देभ्यःपुञ्जिष्ठेभ्यश्चवोनमोनमःश्वनिभ्योमृगयुभ्यश्चवोन
मोनमःश्वभ्यः २७ नमःश्वभ्यःश्वपतिभ्यश्चवोनमोनमोभ
वायचरुद्रायचनमःशर्वायचपशुपतयेचनमोनीलग्रीवायचशितिक
ण्ठायचनमःकपर्दिने २८ नमःकपर्दिने ॥ चव्युप्तकेशायचनमः
सहस्राक्षायचशतधन्वनेचनमोगिरिशयायचशिपिविष्टायचनमो
मीढुष्टमायचेषुमतेचनमोह्रस्वाय २९ नमोह्रस्वाय ॥ चवामना
यचनमोबृहतेचवर्षीयसेचनमोवृद्धायचसवृधेचनमोग्र्यायचप्रथ
मायचनमऽआशवे ३० नमऽआशवे ॥ चाजिरायचनमःशीघ्र्या
यचशीभ्यायचनमऽऊर्म्यायचावस्वन्यायचनमोनादेयायचद्वी

प्प्यायच ३१ [५] नमोज्ज्येष्ठाय ॥ चकनिष्ठायचनमः पूर्वजाय
चापरजायचनमोमद्ध्यमायचापगल्भायचनमोजघन्न्यायचबु
द्ध्न्यायचनमःसोभ्याय ३२ नमःसोभ्याय ॥ चप्प्रतिसर्य्याय
चनमोयाम्म्यायचक्षेम्म्यायचनमःश्श्लोक्क्यायचावसान्न्यायचन
मऽउर्व्वर्य्यायचखल्ल्यायचनमोवन्न्याय ३३ नमोवन्न्याय ॥ चक
क्ष्यायचनमःश्श्रवायचप्प्रतिश्श्रवायचनमऽआशुषेणायचाशुरथा
यचनमःशूरायचावभेदिनेचनमोबिल्म्मिने ३४ नमोबिल्म्मिनेच
कवचिनेचनमोवर्म्मिणेचवरूथिनेचनमः श्श्रुतायचश्श्रुतसेनाय
चनमोदुन्दुभ्यायचाहनन्न्यायचनमोधृष्णवे ३५ नमोधृष्णवे ॥

च प्रमृशाय च नमो निषङ्गिणे चेषुधिमते च नमस्तीक्ष्णेषवे चायुधिने
च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च ३६ [५] नमः स्रुत्याय ॥ च प
थ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः कुल्याय च सरस्याय च
नमो नादेयाय च वैशन्ताय च नमः कूप्याय ३७ नमः कूप्याय ॥
चावट्याय च नमो वीध्र्याय चातप्याय च नमो मेघ्याय च विद्युत्या
य च नमो वर्ष्याय चावर्ष्याय च नमो वात्याय ३८ नमो वात्याय ॥
च रेष्म्याय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च नमः सोमाय च रुद्राय
च नमस्ताम्राय चारुणाय च नमः शङ्गवे ३९ नमः शङ्गवे ॥ च पशुप
तये च नम ऽउग्राय च भीमाय च नमोऽग्रेवधाय च दूरेवधाय च नमो ह

न्तेहेचनीयसेचनमोवृक्षेभ्योहरिकेशेभ्योनमस्ताराय ४० [८] न
मःशम्भवाय ॥ चमयोभवायचनमःशङ्करायचमयस्करायचनमः
शिवायचशिवतरायच ४१ [९] नमःपार्याय ॥ चावार्यायच
नमः प्रतरणायचोत्तरणायचनमस्तीर्थ्यायचकूल्यायचनमः श
ष्प्यायचफेन्यायचनमःसिकत्याय ४२ नमःसिकत्याय ॥ चप्र
वाह्यायचनमःकिꣳशिलायचक्षयणायचनमः कपर्दिनेचपुलस्त
येचनमःइरिण्यायचप्रपथ्यायचनमोव्रज्याय ४३ नमोव्रज्या
य ॥ चगोष्ठ्यायचनमस्तल्प्यायचगेह्यायचनमोहृदय्यायचनिवे
ष्प्यायचनमःकाट्यायचगह्वरेष्ठायचनमःशुष्क्याय ४४ नमःशु

संहि.　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　पू.अ.

१०६　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　१६

ष्कय्याय ॥ चहस्त्यायचनमःपांसव्यायचरजस्यायचनमोलो
प्प्यायचोलप्प्यायचनमऽऊर्व्यायचसूर्व्यायचनमःपर्ण्णाय ४५ न
मःपर्ण्णाय ॥ चपर्ण्णशदायचनमऽउद्गुरमाणायचाभिघ्नतेचनमः
ऽआखिदतेचप्प्रखिदतेचनमऽइषुकृद्भ्योधनुष्कृद्भ्यश्चवोनमोनमो
वःकिरिकेभ्योदेवानाᳬहृदयेभ्योनमोविचिन्वत्केभ्योनमोविक्षि
णत्केभ्योनमऽआनिर्हतेभ्यः ४६ [५] द्रापेऽअन्धसः ॥ द्रापे
ऽअन्धसस्प्पतेदरिद्रनीललोहित ॥ आसाम्प्रजानामेषाम्पशूनाम्मा
भेर्म्मारोङ्मोचनःकिञ्चनाममत् ४७ इमारुद्राय ॥ तवसेकपर्दिने
क्षयद्वीरायप्प्रभरामहेमतीः ॥ यथाशमसद्द्विपदेचतुष्पदेविश्वम्पु

१०६

ष्टङ्गामेऽअस्मिन्न्ननातुरम् ४८ यातें ॥ रुद्रशिवातनूःशिवाविश्वा
हाभेषजी ॥ शिवारुतस्यंभेषजीतयानोमृडजीवसें ४९ परिनः ॥प
रिनोरुद्रस्यंहेतिर्वृणक्तुपरित्वेषस्यंदुर्म्मतिरघायोः ॥ अवंस्थिरामघ
वं द्भ्यस्तनुष्वमीढ्वस्तोकायतनंयायमृड ५० मीढुष्टमशिवंतम ॥ शि
वोनंःसुमनाभव ॥ परमेवृक्षऽआयुधन्निधायकृत्तिंवसानऽआचंर
पिनाकम्बिभ्रदागंहि ५१ विकिरिद्रविलोहित ॥ नमस्तेऽअस्तुभ
गवः ॥ यास्तेंसहस्रंहेतयोन्यमस्मन्निवंपन्तुताः ५२ सहस्राणि
सहस्रशः ॥ सहस्राणिसहस्रशोबाह्वोस्तवंहेतयंः ॥ तासामीशानोभ
गवःपराचीनामुखाकृधि ५३ असंङ्ख्यातासहस्राणि ॥ येरुद्राऽअ

संहि. धिभूम्म्याम् ॥ तेषांᳫंसहस्रयोजनेवधन्न्वानितन्मसि ५४ अस्मि पु.अ.

१०७ न्महति ॥ अस्मिन्महत्यर्ण्णवेन्तरिक्षेभवाऽअधि ॥ तेषांᳫंसहस्र १६

योजनेवधन्न्वानितन्मसि ५५ नीलग्ग्रीवाःशितिकण्ठाः ॥ नील

ग्ग्रीवाःशितिकण्ठादिवᳫंरुद्राऽउपश्श्रिताः ॥ तेषांᳫंसहस्रयोजनेव

धन्न्वानितन्मसि ५६ नीलग्ग्रीवाःशितिकण्ठाः ॥ शर्वाऽअधःक्षमा

चराः ॥ तेषांᳫंसहस्रयोजनेवधन्न्वानितन्मसि ५७ येवृक्षेषु ॥ शु

ष्पिञ्जरानीलग्ग्रीवाविलोहिताः ॥ तेषांᳫंसहस्रयोजनेवधन्न्वानि

तन्मसि ५८ येभूतानाम् ॥ येभूतानामधिपतयोविशिखासःकप १०७

र्द्दिनः ॥ तेषांᳫंसहस्रयोजनेवधन्न्वानितन्मसि ५९ येपथाम् ॥ ये

पथाम्पथिरक्षयऽऐलबृदाऽआयुर्युधः ॥ तेषाᳪंसहस्रयोजनेवध
न्वानितन्मसि ६० येतीर्थानिप्प्रचरन्तिसृकाहस्तानिषङ्गिणः ॥
तेषाᳪंसहस्रयोजनेवधन्वानितन्मसि ६१ येन्नेषु ॥ विविध्यन्ति
पात्रेषुपिबतोजनान् ॥ तेषाᳪंसहस्रयोजनेवधन्वानितन्मसि ६२
यऽएतावन्तः ॥ यऽएतावन्तश्चभूयाᳪंसश्चदिशोरुद्राव्वितस्थिरे ॥
तेषाᳪंसहस्रयोजनेवधन्वानितन्मसि ६३ नमोस्तु ॥ रुद्रेभ्योयेदि
विषेषांव्वर्षमिषवः ॥ तेभ्योदशप्प्राचीर्दशदक्षिणादशप्प्रतीचीर्दशो
दीचीर्दशोर्ध्वाः ॥ तेभ्योनमोऽअस्तुतेनोवन्तुतेनोमृडयन्तुतेयन्द्वि
ष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः ६४ नमोस्तु ॥ रुद्रेभ्योयेन्त

रिक्षेयेषांवातऽइषवः ॥ तेभ्योदशप्राचीर्दशदक्षिणादशप्रतीचीर्द
शोदीचीर्दशोर्ध्वाः ॥ तेभ्योनमोऽअस्तुतेनोवन्तुतेनोमृडयन्तुतेयन्द्वि
ष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः ६५ नमोस्तु ॥ रुद्रेभ्योयेपृथि
व्यांयेषामन्नमिषवः ॥ तेभ्योदशप्राचीर्दशदक्षिणादशप्रतीचीर्द
शोदीचीर्दशोर्ध्वाः ॥ तेभ्योनमोऽअस्तुतेनोवन्तुतेनोमृडयन्तुतेयन्द्वि
ष्मोयश्चनोद्वेष्टितमेषाञ्जम्भेदध्मः ६६ [२०] इतिवाजसनेय
संहितायांदीर्घपाठेषोडशोध्याय १६ अश्मन्नूर्जंदशनमस्तेपंचाग्नि
स्तिग्मेननवचक्षुषःपिताष्टावाशुःशिशानःसप्तदशोदेनंक्रमध्वमग्निना
पंचदशकौशुक्रज्योतिःसप्तेमंस्तनंत्रयोदशनवैकोनशतं ॥ अश्मन्

न्नूर्जम्॥ अश्मन्नूर्जम्पर्वते शिश्रियाणामद्भ्यऽओषधीभ्यो वनस्प
तिभ्योऽअधि सम्भृतम्पयः ॥ तान्नऽइषमूर्जन्धत्त मरुतः सᳫँरराणा
ऽअश्मᳫँस्ते क्षुन्मयि तऽऊर्ग्यन्द्विष्मस्तन्ते शुगृच्छतु १ इमा मे॥ अग्नऽ
इष्टका धेनवः सन्त्वेका च दश च दश च शतञ्च शतञ्च सहस्रञ्च सहस्रञ्चायु
तञ्चायुतञ्च नियुतञ्च नियुतञ्च प्रयुतञ्चार्बुदञ्च न्यर्बुदञ्च समुद्रश्च मध्य
ञ्चान्तश्च परार्द्धश्चैता मेऽअग्नऽइष्टका धेनवः सन्त्वमुत्रामुष्मिँल्लोके
२ ऋतवस्थ ॥ ऋतावृधऽऋतुष्ठास्थ ऋतावृधः ॥ घृतश्चुतो मधुश्चु
तो विराजो नाम कामदुघाऽअक्षीयमाणाः ३ समुद्रस्य त्वा ॥ समुद्र
स्य त्वावकयाग्ने परि व्ययामसि ॥ पावकोऽअस्मभ्यᳫँ शिवो भव ४

हिमस्यंत्वा ॥ जरायुणाग्ने परिंह्वयामसि ॥ पावकोऽअस्मभ्यंꣳ
शिवोभव ५ उपज्मन् ॥ उपज्मन्नुपवेतसेवतरनदीष्वा ॥ अग्नेपि
त्तमपामसिमण्डूकिताभिरागंहिसेमन्नोयज्ञम्पावकवर्णꣳशिवङ्कृ
धि ६ अपामिदम् ॥ अपामिदन्न्ययनꣳसमुद्रस्यनिवेशनम्॥अन्याँ
स्तेऽअस्मत्तपन्तुहेतयंः पावकोऽअस्मभ्यंꣳशिवोभव ७ अग्ने
पावक ॥ रोचिषामन्द्रयादेवजिह्वया ॥ आदेवान्वक्षियक्षिच ८ स
नः पावकदीदिवोग्नेदेवाः ...ऽइहावह ॥ उपयज्ञꣳहविश्चनः ९
पावकयायः ॥ पावकयायश्चितयन्त्याकृपाक्षामन्नुरुचऽउषसोन
भानुना ॥ तूर्वन्नयामन्नेतशस्यनूरणऽआयोघृणेनततृषाणोऽअज

रं÷ १० [१०] नमस्ते ॥ नमस्तेहरसेशोचिषेनमस्तेऽअस्त्वर्चिषे ॥ अन्न्याँस्तेऽअस्म्मत्तपन्तुहेतयं ÷ पावको ऽअस्म्मभ्यंशिवोभव ११ नृषदेवेट् ॥ नृषदेवेड्प्सुषदेवेड्ढिंषदेवेड्वनसदेवेट्स्वर्विदेवेट् १२ येदेवाः ॥ येदेवादेवानाँयज्ञियायज्ञियानांसंवत्सरीणमुपभाग मासते ॥ अहुतादोहविषोयज्ञेऽअस्मिन्न्स्वयम्पिबन्तुमधुनोघृतस्य १३ येदेवाः । येदेवादेवेष्ष्वधिदेवत्वमायन्न्येब्रह्मणःपुरऽएतारोऽअस्य ॥ येभ्योनऽऋतेपवतेधामकिञ्चननतेदिवोनपृथिव्याऽअधिस्नुषु १४ प्राणदाअपानदाः ॥ प्राणदाऽअपानदाव्यानदावर्चोदावरिवोदाः ॥ अन्न्याँस्तेऽअस्म्मत्तपन्तुहेतयं ÷पावकोऽअस्म्मभ्यंशि

वोभव १५ [५] अग्निस्तिग्मेन ॥ शोचिषायासद्विश्श्वन्न्यत्रिणम् ॥ अग्निर्नोवनतेरयिम् १६ यऽइमा ॥ विश्श्वाभुवनानिजुह्वदृषिर्होतान्न्यसीदत्पितानः ॥ सऽआशिषाद्रविणमिच्छमानःप्रथमच्छदवराँ२ ॥ आविवेश १७ किꣳस्वित् ॥ किꣳस्विदासीदधिष्ठानमारम्भणङ्कतमत्स्वित्कथासीत् ॥ यतोभूमिञ्जनयन्विश्श्वकर्म्माविद्यामौर्णोन्महिनाविश्श्वचक्षाः १८ विश्श्वतश्चक्षुरुत ॥ विश्श्वतोमुखोविश्श्वतोबाहुरुत विश्श्वतस्पात् ॥ सम्बाहुभ्याम्धमतिसम्पतत्रैर्द्यावाभूमीजनयन्देवऽएकः १९ किꣳस्वित् ॥ किꣳस्विद्वनङ्कऽउसवृक्षऽआसयतोद्यावापृथिवीनिष्टतक्षुः ॥ मनीषिणोमनसा

पृच्छतेदुतद्यद्दुद्ध्यतिष्ठुद्भुवंनानिधारयंन् २० यातें ॥ यातेधामानिपर
माणियावुमायामंद्ध्युमाद्विंश्श्वकर्म्मन्नुतेमा ॥ शिक्षासखिंभ्योह
विषिंस्वधावःस्वुयंरुयंजस्वतुन्वंवृधानः २१ विश्श्वंकर्म्मन्हुविषा
॥वावृधानः स्वुयंरुयंजस्वपृथिवीमुतद्याम् ॥ मुह्यंन्त्वुन्येऽअभितः
सुपत्नाऽइहास्म्माकंम्मुघवासूरिरस्तु २२ वाचस्प्पतिम् ॥वाचस्प्प
तिंविश्श्वकंर्म्माणमूतयेंमनोजुवंवाजेंऽअद्याहुवेम ॥ सनोविश्श्वा
निहवंनानिजोषद्विश्श्वशंम्भूरवंसेसाधुकंर्म्मा २३ विश्श्वंकर्म्मन्ह
विषा ॥ वर्द्धनेनत्त्रातारमिन्द्रमकृणोरवुद्ध्यम् ॥ तस्म्मैविशःसमंनम
न्तपूर्व्वीरयमुग्ग्रोविहव्योयथासंत् २४ [१] चक्षुषःपिता ॥ मनंसा

हिधीरोघृतमेनेऽअजनुन्नम्नमाने ॥ युदेदन्ताऽअदंहन्तपूर्वुऽआदि द्यावापृथिवीऽअंप्रथेताम् २५ विश्वकर्म्माविमनाः ॥ विश्वकं म्र्मार्विमनाऽआद्विहायाधाताविधातापरमोतसुन्दृक् ॥ तेषामिष्टा निसमिषामदन्तियत्रासप्तऽऋषीन्पर एकमाहुः २६ योनः ॥ पिता जनितायोविधाताधामानिवेदभुवनानिविश्वा ॥ योदेवानान्नाम धाऽएकऽएवतध्संम्प्रश्नम्भुवनायन्त्यन्या २७ तऽआयजन्तुद्रवि णध्समस्म्माऽऋषयःपूर्वेजरितारोनभूना ॥ असूर्त्तेसूर्त्तरजसिनिषु त्तेयेभूतानिसमकृण्वन्निमानि २८ परोदिवा ॥ परऽएनापृथिव्यापु रोदेवेभिरसुरैर्यदस्ति ॥ कध्स्विद्गर्भम्प्रथमन्दध्रऽआपोयत्रदेवाः

सुमपश्यन्तुपूर्वे २९ तमित् ॥ तमिद्गर्भम्प्रथमन्दध्रऽआपोयत्रदेवाः
सुमगच्छन्तुविश्वे ॥ अुजस्युनाभुावध्येकुमर्पितंयस्मिन्विश्वानिभुवनानितुस्थुः ३० नतम् ॥ नतंविदाथुयऽइमाजुजानान्यद्युष्माकुमन्तरम्बभूव ॥ नीहारेणप्रावृताजल्प्याचासुतृपऽउक्थुशासश्चरन्ति ३१ विश्वकर्माहि ॥ विश्वकर्माह्यजनिष्टदेवऽआदिद्गन्धर्वोऽअभवद्द्वितीयः ॥ तृतीयःपिताजनितौषधीनामपाङ्गर्भंव्यदधात्पुरुत्रा ३२ [८] आुशुःशिशानः ॥ आुशुःशिशानोवृषभोनभीमोघनाघनःक्षोभणश्चर्षणीनाम् ॥ सङ्क्रन्दनोनिमिषऽएकवीरःशुतंसेनाऽअजयत्साकमिन्द्रः ३३ सङ्क्रन्दनेनानिमिषेण ॥

संहि. ११२ | पू.अ. १७

जिष्णुनायुत्कारेणदुश्च्यवनेनधृष्णुना ॥ तदिन्द्रेणजयततत्सह
ध्वंयुधोनरऽइषुहस्तेनवृष्णा ३४ सऽइषुहस्तैः ॥ सऽइषुहस्तैःसनि
षङ्गिभिर्वशीसꣳस्रष्टासयुधऽइन्द्रोगणेन ॥ सꣳसृष्टजित्सोमपाबाहु
शर्द्ध्युग्रधन्वाप्रतिहिताभिरस्ता ३५ बृहस्पतेपरि ॥ दीयारथेनर
क्षोहामित्राꣳ ॥ ऽअपबाधमानः ॥ प्रभञ्जन्त्सेनाःप्रमृणोयुधाज
यन्नस्माकमेध्यवितारथानाम् ३६ बलविज्ञायस्थविरः ॥ बलवि
ज्ञायस्थविरःप्रवीरःसहस्वान्वाजीसहमानऽउग्रः ॥ अभिवीरो
ऽअभिसत्वासहोजाजैत्रमिन्द्ररथमातिष्ठगोवित् ३७ गोत्रभिदङ्गोवि
दम् ॥ गोत्रभिदङ्गोविदंवज्रबाहुञ्जयन्तमज्मप्रमृणन्तमोजसा ॥

११२

इमᳪसंजाताऽअनुवीरयद्ध्वमिन्द्रᳪसखायोऽअनुसᳪरभद्ध्वम् ३८ अ
भिगोत्राणि ॥ अभिगोत्राणिसहसागाहमानोदयोवीरःशतमन्युरि
न्द्रः ॥ दुश्च्यवनःपृतनाषाडयुद्ध्योस्माकᳪसेनाऽअवतुप्रयुत्सु
३९ इन्द्रऽआसाम् ॥ इन्द्रऽआसान्नेताबृहस्पतिर्दक्षिणायज्ञःपुरऽएतु
सोमः ॥ देवसेनानामभिभञ्जतीनाञ्जयन्तीनाम्मरुतोयन्त्वग्ग्रम् ४०
इन्द्रस्यवृष्णः ॥ इन्द्रस्यवृष्णोवरुणस्यराज्ञऽआदित्यानाम्मरुता
ᳪशर्द्धऽउग्ग्रम् ॥ महामनसाम्भुवनच्यवानाङ्घोषोदेवानाञ्जयतामुद
स्थात् ४१ उद्धर्षय ॥ मघवन्नायुधान्युत्सत्वनाम्मामकानाम्मना
ᳪसि ॥ उद्वृत्रहन्वाजिनांवाजिनान्युद्रथानाञ्जयताँय्यन्तुघोषाः ४२

अस्माकमिन्द्रः ॥ समृतेषुध्वजेष्वस्माकंजाऽइषवस्ताजयन्तु ॥ अस्माकंवीराऽउत्तरेभवन्त्वस्माः ॥ ऽउदेवाऽअवताहवेषु ४३ अमीषांचित्तम् ॥ अमीषांचित्तम्प्रतिलोभयन्तीगृहाणाङ्गान्यप्वेपरेहि ॥ अभिप्रेहिनिर्दहहृत्सुशोकैरन्धेनामित्रास्तमसासचन्ताम् ४४ अवसृष्टापरा ॥ पतशरव्येब्रह्मसंशिते॥गच्छामित्रान्प्रपद्यस्वमामीषाङ्कञ्चनोच्छिषः ४५ प्रेत ॥ प्रेताजयतानरऽइन्द्रोवःशर्म्मयच्छतु ॥ उग्रावःसन्तुबाहवोनाधृष्यायथासथ ४६ असौया ॥ सेनामरुतः परेषामभ्यैतिनओजसास्पर्द्धमाना ॥ ताङ्गूहततमसापव्रतेनयथामीऽअन्योऽअन्यन्नजानन् ४७ यत्रबाणाः ॥ सम्पतन्तिकुमाराविं

शिखाऽइंव ॥ तन्नुऽइन्द्रोबृहस्प्पतिरदितिः शर्म्मयच्छतुविश्श्वाहाशर्म्म
यच्छतु ४८ मर्म्माणिते ॥ मर्म्माणितेवर्म्मणाच्छादयामिसोमस्त्वारा
जामृतेनानुवस्ताम् ॥ उरोर्वरीयोवरुणस्तेकृणोतुजयन्तन्त्वानुदेवा
मदन्तु ४९ [१७] उदेनम् ॥ उदेनमुत्तरान्नयाग्नेघृतेनाहुत ॥ राय
स्प्पोषेणसᳬंसृजप्रजयाचबहुङ्कृधि ५० शतम् १०० इन्द्रेमम् ॥ इ
न्द्रेमम्प्रतरान्नयसजातानामसद्वशी ॥ समेनंवर्च्चसासृजदेवानाम्भा
गदाऽअसत् ५१ यस्यकुर्म्मः ॥ यस्यकुर्म्मोगृहेहविस्तमग्नेवर्द्धया
त्वम् ॥ तस्मैदेवाऽअधिब्रवन्नयञ्चब्रह्मणस्प्पतिः ५२ उदुत्वा ॥ उ
दुत्वाविश्श्वेदेवाऽअग्नेभरन्तुचित्तिभिः ॥ सनोभवशिवस्त्वᳬंसुप्र

तींकोविभावसुः ५३ पश्चादिशः ॥ पश्चादिशोदैवीर्यज्ञमवन्तुदेवीर
पामतिन्दुर्म्मतिम्बाधमानाः ॥ रायस्पोषंयज्ञपतिमाभजन्तीराय
स्पोषेऽअधियज्ञोऽअस्थात् ५४ समिद्धेऽअग्नौ ॥ समिद्धेऽअग्नाव
धिमामहानऽउक्थपत्रऽईड्योगृभीतः॥तप्तङ्घर्म्मम्परिगृह्यायजन्तो
र्जायद्यज्ञमयजन्तदेवाः ५५ दैव्यायधर्त्रे । जोष्ट्रेदेवश्रीःश्रीमनाः
शतपयाः॥परिगृह्यदेवायज्ञमायन्देवादेवेभ्योऽअध्वर्यन्तोऽअस्थुः
५६ वीतंहविः॥ शमितंशमितायजध्यैतुरीयोयज्ञोयत्रहव्यमेति॥त
तोवाकाऽआशिषोनोजुषन्ताम् ५७ सूर्यरश्मिर्हरिकेशः पुरस्तात्स
विताज्योतिरुदयाः ॥ अजस्रम् ॥ तस्यपूषाप्रसवेयातिविद्वान्स

म्पश्यन्विश्श्वाभुवनानिगोपाः ५८ विमानऽएषः ॥ विमानऽएष
दिवोमद्धचेऽआस्तऽआपप्प्रिवान्रोदसीऽअन्तरिक्षम् ॥ सविश्श्वा
चीरभिचष्टेघृताचीरन्तरापूर्व्वमपरञ्चकेतुम् ५९ उक्षासमुद्रः ॥ उक्षा
समुद्रोऽअरुणःसुपर्ण्णःपूर्व्वस्ययोनिम्पितुराविवेश ॥ मद्धयेदिवोनि
हितःपृश्निरश्म्माविचक्क्रमेरजसस्प्पात्यन्तौ ६० इन्द्रंविश्श्वाः ॥
इन्द्रंविश्श्वाऽअवीवृधन्त्समुद्रव्यचसङ्गिरः ॥ रथीतमंरथीनांवाजा
नाᳬसत्पतिम्पतिम् ६१ देवहूर्यज्ञः ॥ देवहूर्यज्ञऽआचवक्षत्सुम्नहू
र्यज्ञऽआचवक्षत् ॥ यक्षदग्निर्देवोदेवाः ॥ आचवक्षत् ६२ वाजस्य
मा ॥ प्प्रसवऽउद्ग्राभेणोदग्ग्रभीत् ॥ अधासपत्नानिन्द्रोमेनिग्ग्राभे

संहि. ११९ पू.अ. १७

णाधरा॑ः ॥ ऽअकः ६३ उदग्राभञ्च ॥ निग्राभञ्चब्रह्मदेवाऽअवीवृध
न् ॥ अधासुपत्नान्निन्द्राग्नीमेविषूचीनान्व्यस्यताम् ६४ [१५] क्र
मध्वमग्निना ॥ क्रमध्वमग्निनानाकमुख्यᳪहस्तेषुबिभ्रतः ॥ दिवस्पृ
ष्ठᳪस्वर्ग्गत्वामिश्राद्देवेभिराद्ध्वम् ६५ प्राचीमनु ॥ प्रदिशम्प्रेहिविद्वा
नग्नेरग्नेपुरोऽअग्निर्भवेह ॥ विश्वाऽआशादीद्यानोविभाह्यूर्ज्जन्नोधेहि
द्विपदेचतुष्पदे ६६ पृथिव्याऽअहम् ॥ पृथिव्याऽअहमुदन्तरिक्षमा
रुहमन्तरिक्षाद्दिवमारुहम् ॥ दिवोनाकस्यपृष्ठात्स्वर्ज्ज्योतिरगामहम् ६७
स्वर्यन्तः ॥ स्वर्यन्तोनापेक्षन्तऽआद्याᳪरोहन्तिरोदसी ॥ यज्ञंयेविश्व
तोधारᳪसुविद्वाᳪसोवितेनिरे ६८ अग्नेप्र ॥ अग्नेप्रेहिप्रथमोदेवय

११९

ताश्चक्षुर्देवानामुतमर्त्यानाम् ॥ इयंक्षमाणाभृगुभिःसुजोषाःस्वर्यं
न्तुयजमानाःस्वस्ति ६९ नक्तोषासा ॥ नक्तोषासासमनसाविरू
पेधापयेतेशिशुमेकᳪसमीची ॥ द्यावाक्षामारुक्मोऽअन्तर्विभातिदे
वाऽअग्निन्धारयन्द्रविणोदाः ७० अग्नेसहस्राक्ष ॥ शतमूर्द्धञ्छतन्ते
प्प्राणाःसहस्रंव्यानाः ॥ त्वᳪसाहस्रस्यरायऽईशिषेतस्मैतेविधेमवा
जायस्वाहा ७१ सुपर्णोसिगरुत्त्मान्पृष्ठेपृथिव्याःसीद ॥ भासान्तरि
क्षमापृणज्ज्योतिषादिवमुत्तभानतेजसादिशऽउद्दृᳪह ७२ आजुह्वानः
सुप्प्रतीकः ॥ पुरस्तादग्नेस्वंयोनिमासीदसाधुया ॥ अस्मिन्त्सध
स्थेऽअद्ध्युत्तरस्मिन्विश्वेदेवायजमानश्चसीदत ७३ ताᳪसवितुः॥

ताꣳसवितुर्व्वरेण्यस्यचित्रामाहंवृणेसुमतिंविश्श्वजन्न्याम् ॥ यामं
स्यकण्ण्वोऽअदुहत्प्रपीनाꣳसहस्रधाराम्पयसामहीङ्गाम् ७४ विधे
मते ॥ परमेजन्मन्न्नग्नेविधेमस्तोमैरवरेसधस्थे ॥ यस्माद्योनेरुदा
रिथायजेतम्प्रत्वेहवीꣳषिजुहुरेसमिद्धे ७५ प्रेद्धोऽअग्ने ॥ प्रेद्धोऽअ
ग्नेदीदिहिपुरोनोजस्रयासूर्म्यायविष्ठ ॥ त्वाꣳशश्श्वन्तऽउपयन्ति
वाजाः ७६ अग्नेतम् ॥ अग्नेतमद्याश्श्वन्नस्तोमैःक्रतुन्नभद्रꣳहृ
दिस्पृशम् ॥ ऋद्ध्यामातऽओहैः ७७ चित्तिञ्जुहोमि ॥ चित्तिञ्जुहोमि
मनसाघृतेनयथादेवाऽइहागमन्न्वीतिहोत्राऽऋतावृधः ॥ पत्त्येविश्श्वं
स्यभूमनोजुहोमिविश्श्वकर्म्मणेविश्श्वाहादाभ्यꣳहविः ७८ सप्तते ॥

॥ संहितेचें शुद्धिपत्र ॥

पत्रम्	पूर्वोत्तर पृष्ठपंक्तिः	अशुद्धम्	शुद्धम्	पत्रम्	पूर्वोत्तर पृष्ठपंक्तिः	अशुद्धम्	शुद्धम्
२	उ० २	णीर्द्ध्वं	णीत्ध्वं	८	उ० १	या	यां
३	पू० ८	०	ह	९	उ० २	रसि	रंसि
”	पू० ९	धांय	धायं	”	उ० ३	ङ्गृ	ङ्गृं
”	उ० ५	म्भु	म्भु	१०	पू० ३	मोत्र्वं	मोंवं
४	उ० ८	न्हि	न्हिु	१०	उ० १	त्ति	ति

शु. प.

पृ.	पं.	अशुद्ध	शुद्ध
१२	पू० ६	स्था	स्थ
१७	पू० १	तैं	तं
१७	पू० १	हाव	हावि
२५	उ० ४	मा	ना
२७	उ० ३	न्हूं	न्हूं
२७	उ० ७	आरुं	आंरु
२८	उ० ३	ड्ड	ड्ड्र
"	उ० ९	ऊ	र्ऊ
२९	उ० ३	ङ्गें	ङ्गुं
"	उ० ३	त्रि	नि
३०	पू० ५	ॐ	ॐ॥
३२	पू० ५	र्न्नुं	र्न्नं
"	पू० ९	द्वा	ह्वा
३४	पू० ८	ष्टा	ष्ठा
३४	उ० २	ग्र्यूणो	ग्र्युणो
३५	पू० ५	ण्हा	ण्हु
"	पू० ६	घै	घैं
३९	पू० २	त्ते	त्तें

१ १

४०	पू०	६	स्रि	स्रु
"	"	"	न्द्रों	न्द्रौं
"	उ०	१	जृ	जू
"	"	४	०	थ्य
४१	उ०	३	ङ्घं	ङ्घ
"	उ०	६	नं	नं
४२	उ०	५	ष्वि	ष्वि
४४	पू०	७	षेत्तु	षत्ते
४५	पू०	५	ष्ट	ष्टु
४६	उ०	१	न्त्यु	न्त्यु
"	उ०	६	ह्रो	ह्रो
४७	पू०	१	ष्टु	ष्टु
४८	पू०	६	ज	जं
५४	उ०	३	त	तं
५७	उ०	६	॥	०
६१	उ०	१	ह्र	ह्न
६३	पू०	५	ङ्ग	ङ्गु
६६	पू०	६	न्दं	न्दे

शु. २

६७	पू०	२	क्थं	क्थुं
६८	पू०	१	त्त्क्षमु	त्त्नु
६९	पू०	४	म	मं
७१	पू०	४	द्वं	द्वु
”	”	५	द्वं	द्वु
७३	पू०	५	स	य
७६	पू०	४	मा	मा
७६	उ०	६	द्वे	द्वे
८०	उ०	१	ने	ते
”	”	१	सि	सिं
८१	पू०	६	ष्ट्व	ष्ट्वा
८३	पू०	१	श्वाँ	श्वाँ
”	”	१	ह्व	ह्व
८८	उ०	६	ष्ट्वा	ष्ट्वा
१०१	उ०	३	य	स्र
१०३	पू०	६	मः	मंः
१०८	उ०	६	न्द्वि	न्द्वि
११०	उ०	१	न	म

प. २

१११	उ० ८	भ	भु
११२	पू० ६	ह्वि	ह्विं
११५	उ० ५	न्नों	न्नो
११६	उ० ३	स्तौ	स्तो
११७	उ० २	ज्ज्ये	ज्जे
१२४	उ० ४	षाड्ढ	षाड्डु
१२५	पू० ३	भ	भु
”	” ८	ऊ	उ
१२६	पू० २	सू	सू
१२९	उ० ७	रुषो	रुष्ठो
”	” ९	सेम्पा	सेमम्पा
१३१	” ४	ष्टयं	ष्टय
१४१	उ० २	मी	मी
१४२	पू० ४	रुष	ठर्षं
१४३	पू० ६	दवीं	देवी
१४३	उ० २	वाः	वः
१४४	पू० ९	त्वा	त्वा

शु. ३

प. ३

पृष्ठ	भाग	पंक्ति	अशुद्ध	शुद्ध
२	उ०	४	यादें	योंद
३	उ०	८	विन्द्रेषु	विरिन्द्रे
८	पू०	३	या	यां
८	उ०	६	द्दे	द्दु
१०	उ०	९	क्षा	क्षां
१३	उ०	४	ञ्च्य	ञ्च्यै
"	"	६	हा	हु
२१	उ०	१	ङ्गिं	ङ्गि
२१	उ०	६	त	ते
२४	पू०	५	न्वसुं	न्वंसु
२६	पू०	७	तिं	र्तिं
२६	उ०	९	णे	णें
"	"	"	स	सं
३१	पू०	४	चु	र
"	पू०	७	तार्त्तु	त्ता
३१	उ०	९	गु	गं
४०	पू०	२	साक्षि	सेत्रि
४१	"	"	०	वत्सरों

४१	उ० ४	षरां	पंरा
४३	उ० ९	मर्दं	मंद्
४४	उ० ९	हृयंच	हृयचं
४७	पू० ९	त	त्त
५०	उ० १	ता	ना
५५	पू० ३	र्म्मा	र्म्मां
५७	पू० ५	ह्यू	ह्षू
५८	उ० ७	रु	रेु
५९	उ० ३	ष	य
६२	पू० ६	न्ते	न्तेु
६४	उ० ३	शूं	शुं
६७	उ० ५	म्म	र्म्म
७०	पू० ९	स	सू
७२	उ० ४	व	ब
७४	उ० ५	न्त्वे	त्वे
७६	उ० ६	थांस	थासं
७७	उ० १	घ्रं	घं
८०	पू० ४	भो	भ्रो

शु॰										प॰
२	उ॰	४	यादै	योंद	२४	पू॰	५	न्त्वसुं	न्त्वंसु	
३	उ॰	८	विन्द्रेष्ठु	विरिन्द्रे	२६	पू॰	७	र्ति	र्ति	
८	पू॰	३	या	यां	२६	उ॰	९	णे	णें	
८	उ॰	६	दे	द्दे	,,	,,	,,	स	सं	
१०	उ॰	९	क्षा	क्षां	३१	पू॰	४	चु	च	
१३	उ॰	४	च्च्य	च्च्यै	,,	पू॰	७	ता:र्त्तु	र्त्तुता	
,,		,,	६	हा	हु	३१	उ॰	९	गु	गं
२१	उ॰	१	ङ्गि	ङ्गि	४०	पू॰	२	साक्षि	सेत्रि	
२१	उ॰	६	त	ते	४१	,,	,,	०	वत्सुरोसि	

३ ३

४१	उ०	४	षरां	पंरा
४३	उ०	९	मदं	मंद
४४	उ०	९	ह्र्यंच	ह्र्यचं
४७	पू०	९	त	त्त
५०	उ०	१	ता	ना
५५	पू०	३	र्म्मा	र्म्मां
५७	पू०	५	ह्य	ह्सृ
५८	उ०	७	रु	रे
५९	उ०	३	स	य

६२	पू०	६	न्ते	न्ते
६४	उ०	३	शूं	शुं
६७	उ०	५	म्म	र्म्म
७०	पू०	९	स	सू
७२	उ०	४	व	ब
७४	उ०	५	न्त्वे	त्वे
७६	उ०	६	थांस	थासं
७७	उ०	१	घं	घं
८०	पू०	४	न्नो	न्नो

८६	पू०	१	व	वं
८६	उ०	१	क्षें	क्षे
८८	उ०	५	क्री	क्रीं
८९	उ०	५	स्र्यौं	स्र्यां
९०	पू०	२	ह्यु	ह्यु
,,	,,	६	मः	मुः
९१	पू०	२	ॐ३	ॐ

पुस्तकामिलनेका ठिकाना

मुंबई-रामवाडी, हरिप्रसाद भगीरथ पुस्तकालय
और पंडित जेष्ठाराम मुकुंदजी पुस्तकालय
प्रयाग॰मकरकेमेलेमें, हनुमानदास
ब्रजवल्लभकी दुकानपर.

यस्यातिशयसहेति। ऊ ष्मा न्तस्था भ्यङ्गस्पर्शः।

ऽअग्नेसुमिधंःसुप्तजिह्वाः सुप्तऽऋषंयःसुप्तधामंप्प्रियाणि ॥
सुप्तहोत्रांःसुप्तधात्वांयजान्तिसुप्तयोनीरापृणस्वघृतेनुस्वाहा ७९
[१५] शुक्रज्ज्योतिश्च ॥चित्रज्ज्योतिश्चसुत्यज्ज्योतिश्चुज्ज्योति
ष्मांश्च ॥ शुक्रश्चंऽऋतुपाश्चा त्यंᳫहाः ८० ईदृङ् ॥ ईदृङ्न्यादृङ्
सुदृङ्प्रतिसदृङ् ॥ मितश्चुसम्मितश्चुसभंराः ८१ ऋतश्चंसुत्य
श्चंध्रुवश्चंधुरुणश्च ॥ धर्त्ताचंविधर्त्ताचंविधारयः ८२ ऋतुजिच्चं॥ स
त्युजिच्चसेनुजिच्चंसुषेणश्च॥अन्तिमित्रश्चदूरेऽअमित्रश्चगुणः ८३
ईदृक्षांसऽएतादृक्षांसः ॥ ईदृक्षांसऽएतादृक्षांसऽऊषुणंःसुदृक्षांसुःप्र
तिसदृक्षासुऽएतंन ॥ मितासंश्चुसम्मितासोनोऽअद्यसभंरसोमरुतो

संहि ११७

सूज्ञेऽअस्मिन् ॥ ८४ स्वतंवाँश्च ॥ प्रघासीचंसान्तपनश्चंगृहमेधीचं ॥ क्रीडीचंशाकीचोन्नेषी ८५ इन्द्रन्दैवीः ॥ इन्द्रन्दैवीर्विशोमरुतोनुवर्त्मानोभवन्यथेन्द्रन्दैवीर्विशोमरुतोनुवर्त्मानोभवन् ॥ एवमिमंयजमानन्दैवीश्चविशोमानुषीश्चानुवर्त्मानोभवन्तु ८६ [७] इमꣳस्तनम् ॥ इमꣳस्तनमूर्जस्वन्तन्धयापाम्प्रपीनमग्नेसरिरस्यमद्ध्ये ॥ उत्संजुषस्वमधुमन्तमर्वन्त्समुद्रियꣳसदनमाविशस्व ८७ घृतम्मिमिक्षे ॥ घृतमस्ययोनिर्घृतेश्रितोघृतम्वस्यधाम ॥ अनुष्वधमावहमादयस्वस्वाहाकृतंवृषभवक्षिहव्यम् ८९ समुद्रादूर्म्मिः ॥ समुद्रादूर्म्मिर्म्मधुमाꣳ ॥ उदारदुपाꣳशुनासमंमृतत्त्वमानट् ॥

पू.अ. १७ ११७

घृतस्यनामगुह्यंयदस्तिजिह्वादेवानाममृतस्यनाभिः ९ वयन्ना

म ॥ वयन्नामप्रब्रवामाघृतस्यास्मिन्यज्ञेधारयामानमोभिः ॥ उ

पब्रह्माशृणवच्छस्यमानञ्चतुःशृङ्गोवमीद्गौरऽएतत् १० चत्वारिशृङ्गा ॥

चत्वारिशृङ्गात्रयोऽअस्यपादाद्वेशीर्षेसप्तहस्तासोऽअस्य ॥ त्रिधाब

द्धोवृषभोरोरवीतिमहोदेवोमर्त्याꣳ ॥ आविवेश ११ त्रिधाहितम् ॥

त्रिधाहितम्पणिभिर्गुह्यमानङ्गविदेवासोघृतमन्वविन्दन् ॥ इन्द्रऽएक

ꣳसूर्यऽएकञ्जजानवेनादेकꣳस्वधयानिष्टतक्षुः १२ एताऽअर्षन्ति ॥

एताऽअर्षन्तिहृद्यात्समुद्राच्छतव्रजारिपुणानावचक्षे ॥ घृतस्यधाराऽअ

भिचाकशीमिहिरण्ययोवेतसोमध्यऽआसाम् १३ सम्यक्स्रवन्ति ॥

संहि. ११८ | पू.अ. १७

सरितोनधेनाऽअन्तर्हृदामनसापूयमानाः ॥ एतेऽअर्षन्त्यूर्म्मयोघृत
स्यमृगाऽइवक्षिपणोरीषमाणाः १४ सिन्धोरिवप्प्राध्वने ॥ सिन्धो
रिवप्प्राध्वनेशूघनासोवातप्प्रमियःपतयन्तियह्वाः ॥ घृतस्यधाराऽअ
रुषोनवाजीकाष्ठाभिन्दन्नूर्म्मिभिःपिन्वमानः १५ अभिप्रवन्त ॥
अभिप्रवन्तसमनेवयोषाःकल्याण्यःस्मयमानासोऽअग्निम् ॥ घृ
तस्यधाराःसमिधोनसन्तताजुषाणोहर्य्यतिजातवेदाः १६ कन्या
ऽइववहतुम् ॥ कन्याऽइववहतुमेतवाऽउऽअञ्ज्यञ्जानाऽअभिचाक
शीमि ॥ यत्रसोमःसूयतेयत्रयज्ञोघृतस्यधाराऽअभितत्पवन्ते १७
अभ्यर्षत ॥ सुष्टुतिङ्गव्यमाजिमस्मासुभद्राद्रविणानिधत्त ॥ इमंय

११८

ज्ञन्नंयतदेवतानोघृतस्यधारामधुमत्पवन्ते १८ धामन्ते ॥ धामन्ते
विश्श्वम्भुवनमधिश्श्रितमन्तःसमुद्रेहृद्यन्तरायुषि ॥ अपामनीके
समिथेयऽआभृतस्तमश्यामधुमन्तन्तऽऊर्म्मिम् १९ [१३] इतिसं
हितायांदीर्घपाठेसप्तदशोध्यायः १७ वाजःसत्यमूक्ँचतुष्काअश्मा
ग्निस्त्रिकाव॑शुःपंचैकाचतस्रोवाजायद्वेवाजस्यन्नवष्टावृताषाट्त्रयो
दशाग्निंसुनर्ज्मिंसप्तयदाकूताद्वार्नहत्यायदशकौत्रयोदशसप्तसप्ततिः ॥
वाजश्च ॥ मेप्रसवश्चमेप्रयतिश्चमेप्रसितिश्चमेधीतिश्चमेक्रतुश्च
मेस्वरश्चमेश्श्लोकश्चमेश्श्रवश्चमेश्श्रुतिश्चमेज्ज्योतिश्चमेस्व
श्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम् १ प्राणश्च ॥ मेपानश्चमेव्यानश्चमेसुश्च

मेचित्तञ्चमऽआधीतञ्चमेवाक्चमेमनश्चमेचक्षुश्चमेश्रोत्रञ्चमेदक्ष
श्चमेबलञ्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम् २ ओजश्च ॥ मेसहश्चमऽआत्मा
चमेतनूश्चमेशर्म्मचमेवर्म्मचमेङ्गानिचमेस्थीनिचमेपरूꣳषिचमे
शरीराणिचमऽआयुश्चमेजराचमेयज्ञेनकल्पन्ताम् ३ ज्यैष्ठ्यञ्च ॥
मऽआधिपत्यञ्चमेमन्युश्चमेभामश्चमेमश्चमेम्भश्चमेजेमाचमे
महिमाचमेवरिमाचमेप्रथिमाचमेवर्षिमाचमेद्राघिमाचमेवृद्धञ्चमे
वृद्धिश्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम् ४ सत्यञ्च ॥ मेश्रद्धाचमेजगच्चमेधनं
चमेविश्वञ्चमेमहश्चमेक्रीडाचमेमोदश्चमेजातञ्चमेजनिष्यमा
णञ्चमेसूक्तञ्चमेसुकृतञ्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम् ५ ऋतञ्च ॥ मेमृतञ्चमे

यक्ष्मश्च मेनामयश्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वञ्च मेनमित्रञ्च मे भयञ्च मे सुखञ्च मे शयनञ्च मे सूषाश्च मे सुदिनञ्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ६ यन्ता च ॥ मे धर्त्ता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वञ्च मे महश्च मे संविच्च मे ज्ञात्रञ्च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरञ्च मे लयश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ७ शं च मे मयश्च मे प्रियञ्च मेनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भगश्च मे द्रविणञ्च मे भद्रञ्च मे श्रेयश्च मे वसीयश्च मे यशश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ८ [३] ऊर्क्क् ॥ मे सूनृता च मे पयश्च मे रसश्च मे घृतञ्च मे मधु च मे सग्धिश्च मे सपीतिश्च मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रञ्च मऽऔद्भिद्यञ्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् ९ रयिश्च ॥ मे रायश्च मे पुष्टञ्च मे पुष्टि

श्चमेविभुचमेप्रभुचमेपूर्णञ्चमेपूर्णतरञ्चमेकुयवञ्चमेक्षितञ्चमेन्नञ्च
मेक्षुच्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम् १० वित्तञ्च ॥ मेवेद्यञ्चमेभूतञ्चमेभवि
ष्यच्चमेसुगञ्चमेसुपथ्यञ्चमऽऋद्धञ्चमेऽऋद्धिश्चमेक्लृप्तञ्चमेक्लृप्ति
श्चमेमतिश्चमेसुमतिश्चमेयज्ञेनकल्पन्ताम् ११ व्रीहयश्च ॥ मेय
वाश्चमेमाषाश्चमेतिलाश्चमेमुद्गाश्चमेखल्वाश्चमेप्रियङ्गवश्चमे
ऽणवश्चमेश्यामाकाश्चमेनीवाराश्चमेगोधूमाश्चमेमसूराश्चमेयज्ञे
नकल्पन्ताम् १२ [ ] अश्माच ॥ मेमृत्तिकाचमेगिरयश्चमेप
र्वताश्चमेसिकताश्चमेवनस्पतयश्चमेहिरण्यञ्चमेयश्चमेश्याम
ञ्चमेलोहञ्चमेसीसञ्चमेत्रपुचमेयज्ञेनकल्पन्ताम् १३ अग्निश्च ॥

मुऽआपंश्च्चमेवीरुधंश्च्चमुऽओषंधयश्च्चमेकृष्टपुच्च्याश्च्चंमेकृष्टपुच्च्या
श्च्चंमेग्ग्राम्म्याश्च्चंमेपुशवं ऽआरुण्याश्च्चंमेवित्तञ्चंमुविर्त्तिश्च्चमेभूत
ञ्चंमुभूतिंश्च्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् १४ वसुंच ॥ मेवसुतिश्च्चंमुकर्म्मं
चमुशक्तिंश्च्चुमेर्थश्च्चमुऽएमंश्च्चम ऽइत्याचंमुगतिंश्च्चमेयुज्ञेनंकल्प
न्ताम् १५ [ ] अग्निश्च्चं ॥ मुऽइन्द्रंश्च्चमुसोमंश्च्चमुऽइन्द्रंश्च्चमेस
विताचंमुऽइन्द्रंश्च्चमुसरंस्वतीचमु ऽइन्द्रंश्च्चमेपूषाचंमुऽइन्द्रंश्च्चमुबृह
स्प्पतिंश्च्चमुऽइन्द्रंश्च्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् १६ मित्रश्च्चं ॥ मुऽइन्द्रं
श्च्चमेवरुंणश्च्चमुऽइन्द्रंश्च्चमेधातार्चमु ऽइन्द्रंश्च्चमुत्त्वष्टांचमुऽइन्द्रंश्च्च
मेमुरुतंश्च्चमु ऽइन्द्रंश्च्चमुविश्श्वेंचमेदेवाऽइन्द्रंश्च्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ता

संहि. १२१

पू.अ. १८

म् १७ पृथिवीचं ॥ मुऽइन्द्रंश्चमेन्तरिक्षञ्चमुऽइन्द्रंश्चमेद्यौश्चंमुइन्द्रं
श्चमेसमांश्चमुऽइन्द्रंश्चमेनक्षंत्राणिचमु ऽइन्द्रंश्चमेदिशंश्चमुऽइन्द्रं
श्चमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् १८ [ ] अुंशुश्चं ॥ मेरश्मिश्चमेदां
भ्यश्चमेधिपतिश्चम ऽउपाश्शुश्चंमेन्तर्यामश्चंम ऽऐन्द्रवायुव
श्चंमेमैत्रावरुणश्चंम ऽआश्विनश्चंमेप्रतिप्रस्थानंश्चमेशुक्रश्चं
मेमन्थीचंमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् १९ आग्रयुणश्चं ॥ मेवैश्वदेवश्चं
मेध्रुवश्चंमेवैश्वानुरश्चंमऽऐन्द्राग्नश्चंमेमहावैश्वदेवश्चमेमरुत्व
तीयांश्चमेनिष्कैवल्यश्चमे सावित्रश्चंमेसारस्वतश्चंमेपात्नीवत
श्चंमेहारियोजनश्चंमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् २० स्रुचंश्च ॥ मेचमुसा

१२१

श्च मे वायव्यानि च मे द्रोणकलशश्च मे ग्रावाणश्च मेऽधिषवणे च मे पू
तभृच्च मऽआधवनीयश्च मे वेदिश्च मे बर्हिश्च मेऽवभृथश्च मे स्वगाका
रश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् २१ अग्निश्च ॥ मे घर्मश्च मेऽर्कश्च मे सूर्य
श्च मे प्राणश्च मेऽश्वमेधश्च मे पृथिवी च मे दितिश्च मे दितिश्च मे द्यौ
श्च मेऽङ्गुलयः शक्वरयो दिशश्च मे यज्ञेन कल्पन्ताम् २२ व्रतं च ॥ म
ऽऋतवश्च मे तपश्च मे संवत्सरश्च मेऽहोरात्रे ऽऊर्वष्ठीवे बृहद्रथन्तरे च मे
यज्ञेन कल्पन्ताम् २३ [ ] एका च ॥ मे तिस्रश्च मे तिस्रश्च मे पञ्च
च मे पञ्च च मे सप्त च मे सप्त च मे नव च मे नव च मऽएकादश च मऽएका
दश च मे त्रयोदश च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च

मेसुप्तदंशचमेनवंदशचमुऽएकंविꣳशतिश्चमुऽएकंविꣳश
तिश्चमुत्रयोविꣳशतिश्चमुत्रयोविꣳशतिश्चमेपञ्चविꣳशतिश्चमेप
ञ्चविꣳशतिश्चमेसुप्तविꣳशतिश्चमेसुप्तविꣳशतिश्चमुनवंविꣳशति
श्चमुनवंविꣳशतिश्चमुऽएकंत्रिꣳशच्चमुऽएकंत्रिꣳशच्चमुत्रयंस्त्रिꣳशच्च
मेसुज्ञेनंकल्पन्ताम् २४ चतंस्रश्च ॥ मेष्टौचंमेष्टौचंमेद्वादंशचमेद्वा
दंशचमेषोडंशचमुषोडंशचमेविꣳशतिश्चंमेविꣳशतिश्चंमुचतुर्विꣳश
तिश्चमेचतुर्विꣳशतिश्चमुष्टाविꣳशतिश्चमुष्टाविꣳशतिश्चमुद्वात्रिꣳ
शच्चमेद्वात्रिꣳशच्चमुषट्त्रिꣳशच्चमुषट्त्रिꣳशच्चमेचत्वारिꣳशच्चंमेचत्वारिꣳ
ꣳशच्चंमेचतुश्चत्वारिꣳशच्चमुचतुश्चत्वारिꣳशच्चमुष्टाचंत्वारिꣳशच्च

मेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् २५ त्र्यविंश्च ॥ मेत्र्युवीचंमेदित्युवाट्चंमेदित्यौ
हीचंमेपञ्चाविंश्चमेपञ्चावीचंमे त्रिवत्सश्चंमे त्रिवत्साचंमेतुर्युवा
ट्चंमेतुर्यौहीचंमेयुज्ञेनंकल्पन्ताम् २६ पुष्ठवाट्चं ॥ मेपष्ठौहीचंमऽउ
क्षाचंमेवुशाचंम ऽऋषुभश्चंमेवेहच्चंमेनुड्वाँश्चंमेधेनुश्चंमेयुज्ञेनंक
ल्पन्ताम् २७ [ ] वाजायुस्वाहा ॥ प्रसुवायुस्वाहापिजायु
स्वाहाक्रतवेस्वाहावसवेस्वाहाहुर्पतयेस्वाहाह्ने मुग्धायुस्वाहामु
ग्धायवैनंशिनायुस्वाहाविनंशिनऽआन्त्यायुनायुस्वाहान्त्याय
भौवनायुस्वाहाभुवनस्यपतयेस्वाहाधिपतयेस्वाहाप्रजापतयेस्वा
हा ॥ इयन्तेराण्मित्रायंयुन्तासियमनऽऊर्जेत्वावृष्ट्यैत्वाप्रजाना

न्त्वाधिपत्याय २८ आयुर्य्यज्ञेनकल्पताम्प्राणोयज्ञेनकल्पताञ्च
क्षुर्य्यज्ञेनकल्पता ᳪ श्श्रोत्रंयज्ञेनकल्पतांवाग्यज्ञेनकल्पताम्म
नोयज्ञेनकल्पतामात्मायज्ञेनकल्पताम्ब्रह्मायज्ञेनकल्पताञ्ज्यो
तिर्य्यज्ञेनकल्पता ᳪ स्वर्य्यज्ञेनकल्पताम्पृष्ठंयज्ञेनकल्पतांयज्ञो
यज्ञेनकल्पताम् ॥ स्तोमश्श्चयजुश्श्चऋक्सामचबृहच्चरथन्तरञ्च ॥
स्वर्द्देवाऽअगन्मामृताऽअभूमप्प्रजापतेः प्प्रजाऽअभूमवेट्स्वाहा ॥ २९
[१] वाजस्यनु ॥ प्प्रसवेमातरम्महीमदितिन्नामवचसाकरामहे ॥
यस्यामिदंविश्श्वम्भुवनमाविवेशतस्यान्नोदेवःसविताधर्म्मसाविषत्
३० विश्श्वेअद्य ॥ मरुतोविश्श्वऽऊतीविश्श्वेभवन्त्वग्नयःसमिं

द्धाः॥ विश्वैनोदेवाऽअवसागमन्तुविश्वंमस्तुद्रविणंवाजोऽअस्मे ३१ वाजोनः॥ सप्तप्प्रदिशश्चतंस्रोवापरावतंः॥ वाजोनोविश्वैर्द्देवैर्द्धनंसाताविहावंतु ३२ वाजोनः॥ वाजोनोऽअद्यप्रसुवातिदानंवाजोदेवाः॥ ऽऋतुभिंःकल्पयाति॥ वाजोहिमासर्ववीरञ्जजानविश्वाऽआशावाजंपतिर्जयेयम् ३३ वाजंःपुरस्तांत॥ वाजंःपुरस्तांदुतमंद्ध्यतोनोवाजोदेवान्हविषांवर्द्धयाति॥ वाजोहिमासर्ववीरञ्चकारसर्व्वाऽआशावाजंपतिर्भवेयम् ३४ सम्मां॥ सृजामिपयंसापृथिव्याःसम्मांसृजाम्म्युद्भिरोषंधीभिः॥ सोहंवाजंसनेयमग्ने ३५ पयंःपृथिव्याम्॥ पयंःपृथिव्याम्पयऽओषंधीषु

पयोदिव्यन्तरिक्षेपयोधाः॥ पयस्वतीःप्प्रदिशःसन्तुमह्यम् ३६ देव
स्यत्वा ॥ सवितुःप्प्रसवेश्श्विनोर्ब्बाहुभ्यांम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥
सरस्वत्यैव्वाचोयन्तुर्य्यन्त्रेणाग्नेःसाम्म्राज्ज्येनाभिषिञ्चामि ३७[८]
ऋताषाडृतधामा ॥ ऋताषाडृतधामाग्निर्गन्धर्व्वस्तस्यौषधयोप्प्सर
सोमुदोनाम ॥ सनऽइदम्ब्रह्मक्षत्त्रम्पातुतस्म्मैस्वाहाव्वाट्ताभ्यःस्वा
हा ३८ सꣳहितोव्विश्श्वसामा ॥ सूर्य्योगन्धर्व्वस्तस्यमरीचयोप्प्स
रसऽआयुवोनाम ॥ सनऽइदम्ब्रह्मक्षत्त्रम्पातुतस्म्मैस्वाहाव्वाट्ताभ्यः
स्वाहा ३९ सुषुम्म्णःसूर्य्यरश्म्मिः ॥ सुषुम्म्णःसूर्य्यरश्म्मिश्चन्द्र
मागन्धर्व्वस्तस्यनक्षत्त्राण्यप्प्सरसोभेकुरयोनाम ॥ सनऽइदम्ब्रह्म

क्षत्रम्पांतुतस्म्मैस्वाहाुवाट्ताभ्युःस्वाहां ४० इषिरोविश्श्वव्व्ययंचाः॥
इषिरोविश्श्वव्व्ययंचाुवातोंगन्धुर्व्वस्तस्यापोंऽअप्प्सुरसुऽऊर्ज्जोंनामं ॥
स नंऽइदम्ब्रह्मंक्षुत्रम्पांतुतस्म्मैस्वाहाुवाट्ताभ्युःस्वाहां ४१ भुज्युः
सुंपुर्णः॥ भुज्युः सुंपुर्णोयुज्ञोगन्धुर्व्वस्तस्युदक्षिणाऽअप्प्सुरसंस्तु
वानामं॥ सनंऽइदम्ब्रह्मंक्षुत्रम्पांतुतस्म्मैस्वाहाुवाट्ताभ्युः स्वाहां
४२ प्रजापंतिर्व्विश्श्वकंर्म्मा॥ मनोंगन्धुर्व्वस्तस्यंऽऋक्कसामान्यंप्प्सु
रसुऽएष्टंयोनामं॥ सनंऽइदम्ब्रह्मंक्षुत्रम्पांतुतस्म्मैस्वाहाुवाट्ताभ्युः
स्वाहां ४३ सनंः॥ सनोंभुवनस्यपतेप्प्रजापतेुयस्यंतऽउुपरिंगृहा
यस्यंवेह॥ अुस्म्मैब्रह्मंणेस्म्मैक्षुत्रायुमहिंशर्म्मंयच्छुस्वाहां ४४ सु

मुद्रोसि ॥ समुद्रोसिनभंस्वानार्द्रदांनुःशुम्भूर्म्मयोभूरभिमांवाहिस्वा
हांमारुतोसिमरुतांङ्गणः । शुम्भूर्म्मयोभूरभिमांवाहिस्वाहांवस्यू
सिदुवंस्वाऽछम्भूर्म्मयोभूरभिमांवाहिस्वाहा ४५ यास्ते ॥ ऽअग्ने
सूर्य्येरुचोदिवंमातन्वन्तिरश्मिभिः ॥ ताभिर्न्नोऽअद्यसर्वाभीरुचे
जनायनस्कृधि ४६ यावंः ॥ यावोदेवाःसूर्य्येरुचोगोष्ष्वश्श्वेषु
यारुचंः ॥ इन्द्राग्नीताभिः सर्वाभीरुचंन्नोधत्तबृहस्पते ४७ रुचं
न्नः ॥ रुचंन्नोधेहिब्राह्मणेषुरुचुंराजंसुनस्कृधि ॥ रुचंविश्येषुशू
द्रेषुमयिधेहिरुचारुचंम् ४८ तत्वा ॥ यामिब्रह्मंणावन्दमानस्तदाशा
स्तेयजमानोहविर्भिः ॥ अहेडमानोवरुणेहबोध्युरुंशर्ठसमानऽआ

युꣳप्रमौषीः ४९ स्वर्ण ॥ स्वर्णघर्म्मः स्वाहा स्वर्णार्कः स्वाहा स्वर्ण

शुक्रः स्वाहा स्वर्णज्योतिः स्वाहा स्वर्णसूर्यःस्वाहा ५०[१३] अ

ग्निरश्वन्नाज्जिम ॥ अग्निरश्वन्नाज्जिमशवंसाघृतेनदिव्यꣳसुपर्णावयसाबृ

हन्तम् ॥ तेनवयङ्गमेमव्रध्नस्यविष्टपꣳस्वोरुहाणाअधिनाकमुत्तम

म् ५१ शतम् १००० ॥ इमौते ॥ पक्षावजरौपतत्रिणौयाभ्याꣳर

क्षाꣳस्यपहꣳस्यग्ने ॥ ताभ्याम्पतेमसुकृतामुलोकंयत्रऽऋषयो

जग्मुःप्रथमजाःपुराणाः ५२ इन्दुर्दक्षः ॥ श्येनऽऋतावाहिरण्यप

क्षःशकुनोभुरण्युः ॥ महान्त्सधस्थेध्रुवऽआनिषत्तोनमस्तेऽअस्तु

मामाहिꣳसीः ५३ दिवोमूर्द्धा ॥ सिपृथिव्यानाभिरूर्ग्गपामोषधीना

संहि. १२६ मि म॒ ॥ वि॒श्श्वायु॒ꣳशर्म्म॑सु॒प्प्रथा॒नमं॒स्प्पृथे ५४ वि॒श्श्वंस्य॒मू॒र्द्धन् ॥ वि॒श्श्वंस्य॒मू॒र्द्धन्नधि॑तिष्ठसि॒श्श्रि॒तः सं॑मु॒द्द्रेते॒ह्रदं॑यमु॒प्प्स्वायु॒र्पोद॑त्तोद॒धिम्भि॒न्त ॥ दि॒वस्प्प॒र्ज्जन्या॒दन्त॑रिंक्षात्पृथि॒व्यास्ततो॑नो॒वृष्ट्या॑व ५५ इ॒ष्टोय॒ज्ञः ॥ इ॒ष्टोय॒ज्ञोभृगुं॑भि॒रा॒शी॒र्द्दावसुं॑भिः ॥ तस्यं॑नऽइ॒ष्टस्यं॒प्प्री॒तस्य॒द्द्रवि॑णे॒हाग॑मेः ५६ इ॒ष्टोऽअ॒ग्निः ॥ इ॒ष्टोऽअ॒ग्निराहु॑तःपिपर्त्तु॒नऽइ॒ष्टꣳह॒विः ॥ स्व॒गेदन्दे॒वेभ्यो॒नमः॑ ५७ [७] य॒दाकू॑तात् ॥ य॒दाकू॑तात्स॒मसु॑स्रोद्धृ॒दोवा॒मन॑सोवा॒सम्भृ॑तु॒ञ्चक्षु॑षोवा ॥ तद॑नु॒प्प्रेत॑सु॒कृ॒तामु॑लो॒कंयत्र॒ऽऋष॑योजु॒ग्मुः प्प्र॑थम॒जाः पु॑रा॒णाः ५८ ए॒तꣳस॑धस्थ॒परि॑तेददामि॒यमा॒वहा॑च्छे॒वु॒धिं॒जा॒तवे॑दाः ॥ अ॒न्वा॒गु॒न्ता॒य॒ज्ञप॑ति॒र्वो॒ऽअ पू.अ. १८ १२६

न्त्रुतछंस्म्मंजानीतपरमेव्योमन् ५९ एतज्जांनाथ ॥ परमेव्योमुन्देवाः
सधस्त्थाविदरूपमंस्य ॥ यदागच्छांत्पुथिभिर्द्देवुयानैरिष्टापूर्त्तेकृणवा
थाविरंस्म्मै ६० उद्बुंद्ध्यस्व ॥-उद्बुंद्ध्यस्वाग्ग्नेप्प्रतिंजागृहित्त्वमिष्टापू
र्तेसर्ठसृंजेथामुयञ्चं ॥ अस्म्मिन्त्सुधस्थेऽअद्ध्युत्तरस्म्मुन्विश्श्वेदे
वाुयजंमानश्श्चसीदत ६१ येनुवहसि ॥ सुहस्त्रंयेनांग्नेसर्व्ववेदुसम् ॥
तेनेमंय्युज्ञन्नोनयुस्वर्द्देवेषुगन्तंवे ६२ प्रस्तुरेणंपरिुधिना ॥ स्रुचावे
द्यांचुबर्हिषा ॥ ऋचेमंय्युज्ञन्नोनयुस्वर्द्देवेषुगन्तंवे ६३ यद्दत्तम् ॥ य
द्दत्तंय्यत्परांदानुंय्यत्पूर्त्तंय्याश्श्चुदाक्षिणाः ॥ तदुग्ग्निर्व्वैश्श्वकर्म्मुणः
स्वर्द्देवेषुनोदधत् ६४ यत्रुधाराः ॥ यत्रुधाराऽअनंपेतामधोर्ग्घृतस्यं

संहि.
१२७

पू.अ.
१८

चुषाः ॥ तदग्निर्वैश्वकर्म्मणः स्वर्द्देवेषुनोदधत् ६५ अग्निरस्मि ॥ अग्निरस्मिजन्मनाजातवेदाघृतम्मेचक्षुरमृतम्मऽआसन् ॥ अर्कस्त्रिधातूरजसोविमानोजस्रोघर्म्मोहविरस्मिनाम ६६ ऋचोनाम ॥ ऋचोनामास्मियजूंषिनामास्मिसामानिनामास्मि ॥ येऽअग्नयः पाञ्चजन्याऽअस्याम्पृथिव्यामधि ॥ तेषामसित्वमुत्तमः प्रनोजीवातवेसुव ६७ [१०] वार्त्रहत्यायशवसेपृतनाषाह्यायच ॥ इन्द्रत्वावर्त्तयामसि ६८ सहदानुम्पुरुहूत ॥ क्षियन्तमहस्तमिन्द्रसम्पिणक्कुणारुम् ॥ अभिवृत्रंवर्द्धमानम्पियारुमपादमिन्द्रतवसाजघन्थ ६९ विनः ॥ विनऽइन्द्रमृधोजहिनीचायच्छपृतन्यतः ॥ योऽअस्माः ॥

१२७

ऽअभिदासुत्यधंरङ्गमयातमं÷ ७० मृगोन ॥ भीमःकुंचरोगिरिष्ठाः
परावतऽआजंगन्थापरस्याः ॥ सृकंसुंशायंपविमिन्द्रतिग्ग्मंवि
शत्रून्ताड्विविमृधोनुदस्व ७१ वैश्वानरोनं÷ ॥ वैश्वानरोनंऽऊतय
ऽआप्रयांतुपरावतं ÷ ॥ अग्निर्न्न ÷सुष्टुतीरुपं ७२ पृष्टोदिवि ॥ पृष्टो
ऽअग्निःपृथिव्यांपृष्टोविश्वाऽओषधीराविवेश ॥ वैश्वानरःसहसा
पृष्टोऽअग्निःसनोदिवासरिषस्पातुनक्तम् ७३ अश्यामतम् ॥ अश्या
मतङ्कामंमग्नेतवोतीऽअश्यामंरयिंरंयिवःसुवीरम् ॥ अश्यामवाज
मभिवाजयन्तोश्यामंद्युम्म्नमंजराजरंन्ते ७४ वयन्ते ॥ ऽअद्यारंरि
माहिकामंमुत्तानहस्तानमंसोपसद्य ॥ यजिष्ठेनमनंसायक्षिदेवानस्रे

घतामन्नमंनुविप्प्रोऽअग्ग्ने ७५ घामुच्छदग्निः ॥ घामुच्छदग्निरिन्द्रोब्र
ह्माद्देवोबृहस्प्पतिंः ॥ सचेतसोविश्श्वेदेवायज्ञम्प्रावन्तुनःशुभे ७६
त्वंऽअंविष्ठ ॥ दाशुषोनॄंःपाहिशृणुधीगिरंः ॥ रक्षातोकमुतत्मना
७७ [१०] इतिसंहितापाठेअष्टादशोऽध्यायः १८ स्वाद्वींत्वैकाद
शदेवायज्ञंविंशतिःसुरावंतंसप्तदशोदीरतांत्रयोदशाच्याजानुर्दश
सोमोराजाष्टौसीसेनतंत्रंषोडशसप्तपंचनवतिः ॥ हरिःओम् ॥ स्वा
द्वींत्त्वां ॥ स्वादुनांतीव्रान्तीव्रेणामृतांममृतेन ॥ मधुमतीम्मधुमतासृ
जामिसंसोमेन ॥ सोमोस्यश्श्विभ्यांम्पच्चस्वसरस्वत्यैपच्चस्वे
न्द्रायसुत्राम्णेपच्चस्व १ परीतः ॥ परीतोषिंञ्चतासुतंसोमोयऽउं

त्तुमर्ᳪहुविः ॥ दुधुन्न्वाषोनस्सौंऽअप्प्सुन्तरासुषावसोममद्रिभिः २
वायोःपूतः॥ पुवित्त्रेणप्प्रत्यङ्क्सोमोऽअतिद्द्रुतः॥ इन्द्रस्य्युज्ज्यःस
खा ॥ वायोःपूतःपुवित्त्रेणप्प्राङ्क्सोमोऽअतिद्द्रुतः ॥ इन्द्रस्य्युज्ज्यः
सखा ३ पुनातिते ॥ परिस्स्रुतᳪसोमᳪसूर्य्यस्यदुहिता ॥ वारेणशश्श्वं
तातना ४ ब्रह्मंक्षत्त्रम् ॥ ब्रह्मंक्षत्त्रम्पवतेतेजऽइन्द्रियᳪसुरयासोमः
सुतऽआसुतोमदाय ॥ शुक्क्रेणदेवदेवताःपिपृग्ग्धिरसेनान्नंयजमा
नायधेहि ५ कुविदङ्ग ॥ यवमन्तोयवञ्चिद्यथादान्त्यनुपूर्व्वंवियूय ॥
इहेहैषाङ्कृणुहिभोजनानियेबर्हिषोनमऽउक्तिंयजन्ति ॥ उपयामगृ
हीतोस्यश्श्विभ्भ्यान्त्वासरस्वत्यैत्वेन्द्रायत्वा सुत्राम्म्णऽएषतेयो

निस्तेजसेत्त्वावीर्य्यायत्वाबलायत्वा ६ नानाहि ॥ वान्देवहितᳬंस
दस्कृतम्मासᳬंसृक्षाथाम्परमेव्योमन् ॥ सुरात्वमसिशुष्मिणीसोम
ऽएषमामाहिᳬंसीःस्वांयोनिमाविशन्ती ७ उपयामगृहीतोसि ॥ उ
पयामगृहीतोस्याश्विनन्तेजःसारस्वतंवीर्य्यमैन्द्रम्बलम् ॥ एषते
योनिर्म्मोदायत्त्वानन्दायत्त्वामहसेत्त्वा ८ तेजोसि ॥ तेजोसितेजो
मयिधेहिवीर्य्यमसिवीर्य्यम्मयिधेहिबलमसिबलम्मयिधेह्योजो
स्योजोमयिधेहिमन्युरसिमन्युम्मयिधेहिसहोसिसहोमयिधेहि ९
याव्याघ्रम् ॥ याव्याघ्रंविषूचिकोभौवृकञ्चरक्षति ॥ श्येनम्पतत्त्रि
णᳬंसिᳬंहᳬंसेमम्पात्वᳬंहसः १० यदापिपेष ॥ मातरम्पुत्त्रःप्रमुदितो

म

धयन् ॥ एतत्तदग्नेऽअनृणोभवाम्यहतौपितरौमया ॥ सम्पृचस्थ
सम्माभद्रेणपृङ्क्तविपृचस्थविमापाप्मनापृङ्क्त ११ [११] देवायज्ञम् ॥
देवायज्ञमतन्वतभेषजम्भिषजाश्विना ॥ वाचासरस्वतीभिषगिन्द्रा
येन्द्रियाणिदधतः १२ दीक्षायैरूपम् ॥ दीक्षायैरूपंशष्पाणिप्रा
यणीयस्यतोक्मानि ॥ क्रयस्यरूपंसोमस्यलाजाःसोमांशवोम
धु १३ आतिथ्यरूपम्मासरम् ॥ आतिथ्यरूपम्मासरम्महावीर
स्यनग्नहुः ॥ रूपमुपसदामेतत्तिस्रोरात्रीःसुरासुता १४ सोमस्यरूप
म् ॥ सोमस्यरूपङ्क्रीतस्यपरिस्रुत्परिषिच्यते ॥ अश्विभ्यान्दुग्ध
म्भेषजमिन्द्रायैन्द्रंसरस्वत्या १५ आसन्दीरूपम् ॥ आसन्दीरूप

ध्रांजासुन्द्यौवेद्यौकुम्भीसुंराधानी ॥ अन्तंरऽउत्तरवेद्यारूपङ्क्ांरोत्तुरो
भिषक् १६ वेद्यावेदिं ॥ वेद्यावेदिंःसमाप्प्यतेवर्हिषांबर्हिरिन्द्रिय
म् ॥ यूपेंनुयूपंऽआप्प्यतेप्प्रणीतोऽअग्निरग्निनां १७ हविर्द्धानंऽउय
त् ॥ हविर्द्धानंऽउयदश्श्विनाग्नींध्रंऽउयत्सरंस्वती ॥ इन्द्रायेन्द्रधंसदंस्कृ
तम्पंत्क्नीशालङ्गार्हपत्त्यः १८ प्प्रैषेभिंःप्प्रैषान् ॥ प्प्रैषेभिंःप्प्रैषानांप्प्नो
त्याप्प्रीभिंराप्प्रीरुयज्ञस्यं ॥ प्प्रयाजेभिंरनुयाजान्वंषट्कारेभिराहुंतीः
१९ पुशुभिंःपुशून् ॥ पुशुभिंःपुशूनांप्प्नोतिपुरोडाशैंर्हवीधंष्ष्या ॥
छन्दोंभिःसामिधेनीरुयाज्ज्याभिर्वषट्कारान् २० धानाःकंरम्भःस
क्क्तवंःपरीवापःपयोदधिं ॥ सोमंस्यरूपंध्हविषंऽआमिक्षावाजिनम्म

धुं २१ धानानांᳬरूपम्॥ धानानांᳬरूपङ्कुवलम्परीवापस्यंगोधूमाः।
सक्तूनांᳬरूपम्बदरमुपवाकाःकरम्भस्यं २२ पयसोरूपम्॥ पयं
सोरूपंयद्यवांदध्नोरूपङ्कर्कन्धूनि॥ सोमस्यरूपंवाजिनᳬसौम्य
स्यंरूपमामिक्षा २३ आश्रावय॥ आश्रावयेतिस्तोत्रियाःप्र
त्याश्रावोऽअनुरूपः॥ यजेतिधाय्यारूपम्प्रगाथायेयजामहाः २४
अर्द्धऽऋचैरुक्थानाम्॥ अर्द्धऽऋचैरुक्थानांᳬरूपम्पदैराप्नोतिनि
विदः॥ प्रणवैः शस्त्राणांᳬरूपम्पयसासोमऽआप्यते २५ अश्विव
भ्यांम्प्रातःसवनम्॥ अश्विभ्यांम्प्रातःसवनमिन्द्रेणैन्द्रम्माध्यं
न्दिनम्॥ वैश्वदेवᳬसरस्वत्यातृतीयमाप्तᳬसवनम् २६ वायव्यै

र्वायुद्र्यानि॥ वायुद्र्यैर्वायुद्र्यान्याप्नोतिसतेनद्रोणकलशम् ॥ कुम्भी
भ्यांमम्भृणीसुतेस्थालीभिस्थालीराप्नोति २७ यजुर्भिराप्यन्ते॥
यजुर्भिराप्यन्तेग्रहाग्रहैस्तोमांश्चविष्टुतीः॥ छन्दोभिरुक्थाशस्त्रा
णिसाम्नावभृथऽआप्यते २८ इडाभिर्भक्षान् ॥ इडाभिर्भक्षाना
प्नोतिसूक्तवाकेनाशिषः॥ शंयुनापत्नीसंयाजान्त्समिष्टयजुषासं
स्थाम् २९ व्रतेनदीक्षाम् ॥ व्रतेनदीक्षामाप्नोतिदीक्षयाप्नोतिदक्षि
णाम् ॥ दक्षिणाश्रद्धामाप्नोतिश्रद्धयासत्यमाप्यते ३० एताव
द्रूपम् ॥ एतावद्रूपंयज्ञस्ययद्देवैर्ब्रह्मणाकृतम् ॥ तदेतत्सर्वमाप्नोति
यज्ञेसौत्रामणीसुते ३१ [२०] सुरावन्तम्बर्हिषदम् ॥ सुरावन्तम्ब

हिँषदँसुवीरँयज्ञँहिन्वन्तिमहिषानमोभिः ॥ दधानाःसोमन्दिवि
देवतासुमदेमेन्द्रँयजमानाःस्वर्क्काः ३२ यस्ते ॥ यस्तेरसःसम्भृत
ऽओषधीषुसोमस्यशुष्मःसुरयासुतस्य ॥ तेनजिन्वयजमानम्म
देनसरस्वतीमश्विनाविन्द्रमग्निम् ३३ यमश्विना ॥ नमुचेरासुरा
दधिसरस्वत्यसुनोदिन्द्रियाय ॥ इमन्तँशुक्रम्मधुमन्तमिन्दुँसोम
ँराजानमिहभक्षयामि ३४ यदत्र ॥ यदत्ररिप्तँरसिनःसुतस्ययदि
न्द्रोऽअपिबच्छचीभिः ॥ अहन्तदस्यमनसाशिवेनसोमँराजानमि
हभक्षयामि ३५ पितृभ्यःस्वधायिभ्यः ॥ स्वधानमःपितामहे
भ्यःस्वधायिभ्यःस्वधानमःप्रपितामहेभ्यःस्वधायिभ्यःस्व

धानमं÷ ॥ अक्षन्पितरोमीमदन्तपितरोतीतृपन्तपितरुःपितरःशुन्धं
ध्वम् ३६ पुनन्तुंमापितरं÷सोम्म्यासं÷पुनन्तुंमापितामुहाःपुनन्तुप्प्र
पितामहाः ॥ पुवित्रेणशुतायुंषा ॥ पुनन्तुंमापितामुहाः पुनन्तु
प्प्रपितामहाः ॥ पुवित्रेणशुतायुंषाव्विश्श्वमायुर्व्यश्श्नवै ३७ अग्ग्न
ऽआयूंषिषि ॥ पवस्वऽआसुवोर्ज्जमिषंञ्चनः ॥ आरेबाधस्वदुच्छुनां
म् ३८ पुनन्तुंमा ॥ देवजुनाःपुनन्तुमनंसाधियं÷ ॥ पुनन्तुव्विश्श्वां
भूतानिजातंवेदःपुनीहिमां ३९ पुवित्रेणपुनीहि ॥ माशुक्रेणंदेवदी
द्यंत् ॥ अग्नेक्रत्वाक्रतूँ१ऽरनु ४० यत्तेंपुवित्रंमुर्चिष्ष्यग्नेविततम
न्तरा ॥ ब्रह्मतेनंपुनातुमा ४१ पवंमानुःसः ॥ पवंमानुःसोऽअद्य

नः॑पवित्रेणुविचर्षणिः ॥ यः॒पोतासपुंनातुमा ४२ उभाभ्यान्देव॥
सवितःपवित्रेणसवेनेच ॥ माम्पुंनीहिविश्वतः ४३ वैश्वदेवीपु
नती ॥ देव्यागाद्यस्यामिमाबह्व्यस्तन्वोवीतपृष्ठाः ॥ तयामदन्तःस
धमादेषुवयꣳस्यामपतयोरयीणाम् ४४ येसमानाःसमनसःपितरो
यमराज्ये ॥ तेषांल्लोकः स्वधानमोयज्ञोदेवेषुकल्पताम् ४५ येस
मानाः ॥ येसमानाःसमनसोजीवाजीवेषुमामकाः ॥ तेषाꣳश्री
र्म्मयिकल्पतामस्मिँल्लोकेशतꣳसमाः ४६ द्वेसृती ॥ ऽअशृणव
म्पितॄणामहन्देवानामुतमर्त्यानाम् ॥ ताभ्यामिदंविश्वमेजत्स
मेतियदन्तरापितरम्मातरञ्च ४७ इदꣳहविः ॥ इदꣳहविःप्रजननम्मे

संहि॰ १३३ पू॰अ॰ १९

ऽअस्तुदशंवीरंसर्व्वंगणꣳस्वुस्तये ॥ आत्कमुसनिंप्प्रजांसनिंपशुंस निंलोकुसन्नयंभयुसनि ॥ अग्निःप्प्रुजाम्बंहुलाम्मेंकरोत्त्वन्नुम्पयोरे तोऽअस्म्मासुंधत्त ४८[१७] उदीरताम् ॥ उदीरतुामवंरुऽउत्परांसुऽउ न्न्मंद्ध्युमाःपितरंःसोम्म्यासंः ॥ असुंय्यऽईयुरंव्वृकाऽऋंतुज्ञास्तेनों वन्तुपितरोहवेंषु ४९ अङ्गिरसोनः ॥ पितरोनवंग्ग्वाुऽअथंर्व्वाणोभृ गंवःसोम्म्यासंः॥ तेषांव्वयꣳसुंमुतौयुज्ञियांनुामपिंभुद्रेसौंमनुसेस्यांम ५० येनंः ॥ येनुःपूर्वेंपितरंःसोम्म्यासोंनूहिरेसोंमपीथंवसिष्ठाः ॥ ते भिंर्य्यमःसꣳरराणोहुवीꣳष्युशन्नुशद्भिःप्रंतिकामममंत्तु ५१ त्वꣳसों म ॥ त्वꣳसोंमुप्प्रचिंकितोमनीषात्वꣳरजिंष्ठमनुंनेषिपन्थांम् ॥ तवु

१३३

प्प्रणीतीपितरोनऽइन्दोदेवेषुरत्नमभजन्तुधीराः ५२ त्वयाहि ॥ त्वयाहिनं पितरं सोमपूर्वेकर्म्माणिचक्रुःपवमानुधीराः ॥ वुन्वन्नवातःपरिधी१ँ॥ऽरपोर्णुवीरेभिरश्वैर्म्मघवाभवानः ५३ त्वꣳसोम ॥ पितृभिःसंविदानोनुद्यावापृथिवीऽआततन्थ ॥ तस्मैतऽइन्दोहविषाविधेमवयꣳस्यामपतयोरयीणाम् ५४ बर्हिषदःपितरः ॥ बर्हिषदःपितरऽऊत्यर्वागिमावोहव्याचकृमाजुषध्वम् ॥ तऽआगतावसाशन्तमेनाथानःशंय्योररपोदधात ५५ आहम् ॥ आहम्पितॄन्त्सुविदत्राः ॥ ऽअवित्सिनपातञ्चविक्रमणञ्चविष्णोः ॥ बर्हिषदोयेस्वधयासुतस्यभजन्तपित्वस्तऽइहागमिष्ठाः ५६ उपहूताःपितरः ॥ सोम्या

सोबर्हिंष्ष्येषुनिधिषुप्प्रियेषु ॥ तऽआगमन्तुतऽइहश्श्रुवन्त्वधिब्ब्रुव
न्तुतेवन्त्वस्म्मान् ५७ आयन्तु ॥ नःपितरःसोम्म्यासोग्निष्ष्वात्ताः
पथिभिर्द्देवयानैः ॥ अस्म्मिन्न्यज्ञेस्वधयामदन्तोधिब्ब्रुवन्तुतेवन्त्व
स्म्मान् ५८ अग्निष्ष्वात्ताःपितरः ॥ अग्निष्ष्वात्ताःपितरऽएहगच्छ
तसदःसदःसदतसुप्प्रणीतयः ॥ अत्ताहवीꣳषिप्प्रयतानिबर्हिंष्ष्य
थारयिꣳसर्व्ववीरन्दधातन ५९ येऽअग्निष्ष्वात्ताः ॥ येऽअग्निष्ष्वात्ता
येऽअनग्निष्ष्वात्तामद्ध्येदिवःस्वधयामादयन्ते ॥ तेब्भ्यःस्वराडसु
नीतिमेताꣳयथावशन्तन्न्वङ्कल्प्पयाति ६० अग्निष्ष्वात्तानृतुमतः ॥
अग्निष्ष्वात्तानृतुमतोहवामहेनाराशꣳसेसोमपीथꣳयऽआशुः ॥ तेनो

ष्विप्प्रासः सुहवा भवन्तु ष्युयथ्यामुपतं योरयीणाम् ६१ [१३] आ
ऽञ्च्या जानुं ॥ दक्षिणतो निषद्येमं यज्ञमभिगृणीत विश्वे ॥ मा हिंसिष्ट पितरः केनचिन्नो यद्व आगः पुरुषता कराम. ६२ आसीनासो अरुणीनाम् ॥ आसीनासो अरुणीनामुपस्थे रयिं धत्त दाशुषे मर्त्याय ॥ पुत्रेभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्रयच्छत त इहोर्जं दधात ६३ यमग्ने ॥ कव्यवाहन त्वं चिन्मन्यसे रयिम् ॥ तन्नो गीर्भिः श्रवाय्यं देवत्रा पनया युजम् ६४ यो अग्निः ॥ कव्यवाहनः पितॄन्यक्षदृतावृधः ॥ प्रेदु हव्यानि वोचति देवेभ्यश्च पितृभ्य आ ६५ त्वमग्ने ॥ त्वमग्न ईडितः कव्यवाहनावाड्ढव्यानि सुरभीणि कृत्वी ॥ प्रादाः पितृभ्यः

स्वधयाते॑ऽअ॒क्षन्न॒द्धित्वन्दे॑व॒प्प्रय॑ताह॒वीᳬषि॑ ६६ येच॑ ॥ येचे॒हपि॑
तरो॒येचु॒नेहयाँश्च॑वि॒द्मयाँ२॥ ऽउ॑चु॒नप्प्र॑वि॒द्म ॥ त्वंवे॑त्थ॒यति॒तेजा॑
तवेदः॒स्व॒धाभि॑र्य॒ज्ञᳬसुकृ॑तञ्जुषस्व ६७ इ॒दम्पि॒तृभ्यो॒नमो॑ऽअस्त्व॒
द्ययेपूर्वा॑सो॒यऽउप॑रास॒ऽई॒युः ॥ येपार्थि॑वे॒रज॒स्यानिष॑त्ता॒येवा॒नूनᳬ
सु॑वृ॒जना॑सुवि॒क्षु ६८ अधा॒यथा॑ ॥ नः॒पित॑रः॒परा॑सः॒प्प्रत्ना॑सो॒ऽअ
ग्नऽऋ॒तमा॑शुषा॒णाः ॥ शुचीद॑य॒न्दीधि॑तिमु॒क्थ॒शासः॒क्षामा॑भि॒न्दन्तो॑
ऽअरु॒णीरप॑व्रन् ६९ उ॒शन्त॑स्त्वा ॥ उ॒शन्त॑स्त्वा॒निधी॑मह्यु॒शन्तः॒स
मि॑धीमहि ॥ उ॒शन्नु॑श॒तऽआव॑हपि॒तॄन्ह॒विषे॒ऽअत्त॑वे ७० अ॒पांफेने॑
न ॥ अ॒पाम्फेने॑नन॒मुचेः॒शिर॑ऽइन्द्रो॒द॑वर्त्तयः ॥ विश्वा॒यद॒जय॒स्स्पृ

धुं ÷ ७१ [१०] सोमोराजा ॥ सोमोराजामृतꣳसुतऽऋजीषेणाज
हान्मृत्युम् ॥ ऋतेनंसत्त्यमिन्द्रियम्विपानꣳशुक्रमन्धसऽइन्द्रस्येन्द्रि
यमिदम्पयोमृतम्मधु ७२ अद्भ्यःक्षीरम्ः ॥ अद्भ्यःक्षीरंव्यपिबत्क्रुङ्ङा
ङ्गिरसोधिया ॥ ऋतेनंसत्यमिन्द्रियंविपानꣳशुक्रमन्धसऽइन्द्रस्येन्द्रि
यमिदम्पयोमृतम्मधु ७३ सोमंमद्भ्यः ॥ सोमंमद्भ्योव्यपिबच्छन्दसा
हꣳसःशुचिषत् ॥ ऋतेनंसत्यमिन्द्रियंविपानꣳशुक्रमन्धसइन्द्रस्ये
न्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ७४ ११०० कण्डि ॥ ० ॥ अन्नात्परि
स्रुतः ॥ अन्नात्परिस्रुतोरसम्ब्रह्मणाव्यपिबत्क्षत्रम्पयः सोमम्प्रजा
पतिः ॥ ऋतेनंसत्यमिन्द्रियंविपानꣳशुक्रमन्धसऽइन्द्रस्येन्द्रियमि

संहि. दम्पयोमृतम्मधु ७५ रेतोमूत्रम् ॥ रेतोमूत्रंविजहातियोनिम्प्रविश पू.अ.
१३६ दिन्द्रियम् ॥ गर्भोजरायुणावृतउल्वञ्जहातिजन्मना ॥ ऋतेनसत्यमिन्द्रियंविपानꣳशुक्रमन्धसइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु १९
७६ द्दृष्ट्वारूपे ॥ व्याकरोत्सत्यानृतेप्रजापतिः ॥ अश्रद्धामनृतेदधाच्छ्रद्धाꣳसत्येप्रजापतिः ॥ ऋतेनसत्यमिन्द्रियंविपानꣳशुक्रमन्धसइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ७७ वेदेनरूपे ॥ व्यपिबत्सुतासुतौप्रजापतिः ॥ ऋतेनसत्यमिन्द्रियंविपानꣳशुक्रमन्धसइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ७८ दृष्ट्वापरिस्रुतः ॥ दृष्ट्वापरिस्रुतोरसꣳशुक्रेणशुक्रंव्यपिबत्पयःसोमम्प्रजापतिः ॥ ऋतेनसत्यमिन्द्रियंविपा १३६

नꣳशुक्रमन्धसऽइन्द्रस्येन्द्रियमिदम्पयोमृतम्मधु ७९ [८] सीसेन तन्त्रम्॥ सीसेनतन्त्रम्मनसामनीषिणऽऊर्णासूत्रेणकवयोवयन्ति॥ अश्विनासज्ञꣳसविता सरस्वतीन्द्रस्यरूपंवरुणोभिषज्यन् ८० त दस्य ॥ रूपममृतꣳशचीभिस्तिस्रोदधुर्देवताꣳसꣳरराणाः ॥ लोमा निशष्पैर्बहुधानतोक्मभिस्त्वगस्यमाꣳसमभवन्नलाजाः ८१ तद श्विना ॥ भिषजारुद्रवर्तनीसरस्वतीवयतिपेशोऽअन्तरम् ॥ अ स्थिमज्जानम्मासरैःकारोतरेणदधतोगवान्त्वचि ८२ सरस्वतीमन सा ॥ पेशलंवसुनासत्याभ्यांवयतिदर्शतंवपुः ॥ रसम्परिस्रुतानरो हितन्नमहुर्धीरस्तसरन्नवेमं ८३ पयसाशुक्रम् ॥ पयसाशुक्रममृतंज

निग्न्द्रॅसुरया॑मूत्रा॒ज्जनयन्तुरेतः॑ ॥ अपामतिन्दुर्म्मतिम्बाधमाना॒ऽऊ
बंद्ध्यं॑वातॅंसुब्बुन्तदारात् ८४ इन्द्रः॑सुत्रामाहृदयेनसत्यम्पुरोडाशेन
सवि॒ताजंजान ॥ यकृत्क्लोमानंवरुणोभिषज्ज्यन्मतस्नेवायुब्यैन्नमि
नातिपित्तम् ८५ आन्त्राणिस्थालीः ॥ आन्त्राणिस्थालीम्मर्धुपि
न्न्वंमानागुदाःपात्राणिसुदुघानधेनुः ॥ श्येनस्यपत्रन्नप्लीहाशचीभि
रासन्दीनाभिरुदरन्नमाता ८६ कुम्भोवनिष्ठुः ॥ कुम्भोवनिष्ठुर्ज्जनि
ताशचीभिर्य्यस्मिन्नग्रेयोन्न्याङ्गर्भोऽअन्तः ॥ प्लाशिर्य्यक्तः॑शत
धारऽउत्सोदुहेनकुम्भीस्वधाम्पितृभ्यः॑ ८७ मुखर्ंसत् ॥ मुखर्ंस
दस्यशिरऽइत्सतेनजिह्वापवित्रमश्विनासन्त्सरस्वती ॥ चप्पन्नपा

युर्भिषगस्यवालोबस्तिर्नशेपोहरसातरस्वी ८८ अश्विभ्यांचक्षुः॥ अश्विभ्यांचक्षुरमृतंग्रहाभ्यांछागेनतेजोहविषाशृतेन॥ पक्ष्माणिगोधूमैःकुवलैरुतानिपेशोनशुक्लमसितंवसाते ८९ अविर्न॥ मेषोनासिद्वीर्यायप्राणस्यपन्थाऽअमृतोग्रहाभ्याम्॥ सरस्वत्युपवाकैर्व्यानन्नस्यानिबर्हिर्बदरैर्जजान ९० इन्द्रस्यरूपम्॥ इन्द्रस्यरूपमृषभोबलायकर्णाभ्यांश्रोत्रममृतंग्रहाभ्याम्॥ यवानबर्हिर्भुविकेसराणिकर्कन्धुयज्ञेमधुसारघम्मुखात् ९१ आत्मन्नुपस्थे॥ आत्मन्नुपस्थेनवृकस्यलोममुखेश्मश्रूणिनव्याघ्रलोम॥ केशानशीर्षन्यशसेश्रियैशिखासिंहस्यलोमत्विषिरिन्द्रिया

णि १२ अङ्गान्यात्मन॥ अङ्गान्यात्मन्भिषजातदश्विनात्मा
नमङ्गैःसमंधात्सरस्वती ॥ इन्द्रस्यरूपꣳशतमानमायुश्चन्द्रेणज्ज्यो
तिरमृतन्दधानाः १३ सरस्वतीयोन्यांम् ॥ सरस्वतीयोन्याङ्गर्भम
न्तरश्विभ्यांम्पत्नीसुकृतम्बिभर्ति ॥ अपाꣳरसेनवरुणोनसाम्ने
न्द्रꣳश्रियैजनयन्नप्सुराजा १४ तेजःपशूनाम् ॥ तेजःपशूनाꣳ
हविरिन्द्रियावत्परिस्रुतापयसासारघम्मधु ॥ अश्विभ्यान्दुग्ध
म्भिषजासरस्वत्यासुतासुताभ्यांमृतꣳसोमऽइन्दुः १५ [१६] इ
तिश्रीसंहितापाठएकोनविंशतितमोऽध्यायः १९ क्षत्रस्ययोनिरसियो
दशसद्देवादशाभ्यादधाम्यष्टौयोभूतानांचतस्त्रःसमिद्धइंद्रएकादशायां

त्वष्टौसमिद्धोअग्निर्द्वादशाश्विनाहविस्त्रयोदशाश्विनातेजसैकादशन
वनवतिः ॥ क्षत्त्रस्ययोनिः ॥ क्षत्त्रस्ययोनिरसिक्षत्त्रस्यनाभिरसि ॥
मात्वाहिꣳसीन्मामाहिꣳसीः १ निषंसाद ॥ धृतव्रतोवरुणःपस्त्या
स्वा ॥ साम्म्राज्ज्यायसुक्रतुः॥मृत्योःपाहिविद्योत्पाहि २ देवस्यत्वा॥
सवितुःप्प्रसवेश्श्विनोर्ब्बाहुब्भ्याम्पूष्णोहस्ताब्भ्याम् ॥ अश्श्विनो
र्ब्भैषज्ज्येनतेजसेब्ब्रह्मवर्च्चसायाभिषिञ्चामिसरस्वत्यैभैषज्ज्येनवी
र्य्यायान्नाद्यायाभिषिञ्चामीन्द्रस्येन्द्रियेणबलायश्श्रियैयशसेभिषि
ञ्चामि ३ कोसि ॥ कतमोसिकस्म्मैत्वाकायत्वा ॥ सुश्श्लोकसुमङ्ग
लसत्त्यराजन् ४ शिरोमे ॥ शिरोमेश्श्रीर्य्यशोमुखन्त्विषिःकेशाश्श्च

श्म्मश्श्रूणि॥राजामेप्प्राणोऽअमृतꣳसम्म्राट्चक्षुर्विराट्श्रोत्त्रम् ५जिह्वामे ॥ भद्द्रंवाङ्महोमनोमन्न्युःस्वराड्भामः ॥ मोदाःप्प्रमोदाऽअङ्गुलीरङ्गानिमित्त्रम्मेसहः ६ बाहूमे ॥ बाहूमेबलमिन्द्रियꣳहस्तौमेकर्म्मवीर्र्यम् ॥ आत्त्माक्षत्त्रमुरोमम ७ पृष्ठीर्म्मे ॥ राष्ट्रमुदरमꣳसौग्ग्रीवाश्श्चश्श्रोणी ॥ ऊरूऽअरत्नीजानुनीविशोमेङ्गानिसर्व्वतः ८ नाभिर्म्मे ॥ चित्तंविज्ञानम्पायुर्म्मेपचितिर्ब्भसत् ॥ आनन्दनन्दावाण्डौमेभगः सौभाग्ग्यम्पसः ॥ जङ्घाब्भ्याम्पद्भ्यान्धर्म्मोस्मिविशिराजाप्प्रतिष्ठितः ९ प्रतिक्षत्त्रे ॥ प्प्रतितिष्ठामिराष्ट्रेप्प्रत्यश्श्वेषुप्प्रतितिष्ठामिगोषु ॥ प्प्रत्यङ्गेषुप्प्रतितिष्ठाम्म्यात्त्मन्प्प्रतिप्प्राणेषुप्प्रतितिष्ठामिपुष्टेप्प्र

तिद्यावापृथिव्योःप्रतितिष्ठामियज्ञे १० त्रयादेवाः॥ त्रयादेवाऽएकादश
त्रयस्त्रिंशाःसुराधसः॥ बृहस्पतिपुरोहितादेवस्यसवितुःसवे॥ देवादे
वैरवन्तुमा ११ प्रथमाद्वितीयैः॥ प्रथमाद्वितीयैर्द्वितीयास्तृतीयैस्तृतीयाः
सत्येनसत्यंयज्ञेनयज्ञोयजुर्भिर्यजूंषिसामभिः सामान्यृग्भि
र्ऋचः पुरोनुवाक्याभिःपुरोनुवाक्यायाज्याभिर्याज्यावषट्कारैर्वष
ट्काराऽआहुतिभिराहुतयोमेकामान्त्समर्धयन्तुभूःस्वाहा १२ लो
मानिप्प्रयतिः॥ लोमानिप्प्रयतिर्म्ममत्वङ्मऽआनतिरागतिः॥ मा
ंसम्मऽउपनतिर्वस्वस्थिमज्जामऽआनतिः १३[१३] यद्देवाः॥ य
द्देवादेवहेडनन्देवासश्चकृमावयम्॥ अग्निर्म्मातस्मादेनसोविश्वा

न्मुञ्चत्वꣳहंसः १४ यदिदिवा ॥ यदिदिवायदिनक्तमेनाꣳसिचकृमाव्वयम् ॥ व्वायुर्म्मातस्म्मादेनसोव्विश्श्वान्मुञ्चत्वꣳहंसः १५ यदिजाग्ग्रत् ॥ यदिजाग्ग्रद्यदिस्वप्नऽएनाꣳसिचकृमाव्वयम् ॥ सूर्य्योमातस्म्मादेनसोव्विश्श्वान्मुञ्चत्वꣳहंसः १६ यद्ग्रामे ॥ यद्ग्रामेयदरण्ण्येयत्सभायांयदिन्द्रिये ॥ यच्छूद्रेयदर्य्येयदेनश्चकृमाव्वयंयदेकस्याधिधर्म्मणितस्यावयजनमसि १७ यदापः ॥ यदापोऽअग्घ्न्याऽइतिव्वरुणेतिशपामहेततोव्वरुणनोमुञ्च ॥ अवभृथनिचुम्पुणनिचेरुरसिनिचुम्पुणः ॥ अवदेवैर्द्देवकृतमेनोयक्ष्यवमर्त्यैर्म्मर्त्यकृतम्पुरुराव्णोदेवरिषस्प्पाहि १८ समुद्रेते । समुद्रेतेहृदयमप्प्स्वन्तःसन्त्वा

विशन्त्वोषधीरुतापः ॥ सुमित्रियानऽआपऽओषधयःसन्तुदुर्मि
त्रियास्तस्मैसन्तुयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्मः १९ द्रुपदादिवमु
मुचानःस्विन्नःस्नातोमलादिव ॥ पूतम्पवित्रेणेवाज्यमापःशुन्धन्तु
मैनसः २० उद्वयम् ॥ उद्वयन्तमसस्परिस्वःपश्यन्तऽउत्तरम् ॥ दे
वन्देवत्रासूर्य्यमगन्मज्योतिरुत्तमम् २१ अपोऽअद्य ॥ अपोऽअ
द्यान्वचारिषंरसेनसमसृक्ष्महि ॥ पयस्वानग्नऽआगमन्तम्मासँ
सृजवर्च्चसाप्रजयाचधनेनच २२ एधोसि ॥ एधोस्येधिषीमहिसमि
दसितेजोसितेजोमयिधेहि ॥ समाववर्त्तिपृथिवीसमुषाःसमुसूर्यः
॥ समुविश्श्वमिदञ्जगत् ॥ वैश्श्वानरज्योतिर्भूयासंविभून्कामा

ऽव्यश्नवैभूᳫ्स्वाहा २३ [१०] अभ्यादधामि ॥ समिधमग्नेव्व्र
तपतेत्वयि ॥ व्रतञ्चश्रद्धाञ्चोपैमीन्धेत्वादीक्षितोऽअहम् २४ यत्र
ब्रह्म ॥ चक्षत्रञ्चसम्म्यञ्चौचरतᳫसह ॥ तँल्लोकम्पुण्ण्यम्प्रज्ञेषंय्य
त्रदेवाᳫसहाग्निना २५ यत्रेन्द्रः ॥ यत्रेन्द्रश्चवायुश्चसम्म्यञ्चौचर
तᳫसह ॥ तँल्लोकम्पुण्ण्यम्प्रज्ञेषंय्यत्रसेदिर्नविद्यते २६ अᳫशुनाते॥
ऽअᳫशुᳫपृच्यताम्परुषापरुः ॥ गन्धस्तेसोममवतुमदायरसोऽअच्यु
तः २७ सिञ्चन्तिपरि ॥ षिञ्चन्त्युत्सिञ्चन्तिपुनन्तिच ॥ सुरायैब
भ्र्वैमदेकिन्त्वोवदतिकिन्त्वः २८ धानावन्तङ्करम्भिणम् ॥ धाना
वन्तङ्करम्भिणमपूपवन्तमुक्थिनम् ॥ इन्द्रप्प्रातर्जुषस्वनः २९ ब

हदिन्द्राय ॥ गायतमरुतोवृत्रहन्तंमम् ॥ येनुज्ज्योतिरजंनयन्नृतावृ
धोदेवन्देवायुजागृवि ३० अध्वर्य्योऽअद्रिभिः ॥ सुतꣳसोमंम्पवि
त्रऽआनय ॥ पुनाहीन्द्रायपातंवे ३१ [८] योभूतानाम् ॥ योभूता
नामधिंपतिर्य्यस्मिँल्लोकाऽअधिश्रिताः ॥ यऽईशेमहतोमहाँस्तेनं
गृह्णामित्वामहम्मयिगृह्णामित्वामहम् ३२ उपयामगृंहीतोस्यश्वि
भ्यान्त्वासरस्वत्यैत्वेन्द्रायत्वासुत्राम्णऽएषतेयोनिरश्विभ्या
न्त्वासरस्वत्यैत्वेन्द्रायत्वासुत्राम्णे ३३ प्राणपामे ॥ ऽअपानपाश्च
क्षुष्पाःश्रोत्रपाश्चमे ॥ वाचोमेविश्वभेषजोमनसोसिविलायं
कः ३४ अश्विनंकृतस्यते ॥ अश्विनंकृतस्यतेसरंस्वतिकृतस्ये

न्द्रेणसुत्राम्म्णांकृतस्यं ॥ उपंहूतुऽउपंहूतस्यभक्षयामि ३५ [४]
समिंद्धुऽइन्द्रंः ॥ समिंद्धुऽइन्द्रंऽउुषसामनींकेपुरोरुचांपूर्व्वंकृद्वावृधानः
॥ त्रिभिर्द्देवैस्त्रिर्ठ्शतावज्जंबाहुर्ज्जघानंवृत्रंविदुरोंववार ३६ नराशर्ठ्सुः
प्प्रतिं ॥ नराशर्ठ्सुःप्प्रतिशूरोमिमांनुस्तनूनपात्प्रतिंयुज्ञस्युधामं ॥ गो
भिर्व्वपावान्मधुंनासमुञ्जन्हिरंण्ण्यैश्चुन्द्रीयंजतिप्प्रचेताः ३७ ईडि
तोदेवैः ॥ ईडितोदेवैर्हरिवाँःऽअभिष्टिराजुह्वानोहुविषाशर्द्धमानः ॥
पुरन्दरोगोंत्रभिद्वज्जंबाहुरायांतुयुज्ञमुपंनोजुषाणः ३८ जुषाणोबु
र्हिः ॥ जुषाणोबुर्हिर्हरिंवान्नुऽइन्द्रंःप्प्राचीनंर्ठ्सीदत्प्रुदिशांपृथिव्याः
॥ उरुप्प्रथाःप्प्रथंमानर्ठ्स्योनमांदित्यैरक्तंवसुंभिःसुजोषाः ३९

इन्द्रन्दुरः॥ कवष्योधावमानावृषांणंरुषन्तुजनंयःसुपत्नीः ॥ द्वारोदेवीरभितोवि्वश्रयन्ताःसुवीरांवीरम्प्रथमानामहोभिः ४० उषासानक्ता॥ बृहतीबृहन्तुम्पयस्वतीसुदुघेशूरमिन्द्रम् ॥ तन्तुन्ततम्पेशसासंवयन्तीदेवानान्देवंयजतःसुरुक्मे ४१ दैव्यामिमाना ॥ मनुषःपुरुत्राहोतारावि्न्द्रम्प्रथमासुवाचा॥ मूर्द्धन्यज्ञस्यमधुनादधानाप्राचीनञ्ज्योतिर्हविषांवृधातः ४२ तिस्रोदेवीः॥ तिस्रोदेवीर्हविषावर्द्धमानाऽइन्द्रंजुषाणाजनयोनपत्नीः ॥ अच्छिन्नन्तन्तुम्पयसासरस्वतीडादेवीभारतीवि्वश्वतूर्त्तिः ४३ त्वष्टादधत् ॥ त्वष्टादधच्छुष्ममिन्द्रायवृष्णेपाकोचिष्टुर्यशसेपुरूणि ॥ वृषायजन्वृषणम्भू

रिरेतामुर्द्धन्यज्ञस्यसमनक्तुदेवान् ४४ वनस्पतिरवसृष्टः ॥ वनु
स्पतिरवसृष्टोनपाशैस्त्मन्यासमञ्जञ्छमितानदेवः ॥ इन्द्रस्यहव्यै
र्जठरम्पृणानःस्वदातियज्ञम्मधुनाघृतेन ४५ स्तोकानामिन्दुम् ॥
स्तोकानामिन्दुम्प्रतिशूरऽइन्द्रोवृषायमाणोवृषभस्तुराषाट् ॥ घृत
प्रुषामनसामोदमानाःस्वाहादेवाऽअमृतामादयन्ताम् ४६ [११]
आयातु ॥ आयात्विन्द्रोवसऽउपनऽइहस्तुतःसधमादस्तुशूरः ॥ वा
वृधानस्तविषीर्यस्यपूर्वीर्द्यौर्नक्षत्रमभिभूतिपुष्यात् ४७ आनः ॥
आनऽइन्द्रोदूरादानऽआसादभिष्टिकृदवसेयासदुग्रः ॥ ओजिष्ठेभि
र्नृपतिर्वज्रबाहुःसङ्गेसमत्सुतुर्वणिःपृतन्यून् ४८ आनः ॥ आनु

ऽइन्द्रोहरिंभिऋर्याल्व॒ङ्ख्रांर्वाचीनोवं॒सुराधं॒संच ॥ तिष्ठांतिव्र॒ज्जीमु॒घवां॒ विरप्प्शीमंऋ॒युज्ञमनुं॒नोव्रांजंसातौ ४९ त्रातारमिन्द्र॑म् ॥ त्रातार॒ मिन्द्र॑मवि॒तारमिन्द्र॒ꣳहवेंहवेसु॒हव॒ꣳशूरमिन्द्र॑म् ॥ ह्वयांमिश॒क्रम्पुरु॒ हूतमिन्द्र॒ꣳस्व॒स्तिनोंम॒घवांधा॒त्विन्द्रः॑ ५० इन्द्रः॑सु॒त्रामा॑ ॥ इन्द्रः॑ सु॒त्रामा॒स्ववाँ॒ꣳ॥ऽअवौभिः॑सुमृ॒डीकोभंवतुवि॒श्ववेदाः ॥ बाधंता॒न्द्वे॒ षोऽअभंयङ्कृणोतुसु॒वीर्य॑स्यु॒पतंयःस्याम ५१ तस्यंव॒यम् ॥ तस्यं व॒य ६ सुंम॒तौय॒ज्ञियस्यापिंभ॒द्रेसौंमन॒सेस्यांम॥ससु॒त्रामा॒स्ववा॒ꣳ॥ ऽइन्द्रोऽअ॒स्म्मेऽआ॒राच्चि॒द्द्वेषः॑सनु तऽर्युयोतु ५२ आम॒न्द्रैः ॥ आम॒ न्द्रैरिन्द्रहरिंभिऋर्याहिम॒यूररोमभिः ॥ मात्वाकेचि॒न्नियंम॒न्विन्नपा॒

शिनोतिधन्वैवृताँ२॥ऽइहि ५३ एवेत् ॥ एवेदिन्द्रंवृषणंवज्रबाहुंवसि
ष्ठासोऽअभ्यर्चन्त्यर्कैः ॥ सनस्तुतोवीरवद्धातुगोमद्यूयम्पातस्व
स्तिभिःसदानः ५४ [८] समिद्धोऽअग्निः ॥ समिद्धोऽअग्निर
श्विनातप्तोघर्म्मोविराट्सुतः ॥ दुहेधेनुःसरस्वतीसोमꣳशुक्रमिहे
न्द्रियम् ५५ तनूपाभिषजा ॥ सुतेश्विनोभासरस्वती ॥ मध्वार
जाꣳसीन्द्रियमिन्द्रायपथिभिर्वहान् ५६ इन्द्रायेन्दुम् ॥ इन्द्रायेन्दु
ꣳसरस्वतीनराशꣳसेननग्नहुम् ॥ अधातामश्विनामधुभेषजम्भि
षजासुते ५७ आजुह्वानासरस्वती ॥ न्द्रायेन्द्रियाणिवीर्यम् ॥
इडाभिरश्विनाविषꣳसमूर्जꣳसꣳरयिन्दधुः ५८ अश्विनानमुचेः ॥

सुतꣳसोमꣳशुक्रम्परिस्रुता ॥ सरस्वतीतमाभरद्बर्हिषेन्द्रायपातवे ५९
कवष्योन ॥ व्यचस्वतीरश्विभ्यान्नदुरोदिश ÷ ॥ इन्द्रोनरोदसी
ऽउभेदुहेकामान्त्सरस्वती ६० उषासानक्तम् ॥ उषासानक्तमश्विना
दिवेन्द्रꣳसायमिन्द्रियैः ॥ सञ्जानानेसुपेशसासमञ्जातेसरस्वत्या
६१ पा[illegible]नं ÷ ॥ पातन्नोऽअश्विनादिवापाहिनक्तꣳसरस्वती ॥ दै
व्याहोताराभिषजापातमिन्द्रꣳसचासुते ६२ तिस्रस्त्रेधा ॥ सरस्व
त्यश्विनाभारतीडा ॥ तीव्रम्परिस्रुतासोममिन्द्रायसुषुवुर्मदम् ६३
अश्विनाभेषजम् ॥ अश्विनाभेषजम्मधुभेषजन्नःसरस्वती ॥
इन्द्रेत्वष्टायशःश्रियꣳरूपꣳरूपमधुःसुते ६४ ऋतुथेन्द्र ÷ ॥ ऋतुथेन्द्रो

संहि. पू.अ.
१४५ २०

वनुस्पतिं÷शशमानःपरिस्रुतां ॥ कीलालमुश्विभ्याम्मधुदुहेधे
नुःसरस्वती ६५ गोभिर्न ॥ सोमम्मश्विनामासरेणपरिस्रुतां ॥ स
मधात्सरस्वत्यास्वाहेन्द्रेसुतम्मधु ६६[१२]अश्विनाहविः॥ अ
श्विनाहविरिन्द्रियन्नमुचेर्धियासरस्वती ॥ आशुक्रमासुराद्वसुमघ
मिन्द्रायजभ्रिरे ६७ यमश्विनां ॥ यमश्विनासरस्वतीहविषेन्द्र
मवर्द्धयन् ॥ सबिभेदबलम्मघन्नमुचावासुरेसचा ६८ तमिन्द्रम् ॥
तमिन्द्रम्पशवःसचाश्विनोभासरस्वती ॥ दधानाऽअभ्यनूषत
हविषायज्ञऽइन्द्रियैः ६९ यऽइन्द्रे ॥ यऽइन्द्रऽइन्द्रियन्दधुःसविताव
रुणोभगः ॥ ससुत्रामाहविष्पतिर्यजमानायसश्चत ७० सुवि

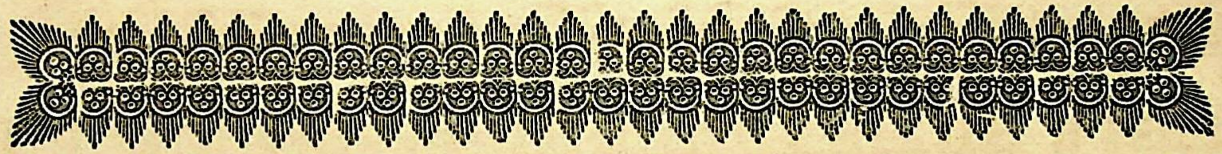
१४५

तावरुणः ॥ सुवितावरुणोदधद्यजमानायदाशुषे ॥ आदत्तनमुचेर्व्वसुसुत्रामाबलमिन्द्रियम् ७१ वरुणःक्षत्रम् ॥ वरुणःक्षत्रमिन्द्रियम्भगेनसवितात्श्रियम् ॥ सुत्रामायशसाबलन्दधानायज्ञमाशत ७२ अश्विनागोभिः ॥ अश्विनागोभिरिन्द्रियमश्वेभिर्व्वीर्य्यम्बलम् ॥ हविषेन्द्रःसरस्वतीयजमानमवर्द्धयन् ७३ तानासत्या ॥ सुपेशसाहिरण्यवर्त्तनीनरा ॥ सरस्वतीहविष्मतीन्द्रकर्म्मसुनोवत ७४ ताभिषजा ॥ सुकर्म्मणासासुदुघासरस्वती ॥ सवृत्रहाशतक्रतुरिन्द्रायदधुरिन्द्रियम् ७५ युवःसुरामम् ॥ युवःसुराममश्विनानमुचावासुरेसचा ॥ विपिपानाःसरस्वतीन्द्रङ्कर्म्मस्वावत ७६ पुत्रमिव

पितरौ ॥ पुत्रमिवपितरावुश्विनोभेन्द्रावथुःकाव्यैर्दꣳसनाभिः ॥
सत्सुराममंव्यापिबुःशचीभिःसरंस्वतीत्त्वामघवन्नभिष्णक् ७७ य
स्मिन्नुन्नश्श्वासः॥ यस्मिन्नुन्नश्श्वासऽऋषुभासंऽउुक्षणोवुशामेषाऽअं
वसृष्टासुऽआहुताः ॥ कीलालुपेसोमंपृष्ठायवेधसेंहृदामतिंजंनयुचा
रुमुग्ग्नये ७८ अहाव्यग्ने ॥ हुविरास्येतेस्रुचीवघृतञ्चुम्म्वीवुसोमः॥
वाजुसनिꣳरुयिमुस्म्मेसुवीरम्प्रशस्तन्धेहियुशसम्बृहन्तंम् ७९[१३]
शतम् १२०० अुश्विनातेजंसा ॥ चक्षुःप्प्राणेनुसरंस्वतीवीुर्य्यम्
॥ वाचेन्द्रोबलेनेंद्रायदधुरिन्द्रियम् ८० गोमदूुषुणासत्त्या ॥ गोमदू
षुणासुत्त्याश्श्वावद्यातमश्श्विना ॥ वर्त्तीरुद्रानृपाय्यम् ८१ नयत॥

नयत्परोनान्तरऽआदधर्षद्वृषण्वसू ॥ दुःशंसोमर्त्योरिपुः ८२ ता
नः ॥ तानुऽआवोढमश्विनारयिम्पिशङ्गसन्दृशम् ॥ धिष्ण्यावरि
वोविदम् ८३ पावकानः ॥ पावकानःसरस्वतीवाजेभिर्वाजिनीव
ती ॥ यज्ञंवष्टुधियावसुः ८४ चोदयित्रीसूनृतानाम् ॥ चोदयित्रीसू
नृतानाञ्चेतन्तीसुमतीनाम् ॥ यज्ञन्दधेसरस्वती ८५ महोऽअर्णः ॥
महोऽअर्णःसरस्वतीप्रचेतयतिकेतुना ॥ धियोविश्वाविराजति
८६ इन्द्रायाहि ॥ चित्रभानोसुताऽइमेत्वायवः ॥ अण्वीभिस्तना
पूतासः ८७ इन्द्रायाहि ॥ धियेषितोविप्रजूतःसुतावतः ॥ उपब्र
ह्माणिवाघतः ८७ इन्द्रायाहि ॥ इन्द्रायाहितूतुजानऽउपब्रह्माणि

हरिवः ॥ सुतेदंधिष्ष्वनुश्च्वनंः ८९ अश्विनापिबताम् ॥ अश्विनापिबतुम्मधुसरंस्वत्त्यासुजोषंसा ॥ इन्द्रंःसुत्रामांवृत्रहाजुषंत्तांᳫंसोम्म्यम्मधुं १० [११] इतिवाजसनेयसंहितापाठेविंशोऽध्याय २० ॥ छ ॥

पुह पुन

जों पुनःपुनर दिंनतनों कांतिहारिणें श्रीहनुमते ग्र
कस्मा दाम तोत पा ननाशना यन मोस्तु ते

८	१	६	
३	५	७	
४	९	२	

॥ इतिवाजसनेयसंहितापूर्वविंशतिःसमाप्ता ॥

॥ अथवाजसनेयसंहिताउत्तरविंशतिप्रारंभः ॥

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ हरिः ॐम् ॥ इमम्मेसमिद्धोअग्निरेकादशकौ
वसंतेनऋतुनाषड्ढोतावक्षत्समीधाग्निंद्वादशाश्विनौछागस्यसप्तदेवंब
र्हिश्चतुर्द्दशाषडेकषष्टिः ॥ इमम्मेंवरुणश्श्रुधीहवंमुद्याचंमृडय ॥ त्वा
मंवस्युराचके १ तत्त्वा ॥ यामिब्रह्मणावन्दंमानस्तदाशास्तेयजमा
नोहविर्भिः ॥ अहेडमानोवरुणेहबोद्ध्युरुशꣳसमानऽआयुःप्रमो
षीः २ त्वन्नः ॥ त्वन्नोऽअग्नेवरुणस्यविद्वान्देवस्यहेडोऽअवयासि
सीष्ठाः ॥ यजिष्ठोवन्हितमःशोशुचानोविश्वाद्वेषाꣳसिप्रमुमुग्ध्य
स्म्मत् ३ सत्वम् ॥ सत्वन्नोऽअग्नेवमोभवोतीनेदिष्ठोअस्याऽउषसो
व्युष्टौ ॥ अवयक्ष्वनोवरुणꣳरराणोवीहिमृडीकꣳसुहवोनऽएधि ॥४

मुहीमूषु ॥ मातरꣳसुव्रतानामृतस्यपत्नीमवसेहुवेम ॥ तुविक्षत्रामु
जरन्तीमुरूचीꣳसुशर्म्माणमदितिꣳसुप्रणीतिम् ५ सुत्रामाणम्पृथि
वीम् ॥ सुत्रामाणम्पृथिवीन्द्यामनेहसꣳसुशर्म्माणमदितिꣳसुप्रणी
तिम् ॥ दैवीन्नावꣳस्वरित्रामनागसमस्रवन्तीमारुहेमास्वस्तये ॥ ६
सुनावमारुहेयम् ॥ सुनावमारुहेयमस्रवन्तीमनागसम् ॥ शतारित्रा
ꣳस्वस्तये ७ आनः ॥ आनोमित्रावरुणाघृतैर्ग्गव्यूतिमुक्षतम् ॥
मद्ध्वारजाꣳसिसुक्रतू ८ प्रबाहवा ॥ सिसृतञ्जीवसेनऽआनोगव्यूति
मुक्षतङ्घृतेन ॥ आमाजनेश्रवयतंयुवानाश्रुतम्मेमित्रावरुणाहवे
मा ९ शन्नः ॥ शन्नोभवन्तुवाजिनोहवेषुदेवतातामितद्रवꣳस्वर्क्काः ॥

जृम्भयन्तोहिं॑वृक॑ᳪ᳭रक्षांᳪ᳭सिसनेम्म्युस्म्मद्युंयवुन्नमीवाः १० व्वाजेवाजेवत ॥ व्वाजिनोनुोधनेषुविप्प्राऽअमृताऽऋतज्ञाः ॥ अस्यमद्धंःपिबतमादयंद्धन्तृप्प्तायातपथिभिर्देवुयानैः ११ समिद्धोऽअग्निः ॥ समिधासुसमिद्धोवरेण्यः ॥ गायत्रीच्छन्दऽइन्द्रियन्त्र्यविर्गौर्व्वयोदधुः १२ तनूनपाच्छुचिव्व्रतः ॥ तनूनपाच्छुचिव्व्रतस्तनूपाश्चसरस्वती ॥ उष्णिहाछन्दऽइन्द्रियन्दित्यवाड्गौर्व्वयोदधुः १३ इडाभिराग्निः ॥ इडाभिरग्निरीड्यःसोमोदेवोऽअमर्त्यः ॥ अनुष्टुप्छन्दऽइन्द्रियम्पञ्चाविर्गौर्व्वयोदधुः १४ सुबर्हिराग्निः ॥ पूषण्वान्स्तीर्णबर्हिरमर्त्यः ॥ बृहतीच्छन्दऽइन्द्रियन्त्रिवत्सोगौर्व्वयोदधुः १५ दुरोदेवीः ॥ दुरोदेवी

ढ्दिशोमुहीर्ब्रह्मादेवोबृहुस्प्पतिः ॥ पाङ्क्तिश्छन्दऽइहेन्द्रियन्तुर्य्यवाङ्गौर्व्वयोदधुः १६ उषेसुह्वीसुपेशंसाविश्वेदेवाऽअमर्त्याः ॥ त्रिष्टुप्छन्दऽइहेन्द्रियम्पष्ठवाङ्गौर्व्वयोदधुः १७ दैव्याहोतारा ॥ भिषजेन्द्रेणसयुजासुजा ॥ जगतीच्छन्दऽइन्द्रियमनुड्वान्गौर्व्वयोदधुः १८ तिस्रऽइडा ॥ तिस्रऽइडासरस्वतीभारतीमरुतोविशः ॥ विराट्छन्दऽइहेन्द्रियन्धेनुर्गौर्न्नवयोदधुः १९ त्वष्टातुरीपः ॥ त्वष्टातुरीपोऽअद्भुतऽइन्द्राग्नीपुष्टिवर्द्धना ॥ द्विपदाच्छन्दऽइन्द्रियमुक्षागौर्न्नवयोदधुः २० शमितानः ॥ शमितानोवनस्प्पतिःसवितापसुवन्भगम् ॥ककुप्छन्दऽइहेन्द्रियंवशावेहद्वयोदधुः २१ स्वाहायज्ञंवरुणः सुक्षत्रोभेषज

ड्ंरत् ॥ अतिच्छन्दाऽइन्द्रियम्बृहदृषभोगौर्व्वयोदधुः २२ [११] व
सन्तेनऽऋतुना ॥ देवावसवस्त्रिवृतास्तुताः ॥ रथन्तरेणतेजसाहविरि
न्द्रेवयोदधुः २३ ग्रीष्मेणऽऋतुना ॥ देवारुद्राःपञ्चदशेस्तुताः ॥ बृ
हतायशसाबलᳫंहविरिन्द्रेवयोदधुः २४ वर्षाभिर्ऋतुनादित्यास्तोमे
सप्तदशेस्तुताः ॥ वैरूपेणविशौजसाहविरिन्द्रेवयोदधुः २५ शार
देनऽऋतुना ॥ देवाऽएकविᳫंशऽऋभवस्तुताः ॥ वैराजेनश्रियाश्रि
यᳫंहविरिन्द्रेवयोदधुः २६ हेमन्तेनऽऋतुना ॥ देवास्त्रिणवेमरुतस्तुताः ॥
बलेनशक्वरीःसहोहविरिन्द्रेवयोदधुः २७ शैशिरेणऽऋतुना ॥ देवास्त्रय
स्त्रिᳫंशेमृतास्तुताः ॥ सत्येनरेवतीःक्षत्रᳫंहविरिन्द्रेवयोदधुः २८ [६]

होतायक्षत् ॥ होतायक्षत्सुमिधाग्निमिडस्पुदेश्विनेन्द्रꣳसरस्वतीम्
जोधूम्म्रोनगोधूमैः कुवलैर्भेषुजम्मधुशष्पैर्न्नतेजऽइन्द्रियम्पयः
सोमः परिस्रुताघृतम्मधुव्यन्त्वाज्ज्यस्यहोतुर्य्यज ॥ २९ ॥ होतायक्षत्तनू
नपात्सरस्वतीम् ॥ होतायक्षत्तनूनपात्सरस्वतीमविम्मेषोनभेषुजम्पु
थामधुमताभरन्नश्विनेन्द्रायवीर्य्यम्बदरैरुपवाकाभिर्भेषुजन्तो
क्मभिः पयः सोमः परिस्रुताघृतम्मधुव्यन्त्वाज्ज्यस्यहोतुर्य्यज ॥ ३० ॥
होतायक्षन्नराशꣳसन्न ॥ नग्नहुम्पतिꣳसुरयाभेषुजम्मेषः सरस्वती
भिषग्रथोनचन्द्र्यश्विनोर्व्वपाऽइन्द्रस्यवीर्य्यम्बदरैरुपवाकाभिर्भे
षुजन्तोक्मभिः पयः सोमः परिस्रुताघृतम्मधुव्यन्त्वाज्ज्यस्यहोतु

संहि.

४

ऊर्ज्जं ३१ होतां यक्षद्दिडेड्डितः ॥ होता यक्षदिडेडित ऽ आजुह्वानः सरस्वतीमिन्द्रम्बलेन वर्द्धयन्नृषभेणगवेन्द्रियमश्विनेन्द्राय भेषजं यवैः कर्क्कन्धुभिर्म्मधुलाजैर्न्न मासरम्पयः सोमः परिस्रुता घृतम्मधु व्यन्त्वाज्ज्यस्य होतर्य्यज ३२ होता यक्षद्बर्हिरूर्णम्म्रदाः॥ होता यक्षद्बर्हिरूर्णम्म्रदा भिषङ्नासत्त्या भिषजाश्विनाश्वा शिशुमती भिषग्धेनुः सरस्वती भिषग्दुह ऽ इन्द्राय भेषजम्पयः सोमः परिस्रुता घृतम्मधु व्यन्त्वाज्ज्यस्य होतर्य्यज ३३ होता यक्षद्दुरो दिशः कवष्ष्यो न व्यचस्वतीरश्विभ्यान्न दुरो दिश ऽ इन्द्रो न रोदसी दुघे दुहे धेनुः सरस्वत्यश्विनेन्द्राय भेषजः शुक्रन्न ज्ज्योतिरिन्द्रियम्पयः सोमः परिस्रुता

उ.अ.

२१

४

घृतम्मधुमद्यन्त्वाज्ज्यंस्यहोतुर्य्यजं ३४ होतायक्षत्सुपेशंसोषैनक्त्तन्दिवाश्विनासमंञ्जातेसरंस्वत्यास्त्विषिमिन्द्रेनभेषजᳩश्येनोनरजंसाहृदाश्श्रियानमासंरम्पयुङ्सोमं॑पारिस्रुताघृतम्मधुमद्यन्त्वाज्ज्यंस्यहोतुर्य्यजं ३५ होतायक्षद्दैव्याहोतारा ॥ भिषजाश्विनेन्द्रन्नजागृविदिवानक्तन्नभेषजैःशूषुᳩसरंस्वतीभिषकरसीसेनदुहऽइन्द्रियम्पयुङ्सोमं॑पारिस्रुताघृतम्मधुमद्यन्त्वाज्ज्यंस्यहोतुर्य्यजं ३६ होतायक्षत्तिस्रोदेवीः ॥ होतायक्षात्तिस्रोदेवीर्न्नभेषजन्त्रयंस्त्रिधातवोपसोरूपमिन्द्रेहिरण्णयंमश्विनेडानभारंतीवाचासरंस्वतीमहऽइन्द्रायदुहऽइन्द्रियम्पयुङ्सोमं॑पारिस्रुताघृतम्मधुमद्यन्त्वाज्ज्यंस्यहोतुर्य्यजं ३७

होतायक्षत्सुरेतसमृषभम् ॥ होतायक्षत्सुरेतसमृषभन्नर्यापसन्त्वष्टा
रमिन्द्रमश्विनाभिषजन्नसरस्वतीमोजोनजूतिरिन्द्रियंवृकोनरभ
सोभिषग्ग्यशःसुरयाभेषजꣳश्रियानमासरम्पयःसोमःपरिस्रुताघृ
तम्मधुव्यन्त्वाज्यस्यहोतर्यज ३८ होतायक्षद्बृहस्पतिꣳशमितार
म् ॥ होतायक्षद्बृहस्पतिꣳशमितारꣳशतक्रतुम्भीमन्नमन्युꣳराजानं
व्याघ्रन्नमसाश्विनाभामꣳसरस्वतीभिषगिन्द्रायदुहऽइन्द्रियम्प
यःसोमःपरिस्रुताघृतम्मधुव्यन्त्वाज्यस्यहोतर्यज ३९ होतायक्ष
दग्निꣳस्वाहा ॥ होतायक्षदग्निꣳस्वाहाज्यस्यस्तोकानाꣳस्वाहामे
दसाम्पृथक्स्वाहाच्छागमश्विभ्याꣳस्वाहामेषꣳसरस्वत्यैस्वाह

ऽऋषभमिन्द्राय सिꣳहाय सहसऽइन्द्रियꣳ स्वाहाग्निम्भेषजꣳ स्वाहा
सोममिन्द्रियꣳ स्वाहेन्द्रꣳ सुत्रामाणꣳ सवितारं वरुणम्भिषजाम्पतिꣳ
स्वाहा वनस्पतिम्प्रियम्पाथो न भेषजꣳ स्वाहा देवाऽआज्यपा जुषा
णोऽअग्निर्भेषजम्पयः सोमः परिस्रुता घृतम्मधु व्यन्त्वाज्यस्य होत
र्यज ४० [१२] होता यक्षदश्विनौ च्छागस्य ॥ वपाया मेदसो
जुषेताꣳ हविर्होतर्यज ॥ होता यक्षत्सरस्वतीम्मेषस्य वपाया मेदसो
जुषताꣳ हविर्होतर्यज ॥ होता यक्षदिन्द्रमृषभस्य वपाया मेदसो जुष
ताꣳ हविर्होतर्यज ४१ होता यक्षदश्विनौ सरस्वतीम् ॥ होता यक्ष
दश्विनौ सरस्वतीमिन्द्रꣳ सुत्रामाणमिमे सोमाः सुरामाणश्छागैर्न मे

षेर्क्षुभैःसुताःशष्पैर्न्नतोक्मभिर्लाजैर्म्महस्वन्तोमदामासरेणपरि
ष्कृताःशुक्राःपयस्वन्तोमृताःप्प्रस्थितावोमधुश्च्युतस्तानश्विना
सरस्वतीन्द्रःसुत्रामावृत्रहाजुषन्ताᳪंसोम्म्यम्मधुपिबन्तुमदन्तुव्य
न्तुहोतर्य्यज॥४२॥होताषक्षदश्विनौछागस्य।हविषऽआत्तामद्यमद्ध्य
तोमेदऽउद्भृतम्पुराद्वेषोब्भ्यःपुरापौरुषेय्यागृभोघस्तान्नूनङ्घासेऽअ
ज्राणांय्यवसप्प्रथमानाᳪंसुमत्क्षराणाᳪं शतरुद्रियाणामग्निष्वा
त्तानाम्पीवोपवसनानाम्पार्श्वतःश्रोणितःशितामतऽउत्सादतोङ्गा
दङ्गादवत्तानाङ्करतऽएवाश्विनाजुषेताᳪंहविर्होतर्य्यज ॥४३॥ होताष
क्षत्सरस्वतीम्मेषस्यहविषऽआवयदद्यमद्ध्यतोमेदऽउद्भृतम्पुराद्वेषो

ऽभ्यः पुरापौरुषेय्या गृभो घस्न्नूनङ्घासेऽअज्ज्राणां य्यवसप्रथमाना सुमत्क्षराणा शतरुद्रियाणामग्निष्वात्तानाम्पीवोपवसनानाम्पार्श्वतः श्रोणितः शितामतऽउत्सादतोङ्गादङ्गादवत्तानाङ्करदेवं सरस्वतीजुषतां हविर्होतर्यज ॥ ४४ ॥ होता यक्षदिन्द्रमृषभस्य हविषऽआवयदद्य मध्यतो मेदऽउद्भृतम्पुरा द्वेषोभ्यः पुरा पौरुषेय्या गृभो घस्न्नूनङ्घासेऽअज्ज्राणां य्यवसप्रथमाना सुमत्क्षराणा शतरुद्रियाणामग्निष्वात्तानाम्पीवोपवसनानाम्पार्श्वतः श्रोणितः शितामतऽउत्सादतोङ्गादङ्गादवत्तानाङ्करदेवमिन्द्रो जुषतां हविर्होतर्यज ॥ ४५ ॥ होता यक्षद्वनस्पतिमभि हि पिष्टतमया रभिष्ठया रशनयाधित । यत्राश्विं

सं.हि. नोश्छागस्यहविषः प्रियाधामानियत्रसरस्वत्यामेषस्यहविषःप्रि उ.अ.

७ याधामानियत्रेन्द्रस्यऽऋषभस्यहविषःप्रियाधामानियत्राग्नेःप्रि २१

याधामानियत्रसोमस्यप्रियाधामानियत्रेन्द्रस्यसुत्राम्णःप्रिया

धामानियत्रसवितुःप्रियाधामानियत्रवरुणस्यप्रियाधामानिय

त्रवनस्पतेःप्रियापाथाᳪंसियत्रदेवानामाज्यपानाम्प्रियाधामा

नियत्राग्नेर्होतुःप्रियाधामानितत्रैतान्प्रस्तुत्येवोपस्तुत्येवोपावस्रक्ष

द्रभीयसऽइवकृत्वीकरदेवन्देवोवनस्पतिर्जुषताᳪंहविर्होतुर्यज

४८ होतासक्षदग्निᳪंस्विष्टकृतम् ॥ होतासक्षदग्निᳪंस्विष्टकृतमयाड ७

ग्निरश्विनोश्छागस्यहविषःप्रियाधामान्ययाट्सरस्वत्यामेषस्यह

विषं॑÷प्प्रि॒याधामा॒न्यया॒ऽइन्द्र॑स्यऽऋष॒भस्य॑ह॒विषं॑÷प्प्रि॒याधामा॒न्य
यां॑ऽइ॒ग्ने॒ऽप्प्रि॒याधामा॒न्यया॒ऽह्वो॒मस्य॑प्प्रि॒याधामा॒न्यया॒ऽइन्द्र॑स्यसु॒त्रा
म्म्णं॑÷प्प्रि॒याधामा॒न्यया॑ऽह्व॒वि॒तुऽप्प्रि॒याधामा॒न्यया॒ऽव्व॒रु॑णस्य॑प्प्रि॒या
धामा॒न्यया॒ऽव्व॒नस्प॒तेऽप्प्रि॒यापाथा॒ᳪ॒स्यया॑ऽदे॒वाना॑माज्य॒पाना॒म्प्प्रि
याधामा॑नि॒यक्षं॑द॒ग्नेहो॑तुं÷प्प्रि॒याधामा॑नि॒यक्ष॒त्स्वम्म॑हि॒मान॒माय॑ज
तु॒मेज्ज्या॒ऽइषं॑÷कृ॒णोतु॒सोऽअ॑ह्वराज॒तवे॑दाजु॒षता॒ᳪ॑ह॒विर्हो॑त॒र्य्यज
४७ [७] दे॒वम्ब॒र्हिःऽसर॑स्वतीसु॒दे॒वमिन्द्रे॑ऽअ॒श्श्विना॑ ॥ तेजो॒नच
क्षु॑रक्ष्यो॒र्ब्ब॒र्हिषा॑दधु॒रिन्द्रि॒यंव्व॑सु॒वने॑व्वसु॒धेय॑स्यव्यन्तु॒यज ४८ दे॒वी
र्द्वार॑÷ ॥ दे॒वीर्द्वारो॑ऽअ॒श्श्विना॑भि॒षजेन्द्रे॒सर॑स्वती ॥ प्रा॒णन्नवी॒र्य्यन्न

सिद्धारोंदधुरिन्द्रियंवंसुवनेवसुधेयंस्यव्यन्तुयजं ४९ देवीऽउषासौ ॥ देवीऽउषासांवुश्विनासुत्रामेन्द्रेसरस्वती ॥ बलन्नवाचमास्यऽउषाभ्यांन्दधुरिन्द्रियंवसुवनेवसुधेयंस्यव्यन्तुयजं ५० देवीजोष्ट्री ॥ देवीजोष्ट्रीसरस्वत्युश्विनेन्द्रमवर्द्धयन् ॥ श्रोत्रन्नकर्णयोर्यशोजोष्ट्रीभ्यान्दधुरिन्द्रियंवसुवनेवसुधेयंस्यव्यन्तुयजं ५१ देवीऽऊर्जाहुती ॥ देवीऽऊर्जाहुतीदुघेसुदुघेन्द्रेसरस्वत्युश्विनाभिषजावतः ॥ शुक्रन्नज्योतिस्तनयोराहुतीधत्तऽइन्द्रियंवसुवनेवसुधेयंस्यव्यन्तुयजं ५२ देवादेवानाम् ॥ देवादेवानान्भिषजाहोताराविन्द्रमुश्विना ॥ वषट्कारैःसरस्वतीत्विषिन्नहृदयेमतिंहोतृभ्यान्दधुरिन्द्रियंवसुव

नैवसुधेयंस्यव्यन्तुयज ५३ देवीस्तिस्रः ॥ देवीस्तिस्रस्तिस्रोदेवीर
श्विनेडासरस्वती ॥ शूषन्नमध्येनाश्विभ्यामिन्द्रायदधुरिन्द्रियंवसु
वनेवसुधेयंस्यव्यन्तुयज ५४ देवऽइन्द्रः ॥ देवऽइन्द्रोनराशंसस्त्रि
वरूथःसरस्वत्याश्विभ्यामीयतेरथः ॥ रेतोनरूपममृतंजनित्रमि
न्द्रायत्वष्टादधदिन्द्रियाणिवसुवनेवसुधेयंस्यव्यन्तुयज ५५ देवोदेवैः
॥ देवोदेवैर्वनस्पतिर्हिरण्यपर्णोऽअश्विभ्याꣳसरस्वत्यासुपिप्प
लऽइन्द्रायपच्यतेमधु ॥ ओजोनजूतिर्ऋषभोनभामंवनस्पतिर्नो
दधदिन्द्रियाणिवसुवनेवसुधेयंस्यव्यन्तुयज ५६ देवम्बर्हिः ॥ देव
म्बर्हिर्वारितीनामध्वरेस्तीर्णमश्विभ्यामूर्णम्रदाःसरस्वत्यास्यो

सं॰हि॰ नमिन्द्रंतेसदः॑ ॥ ईशायैमुन्युꣳराजानम्बर्हिषांदधुरिन्द्रियंवसुवनेव उ.अ.

१ सुधेयंस्यव्यन्तुयज ५७ देवोऽअग्निःस्विष्टकृद्देवान्यक्षद्यथायुथꣳहो २१

ताराविन्द्रमुश्विनावाचावाचꣳ सरस्वतीमुग्निꣳ सोमꣳस्विष्टकृ

त्स्विष्टऽइन्द्रःसुत्रामासवितावरुणोभिषगिष्टोदेवोवनस्पतिःस्विष्टादे

वाऽआज्यपाःस्विष्टोऽअग्निरग्निनाहोताहोत्रेस्विष्टकृद्यशोनदधदि

न्द्रियमूर्जमपचितिꣳस्वधांवसुवनेवसुधेयस्यव्यन्तुयज ५८ अ

ग्निमुद्यहोतारमवृणीतायंयजमानःपचन्पक्तीःपचन्पुरोडाशान्ब

ध्नन्नश्विभ्यांछागꣳ सरस्वत्यैमेषमिन्द्रायऽऋषभꣳ सुन्वन्न १

श्विभ्याꣳसरस्वत्याऽइन्द्रायसुत्राम्णेसुरासोमान्त्सूपस्थाऽअ

द्य ५९ सूपस्था ऽअद्य देवो वनस्पतिरभवदश्विभ्यां छागेन सरस्वत्यै मेषेणेन्द्राय ऽऋषभेणाक्षँस्तान्मेदस्तः प्रतिपचताग्गृभीषतावीवृधन्त पुरोडाशैरपुरश्विना सरस्वतीन्द्रः सुत्रामा सुरासोमाँस्त्वामद्य ६० त्वामद्य ऽऋष ऽआर्षेय ऽऋषीणान्नपादवृणीतायं यजमानो बहुभ्य ऽआसङ्गतेभ्य ऽएष मे देवेषु वसु वार्यायक्ष्यत ऽइति ता या देवा देव दानान्यदुस्तान्यस्मा ऽआ च शास्स्वा च गुरस्वेषितश्च होतरसि भद्रवाच्याय प्रेषितो मानुषः सूक्तवाकाय सूक्ता ब्रूहि ६१ इति वाजसनेयसंहितायामेकविंशोऽध्यायः २१ तेजोऽसि पञ्चाग्नय एकाहिंकाराय द्वे तत्सवितुर्द्दश विभूमान्नैकाकाय द्वे आ ब्रह्मँस्त्रयोदश शेषा देकैकोन्नविं६

शतिश्चचतुस्त्रिँशत् ॥ तेजोसिशुक्रममृतमायुष्पाऽआयुर्म्मेपाहि ॥
देवस्यत्वासवितुःप्प्रसवे श्विनोर्ब्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्यामा
ददे १ इमामगृभ्णन् ॥ इमामगृभ्णन्नृशनामृतस्यपूर्व्वऽआयुषिवि
दथेषुकव्या ॥ सानोऽअस्मिन्त्सुतऽआबभूवऽऋतस्यसामन्त्सरमा
रपन्ती २ अभिधाऽअसि ॥ अभिधाऽअसिभुवनमसियन्तासिधु
र्त्ता ॥ सत्त्वमग्निंवैश्वानरँसप्प्रथसङ्गच्छस्वाहाकृतः ३ स्वगात्वा॥
देवेभ्यः प्प्रजापतयेब्ब्रह्मन्नश्वम्भन्त्स्यामिदेवेभ्यः प्प्रजापतये
तेनराद्ध्यासम् ॥ तम्बधानदेवेभ्यः प्प्रजापतयेतेनराध्नुहि ४ प्रजा
पतयेत्वा ॥ प्रजापतयेत्वाजुष्टम्प्रोक्षामीन्द्राग्निभ्यान्त्वाजुष्टम्प्रोक्षा

मित्रायवैत्त्वाजुष्टम्प्प्रोक्षांमिविश्श्वैब्भ्यस्त्वादेवेब्भ्योजुष्टम्प्प्रोक्षांमि
सर्वैब्भ्यस्त्वादेवेब्भ्योजुष्टम्प्प्रोक्षांमि ॥ यो॑ऽअर्व्वन्तञ्जिघांॅसतितम
ब्भ्यमीतिवरुणः ॥ पुरोमर्त्तःपरश्श्वा ५ [५] अग्नयेस्वाहा ॥
अग्नयेस्वाहासोमायस्वाहापाम्मोदायस्वाहासवित्रेस्वाहावायवे
स्वाहाविष्ष्णवेस्वाहेन्द्रायस्वाहाबृहस्पतयेस्वाहामित्रायस्वाहाव
रुणायस्वाहा ६ [१] हिङ्कारायस्वाहा ॥ हिङ्कारायस्वाहाहिंकृता
यस्वाहाक्रन्दतेस्वाहावक्रन्दायस्वाहाप्प्रोथतेस्वाहाप्प्रप्प्रोथाय
स्वाहागन्धायस्वाहाग्घ्रातायस्वाहानिविष्टायस्वाहोपविष्टायस्वाहा
सन्दितायस्वाहावल्गतेस्वाहासीनायस्वाहाशयानायस्वाहास्वपते

स्वाहाजाग्रतेस्वाहाकूजतेस्वाहाप्रबुद्धायस्वाहाविजृम्भमाणाय
स्वाहाविचृत्तायस्वाहासꣳहानायस्वाहोपस्थितायस्वाहायनायस्वा
हाप्रायणायस्वाहा ७ सुतेस्वाहा ॥ सुतेस्वाहाधावतेस्वाहोद्द्रावाय
स्वाहोद्द्रुतायस्वाहाशूकारायस्वाहाशूकृतायस्वाहानिषण्णायस्वाहो
त्थितायस्वाहाजवायस्वाहाबलायस्वाहाविवर्त्तमानायस्वाहाविवृ
त्तायस्वाहाविधून्वानायस्वाहाविधूतायस्वाहाशुश्रूषमाणायस्वा
हाशृण्वतेस्वाहेक्षमाणायस्वाहेक्षितायस्वाहावीक्षितायस्वाहानिमे
षायस्वाहायदत्तितस्मैस्वाहायत्पिबतितस्मैस्वाहायन्मूत्रंकरोति
तस्मैस्वाहाकुर्वतेस्वाहाकृतायस्वाहा ८ [२] तत्सवितुः ॥ तत्स

वितुर्वरेण्यम्भर्गोदेवस्यधीमहि ॥ धियोयोनः प्रचोदयात् ९ हिरं
ण्यपाणिमूतये ॥ सवितारमुपह्वये ॥ सचेत्तादेवतापदम् १० देव
स्यचेततः ॥ देवस्यचेततोमहीम्प्रसवितुर्हवामहे ॥ सुमतिᳪं सत्यरा
धसम् ११ सुष्टुतिᳪं सुमतीवृधः ॥ सुष्टुतिᳪं सुमतीवृधोरातिᳪं सवितु
रीमहे ॥ प्रदेवायमतीविदे १२ रातिᳪं सत्पतिम् ॥ रातिᳪं सत्पतिम्महे
सवितारमुपह्वये ॥ आसवन्देववीतये १३ देवस्यसवितुः ॥ देवस्य
सवितुर्म्मतिमासवं विश्वदेव्यम् ॥ धियाभगम्मनामहे १४ अग्नि
ᳪं स्तोमेन । बोधयसमिधानोऽअमर्त्त्यम् ॥ हव्यादेवेषुनोदधत् १५
सहव्यवाट् ॥ सहव्यवाडमर्त्त्यऽउशिग्दूतश्चनोहितः ॥ अग्निर्धिया

समृण्वति १६ अग्निन्दूतम्पुरोदधेहव्यवाहमुपब्रुवे ॥ देवाँ२ ॥ऽआ
सादयादिह १७ अजीजनोहिंपवमानसूर्य्यंविधारेशक्कमनापयः ॥
गोजीरयारँहमाणःपुरन्ध्या १८ [१] विभूर्म्मात्रा ॥ प्रभूःपित्रा
ऽश्वोसिहयोस्यत्योसिमयोस्यर्वासिसप्तिरसिवाज्यसिवृषासिनृ
मणाऽअसि ॥ ययुर्न्नामासिशिशुर्न्नामास्यादित्यानाम्पत्वान्विहिदे
वाऽआशापालाऽएतन्देवेभ्योश्वम्मेधायप्रोक्षितँरक्षतेहरन्तिरि
हरमताभिहधृतिरिहस्वधृतिःस्वाहा १९[२] कायस्वाहा ॥ कायस्वा
हाकस्म्मैस्वाहाकतमस्म्मैस्वाहास्वाहाधिमाधीतायस्वाहामनः
प्रजापतयेस्वाहाचित्तंविज्ञातायादित्यैस्वाहादित्यैमह्यैस्वाहादित्यै

सुमृडीकायैस्वाहासरस्वत्यैस्वाहासरस्वत्यैपावकायैस्वाहासरस्व
त्यैबृहत्यैस्वाहापूष्णेस्वाहापूष्णेप्रपथ्यायस्वाहापूष्णेनरन्धि
षायस्वाहात्वष्ट्रेस्वाहात्वष्ट्रेतुरीपायस्वाहात्वष्ट्रेपुरुरूपायस्वाहावि
ष्णवेस्वाहाविष्णवेनिभूयपायस्वाहाविष्णवेशिपिविष्टायस्वाहा
२० विश्वोदेवस्य ॥ नेतुर्म्मर्त्तोवुरीतसख्यम् ॥ विश्वोरायऽइषु
ध्यतिद्युम्नंवृणीतपुष्यसेस्वाहा २१ [१] आब्रह्मन् ॥ आब्रह्मन्
ब्राह्मणोब्रह्मवर्च्चसीजायतामाराष्ट्रेराजन्यःशूरऽइषव्योतिव्याधी
महारथोजायतान्दोग्ध्रीधेनुर्वोढानड्वानाशुःसप्तिःपुरन्धिर्योषा
जिष्णूरथेष्ठाःसभेयोयुवास्ययजमानस्यवीरोजायतान्निकामेनि

कामेनःपुर्ज्जन्न्योव्वर्षतुफलवत्त्योनऽओषधयःपच्च्यन्ताᳪयोगक्षेमो
नःकल्पताम् २२ [१] प्राणायस्वाहा ॥ पानायस्वाहाव्यानाय
स्वाहाचक्षुषेस्वाहाश्श्रोत्रायस्वाहाव्वाचेस्वाहामनसेस्वाहा २३ [१]
प्राच्यैदिशे । स्वाहार्व्वाच्यैदिशेस्वाहादक्षिणायैदिशेस्वाहार्व्वाच्यैदिशे
स्वाहाप्प्रतीच्यैदिशेस्वाहार्व्वाच्यैदिशेस्वाहोदीच्यैदिशेस्वाहार्व्वाच्यै
दिशेस्वाहोर्द्ध्वायैदिशेस्वाहार्व्वाच्यैदिशेस्वाहावाच्यैदिशेस्वाहार्व्वाच्यै
दिशेस्वाहा २४ [१] अद्भ्यःस्वाहाव्वार्भ्यःस्वाहोदकायस्वाहातिष्ठ
न्तीभ्यःस्वाहास्रवन्तीभ्यःस्वाहास्यन्दमानाभ्यःस्वाहाकूप्प्या
भ्यःस्वाहासूद्याभ्यःस्वाहाधार्य्याभ्यःस्वाहार्ण्णवायस्वाहास

मुद्रायस्वाहासरिरायस्वाहा २५ [१] वातायस्वाहा ॥ धूमायस्वा
हाभ्रायस्वाहामेघायस्वाहाविद्योतमानायस्वाहास्तनयतेस्वाहाव
स्फूर्जतेस्वाहावर्षतेस्वाहाववर्षतेस्वाहोग्रंवर्षतेस्वाहाशीघ्रंवर्षते
स्वाहोद्गृह्णतेस्वाहोद्गृहीतायस्वाहाप्रुष्णतेस्वाहाशीकायतेस्वाहा
प्रुष्वाभ्यःस्वाहाह्रादुनीभ्यःस्वाहानीहारायस्वाहा २६ [१]
अग्नयेस्वाहा ॥ अग्नयेस्वाहासोमायस्वाहेन्द्रायस्वाहापृथिव्यैस्वा
हान्तरिक्षायस्वाहादिवेस्वाहादिग्भ्यःस्वाहाशाभ्यःस्वाहोर्व्यैदिशे
स्वाहार्वाच्यैदिशेस्वाहा २७ [१] नक्षत्रेभ्यःस्वाहा ॥ नक्षत्रिये
भ्यःस्वाहाहोरात्रेभ्यःस्वाहार्धमासेभ्यःस्वाहामासेभ्यःस्वाहा

संहि. ऽऋतुभ्यः स्वाहार्त्तवेभ्यः स्वाहा संवत्सराय स्वाहा द्यावापृथिवी उ. अ.

१४ भ्याᳬं स्वाहा चन्द्राय स्वाहा सूर्याय स्वाहा रश्मिभ्यः स्वाहा वसु २२

भ्यः स्वाहा रुद्रेभ्यः स्वाहाऽऽदित्येभ्यः स्वाहा मरुद्भ्यः स्वाहा विश्वे

भ्यो देवेभ्यः स्वाहा मूलेभ्यः स्वाहा शाखाभ्यः स्वाहा वनस्पति

भ्यः स्वाहा पुष्पेभ्यः स्वाहा फलेभ्यः स्वाहौषधीभ्यः स्वाहा ॥

२८ [१] शतम् १३०० पृथिव्यै स्वाहा ॥ पृथिव्यै स्वाहान्तरिक्षा

य स्वाहा दिवे स्वाहा सूर्याय स्वाहा चन्द्राय स्वाहा नक्षत्रेभ्यः स्वाहा

द्भ्यः स्वाहौषधीभ्यः स्वाहा वनस्पतिभ्यः स्वाहा परिप्लवेभ्यः १४

स्वाहा चराचरेभ्यः स्वाहा सरीसृपेभ्यः स्वाहा २९ [१] असवे

स्वाहा ॥ असवेस्वाहावसवेस्वाहाविभुवेस्वाहाविवस्वतेस्वाहागण
श्रियेस्वाहागणपतयेस्वाहाभिभुवेस्वाहाधिपतयेस्वाहाशूषाय
स्वाहासꣳसर्प्पायस्वाहाचन्द्रायस्वाहाज्ज्योतिषेस्वाहामलिम्म्लुचा
यस्वाहादिवापतयतेस्वाहा ३० [१] मधवेस्वाहा ॥ मधवेस्वाहा
माधवायस्वाहाशुक्क्रायस्वाहाशुचयेस्वाहानभसेस्वाहानभस्याय
स्वाहेषायस्वाहोर्ज्जायस्वाहासहसेस्वाहासहस्यायस्वाहातपसेस्वा
हातपस्यायस्वाहाꣳहसस्प्पतयेस्वाहा ३१ [१] वाजायस्वाहा ॥
प्प्रसवायस्वाहापिजायस्वाहाक्रतवेस्वाहास्वः स्वाहामूर्द्ध्नेस्वाहा
व्यश्नुविनेस्वाहान्त्यायस्वाहान्त्यायभौवनायस्वाहाभुवनस्यपतं

येस्वाहाधिपतयेस्वाहाप्रजापतयेस्वाहा ३२ [१] आयुर्यज्ञेनं ॥ कल्पताᳬंस्वाहाप्राणोयज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहापानोयज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहाव्यानोयज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहोदानोयज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहासमानोयज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहाचक्षुर्यज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहाश्श्रोत्रंयज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहावाग्यज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहामनोयज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहात्मायज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहाब्रह्मायज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहाज्योतिर्यज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहास्वर्यज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहापृष्ठंयज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहायज्ञोयज्ञेनंकल्पताᳬंस्वाहा ३३ एकस्मैस्वाहाद्वाभ्याᳬंस्वाहाशतायस्वाहैकशतायस्वाहा

ह्युष्टुप्चैस्वाहास्वर्ग्गायुस्वाहा ३४ [१] इतिश्रीवाजसनेयसंहिता
यांदीर्घपाठेद्वाविंशोऽध्यायः २२ ॥ हिरण्यगर्भोसःप्राणतोद्विकौसुं
जंत्यष्टौवायुष्टुपंचप्राणायतिस्रउत्सकथ्याद्वादशगायत्रीकस्त्वाष
ट्टौकःस्विदष्टौकास्विद्दशसुभूःस्वयंभूस्तिस्रएकादशपंचषष्टिः ॥ हिर
ण्यगर्भःसम् ॥ हिरण्यगर्भःसमवर्त्ततागेभूतस्यंजातःपतिरेकं
ऽआसीत् ॥ सदाधारपृथिवीन्द्यामुतेमाङ्कस्मैदेवायंहविषाविधेम १
उपयामगृहीतोसि ॥ प्प्रजापतयेत्वाजुष्टङ्गृह्णाम्म्येषतेयोनिःसूर्य्य
स्तेमहिमा ॥ यस्तेहन्त्संवत्सुरेमहिमासम्बभूवयस्तेवायावन्तरिक्षे
महिमासम्बभूवयस्तेदिविसूर्य्येमहिमासम्बभूवतस्मैतेमहिम्नेप्प्र

जापतयेस्वाहांदेवेभ्यः २ [२] यःप्राणुतो निमिषुतोमंहित्वैकु
इद्राजाजगंतोबुभूवं ॥ यऽईशेंऽअुस्यद्विपदुश्चतुंष्पदंःकस्मैंदेवा
यंहुविषांविधेम ३ उपयामगृंहीतोसि ॥ प्रुजापंतयेत्वाजुष्टंङ्गृह्णा
म्म्येषतेयोनिश्चुन्द्रमांस्तेमहिमा ॥ यस्तेुरात्रौसंवत्सुरेमंहिमासंम्बु
भूवुयस्तेंपृथिव्यामुग्नौमंहिमासंम्बुभूवुयस्तेनक्षंत्रेषुचुन्द्रमंसिमहि
मासंम्बुभूवतस्मैंतेमहिम्न्नेप्रुजापंतयेदुवेभ्यःस्वाहां ४ [२] युु
ञ्जन्तिब्रुध्नमंरुषञ्चरंन्तुम्परिंतुस्थुषंः ॥ रोचंन्तेरोचुनादिवि ५ युु
ञ्जन्त्यंस्य ॥ युञ्जन्त्यंस्युकाम्म्याहरीविपंक्षसारथैं ॥ शोणांधृष्णू
नृवाहंसा ६ यद्वातंः ॥ यद्वातोंऽअुपोऽअगंनीगन्प्रियामिन्द्रंस्य

तुन्वम्॥एतꣳस्तोतरनेनंपथापुनरश्वमार्वर्त्तयासिनः ७ वसंवस्त्वा
॥अन्तुगायत्रेणच्छन्दसारुद्रास्त्वाअन्तुत्रैष्टुभेनच्छन्दसादित्यास्त्वा
अन्तुजागतेनच्छन्दसा ॥ भूर्भुवःस्वर्लाजी३च्छाची३न्यव्येगव्यं
ऽएतदन्नमत्तदेवाऽएतदन्नमद्धिप्रजापते ८ कःस्वित् ॥ कःस्विदेका
कीचरतिकऽउंस्विज्जायतेपुनः ॥ किꣳस्विद्धिमस्यभेषजङ्किम्वा
वपनम्महत् ९ सूर्यऽएकाकी ॥ चरतिचन्द्रमाजायतेपुनः ॥ अ
ग्निर्हिमस्यभेषजम्भूमिरावपनम्महत् १० कास्वित् ॥ कास्विदासी
त्पूर्वचित्तिःकिꣳस्विदासीद्बृहद्वयः ॥ कास्विदासीत्पिलिप्पिलाका
स्विदासीत्पिशङ्गिला ११ द्यौरासीत्॥द्यौरासीत्पूर्वचित्तिरश्वंऽआ

सीद्दृहद्वयं ॥ अविरासीत्पिलिप्पिलारात्रिरासीत्पिशङ्गिला १२[८]
वायुष्टां ॥ पचुतैरक्त्वसितग्ग्रीवुश्छागैर्न्ग्योधंश्चमुसैःशल्मुलि
र्वृद्ध्या ॥ एषस्यरात्थ्योवृषांपुङ्भिश्चतुर्भिरेदंगन्ब्रह्माकृष्णश्चनो
वतुनमोग्न्ये १३ सर्ढशितोरश्मिमनां ॥रथःसर्ढशितोरश्मिमनाहयः
॥ सर्ढशितोऽअप्प्स्वप्सुजाब्रह्मासोमपुरोगवः १४ स्वुयंवांजिन्॥
स्वुयंवांजिंस्तुन्वृङ्कल्पयस्वस्वयंयजस्वस्वुयञ्जुषस्व ॥ महिमाते
न्येनुनसन्नशे १५ नवैं ॥ नवाऽउंऽएतन्म्रियसेनरिष्यसिदेवा ॥
ऽइदेषिपथिभिःसुगेभिः॥ यत्रासतेसुकृतोयत्रुतेयुयुस्तत्रत्वादेवःस
विताद्धातु १६ अग्निःपुशुः ॥ अग्निःपशुरासीत्तेनायजन्तुसऽएतं

ल्लोकमंजयद्यस्मिन्नग्निः सतेंल्लोकोभंविष्ष्यतितञ्जेष्ष्यसिपिबैताऽअपः ॥ व्वायुःपशुरांसीत्तेनांयजन्तसऽएतंल्लोकमंजयद्यस्मिन्न्वायुःसतेंल्लोकोभंविष्ष्यतितञ्जेष्ष्यसिपिबैताऽअपः ॥ सूर्य्यःपशुरांसीत्तेनांयजन्तसऽएतंल्लोकमंजयद्यस्मिन्न्सूर्य्यःसतेंल्लोकोभंविष्ष्यतितञ्जेष्ष्यसिपिबैताऽअपः १७ प्राणायस्वाहां ॥ पानायस्वाहांव्यानायस्वाहां ॥ अम्बेऽअम्बिकेम्बांलिकेनमांनयतिकश्चन ॥ ससंस्त्यश्श्वकःसुभंद्रिकाङ्काम्पीलवासिनीम् १८ गणानांन्त्वा ॥ गणपंतिंᳬहवामहेप्प्रियाणांन्त्वाप्प्रियपंतिंᳬहवामहेनिधीनान्त्वांनिधिपतिंᳬहवामहेव्वसोमम ॥ आहमंजानिगर्ब्भधमात्त्वमंजासिगर्ब्भ

धम् १९ ताऽउभौचतुरः पदः सम्प्रसारयावस्वर्गेलोकेप्रोर्णुवाथां वृषावाजीरेतोधारेतोदधातु २० [३] उत्सक्थ्याऽअवंगुदन्धेहिसमञ्जिञ्चारयावृषन् ॥ यस्त्रीणाञ्जीवभोजनः २१ यकासकौ ॥ शकुन्तिकाहलगितिवञ्चति ॥ आहन्तिगभेपसोनिगल्गलीतिधारका २२ यकोसकौ ॥ शकुन्तकऽआहलगितिवञ्चति ॥ विवक्षतऽइवतेमुखमध्वर्योमानस्त्वमभिभाषथाः २३ माताचते ॥ तेपिताचतेग्रंवृक्षस्यरोहतः ॥ प्रतिलामीतितेपितागभेमुष्टिमतंसयत् २४ माताचते ॥ तेपिताचतेग्रेवृक्षस्यक्रीडतः ॥ विवक्षतऽइवतेमुखम्ब्रह्मन्मात्वंवदोबहु २५ ऊर्ध्वामेनाम् ॥ ऊर्ध्वामेनामुच्छ्रापयगिरौभारंहरन्निव ॥ अ

थास्यैमद्ध्यंमेधताᳬशीतेवातेपुनन्निव २६ ऊर्द्ध्वमेनम् ॥ ऊर्द्ध्वमेनमु
च्छ्रयताद्गिरौभारᳬहरन्निव ॥ अथास्यमद्ध्यंमेजतुशीतेवातेपुनन्निव
२७ यदस्याः ॥ यदस्याऽअᳬहुभेद्याःकृधुस्थूलमुपातसत् ॥ मुष्का
विदस्याऽएजतोगोशफेशकुलाविव २८ यद्देवासः ॥ यद्देवासोलला
मंगुम्प्रविष्टीमिनमाविषुः ॥ सक्थ्नादेदिश्यतेनारीसत्यस्याक्षिभुवो
यथा २९ यद्धरिणः ॥ यद्धरिणोयवमत्तिनपुष्टम्पशुमन्यते ॥ शूद्रा
यदर्य्यजारानपोषायधनायति ३० यद्धरिणोयवमत्तिनपुष्टम्बहुम
न्यते ॥ शूद्रोयदर्य्यायैजारोनपोषमनुमन्यते ३१ दधिक्राव्णोऽअ
कारिषञ्जिष्णो रश्श्वस्यवाजिनः ॥ सुरभिनोमुखाकरत्प्रणऽआ

यूंऽपितारिषत् ३२ [१२] गायत्रीत्रिष्टुप् ॥ गायत्रीत्रिष्टुब्जगत्य नुष्टुप्पङ्क्त्यासह ॥ बृहत्युष्णिहाकुकुप्सूचीभिं÷शम्म्यन्तुत्वा ३३ द्विपदायाः ॥ द्विपदायाश्चतुष्पदास्त्रिपदायाश्चषट्पदाः ॥ विच्छन्दा याश्चसच्छन्दाःसूचीभिं÷शम्म्यन्तुत्वा ३४ महानाम्म्योरेवत्यं÷॥म हानाम्म्योरेवत्योविश्वाआशाःप्रभूवरीः ॥ मैघीर्विद्युतोवाचं÷ सूचीभिं÷शम्म्यन्तुत्वा ३५ नार्य्यस्तेपत्न्योलोमविचिन्वन्तुमनी षया ॥ देवानाम्पत्न्योदिशं÷सूचीभिं÷शम्म्यन्तुत्वा ३६ रजताहरि णीः ॥ सीसायुजोयुज्ज्यन्तेकर्म्मभिः ॥ अश्वस्यवाजिनस्त्वचि सिमाःशम्म्यन्तुशम्म्यन्तीः ३७ कुविदङ्ग ॥ यवमन्तोयवंचिद्यथा

दान्त्यनुपूर्वं वियूय ॥ इहैषाङ्कृणुहि भोजनानि ये बर्हिषो नमऽउक्तिं यजन्ति ३८ [८] कस्त्वा ॥ कस्त्वाछ्यति कस्त्वा विशास्ति कस्ते गात्राणि शम्यति ॥ कऽउते शमिता कविः ३९ ऋतवस्त ॥ ऋतवस्तऽऋतुथा पर्व शमितारो विशासतु ॥ संवत्सरस्य तेजसा शमीभिः शम्यन्तु त्वा ४० अर्द्धमासाः परूंषि ते मासाऽआछ्यन्तु शम्यन्तः ॥ अहोरात्राणि मरुतो विलिष्टं सूदयन्तु ते ४१ दैव्याऽअद्ध्वर्यवस्त्वा ॥ छ्यन्तु विचशासतु ॥ गात्राणि पर्वशस्ते सिमाः कृण्वन्तु शम्यन्तीः ४२ द्यौस्ते ॥ पृथिव्यन्तरिक्षं वायुश्छिद्रं पृणातु ते ॥ सूर्यस्ते नक्षत्रैः सह लोकं कृणोतु साधुया ४३ शन्ते ॥ शन्ते परेभ्यो गात्रेभ्यः शमस्त्ववरे

ब्भ्यः ॥ शमुस्त्वश्भ्योमुजभ्युः शम्म्वंस्तुतन्व्वैतवं ४४ [६] कः स्वित् ॥ कः स्विदेकाकीचरतिकऽउंस्विजायतेपुनः ॥ किंᳯस्विद्धिमस्यंभेषजङ्किम्म्वावपंनम्मुहत् ४५ सूर्य्यऽएकाकी ॥ चरतिचन्द्रमांजायतेपुनः ॥ अग्निर्हिमस्यंभेषजम्भूमिरावपंनम्मुहत् ४६ किंᳯस्वित् ॥ किंᳯस्वित्सूर्य्यसमंज्योतिः किंᳯ समुद्रसंमुरःसरः ॥ किंᳯस्वित्पृथिव्यैवर्षीयः कस्युमात्रानविद्यते ४७ ब्रह्मसूर्य्यसमम् ॥ ब्रह्मसूर्य्यसमंज्योतिर्द्यौः संमुद्रसंमुरःसरः ॥ इन्द्रः पृथिव्यैवर्षीयान्गोस्तुमात्रानविद्यते ४८ पृच्छामित्वा ॥ चितयेदेवसखुयदित्वमत्रमनसाजुगन्थं ॥ येषुविष्णुस्त्रिषुपदेष्ववेष्टस्तेषुविश्श्वम्भुवंनुमाविवेशा३ ४९

अपि॒तेषु॑ ॥ त्रि॒षुप॒देष्व॑स्मि॒येषु॒विश्वं॒भुव॑नमावि॒वेश॑ ॥ स॒द्यःप
र्य्येमिपृथि॒वीमु॒तद्यामेके॒नाङ्गे॑नदि॒वोऽअ॒स्यपृ॒ष्ठम् ५० केष्व॒न्तः ॥
पुरु॑षुऽआवि॒वेश॒कान्य॒न्तःपुरु॑षेऽअर्पि॑तानि ॥ एतद्ब्र॑ह्म॒न्नुप॑वल्हा
मसि॒त्वाकिंस्वि॑न्नःप्रति॑वोचा॒स्यत्र॑ ५१ प॒ञ्चस्व॒न्तः ॥ पुरु॑षुऽआ
वि॑वेश॒तान्य॒न्तःपुरु॑षेऽअर्पि॑तानि ॥ एतत्त्वात्र॒प्रति॑मन्वा॒नोऽअ॑
स्मि॒नमा॒यया॑भव॒स्यु॒त्तरो॒मत् ५२ [८] कास्वि॑त् ॥ कास्वि॑दासी
त्पू॒र्व्वचि॑त्तिःकिंस्वि॑दासीद्बृ॒हद्वयः॑ ॥ कास्वि॑दासीत्पिलिप्पि॒लाका
स्वि॑दासीत्पिशङ्गि॒ला ५३ द्यौरा॑सीत् ॥ द्यौरा॑सीत्पू॒र्व्वचि॑त्ति॒रश्व॑ऽआ
सीद्बृ॒हद्वयः॑ ॥ अवि॑रासीत्पिलिप्पि॒लारात्रि॑रासीत्पिशङ्गि॒ला ५४का

ऽईम् ॥ काऽईमरेपिशङ्गिलाकाऽईंकुरुपिशङ्गिला ॥ कऽईमास्कन्दंमर्षतिकऽईम्पन्थांविसंर्प्पति ५५ अजारें ॥ पिशङ्गिलाश्वावित्कुरुपिशङ्गिला ॥ शशऽआस्कन्दंमर्षत्यहिःपन्थांविसर्प्पति ५६ कत्यस्य ॥ विष्ठाःकत्यक्षरांणिकतिहोमांसःकतिधासमिंद्धः ॥ यज्ञस्यंत्वाविदथांपृच्छमत्रकतिहोतांरऽऋतुशोयंजन्ति ५७ षडस्य ॥ विष्ठाःशतमक्षरांण्यशीतिर्होमांःसमिधोंहतिस्रः ॥ यज्ञस्यंतेविदथाप्प्रब्रंवीमिसप्तहोतांरऽऋतुशोयंजन्ति ५८ कोऽअस्य ॥ वेदभुवंनस्यनाभिङ्कोद्यावांपृथिवीऽअन्तरिंक्षम् ॥ कःसूर्य्यंस्यवेदबृहतोजनित्रङ्कोवेदचन्द्रमंसंय्यतोजाः ५९ वेदाहम् ॥ वेदाहमस्यभुवंनस्यनाभिंवे

द्द्यावापृथिवीऽअन्तरिक्षम् ॥ वेदसूर्यस्यबृहतोजनित्रमथोवेदच
न्द्रमसंयतोजाः ६० पृच्छामित्वा ॥ पृच्छामित्वापरमन्तम्पृथि
व्याःपृच्छामियत्रभुवनस्यनाभिः ॥ पृच्छामित्वावृष्णोऽअश्वस्य
रेतः पृच्छामिवाचःपरमंव्योम ६१ इयंवेदिः ॥ इयंवेदिःपरोऽअ
न्तःपृथिव्याऽअयंयज्ञोभुवनस्यनाभिः ॥ अयꣳसोमोवृष्णोऽअ
श्वस्यरेतोब्रह्मायंवाचःपरमंव्योम ६२ [१०] सुभूःस्वयम्भूः ॥
प्रथमोन्तर्महत्यर्णवे ॥दधेहगर्भमृत्वियंयतोजातःप्रजापतिः
६३ होतायक्षत् ॥ होतायक्षत्प्रजापतिꣳसोमस्यमहिम्नः ॥ जुषता
म्पिबतुसोमꣳहोतर्यज ६४ प्रजापतेन ॥ त्वदेतान्यन्योविश्वा

संहि. २२

उ.अ. २४

रूपाणिपरितावंभूव ॥ यत्कामास्तेजुहुमस्तन्नोऽअस्तुवयᳬस्यामपतयोरयीणाम् ६५ [३] इतिश्रीवाजसनेयीसंहितायांदीर्घपाठे त्रयोविंशोऽध्यायः २३ अश्वस्तूपरोधूम्रान्वसंतायसमुद्रायशिशुमारान्मयुःप्राजापत्योदशकाश्चत्वारश्चत्वारिᳬशत् ॥ अश्श्वस्तूपरः ॥

अश्श्वस्तूपरोगोमृगस्तेप्प्राजापत्याःकृष्णग्ग्रीवऽआग्नेयोररांटे पुरस्तात्सारस्वतीमेष्युधस्ताद्धन्वोराश्श्विनावधोरामौबाह्वोःसौमापौष्णःश्यामोनाभ्यांᳬसौर्ययामौश्श्वेतश्चकृष्णश्चपार्श्श्वयोस्त्वाष्ट्रौलोमशसक्थौसक्थ्योर्व्वायव्यः ÷ श्वेतःपुच्छऽइन्द्राय स्वपस्यायवेहद्वैष्णवोवामनः १ रोहितोधूम्म्ररोहितः ॥ कर्कन्धु

२२

[handwritten margin:] म स्पर्श संयोग

[handwritten footnote:] १ ऊ आनस्या अ्यश्च स्पर्शः" द्वि भवति । न तु "अचोरहाभ्यां द्वे" इत्यूष्माद्वि र्भवितुमर्हति सर्वत्रैवेदृश स्थलेषु।

रोहितस्तेसौम्म्याबभ्रुररुणबभ्रुः शुकबभ्रुस्तेबारुणाःशितिरन्ध्रो
ऽन्यतःशितिरन्ध्रःसमन्तशितिरन्ध्रस्तेसावित्राः शितिबाहुरन्यतः
शितिबाहुःसमन्तशितिबाहुस्तेबार्हस्पत्याः पृषतीक्षुद्रपृषतीस्थूल
पृषतीतामैत्रावरुण्यः २ शुद्धवालःसर्वशुद्धवालोमणिवालस्तऽआ
श्विनाःश्येतःश्येताक्षोरुणस्तेरुद्रायपशुपतयेकर्णायामाऽअव
लिप्तारौद्रानभोरूपाःपार्जन्याः ३ पृश्निस्तिरश्चीनपृश्निः ॥ पृ
श्निस्तिरश्चीनपृश्निरूर्ध्वपृश्निस्तेमारुताः फल्गूर्लोहितोर्णीपलक्षी
ताःसारस्वत्यःप्लीहाकर्णःशुण्ठाकर्णोध्यालोहकर्णस्तेत्वाष्ट्राः
कृष्णग्रीवःशितिकक्षोञ्जिसक्थस्तऽऐन्द्राग्नाःकृष्णाञ्जिरल्पा

अ॒ग्निर्म॒हाज्ञि॒स्तऽउ॑प॒स्या॑ः ४ शि॒ल्पाव॑ैश्व॒देव्य॑ः ॥ शि॒ल्पाव॑ैश्व
दे॒व्यो॒ रोहि॑ण्य॒स्त्र्यव॑यो॒ वा॒चे॑ऽविज्ञा॑ताऽअदि॑त्यै॒ सरू॑पा धा॒त्रे व॑त्सत॒र्यो॒
दे॒वाना॒म्पत्नी॑भ्यः ५ कृ॒ष्णग्री॑वाऽआग्ने॒याः ॥ शि॒ति॒भ्र॒वो॒ वसू॑
ना॒ᳯं रोहि॑ता रु॒द्राणा॒ᳯं श्वे॒ताऽअ॑वरो॒किण॑ऽआदि॒त्याना॒न्नभो॑रूपाः
पा॒र्ज॒न्याः ६ उ॒न्नत॑ऽऋष॒भ ः ॥ उ॒न्नत॑ऽऋष॒भो वा॑म॒नस्त॑ऽऐन्द्रावै
ष्ण॒वाऽउ॑न्नतः शि॑ति॒बा॒हुः शि॑ति॒पृ॒ष्ठस्त॑ऽऐन्द्राबार्हस्प॒त्याः शु॒क॑रूपा
वा॒जि॒नाः क॒ल्माषा॑ऽआग्निमारु॒ताः श्या॒माः पौ॒ष्णा ः ७ एता॑ऽऐ
न्द्रा॒ग्नाः ॥ एता॑ऽऐन्द्रा॒ग्ना द्वि॑रूपाऽअ॑ग्नीषो॒मीया॑ वाम॒नाऽअ॑न॒ड्वाह॑
ऽआग्नावैष्ण॒वा व॒शा मै॑त्रावरु॒ण्यो॒ऽन्यत॑ऽएन्यो मै॒त्र्यः ८ कृ॒ष्णग्री॑

वाऽआग्नेयाः ॥ कृष्णग्ग्रीवाऽआग्नेयाबभ्रवः सौम्म्याः श्वेता
वायव्व्याऽअविज्ञाताऽअदित्यैसरूपाधात्रेवत्सतर्य्यो देवानाम्पत्नी
भ्यः ९ कृष्णाभौमाः ॥ कृष्णाभौमाधूम्म्राआन्तरिक्षाबृहन्तो
दिव्याःशबलावैद्युताःसिध्मास्तारकाः १० [१०] धूम्म्रान्वस
न्ताय ॥ धूम्म्रान्वसन्तायालभतेश्वेतान्ग्रीष्मायकृष्णान्वर्षा
भ्योरुणाञ्छरदेपृषतोहेमन्तायपिशङ्गाञ्छिशिराय ११ त्र्यवयोगा
यत्र्यै ॥ पञ्चावयस्त्रिष्टुभेदित्यवाहोजगत्यैत्रिवत्साऽअनुष्टुभेतुर्य्यवा
हऽउष्णिहे १२ पष्ठवाहोविराजे ॥ पष्ठवाहोविराजऽउक्षाणोबृहत्त्याऽऋ
षभाःककुभेनड्वाहः पङ्क्त्यैधेनवोतिच्छन्दसे १३ कृष्णग्ग्रीवाऽआ

संहि. ग्नेयाः ॥ कृष्णग्ग्रीवाऽआग्नेयाबुभ्रवंः सौम्म्याऽउंपध्वस्ताः सां उ.अ.
२४ विद्याद्वंत्सतुरर्य्यैः सारस्वत्यः श्यामाःपौष्णाःपृश्नंयोमारुताबंहुरूपा २४
वैश्वदेवाःवशाद्द्यांवापृथिवीयांः १४ उक्ताःसंञ्चुराः ॥ उक्ताःसंञ्चु
राऽएतांऽऐन्द्राग्ग्नाःकृष्णाव्वारुणाःपृश्नंयोमारुताःकायास्तूपराः
१५ अग्ग्नयेनींकवते ॥ प्प्रथमजानालंभतेमरुद्भ्यः सान्तपनेभ्यः
सवात्यान्मरुद्भ्यो गृहमेधिभ्योबष्किहान्मरुद्भ्यः क्रीडिभ्यःसं
सृष्टान्मरुद्भ्यः स्वतंवद्भ्योनुसृष्टान् १६ उक्ताःसंञ्चुराः ॥ उक्ताःसं
ञ्चुराऽएतांऽऐन्द्राग्ग्नाःप्प्राशृङ्गामाहेन्द्राबंहुरूपावैश्वकर्म्मणाः १७ २४
धूम्म्राबभ्रुनींकाशाः ॥ पितृणांसोमंवताम्बभ्रवोधूम्म्रनींकाशाः

पितृणांबर्हिषदांकृष्णाबभ्रुनीकाशाः पितृणामग्निष्वात्तानांकृ
ष्णाःपृषन्तस्त्रैयम्बकाः १८ उक्षाःसंच्चराः ॥उक्षाःसंच्चराऽएताः
शुनासीरीयाःश्वेतावायव्याःश्वेताःसौर्याः १९ वसन्तायकपिञ्ज
लान्॥ वसन्तायकपिञ्जलानालभतेग्रीष्मायकलविङ्कान्वर्षाभ्य
स्तित्तिरीञ्छरदेवर्तिकाहेमन्तायककराञ्छिशिरायविककरान् २०
[१०] समुद्रायशिशुमारान् ॥ समुद्रायशिशुमारानालभतेपर्जन्या
यमण्डूकानद्भ्योमत्स्यान्मित्रायकुलीपयान्वरुणायनाक्रान् २१
सोमायहꣳसान् ॥ सोमायहꣳसानालभतेवायवेबलाकाऽइन्द्राग्नि
भ्यांक्रुञ्चान्मित्रायमद्गून्वरुणायचक्रवाकान्२२अग्नयेकुटरून्॥

संहि. अग्नयेकुटरूनालंभतेवनस्पतिभ्यउलूकानग्नीषोमाभ्याञ्चाषांनश्विभ्यांमयूरान्मित्रावरुणाभ्याङ्कपोतान् २३ सोमायलबान् ॥ सोमायलबानालंभतेत्वष्ट्रेकौलीकान्गोषादीर्देवानाम्पत्नीभ्यःकुलीकादेवजामिभ्योग्नयेगृहपतयेपारुष्णान् २४ अन्हेपारावतान् ॥ अन्हेपारावतानालंभतेराच्यैसीचापूरहोरात्रयोःसन्धिभ्योजतूर्मासेभ्योदात्यौहान्त्संवत्सरायमहतःसुपर्णान् २५ भूम्याऽआखून् ॥ भूम्याऽआखूनालंभतेन्तरिक्षायपाङ्क्तान्दिवेकशान्दिग्भ्योनकुलान्बभ्रुकानवान्तरदिशाभ्यः २६ वसुभ्यऽऋश्यान् ॥ वसुभ्यऽऋश्यानालंभतेरुद्रेभ्योरुरूनादित्येभ्योन्यङ्कून्वि

उ.अ. २४ २५ २९

श्वेभ्यो देवेभ्यः पृषतान्त्साध्येभ्यः कुलुङ्गान् २७ ईशानाय परस्वतः ॥ ईशानाय परस्वत ऽआलभते मित्राय गौरान्वरुणाय महिषान्बृहस्पतये गवयाँस्त्वष्ट्र ऽउष्ट्रान् २८ प्रजापतये पुरुषान् ॥ प्रजापतये पुरुषान्हस्तिन ऽआलभते वाचे प्लुषीँश्चक्षुषे मशकाञ्छ्रोत्राय भृङ्गाः २९ शतम् १४०० प्रजापतये च ॥ वायवे च गोमृगो वरुणायारण्यो मेषो यमाय कृष्णो मनुष्यराजाय मर्कटः शार्दूलाय रोहिदृषभाय गवयी क्षिप्रश्येनाय वर्त्तिका नीलङ्गोः क्रिमिः समुद्राय शिशुमारो हिमवते हस्ती ३० [१०] मयुः प्राजापत्यः ॥ मयुः प्राजापत्य ऽउलो हलिक्ष्णो वृषदंशस्ते धात्रे दिशाङ्कङ्को धुङ्क्षाग्नेयी कलविङ्को

१ "ऊष्मान्तस्थाभ्यश्च स्पर्शः" शु॰ म॰ प्रा॰ ४।१०२ इति सूत्रेण प्राप्तं द्वित्वं "नास्य चरपूर्व ऊष्मान्तस्थाः" १०५ इति निषिद्ध्यते संयोगादिककारस्य तु "येस्तु परं तैर्न पूर्वम्" १०८ इति न द्विरुक्तिः

लोहिताहिः पुष्करसादस्ते त्वाष्ट्रा वाचे क्रुञ्चः ३१ सोमाय कुलुङ्गः॥ सोमाय कुलुङ्ग आरण्योजो नकुलः शका ते पौष्णाः क्रोष्टा मायोरिन्द्रस्य गौरमृगः पिद्वो न्यङ्कुः कक्कटस्तेनुमत्यै प्रतिश्रुत्कायै चक्रवाकः ३२ सौरी बलाका ॥ शार्गः सृजयः शयाण्डकस्ते मैत्राः सरस्वत्यै शारिः पुरुषवाक् श्वाविद् भौमी शार्दूलो वृकः पृदाकुस्ते मन्यवे सरस्वते शुकः पुरुषवाक् ३३ सुपर्णः पार्जन्यः ॥ सुपर्णः पार्जन्य आतिर्वाहसो दर्विदा ते वायवे बृहस्पतये वाचस्पतये पैङ्गराजो लज आन्तरिक्षः प्लवो मद्गुर्मत्स्यस्ते नदीपतये द्यावापृथिवीयः कूर्मः ३४ पुरुषमृगश्चन्द्रमसः ॥ पुरुषमृगश्चन्द्रमसो गोधा कालका दा

"स्ववर्गीये चाऽनुत्तमे" शु.य.प्रा. ४।११५ इति द्वित्वनिषेधात् 'मण्डूक' शब्दे एको णकारः एवमन्यत्रापि

वार्घ्राटस्तेवनस्प्पतीनाङ्कृकवाकुः ÷ सावित्रोहꣳसोवातस्यनक्रोमक
रःकुलीपयस्तेकूपारस्यह्रियैशल्यकः ३५ एण्यह्नः ÷ ॥ एण्य
ह्नोमण्डूकोमूषिकातित्तिरिस्तेसर्प्पाणांल्लोपाशऽआश्विनः कृ
ष्णोरात्र्याऽऋक्षोजतूःसुषिलीकातऽइतरजनानाञ्जहकावैष्णवी
३६ अन्यवापोर्द्धमासानाम् ॥ अन्यवापोर्द्धमासानामृश्योमयूरः
सुपर्णस्तेगन्धर्वाणामपामुद्रोमासाङ्कश्यपोरोहित्कुण्डृणाचीगोल
त्तिकातेप्सरसाम्मृत्यवेसितः ३७ वर्षाहूर्ऋतूनाम् ॥ वर्षाहूर्ऋतूना
माखुःकशोमान्थालस्तेपितृणाम्बलायाजगरोवसूनाङ्कपिञ्जलःकु
पोतऽउलूकःशशस्तेनिर्ऋत्यैवरुणायारण्योमेषः ३८ श्वित्रऽआदि

त्यानाम् ॥ श्वित्रऽआदित्यानामुष्ट्रोघृणींवान्वार्ध्रीनसस्तेमत्याऽअ
रण्यायसृमरोरुरूरौद्रः क्वयिः कुटरुर्दात्यौहस्तेवाजिनाङ्कामायपि
कः ३९ खड्गोवैश्वदेवः ॥ श्वाकृष्णःकर्णोगर्दभस्तरक्षुस्तेरक्ष
सामिन्द्रायसूकरःसिंहोमारुतःकृकलासःपिप्पकाशकुनिस्तेशर
व्यायैविश्वेषान्देवानाम्पृषतः ४० [४]इतिश्रीवाजसनेयसंहितायां
दीर्घपाठेचतुर्विंशोऽध्यायः २४शादंदद्भिर्नवैकैकाहिरण्यगर्भश्चतस्र
आनोदशमानोमित्रोसदश्वस्याष्टकौसप्तेषडिमानुकंद्वेपंचदशसप्तच
त्वारिंशत् ॥ ॐम् ॥ शादन्दद्भिः ॥ शादन्दद्भिरवकान्दन्तमूलैर्मृद

म्बस्वैस्तेगान्दंष्ट्राभ्याᳪंसरस्वत्याऽअग्रजिह्वंजिह्वायाऽउत्साद

मवक्रन्देनतालुवाजँहनुभ्यामपऽआस्येनवृषणमाण्डाभ्यांमा
दित्याँश्मश्रुभिःपन्थानम्भ्रूभ्यान्द्यावापृथिवीवर्त्तोभ्यांविद्युतङ्क
नीनकाभ्याँशुक्लायस्वाहाकृष्णायस्वाहापार्य्याणिपक्ष्माण्य
वार्य्याऽइक्षवोवार्य्याणिपक्ष्माणिपार्य्याऽइक्षवः॥१[१]वातम्प्राणेन
॥वातम्प्राणेनापानेननासिकेऽउपयाममधरेणौष्ठेनसदुत्तरेणप्रकाशे
नान्तरमनूकाशेनबाह्यन्निवेष्यम्मूर्द्ध्नास्तनयित्नुन्निर्बाधेनाशनिं
म्मस्तिष्केणविद्युतङ्कनीनकाभ्याङ्कर्णाभ्याँश्रोत्रँश्रोत्राभ्या
ङ्कर्णौतेदनीमधरकण्ठेनापःशुष्ककण्ठेनचित्तम्मन्याभिरदितिँशी
र्ष्णानिर्ऋतिन्निर्जर्जल्पेनशीर्ष्णासंक्रोशैःप्राणान्रेष्माणँस्तुपे

नं २[१] मुशकान्केशैः ॥ मुशकान्केशैरिन्द्रंᳯस्वपंसाद्यहेनबृहस्पतिं
ᳯशकुनिसादेनंकूर्म्माञ्छफैराक्रमंणᳯंस्थूराभ्यांमृक्षलाभिःकपि
ञ्जलाञ्जवजङ्घांभ्यामद्ध्वानम्बाहुभ्याञ्जाम्बीलेनारण्यमग्निमंतिरु
ग्ग्भ्यांम्पूषणन्दोभ्यामश्विनावᳯ सांभ्याᳯंरुद्रᳯ रोराभ्याम्
३[१] अग्नेःपंक्षुतिः ॥ अग्नेःपंक्षुतिर्व्वायोर्न्निपंक्षतिरिन्द्रंस्यतृतीयासो
मंस्यचतुर्त्थ्यदित्यैपञ्चमीन्द्राण्यैषष्ठीमुरुतांᳯंसप्तमीबृहस्पतेरष्ट
म्म्यर्य्युम्णोनंवमीधातुर्द्दशमीन्द्रंस्यैकादशीवरुणस्यद्वादशीयमस्यं
त्रयोदशी ४[१] इन्द्राग्ग्न्योःपंक्षुतिःसरंस्वत्यैनिपंक्षतिर्म्मित्रस्यंतृ
तीयापाञ्चतुर्त्थीनिर्ऋत्यैपञ्चम्म्यग्नीषोमंयोःषष्ठीसर्पाणांᳯंसप्तमी

विष्णोरष्टमीपूष्णोनवमीत्वष्टुर्दशमीन्द्रस्यैकादशीवरुणस्यद्वादशी
यमस्यत्रयोदशीद्यावापृथिव्योर्दक्षिणम्पार्श्वंविश्वेषान्देवानामुत्त
रम् ५ [१] मरुताꣳस्कन्धाः॥मरुताꣳस्कन्धाविश्वेषान्देवानाम्प्रथ
माकीकसारुद्राणान्द्वितीयादित्यानान्तृतीयावायोः पुच्छमग्नीषोम
योर्भासदौक्रुञ्चौश्रोणिभ्यामिन्द्राबृहस्पतीऽऊरुभ्याम्मित्राव
रुणावल्गाभ्यामाक्रमणꣳस्थूराभ्याम्बलङ्कुष्ठाभ्याम् ६ [१] पू
षणंवनिष्ठुनान्धाहीन्स्थूलगुदयासर्पान्गुदाभिर्विह्रुतऽआन्त्रैरपोव
स्तिनावृषणमाण्डाभ्यांवाजिनꣳशेपेनप्रजाꣳरेतसाचाषान्पित्ते
नप्रदरान्पायुनाकूश्माञ्छकपिण्डैः ७ [१] इन्द्रस्यक्रोडः॥इन्द्रस्य

क्रोडोदित्यैपाजस्यन्दिशाञ्जत्रवोदित्यैभसज्जीमूतान्हृदयौपशेनान्त
रिक्षम्पुरीततानभंऽउदर्य्येणचक्रवाकौमतस्नाभ्यान्दिवंवृक्काभ्यां
गिरीन्प्लाशिभिरुपलान्प्लीह्नावल्मीकान्क्लोमभिर्ग्लौभिर्गुल्मां
न्हिराभिःस्रवन्तीर्ह्रदान्कुक्षिभ्याᳬंसमुद्रमुदरेणवैश्वानरम्भस्मं
ना ८ [१] विधृतिन्नाभ्या॥ घृतᳬंरसेनापोयूष्णामरीचीर्विप्रुड्भि
र्नीहारमूष्मणाशीनंवसयाप्रुष्वाऽअश्रुभिर्ह्रादुनीर्दूषीकाभिर
स्नारक्षाᳬंसिचित्राण्यङ्गैर्नक्षत्राणिरूपेणपृथिवीन्त्वचाजुम्बकाय
स्वाहा ९ [१] हिरण्यगर्भःसम्॥ हिरण्यगर्भःसमवर्त्तताग्रेभूतस्यजा
तःपतिरेकऽआसीत् ॥ सदाधारपृथिवीन्द्यामुतेमाङ्कस्मैदेवायहवि

२१

= अत्र गुणभावः शु. म. प्रा. विशिष्य निषेधात् "यस्याऽतिशाय सहेति न" (४।२६) इति

षांविधेम १० यः प्राणतः ॥ यः प्राणतोनिमिषतोमहित्वैकऽइद्रा
जाजगतोबभूव ॥ यऽईशेऽअस्यद्विपदश्चतुष्पदः कस्मैदेवायह
विषाविधेम ११ यस्येमे ॥ हिमवन्तोमहित्वायस्यसमुद्रंᳫरसयासु
हाहुः ॥ यस्येमाः प्रदिशोयस्यबाहूकस्मैदेवायहविषाविधेम १२
यऽआत्मदाः ॥ यऽआत्मदाबलदायस्यविश्वऽउपासतेप्रशिषं
यस्यदेवाः ॥ यस्यच्छायामृतंयस्यमृत्युः कस्मैदेवायहविषावि
धेम१३[४]आनः ॥ आनोभद्राः क्रतवोयन्तुविश्वतोदब्धासोऽअप
रीतासऽउद्भिदः ॥ देवानोयथासदमिद्वृधेऽअसन्नप्रायुवोरक्षितारोदि
वेदिवे १४ देवानांभद्रा॥सुमतिर्ऋजूयतान्देवानांᳫरातिरभिनो

 निर्वर्त्तताम् ॥ देवानांᳬसुकख्यमुपंसेदिमावुयन्देवानऽआयुःप्प्रतिर

३० न्तुर्जीवसें १५ तान्पूर्व्वयानिविदांहूमहेवुयम्भगंम्मित्त्रमदितिन्दक्षंम

स्त्रिधंम् ॥ अर्युम्मणुंव्वरुंणुᳬसोमंमुश्श्विनासरंस्वतीनःसुभगामयं

स्करत् १६ तन्नं÷ ॥ तन्नोव्वातोंमयोभुव्वांतुभेषुजन्तन्नमातापृथिवीत

त्पिताद्यौः ॥ तद्ग्रावांणःसोमुसुतोंमयोभुवुस्तदंश्श्विनाशृणुतान्धि

ष्ण्याश्रुवम् १७ तमीशांनम् ॥ तमीशांनुञ्जगंतस्तुस्त्थुषुस्प्पतिन्धि

याञ्जिन्न्वमवंसेहूमहेवुयम् ॥ पूषानोयथाव्वेदंसामसंद्वृधेरंक्षितापायुर

दंब्धःस्वुस्तयें १८ स्वस्तिनं÷ ॥ स्वस्तिनऽइन्द्रोंवृद्धश्श्रंवाःस्वस्ति

नं÷पूषाविश्श्ववेंदाः ॥ स्वस्तिनुस्तार्क्ष्योंऽअरिंष्टनेमिःस्वस्तिनोबृह

स्प्पतिर्द्दधातु १९ पृषंदश्श्वामुरुतं÷ ॥ पृषंदश्श्वामुरुतुं पृश्निमात

रंशुभुंय्यावानोबिदथेषुजग्ग्मंयं ॥ अग्निजिह्वामनंवुं सूरंचक्षसो

व्विश्श्वेंनोदेवाऽअवसागमन्निह २० भुद्रङ्कर्णोंभिं शृणुयामदेवाभुद्र

म्पंश्येमाक्षभिंर्य्यजत्राः ॥ स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवा ᳪ संस्तनूभिर्व्यशेमहिदे

वहितुंय्यदायु÷ २१ शुतमित् ॥ शुतमिन्नुशुरदोऽअन्तिंदेवायत्रांन

श्च्चुक्राजुरसंन्तुनूनांम् ॥ पुत्रासोयत्रंपितरोभवंन्तिमानोंमुद्ध्यारीं

रिषुतायुर्ग्गन्तोंः २२ अदितिर्द्यौरदितिरुन्तरिंक्षमदितिर्म्मातासपि

तासपुत्रः॥ व्विश्श्वेंदेवाऽअदितिंपञ्चुजनाऽअदितिर्जातमदितिर्जनि

त्वम् २३[१०]मानं÷॥मानोंमित्रोव्वरुंणोऽअर्य्यमायुरिन्द्रंऽऋभुक्षाम

रुतुः परिकरुव्यन्॥ यद्धाजिनोदेवजातस्य सप्तैः प्रवक्ष्यामो विदथेवी
र्याणि २४ यन्निर्णिजा॥ यन्निर्णिजारेक्णसाप्रावृतस्यरातिङ्गृ
भीताम्मुखतोनयन्ति॥ सुप्राङजोमेम्यद्विश्वरूपऽइन्द्रापूष्णोः
प्रियमप्येतिपाथः २५ एषच्छागः॥ पुरोऽअश्वेनवाजिनापूष्णो
भागोनीयतेविश्वदेव्यः॥ अभिप्रियंय्यत्पुरोडाशमर्वतात्वष्टेदेनᳬ
सौश्रवसायंजिन्वति २६ यद्धविष्यम्॥ यद्धविष्यमृतुशोदेव
यानन्त्रिर्म्मानुषाः पर्यश्वन्नयन्ति॥ अत्रापूष्णः प्रथमोभाग
ऽएतियज्ञन्देवेभ्यः प्रतिवेदयन्नजः २७ होताध्वर्युः॥ होताध्व
र्युरावयाऽअग्निमिन्धोग्रावग्राभऽउतशᳬस्तासुविप्रः॥ तेनय

ज्ञेनस्वरङ्कृतेनस्विष्टेनवृक्षणाऽआपृणद्ध्वम् २८ यूपव्रस्काऽउत ॥ येयू
पवाहाश्चषालँय्येऽअश्वयूपायतक्षति ॥ येचार्वतेपचनꣳसम्भर
न्त्युतोतेषामभिगूर्त्तिर्नऽइन्वतु २९ उपप्र ॥ उपप्रागात्सुमन्मेधा
यिमन्मदेवानामाशाऽउपवीतपृष्ठः ॥ अन्वेनंविप्राऽऋषयोमदन्ति
देवानाम्पुष्टेचकृमासुबन्धुम् ३० यद्वाजिनं ॥ यद्वाजिनोदामस
न्दानमर्वतोयाशीर्षण्यारशनारज्जुरस्य ॥ यद्वाघास्यप्रभृतमास्येतृ
णꣳसर्वातातेऽअपिदेवेष्वस्तु ३१[८] यदश्वस्यक्रविषोम॥क्षिका
शयद्वास्वरौस्वधितौरिप्तमस्ति ॥ यद्धस्तयोःशमितुर्यन्नखेषुसर्वा
तातेऽअपिदेवेष्वस्तु ३२ यदूवध्यम ॥ यदूवध्यमुदरस्यापवातिय

ऽआमस्य॑ क्रविषो॒ गन्धो॑ऽअस्ति॑ ॥ सु॒कृ॒ता तच्छ॑मि॒तार॑÷ कृण्वन्तू॒त मे

धं॑शृ॒तपा॒कम्प॑चन्तु ३३ यत्ते॑ ॥ यत्ते॒ गात्रा॑द॒ग्निना॑ प॒च्यमा॑नाद॒भि

शूलन्निह॑तस्याव॒धाव॑ति ॥ मा तद्भूम्या॒मा श्रि॑ष॒न्मा तृणे॑षु दे॒वेभ्य॑

स्तदु॒शद्भ्यो॑ रा॒तम॑स्तु ३४ येवा॒जिन॑म् ॥ ये वा॒जिन॑म्परि॒पश्य॑न्ति प॒क्वं

यऽई॑मा॒हुः सु॑र॒भिर्निर्ह॒रेति॑ ॥ ये चार्व॑तो मा॒ᳪंसभि॒क्षामु॒पास॑तऽउ॒तो

तेषा॑म॒भिगू॑र्त्तिर्नऽइन्वतु ३५ यन्नीक्ष॑णम् ॥ यन्नीक्ष॑णम्माँ॒स्पच॑

न्याऽउ॒खाया॒याः पात्रा॑णि यू॒ष्णऽआ॒सेच॑नानि ॥ ऊ॒ष्मण्या॑पि॒धा

ना॑ चरू॒णाम॒ङ्काः सू॒नाः परि॑भूष॒न्त्यश्व॑म् ३६ मात्वा॑ ॥ मा त्वा॒ग्निर्ध्व॑

नयीद्धू॒मग॑न्धि॒र्म्मोखा भ्राज॑न्त्य॒भिवि॑क्त॒ जघ्रि॑÷ ॥ इ॒ष्टं वी॒तम॒भि

गूर्त्तंघर्षंकृतुन्तन्देवासःप्रतिगृभ्णन्त्यश्वम् ३७ निक्रमणन्निषद

नम् ॥ निक्रमणन्निषदनंविवर्त्तनंयच्चपड्वीशमर्वतः ॥ यच्चपपौयच्च

घासिञ्जघाससर्वातातेऽअपिदेवेष्वस्तु ३८ यदश्वाय ॥ यदश्वा

यवासऽउपस्तृणन्त्यधीवासंयाहिरण्यान्यस्मै ॥ सन्दानमर्वन्त

म्पड्वीशम्प्रियादेवेष्वायामयन्ति ३९[८] यत्ते ॥ सादेमहसाशूकृतस्य

पार्ष्ण्यावाकशयावातुतोद ॥ स्रुचेवताहविषोऽअध्वरेषुसर्वातातेब्र

ह्मणासूदयामि ४० चतुस्त्रिंशद्वाजिनः ॥ चतुस्त्रिंशद्वाजिनोदेव

बन्धोर्वङ्क्रीरश्वस्यस्वधितिःसमेति ॥ अच्छिद्रागात्रावयुनाकृणो

तपरुष्परुरनुघुष्याविशस्त ४१ एकस्त्वष्टुः ॥ एकस्त्वष्टुरश्व

संहि. ३३

स्याविशस्ताद्वासुन्तारांभवतुस्तथंऽऋतु॰ ॥ सातेगात्रांणामृतुथाकृ
णोमितातापिण्डांनाम्प्रजुंहोम्म्यग्नौ ४२ मात्वांतपत्प्रियऽआत्मा
पियन्तम्मास्वधितिस्तन्वुऽआतिष्ठिपत्ते ॥ मातेगृध्नुरंविशस्तातिहा
यंछिद्रागात्राण्यसिनामिथूकः ४३ नवै ॥ नवाऽउंऽएतन्म्रियसेनरि
ष्यसिदेवाः ॥ इदेषिपथिभिःसुगेभिः ॥ हरीतेयुञ्जापृषतीऽअभूता
मुपांस्थाद्वाजीधुरिरासंभस्य ४४ सुगव्यंन्नः ॥ सुगव्यंन्नोवाजीस्व
श्व्यंम्पुंसःपुत्रांः ॥ उतविश्वापुषंरयिम् ॥ अनागास्त्वन्नोऽअ
दितिःकृणोतुक्षत्रन्नोऽअश्वोवनताᳪंहविष्मान्४५[६]इमानु॥कु
म्भुवंनासीषधामेन्द्रश्चविश्वेचदेवाः ॥ आदित्यैरिन्द्रःसगणोमरु

उ.अ. २५ ३३

ङ्गिरस्म्मॐयम्भेषुजाकरत्॥सुन्नश्चंनस्तन्वश्चप्मुजाश्चांदि॒त्यैरिन्द्रंः

सुहसीषधाति ४६,अग्नेत्वन्नोऽअन्त मऽउतत्त्राताशिवोभवावरू

थ्यः॥वसुरग्निर्वसुंश्श्रवाऽअच्छानक्षिद्युमत्तमर्ङ्रयिन्दाः॥तन्त्वा

शोचिष्ठदीदिवःसुम्नायनूनमीमहेसखिभ्यः४७[२] इतिसंहितायां

पंचविंशोऽध्यायः २५ [१५] अग्निश्चपंचदशोद्यातएकादशद्वौषड्वि

ःशतिः॥ अग्निश्च ॥ पृथिवीचुसन्नंतेतेमेसन्नंमतामुदोवायुश्चान्त

रिक्षश्चुसन्नंतेतेमेसन्नंमतामुदऽआदित्यश्चुद्यौश्चुसन्नंतेतेमेसन्नंमता

मुदऽआपश्चुवरुणश्चुसन्नंतेतेमेसन्नंमतामुदः॥सुप्तसुङ्सदोऽअष्टमी

भूतसाधनी॥सकामाःऽअध्वनस्कुरुसंनमस्तुमेमुनां १ यथेमाम्॥

सथेमांवाचङ्कल्याणीमावदानिजनेभ्यः ॥ ब्रह्मराजन्याभ्याᳪं शूद्रायचार्यायचस्वायचारणायच ॥ प्प्रियोदेवानान्दक्षिणायैदा तुरिहभूयासमयम्मेकामः समृद्ध्यतामुपमादोनमतु २ बृहस्पतेऽअ ति ॥ बृहस्पतेऽअतियदर्य्योऽअर्हाद्द्युमद्विभातिक्रतुमज्जनेषु ॥ य दीदयच्छवसऽऋतप्रजाततदस्मासुद्रविणन्धेहिचित्रम् ॥ उपयाम गृहीतोसिबृहस्पतयेत्वैषतेयोनिर्बृहस्पतयेत्वा ३ इन्द्रगोमन् ॥ इ न्द्रगोमन्निहायाहिपिबासोमᳪंशतक्रतो । विद्यद्भिर्ग्रावभिः सुतम् ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वागोमतऽएषतेयोनिरिन्द्रायत्वागोमते ४ इ न्द्रायाहि ॥ इन्द्रायाहिवृत्रहन्पिबासोमᳪंशतक्रतो ॥ गोमद्भिर्ग्राव

भिःसुतम् ॥ उपयामगृहीतोसीन्द्रायत्वागोमतऽएषतेयोनिरिन्द्राय
त्वागोमते ५ ऋतावानंवैश्वानरम् ॥ ऋतावानंवैश्वानरमृतस्य
ज्योतिषस्पतिम्॥अजस्रङ्घर्ममीमहे ॥ उपयामगृहीतोसिवैश्वा
नरायत्वैषतेयोनिर्वैश्वानरायत्वा ६ वैश्वानरस्यसुमतौ ॥ स्या
मराजाहिकम्भुवनानामभिश्रीः । इतोजातोविश्वमिदंविचष्टेवै
श्वानरोयततेसूर्येण ॥ उपयामगृहीतोसिवैश्वानरायत्वैषतेयो
निर्वैश्वानरायत्वा ७ वैश्वानरोनः ॥ वैश्वानरोनऽऊतयऽआ
प्प्रयातुपरावतः ॥ अग्निरुक्थेनवाहसा॥उपयामगृहीतोसिवैश्वा
नरायत्वैषतेयोनिर्वैश्वानरायत्वा ८ अग्निर्ऋषिः ॥ अग्निर्ऋषि॥ः

पवमानःपाञ्चजन्यःपुरोहितः ॥ तमीमहेमहागयम् ॥ उपयामगृं हीतोस्यग्नयेत्वावर्च्चसऽएषतेयोनिरग्नयेत्वावर्च्चसे ९ मुहाः ॥ ऽइ न्द्रं ॥ मुहाँ २ ॥ ऽइन्द्रोवज्रंहस्तःषोडशीशर्म्मयच्छतु ॥ हन्तुपाप्मा नंऽयोस्म्मान्द्वेष्टि ॥ उपयामगृंहीतोसिमहेन्द्रायत्वैषतेयोनिर्म्महेन्द्रा यत्वा १० तंवः ॥ तंवोदस्ममृतीषहंवसोर्म्मन्दानमन्धसः ॥ अभि वत्सन्नस्वसरेषुधेनवऽइन्द्रंङ्गीर्भिर्न्नवामहे ११ यद्वाहिष्ठम् ॥ यद्वा हिष्ठन्तदग्नयेबृहदर्च्चविभावसो ॥ महिषीवत्त्वद्रयिस्त्वद्वाजाऽउदीरते १२ एहि ॥ एह्यूषुब्रवाणितेग्नऽइत्थेतरागिरः ॥ एभिर्वर्द्धासऽइन्दु भिः १३ ऋतवस्ते ॥ ऋतवस्तेयज्ञंवितन्वन्तुमासारक्षन्तुतेहविः ॥

सुंवत्सुरस्तैसुज्ञन्दंधातुनःप्प्रजाञ्चुपारिंपातुनः १४ उुपुह्वरेगिरीुणा
म् ॥ उुपुह्वरेगिरीुणाᳬंसंङ्गमेचंनुदीनाम्॥ धियाव्विप्प्रोऽ अजायत
१५ [१५] उुच्चातैं ॥ उुच्चातैंजातमन्धंसोदिविसद्धम्म्यादंदे ॥ उु
ग्ग्रᳬंशर्म्मुमहिश्श्रवंः १६ सनंः ॥ सनुऽइन्द्रायुयज्ज्यवेव्वरुणायम
रुत्भ्द्यंः ॥ व्वरिवोवित्परिंस्त्रव १७ एनाव्विश्श्वानि ॥ एनाव्विश्श्वा
न्न्युर्य्यऽआद्युम्न्नानिमानुंषाणाम् ॥ सिषांसन्तोव्वनामहे १८ अनु
वीरैः ॥ अनुंवीरैरनुंपुष्ष्यास्म्मुगोभिरन्वश्श्वैरनुसर्व्वेणपुष्टैः ॥ अ
नुद्विपदानुचतुंष्पदाव्वयन्देवानोंयुज्ञमृंतुथानंयन्तु १९ अग्नेपत्नीः
॥ अग्नुपत्नीरिहावंहदेवानांमुशतीरुप ॥ त्वष्टांरᳬंसोमंपीतये २०

संहि. ३६ अभियज्ञम् ॥ अभियज्ञङ्गृणीहिनोग्नावोनेष्टुःपिबऽऋतुना ॥ त्वᳯहिरत्नधाऽअसि २१ द्रविणोदाःपिपीषति । जुहोतप्रचतिष्ठत ॥ नेष्ट्राद्दतुभिरिष्यत २२ तवायम् ॥ तवायᳯसोमस्त्वमेह्यर्वाङ्शश्वत्तमᳯसुमनाऽअस्यपाहि ॥ अस्मिन्यज्ञेबर्हिष्यानिषद्यादधिष्वेमञ्जठरऽइन्दुमिन्द्र २३ अमेवंनः ॥ अमेवनःसुहवाऽआहिगन्तनंनिबर्हिषिसदतनारणिष्टन ॥ अथामन्दस्वजुजुषाणोऽअन्धसस्त्वष्टर्देवेभिर्जनिभिःसुमद्गणः २४ स्वादिष्ठयामदिष्ठया ॥ स्वादिष्ठयामदिष्ठयापवस्वसोमधारया ॥ इन्द्रायपातवेसुतः २५ रक्षोहाविश्वचर्षणिरभियोनिमयोहते ॥ द्रोणेसधस्थमासदत् २६ [११] ॥२॥ इति

उ.अ. २६ ३६

संहितायांषाड्विंशतिमोऽध्यायः २६ समास्त्वादशोर्द्धांअस्यपीवोअ
न्नाद्वादशकावभित्त्वैकादश चत्वारःपंचचत्वारिंशत् ॥ समांस्त्वा ॥
समांस्त्वाग्नऽऋतवोवर्द्धयन्तुसंवत्सराऽऋषयोयानिसत्या ॥ सन्दि
व्येनदीदिहिरोचनेनविश्वाआभाहिप्रदिशश्चतस्रः १ सञ्चेद्ध्य
स्वांग्नेप्रचबोधयैनमुच्चतिष्ठमहतेसौभगाय ॥ माचरिषदुपसत्तातें
ऽअग्नेब्रह्माणंस्तेयशसःसन्तुमान्ये २ त्वामग्ने ॥ त्वामग्नेवृणते
ब्राह्मणाऽइमेशिवोऽअग्नेसंवरणेभवानः ॥ सपत्नहानोऽअभिमा
तिजिच्चस्वेगयेजागृह्यप्रयुच्छन् ३ इहैव ॥ इहैवाग्नेऽअधिधार
यारयिम्मात्वानिक्रन्पूर्वचितोनिकारिणः ॥ क्षत्रमग्नेसुयममस्तुतु

सं॰हि॰ ३७

उ॰अ॰ २७

ब्भ्यम्मुपसत्त्यावर्द्धतान्तेऽअनिष्टृतः ४ क्षत्त्रेणाग्ने ॥ क्षत्त्रेणाग्नेस्वायुः
सᳬंरभस्वमित्त्रेणाग्नेमित्त्रधेयेयतस्व ॥ सजातानाम्मद्ध्यमस्थाऽए
धिराज्ञामग्नेविहव्योदीदिहीह ५ अतिनिहः ॥ अतिनिहोऽअति
स्रिधोत्त्यचित्तिमत्त्यरातिमग्ने ॥ विश्श्वाह्यग्नेदुरितासहस्वाथास्म्म
भ्यंᳬसहवीरांरयिन्दाः ६ अनाधृष्ष्यो जातवेदाः ॥ अनाधृ
ष्ष्योजातवेदाऽअनिष्टृतोविराडग्नेक्षत्त्रभृद्दीदिहीह ॥ विश्श्वाऽआशाः
प्प्रमुञ्चन्मानुषीर्ब्भियःशिवेभिरद्यपरिपाहिनोवृधे ७ बृहस्प्पतेस
वितः ॥ बृहस्प्पतेसवितर्बोधयैनᳬंसᳬंशितञ्चित्सन्तराᳬंसᳬंशिशा
धि ॥ वर्द्धयैनम्महतेसौभगायविश्श्वेऽएनमनुमदन्तुदेवाः ८ अमु

३७

२७

त्वभूयादघं ॥ अमुत्रभूयादधुयद्यमस्यबृहस्पतेऽअभिशस्तेरमुंञ्चः ॥
प्रत्यौहतामश्विनामृत्युमस्म्माद्देवानामग्नेभिषजाशचीभिः ९ उद्व
यम् ॥ उद्वयन्तमसस्प्परिस्वः पश्यन्तऽउत्तरम् ॥ देवन्देवत्रासूर्य्यम
गन्म्मज्योतिरुत्तमम् १० [१०] ऊर्द्धाऽअस्यसमिधोभवन्त्यूर्द्धा
शुक्राशोचींष्ष्यग्नेः ॥ द्युमत्तमासुप्प्रतीकस्यसूनोः ११ तनूनपाद
सुरः ॥ तनूनपादसुरोविश्श्ववेदादेवोदेवेषुदेवः ॥ पथोऽअनक्तुमद्ध्वा
घृतेन १२ मद्ध्वायज्ञम् ॥ मद्ध्वायज्ञन्नक्षसेप्प्रीणानोनराशंसोऽअग्ने ॥
सुकृद्देवः सविताविश्श्ववारः १३ अच्छायम् ॥ अच्छायमेति शव
सावघृतेनेडानोवह्निर्न्नमसा ॥ अग्निंस्रुचोऽअद्ध्वरेषुप्प्रयत्सु १४

संहि. ३९ | सस्बंक्षत ॥ सस्बंक्षदस्यमहिमानंमुग्नेःसऽईम्मुन्द्रासुप्प्रयसं ॥ वसु॒ | उ.अ. २७

श्चेतिष्ठोवसुधातंमश्च्व १५ द्वारोंदेवीः ॥ द्वारोंदेवीरन्वंस्यविश्श्वेंव्व्र

तादंदन्तेऽअग्नेः ॥ उरुव्यचंसोधाम्न्नापत्यंमानाः १५०० १६ तेऽअंस्य ॥

तेऽअंस्युयोषंणेदिव्येनयोनांऽउषासानक्क्ता ॥ इमंऽयुज्ञमंवतामध्वुर

न्नः १७ दैव्याहोतारा ॥ ऽऊर्द्ध्वमंद्ध्वरन्नोग्ग्नेर्ज्जिह्वामुभिगृंणीतम् ॥ कृ

णुतन्नःस्विष्टिम् १८ तिस्रोदेवीः ॥ तिस्रोदेवीर्ब्बर्हिरेदर्ठंसंदन्त्विडास

रंस्वतीभारंती ॥ मुहीगृंणाना १९ तन्नः ॥ तन्नंस्तुरीपमद्भुतम्पुरुक्षु

त्वष्टांसुवीर्यम् ॥ रायस्प्पोषंव्विष्यंतुनाभिमुस्म्मे २० वनंस्प्प | ३८

तेवसृजाररांणस्त्मनांदेवेषुं ॥ अग्निर्हुव्यर्ठंशंमितासूंदयाति २१ अ

ग्नेस्वाहा ॥ कृणुहिजातवेदऽइन्द्रायहृव्यम् ॥ विश्श्वेदेवाहविरिद ञ्जुषन्ताम् २२ [१२] पीवोऽअन्नारयिवृधः ॥ सुमेधाःश्वेतः सिषक्तिनियुतामभिश्श्रीः ॥ तेवायवेसमनसोवितस्थुर्विश्श्वेन्नरः स्वपत्यानिचक्रुः २३ रायेनु ॥ यञ्जज्ञतूरोदसीमेरायेदेवीधिषणाधा तिदेवम् ॥ अधवायुन्नियुतःसश्श्चतस्वाऽउतश्श्वेतंवसुधितिन्निरेके २४ आपोह॥आपोहयद्बृहतीर्विश्श्वमायन्गर्भन्दधानाजनयन्तीर ग्निम्॥ततोदेवानाᳬसमवर्त्ततासुरेकः कस्मैदेवायहविषाविधेम २५ यश्चित ॥ यश्चिदापोमहिनापर्यपश्यद्दक्षन्दधानाजनयंतीर्यज्ञ म् ॥ योदेवेष्वधिदेवऽएकऽआसीत्कस्मैदेवायहविषाविधेम २६

संहि. प्रयाभिः ॥ प्रयाभिर्यासिदाश्वाꣳसमच्छानियुद्भिर्वायविष्टयेदु उ.अ.
३१ रोणे ॥निनोरयिꣳसुभोजसंयुवस्वनिवीरङ्गव्यमश्व्यञ्चराधः २७ २७
आनः ॥ आनोनियुद्भिःशतिनीभिरध्वरꣳसहस्रिणीभिरुपयाहियज्ञ
म्॥वायोऽअस्मिन्त्सवनेमादयस्वयूयम्पातस्वस्तिभिःसदानः २८
नियुत्वान्वायो ॥ नियुत्वान्वायवागह्ययꣳशुक्रोऽअयामिते ॥ ग
न्तासिसुन्वतोगृहम् २९ वायोशुक्रः ॥ वायोशुक्रोऽअयामितेम
ध्वोऽअग्रन्दिविष्टिषु ॥ आयाहिसोमपीतयेस्पार्होदेवनियुत्वता ३०
वायुरग्रेगाः॥वायुरग्रेगायज्ञप्रीःसाकङ्गन्मनसायज्ञम् ॥ शिवो ३९
नियुद्भिःशिवाभिः ३१ वायोये ॥ तेसहस्रिणोरथासस्तेभिरागहि॥

नियुत्वान्त्सोमंपीतये ३२ एकंयाच ॥ दशभिंश्चस्वभूतेद्वाभ्यांमिष्टयेंविंशुतीचं ॥ तिसृभिंश्चुवहंसेत्रिंशतांचनियुद्भिर्वायविहताविमुंञ्च ३३ तवंवायो ॥ तवंवायवृतस्पतेत्वष्टुंर्जामातरद्भुत ॥ अवांस्याव्रृणीमहे ३४ [१२] अभित्वां ॥ शूरनोनुमोदुंग्धाऽइवधेनवंः ॥ ईशांनमुस्यजगंतःस्वर्दृशमीशांनमिन्द्रतुस्थुषंः ३५ नत्वावांन् ॥ नत्वावाँ२ ॥ ऽअन्योदिव्योनपार्थिवोनजातोनजनिष्यते ॥ अश्वायन्तोंमघवन्निंद्रवाजिनोंगुव्यन्तंस्त्वाहवामहे ३६ त्वामित् ॥ त्वामिद्धिहवांमहेसातौवाजंस्यकारवंः ॥ त्वांवृत्रेष्विन्द्रसत्पंतिन्नरुस्त्वाङ्काष्ठास्वर्वंतः ३७ सत्वम् ॥ सत्वन्नंश्चित्रवज्रहस्त

सं.हि. ४०

धृष्णुयामुहस्तंवानोऽअद्रिवः ॥ गामश्श्वर्ठं॒रुत्थ्यामिन्द्रसङ्किरसुत्त्वा
वाजुन्नजिग्ग्युषे ३८ कयांनः ॥ कयांनश्चित्रऽआभुवदूतीसदावृ
धःसखा ॥ कयाशचिष्ठयावृता ३९ कस्त्वा ॥ सत्योमदानाम्मर्ठंहि
ष्ठोमत्सदन्धंसः ॥ दृढाचिदारुजेवसु ४० अभीषुणः ॥ अभीषुणः
सखीनामविताजरितॄणाम् ॥ शुतम्भवास्यूतये ४१ यज्ञायज्ञावः ॥
यज्ञायज्ञावोऽअग्नयेगिराचदक्षसे ॥ प्रप्प्रवुयममृतंजातवेदसम्प्रि
यम्मित्रन्नशर्ठंसिषम् ४२ पाहिनः ॥ पाहिनोऽअग्नऽएकयापाह्यु
तद्वितीयया ॥ पाहिगीर्भिस्तिसृभिरूर्जाम्पतेपाहिचतसृभिर्वसो ४३
ऊर्जोनपातम् ॥ ऊर्जोनपातर्ठंसहिनायमस्म्मयुर्दाशेमहव्यदातये ॥

उ.अ. २७ ४०

भुवद्वाजेष्ष्वविताभुवंद्वृधऽउतत्त्रातातुनूनाम् ४४ संवत्सरोसि ॥ परिवत्सरोसीदावत्सरोसीद्वत्सरोसि ॥ उषसस्तेकल्पन्तामहोरात्रास्तेकल्पन्तामर्द्धमासास्तेकल्पन्तामासास्तेकल्पन्तामृतवस्तेकल्पन्ताᳬसंवत्सरस्तेकल्पताम् ॥ प्रेत्याऽएत्यैसञ्चाञ्चप्रचंसारय ॥ सुपर्णचिदंसितयांदेवतंयाङ्गिरस्वद्ध्रुवःसीद ४५ [११] इतिसंहितायांसप्तविᳬशोऽध्यायः २७ होतायक्षदेकादशदेवंबर्हिर्द्वादशपुनरप्येवं चत्वारःषट्चत्वारिᳬशत् ॥ होतायक्षत् ॥ होतायक्षत्समिधेन्द्रमिडस्पदेनाभापृथिव्याऽअधि ॥ दिवोवर्ष्मन्त्समिध्यतऽओजिष्ठश्चर्षणीसहांवेत्वाज्यस्यहोतर्यज १ होतायक्षत्तनूनपातमूतिभिः ॥ हो

तांयक्षत्तनूनपांतमूतिभिर्ज्जेतांरमपराजितम् ॥ इन्द्रन्देवꣳस्वुर्व्विदम्प
थिभिर्म्मधुमत्तमैर्न्नराशꣳसेनतेजसावेत्वाज्यस्यहोतुर्य्यजं २ होतां
यक्षदिडांभिरिन्द्रम् ॥ होतांयक्षदिडांभिरिन्द्रमीडितमाजुह्वानममर्त्त्यं
म् ॥ देवोदेवैःसवीर्य्योवज्रहस्तःपुरन्दरोवेत्वाज्यस्यहोतुर्य्यजं ३
होतांयक्षद्बर्हिषीन्द्रम् ॥ होतांयक्षद्बर्हिषीन्द्रन्निषद्वरंवृषभन्नर्य्यापसम् ॥
वसुभीरुद्रैरांदित्यैःसयुग्भिर्ब्बर्हिरासदद्वेत्वाज्यस्यहोतुर्य्यजं ४ हो
तांयक्षदोजोनवीर्य्यꣳसहोद्वारऽइन्द्रमवर्द्धयन् ॥ सुप्प्रायणाऽअस्मिम
न्यज्ञेविश्श्रयन्तामृतावृधोद्वारऽइन्द्रायमीढुषेव्यन्त्वाज्यस्यहोतुर्य्य
जं ५ होतांयक्षदुषेऽइन्द्रस्य ॥ धेनूसुदुघेमातरांमही ॥ सवातरौनते

जंसावृत्समिन्द्रंमवर्द्धतांवीतामाज्ज्यस्यहोतुर्य्यज ६ होतायक्षदैव्या
होतारा ॥ भिषजासखायाहविषेन्द्रम्भिषज्ज्यतः ॥ कवीदेवौप्रचे
तसाविन्द्रायधत्तऽइन्द्रियंवीतामाज्ज्यस्यहोतुर्य्यज ७ होतायक्ष
त्तिस्रोदेवीः ॥ होतायक्षत्तिस्रोदेवीर्न्नभेषजन्त्रयंस्त्रिधातवोपसऽइडा
सरस्वतीभारतीमहीः ॥ इन्द्रपत्नीर्हविष्मतीर्व्यन्त्वाज्ज्यस्यहोत
र्य्यज ८ होतायक्षत्त्वष्टारमिन्द्रम् ॥ होतायक्षत्त्वष्टारमिन्द्रन्देवम्भि
षजंसुयजंघृतश्रियम् ॥ पुरुरूपंसुरेतसम्मघोनमिन्द्रायत्त्वष्टाद
धदिन्द्रियाणिवेत्त्वाज्ज्यस्यहोतुर्य्यज ९ होतायक्षद्वनस्पतिशमिता
रम् ॥ होतायक्षद्वनस्पतिशमितारंशतक्रतुन्धियोजोष्टारमिन्द्रि

यम् ॥ मन्द्वांसमञ्जन्पथिभिः सुगेभिः स्वदाति यज्ञम्मधुना घृतेन वेत्त्वा

ज्यस्य होतर्यज १० होता यक्षदिन्द्रं स्वाहा ॥ होता यक्षदिन्द्रं

स्वाहाज्यस्य स्वाहा मेदसः स्वाहा स्तोकानां स्वाहा स्वाहाकृतीनां

स्वाहा हव्यसूक्तीनाम् ॥ स्वाहा देवाऽआज्यपा जुषाणाऽइन्द्रऽआ

ज्यस्य व्यन्तु होतर्यज ११ [११] देवम्बर्हिरिन्द्रं सुदेवन्देवैर्वीर

वत्स्तीर्णं वेद्यामवर्द्धयत् ॥ वस्तोर्वृतम्प्राक्तोर्भृतं राया बर्हिष्मतो

त्यगाद्वसुवने वसुधेयस्य वेतु यज १२ देवीर्द्वारः ॥ देवीर्द्वारऽइन्द्रं स

ङ्घाते वीड्वीर्यामन्नवर्द्धयन् ॥ आ वत्सेन तरुणेन कुमारेण च मीवतापा

र्वाणं रेणुककाटन्नुदन्तां वसुवने वसुधेयस्य व्यन्तु यज १३ देवीऽउ

षासानक्ता ॥ देवीऽउषासानक्तेन्द्रंऽवयोधसंदेवम्प्रयाऽअवर्द्धताम् ॥ देवीर्विशः

षासुनक्ता । देवीऽउषासानक्तेन्द्रंऽसुञ्जेप्पंयुत्त्यह्वेताम् ॥ देवीर्विंशुः

प्प्रायांसिष्ट्टाꣳसुप्पीतुसुधितेव्वसुवनेव्वसुधेयंस्यव्वीतांऽयज १४ दे

वीजोष्ट्री ॥ देवीजोष्ट्रीव्वसुधितीदेवमिन्द्रमवर्द्धताम् ॥ अयाव्यन्न्या

घाद्वेषाꣳस्यान्न्याव्वक्षद्वसुवाऽर्याणियजमानायशिक्षितेव्वसुवनेव्वसु

धेयंस्यव्वीतांऽयज १५ देवीऽऊर्ज्जाहुती ॥ देवीऽऊर्ज्जाहुतीदुघेसुदुघे

पयसेन्द्रमवर्द्धताम् ॥ इषमूर्ज्जमन्न्याव्वक्षत्सग्धिꣳसपीतिमन्न्यानवे

नपूर्व्वन्दयमानेपुराणेनन्नवमधाताभूर्ज्जमूर्ज्जाहुतीऽऊर्ज्जयमानेव्वसुवा

ऽर्याणियजमानायशिक्षितेव्वसुवनेव्वसुधेयंस्यव्वीतांऽयज १६ देवा

दैव्या ॥ देवादैव्याहोतारादेवमिन्द्रमवर्द्धताम् ॥ हताघशꣳसावाभा

संहि. ४३

द्दूँवसुवार्याणियजंमानायशिक्षितौवंसुवनेवसुधेयंस्यवीतांयजं ॥
१७ देवीस्तिस्रः । देवीस्तिस्रस्तिस्रोदेवीःपतिमिन्द्रंमवर्द्धयन् ॥ अ
स्पृंक्षद्भारंतीदिवंरुद्रैर्यज्ञᳬसरंस्वतीडावसुंमतीगृहान्वंसुवनेवसुधे
यंस्यव्यन्तुयजं १८ देवऽइन्द्रं ॥ देवऽइन्द्रोनराशᳬसंस्त्रिवरूथस्त्रिब
न्धुरोदेवमिन्द्रंमवर्द्धयत् ॥ शतेनंशितिपृष्ठानामाहिंतःसहस्रेणप्रव
र्त्ततेमित्रावरुणेदंस्यहोत्रमर्हतोबृहस्पतिःस्तोत्रमश्विनाध्वर्यवंवसु
वनेवसुधेयंस्यवेतुयजं १९ देवोदेवैः ॥ देवोदेवैर्वनस्पतिर्हिरंण्यप
र्णोमधुंशाखःसुपिप्पलोदेवमिन्द्रंमवर्द्धयत् ॥ दिवमग्रेणास्पृक्षदा
न्तरिक्षम्पृथिवीमंदृᳬहीद्वसुवनेवसुधेयंस्यवेतुयजं २० देवम्बर्हिः ॥

उ.अ. २८

४३

देवम्बुर्हिर्वारितीनान्देवमिन्द्रंमवर्द्धयत् ॥ स्वासुस्थमिन्द्रेणासंन्नमु
न्याबुर्हीᳪंष्युभ्यभूद्वसुवनेवसुधेयंस्यवेतुयजं २१ देवोऽअग्निः ॥
देवोऽअग्निःस्विष्टकृद्देवमिन्द्रंमवर्द्धयत् ॥ स्विष्टङ्कुर्वन्त्स्विष्टकृत्स्विष्ट
मुद्यकंरोतुनोवसुवनेवसुधेयंस्यवेतुयजं २२ अग्निमुद्यहोतारमवृ
णीतायंयजंमानुःपचुन्पक्तीःपर्चन्पुरोडाशम्बुध्नन्निन्द्रायुच्छागम्
॥ सूपस्थाऽअुद्यदेवोवनस्पतिरभवुदिन्द्रायुच्छागेन ॥ अघुत्तम्मेद
स्तःप्प्रतिपचुताग्ग्रभीदवीवृधत्पुरोडाशेन॥त्वामुद्यऽऋषे२३[१२]हो
तायक्षत् ॥ होतायक्षत्समिधानम्महद्यशःसुसंमिद्धंवरेण्यमग्निमिन्द्रं
वयोधसंम् ॥ गायत्रीछन्दंऽइन्द्रियन्त्र्यविङ्गांवयोदधुद्वेत्वाज्ज्यस्य

होतुर्य्यज २४ होतायक्षत्तनूनपातमुद्भिदम् ॥ होतायक्षत्तनूनपातमु
द्भिदंयङ्गर्भमदितिर्दधेशुचिमिन्द्रंवयोधसम् ॥ उष्णिहञ्छन्दऽइ
न्द्रियन्दित्यवाहङ्गांवयोदधद्वेत्वाज्यस्ययहोतुर्य्यज २५ होतायक्षदी
डेन्यमीडितम् ॥ होतायक्षदीडेन्यमीडितंवृत्रहन्तममिडाभिरीड्यꣳ
सहःसोममिन्द्रंवयोधसम् ॥ अनुष्टुभञ्छन्दऽइन्द्रियम्पञ्चाविङ्गांवयो
दधद्वेत्वाज्यस्ययहोतुर्य्यज २६ होतायक्षत्सुबर्हिषम्पूषण्वन्तम् ॥ हो
तायक्षत्सुबर्हिषम्पूषण्वन्तममर्त्यꣳ सीदन्तम्बर्हिषिप्रियेमृतेन्द्रंव
योधसम् ॥ बृहतीञ्छन्दऽइन्द्रियन्त्रिवत्सङ्गांवयोदधद्वेत्वाज्यस्ययहो
तुर्य्यज २७ होतायक्षद्व्यचस्वतीः सुप्रायणाः ॥ होतायक्षद्व्य

चंस्वती ꣳ सुष्मायुणाऽकंतावृधोद्वारोदेवीहिंरण्ययीर्ब्रह्माणामिन्द्रंव
योधसंम् ॥ पङ्क्तिश्छन्दंऽइहेन्द्रियन्तुरर्ष्वाहङ्गाँवयोदधुद्व्यन्त्वाज्यं
स्युहोतुर्य्यजं २८ होतांयक्षत्सुपेशंसासुशिल्पे ॥ बृंहुतीऽउभेनक्तो
षासानदर्शतेविश्श्वमिन्द्रंवयोधसंम् ॥ त्रिष्टुभुश्छन्दंऽइहेन्द्रियम्पंष्ठु
वाहङ्गाँवयोदधंद्वीतामाज्यंस्युहोतुर्य्यजं २९ होतांयक्षत्प्रचैतसादे
वानांमुत्तमंयशोहोतारादैव्याकुवीसयुजेन्द्रंवयोधसंम् ॥ जगंती
श्छन्दंऽइन्द्रियमंनुड्वाहङ्गांवयोदधंद्वीतामाज्यंस्युहोतुर्य्यजं ३० हो
तांयक्षत्पेशंस्वतीस्तिस्रः ॥ होतांयक्षत्पेशंस्वतीस्तिस्रोदेवीर्हिंरण्य
यीःभारंतीर्बृहतीर्म्महीःपतिमिन्द्रंवयोधसंम् ॥ विराजुश्छन्दंऽइहे

न्द्रियन्धेनुङ्गान्नवयोदधुद्दध्यन्त्वाज्ज्यस्युहोतुर्य्यज ३१ होतांयक्षत्सुरेतंसुन्त्वष्टांरम् ॥ होतांयक्षत्सुरेतंसुन्त्वष्टारम्पुष्टिवर्द्धनꣳरूपाणिविभ्र्रतम्पृथक्पुष्टिमिन्द्रंवयोधसम् ॥ द्विपदुञ्छन्दंऽइन्द्रियमुक्षाणङ्गान्नवयोदधुद्वेत्वाज्ज्यस्युहोतुर्य्यज ३२ होतांयक्षुद्वनुस्पतिꣳशमितारम् ॥ होतांयक्षुद्वनुस्पतिꣳशमितारꣳशुतक्रंतुꣳहिरंण्यपर्णमुक्थिनꣳरशनाम्बिभ्र्रतंवुशिम्भगमिन्द्रंवयोधसम् ॥ ककुभुञ्छन्दंऽइहेन्द्रियंवुशांवेहतङ्गांवयोदधुद्वेत्वाज्ज्यस्युहोतुर्य्यज ३३ होतांयक्षुत्स्वाहाकृतीरुग्निम् ॥ होतांयक्षुत्स्वाहाकृतीरुग्निङ्गृहपंतिम्पृथुग्वरुणम्भेषुजङ्कुविङ्क्षुत्रमिन्द्रंवयोधसम् ॥ अतिच्छन्दसुञ्छन्दंऽइन्द्रियम्बृहद्द

षभङ्गांवयोदधुरान्त्वाज्यंस्यहोतुर्य्यजं ३४ [११] देवम्बर्हिः ॥
देवम्बर्हिर्वयोधसंन्देवमिन्द्रमवर्द्धयत् ॥ गायत्र्याच्छन्दसेन्द्रियञ्च
क्षुरिन्द्रेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवेतुयज ३५ देवीर्द्वारः ॥ देवीर्द्वा
रोवयोधसंᳫ शुचिमिन्द्रमवर्द्धयन् ॥ उष्णिहाच्छन्दसेन्द्रियम्प्राण
मिन्द्रेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यव्यन्तुयज ३६ देवीऽउषासानक्ता॥
देवमिन्द्रंवयोधसंन्देवीदेवमवर्द्धताम् ॥ अनुष्टुभाच्छन्दसेन्द्रियम्ब
लमिन्द्रेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ३७ देवीजोष्ट्री ॥ दे
वीजोष्ट्रीवसुधितीदेवमिन्द्रंवयोधसंन्देवीदेवमवर्द्धताम् ॥ बृहत्या
च्छन्दसेन्द्रियᳫ श्रोत्रमिन्द्रेवयोदधद्वसुवनेवसुधेयस्यवीतांयज ॥

३८ देवीऽऊर्ज्जाहुती ॥ देवीऽऊर्ज्जाहुतीदुघेसुदुघेपयसेन्द्रंव्वयोधसं
न्देवीदेवमंवर्द्धताम् ॥ पङ्क्त्याच्छन्दसेन्द्रियꣳशुक्रमिन्द्रेव्वयोदधंद्वसु
वनेव्वसुधेयंस्यव्वीतांऽयज ३९ देवादैव्या ॥ देवादैव्याहोतारादेवमि
न्द्रंव्वयोधसंन्देवौदेवमंवर्द्धताम् ॥ त्रिष्टुभाछन्दसेन्द्रियंत्त्विषिमिन्द्रेव्व
योदधंद्वसुवनेव्वसुधेयंस्यव्वीतांऽयज ४० देवीस्तिस्रः ॥ देवीस्तिस्र
स्तिस्रोदेवीर्व्वयोधसम्पतिमिन्द्रमवर्द्धयन् ॥ जगत्याच्छन्दसेन्द्रिय
ꣳशूषमिन्द्रेव्वयोदधंद्वसुवनेव्वसुधेयंस्यव्यन्तुयज ४१ देवोनराशꣳ
सः ॥ देवोनराशꣳसोदेवमिन्द्रंव्वयोधसन्देवोदेवमंवर्द्धयत् ॥ विरा
जाच्छन्दसेन्द्रियꣳरूपमिन्द्रेव्वयोदधंद्वसुवनेव्वसुधेयंस्यव्वेतुयज ४२

देवोव्वनस्प्पतिः ॥ देवोव्वनस्प्पतिर्द्देवमिन्द्रंव्वयोधसन्देवोदेवमवर्द्ध
यत् ॥ द्विपदाच्छन्दसेन्द्रियम्भगमिन्द्रेव्वयोदधद्वसुवनेव्वसुधेयस्यव्वे
तुयज ४३ देवम्बर्हिः ॥ देवम्बर्हिर्व्वारितीनान्देवमिन्द्रंव्वयोधसन्देव
न्देवमवर्द्धयत् ॥ ककुभाच्छन्दसेन्द्रियंयशऽइन्द्रेव्वयोदधद्वसुवनेव्व
सुधेयस्यव्वेतुयज ४४ देवोऽअग्निः ॥ स्विष्टकृद्देवमिन्द्रंव्वयोधसन्दे
वोदेवमवर्द्धयत् ॥ अतिच्छन्दसाच्छन्दसेन्द्रियङ्क्षत्रमिन्द्रेव्वयोदधद्व
सुवनेव्वसुधेयस्यव्वेतुयज ४५ अग्निमद्यहोतारमवृणीतायंयजमा
नःपचन्पक्तीःपचन्पुरोडाशम्बध्नन्निन्द्रायव्वयोधसेच्छागम् ॥ सू
पस्थाऽअद्यदेवोव्वनस्प्पतिरभवदिन्द्रायव्वयोधसेच्छागेन ॥ अघत्त

संहि. म्मैदस्तः॑प्प्रतिंपचतागृभीदर्वींघृतपुरोडाशेन ॥ त्वामद्यऽर्षे ४६ उ.अ.

४७ [१२]४ इतिसंहितायांऽअष्टाविंशोऽध्यायः२८ समिद्धोअंजन्नेकाद २९

शसदक्कंदसत्रयोदशसमिद्धोअग्नद्वादशकेतुंकृण्वंश्चतुर्विंशतिश्चत्वारःष

ष्टिः ॥ समिद्धोऽअञ्जन् ॥ समिद्धोऽअञ्जन्कृदरम्मतीनाङ्घृतमंग्नेमधु

मत्पिन्वंमानः ॥ वाजीवहन्वाजिनंजातवेदोदेवानांवक्षिप्प्रियमा

सधस्थंम् १ घृतेनाञ्जन् ॥ घृतेनाञ्जन्त्सम्पथोदेवयानांन्प्रजानन्वा

ज्यप्प्येंतुदेवान् ॥ अनुंत्वासप्तेप्प्रदिशः सचन्ताᳬंस्वधामस्म्मैय

जंमानायधेहि २ ईड्यश्चं ॥ ईड्यश्चासिवन्द्यश्चवाजिन्नाशुश्चासि ४७

मेध्यश्चसप्ते ॥ अग्निष्ट्वांदेवैर्वसुंभिःसुजोषाःप्प्रीतंवन्हिंवहतुजात

वेदाः ३ स्तीर्णम्बर्हिः सुष्टरीमाजुषाणोरुपृथुप्प्रथमानम्पृथिव्या
म् ॥ देवेभिर्युक्तमदितिः सजोषाः स्योनङ्कृण्वाना सुविते दधातु ४
एताऽउवः ॥ सुभगा विश्वरूपा विपक्षोभिः श्रयमाणाऽउदातैः ॥ ऋ
ष्वाः सतीः कवषः शुम्भमाना द्वारो देवीः सुप्प्रायणा भवन्तु ५ अन्त
रामित्रावरुणा ॥ अन्तरामित्रावरुणाचरन्ती मुखं यज्ञानामभिसंवि
दाने ॥ उषासावाᳫं सुहिरण्ये सुशिल्पेऽऋतस्य योनाविह सादया
मि ६ प्रथमावाम् ॥ प्रथमावाᳫं सरथिना सुवर्णा देवौ पश्यन्तौ भुवना
नि विश्वा ॥ अपिप्प्रयञ्चोदना वाम्मिमाना होतारा ज्ज्योतिः प्प्रदि
शा दिशन्ता ७ आदित्यैर्न्नः ॥ आदित्यैर्न्नो भारती वष्टु यज्ञᳫं सरस्वती

सुहरुद्रैर्न्नँऽआवीत् ॥ इडोपहूताव्वसुभिः सुजोषाषज्ञन्नोदेवीरमृतेषुध
त्त ८ त्वष्टांव्वीरम् ॥ त्वष्टांव्वीरन्देवकामञ्जजानत्वष्टुरर्व्वाजायतऽआशु
रश्श्वः ॥ त्वष्टेदंव्विश्श्वम्भुवनञ्जजानव्बहोः कर्त्तारमिहषक्षिहोतः ९
अश्श्वोघृतेनत्मन्यासमक्तऽउपदेवाꣳ ॥ ऽऋतुशः पाथऽएतु ॥ व्वनस्पत
तिर्द्देवलोकम्प्रजानन्नग्निनाहव्यास्वदितानिव्वक्षत् १० प्रजापतेस्त
पसा ॥ व्वावृधानः सद्योजातोदधिषेषज्ञमग्ने ॥ स्वाहाकृतेनहविषा
पुरोगाषाहिसाद्ध्याहविरदन्तुदेवाः ११ [११] षदक्रन्दः ॥ प्रथ
मञ्जायमानऽउद्यन्त्समुद्रादुतवापुरीषात् ॥ श्येनस्यपक्षाहरिणस्यबा
हूऽउपस्तुत्यम्महिजातन्तेऽअर्व्वन् १२ षमेनदत्तम् ॥ षमेनदत्तान्त्रित

ऽएंनमायुनगिन्द्रंऽएणम्प्रथमोऽअद्ध्यंतिष्ठत् ॥ गन्धुर्वोऽअंस्यरश
नामंगृभ्णात्सूरादश्श्वंवसवोनिरंतष्ट १३ असिंयुमः ॥ असिंयुमो
ऽअस्यांदित्योऽअर्वन्नसिंत्रितोगुह्येंनव्रतेनं ॥ असिसोमेंनसमयावि
पृक्तऽआहुस्तेत्रीणिंदिविबन्धंनानि १४ त्रीणिंते ॥ त्रीणितऽआहु
र्दिविबन्धंनानित्रीण्युप्सुत्रीण्यंतःसंमुद्रे ॥ उतेवंमेवरुंणश्छुन्त्स्यर्व
न्यत्रांतऽआहुःपंरमञ्जुनित्रंम् १५ इमातेंवाजिन्नवमार्जनानीमाश
फानांᳫंसनितुर्न्निधानां ॥ अत्रांतेभद्रारंशनाऽअंपश्यमृतस्ययाऽअं
भिरक्षन्तिगोपाः १६ आत्मानंन्ते ॥ आत्मानंन्तेमनंसारादंजानाम
वोदिवापतयंन्तम्पतङ्गम् ॥ शिरोंऽअपश्यम्पथिभिंःसुगेभिंररेणुभिर्जे

ह्वमानम्पतुत्रि १७ अत्रांते ॥ रूपमुत्तममंपश्युजिगींषमाणमिषऽआ
पुदेगोः ॥ युदातेमर्त्तोऽअनुभोगुमानुडादिद्ग्रसिष्ठुऽओषधीरजीगः १८
अनुत्वा ॥ अनुत्वारथोऽअनुमरुयौऽअर्वुन्ननुगावोनुभगः कुनीनाम्
॥ अनुव्रातांसुस्तवसुकख्यमीयुरनुदेवामंमिरेवीुर्य्यन्ते १९ हिरंण्य
शृंगोयं ॥ हिरंण्यशृङ्गोयोऽअस्युपादामनोजवाऽअवंरुऽइन्द्रंआसी
त् ॥ देवाऽइदंस्यहविरद्यमायुन्न्योऽअर्वन्तम्प्रथुमोऽअुद्धयतिष्ठत् २०
ईर्म्मान्तांसुःसिलिकमद्ध्यमासः ॥ ईर्म्मान्तांसुःसिलिकमद्ध्यमा
सुःसर्ंशूरंणासोदि॑व्यासुऽअत्यां ः ॥ हुंसाऽइवश्रेणिशोयंतन्तेस
दाक्षिषुर्द्दि॑व्यमज्म्मुमश्वाः २१ तवुशरीरम ॥ तवुशरीरम्पतयिष्ण्व

र्वन्तवचित्तंवातऽइवध्रजीमान् ॥ तवशृङ्गाणिविष्ठितापुरुत्रारण्येषु
जर्भुराणाचरन्ति २२ उपप्र ॥ उपप्रागाच्छसनंवाज्यर्वादेवद्री
चामनसादीध्यानः ॥ अजःपुरोनीयतेनाभिरस्यानुपश्चात्कवयो
यन्तिरेभाः २३ उपप्र ॥ उपप्रागात्परमंयत्सधस्थमर्वाँ२ ॥ ऽअ
च्छापितरम्मातरञ्च ॥ अद्यादेवाञ्जुष्टतमोहिगम्म्याऽअथाशास्तेदा
शुषेवार्याणि २४ [१३] समिद्धोऽअद्य ॥ मनुषोदुरोणेदेवोदेवा
न्यजसिजातवेदः ॥ आचवहमित्रमहश्चिकित्वान्त्वन्दूतःकविरं
प्रचेताः २५ तनूनपात्पथः ॥ तनूनपात्पथऽऋतस्ययानान्मध्वास
मञ्जन्त्स्वदयासुजिह्व ॥ मन्मानिधीभिरुतयज्ञमृन्धंदेवत्राचंकृणुह्य

हुरन्नः २६ नराशर्ꣳसंस्यमहिमानंम् ॥ नराशर्ꣳसंस्यमहिमानमेषा
मुपंस्तोषामयजुतस्यंयुज्ञैः ॥ येसुक्रतवंःशुचंयोधियन्धाःस्वदंन्ति
देवाऽउभयांनिहृव्या २७ आजुह्वांनुऽईड्यंः ॥ आजुह्वांनुऽईड्योव
न्द्यश्चायांह्यग्नेवसुंभिःसुजोषाः ॥ त्वन्देवानांमसियह्वहोतासऽएना
न्यक्षीषितोयजीयान् २८ प्राचीनंम्बुर्हिःप्रदिशांपृथिव्यावस्तोरुस्या
वृंज्यतेऽअग्रेऽअन्हाम् ॥ व्युंप्रथतेवितुरंवरीयोदेवेभ्योऽअदितये
स्योनम् २९ व्यचंस्वतीरुर्विया ॥ विश्रंयन्तांम्पतिभ्योनजनंयुः
शुम्भमानाः ॥ देवींर्द्वारोबृहतीर्विश्वमिन्वादेवेभ्योंभवतसुप्रायु
णाः ३० आसुष्वयंन्ती ॥ यजतेऽउपांकेऽउषासानक्तांसदतान्नि

योनौ॥ दिव्येयोषणेबृहतीसुरुक्मेऽअधिश्रियंꣳशुक्रपिशन्दधाने ३१
दैव्याहोतारा ॥ प्रथमासुवाचामिमांनायज्ञम्मनुषोयजध्यै॥ प्रचो
दयन्ताविदथेषुकारूप्राचीनञ्ज्योतिः प्रदिशांदिशन्ता ३२ आनः ॥
आनोयज्ञम्भारतीतूयमेत्विडामनुष्वदिहचेतयन्ती ॥ तिस्रोदेवीर्ब
र्हिरेदꣳस्योनꣳसरस्वतीस्वपसःसदन्तु ३३ यऽइमे ॥ द्यावापृथिवी
जनित्रीरूपैरपिꣳशद्भुवनानिविश्वा ॥ तमद्यहोतरिषितोयजीया
न्देवन्त्वष्टारमिहयक्षिविद्वान् ३४ उपावसृजत्मन्या॥ समञ्जन्देवाना
म्पाथऽऋतुथाहवीꣳषि ॥ वनस्पतिः शमितादेवोऽअग्निःस्वदन्तुह
व्यम्मधुनाघृतेन ३५ सद्योजातः ॥ सद्योजातोव्यमिमीतयज्ञमग्नि

र्द्देवानांमभवत्पुरोगाः ॥ अस्यहोतुःप्प्रदिश्यृतस्यंवाचिस्वाहांकृत६ हुविरंदन्तुदेवाः ३६[१२] केतुङ्कृण्वन्॥केतुङ्कृण्वन्नंकेतवेपेशोंमर्य्या ऽअपेशसें ॥ समुषद्भिरजायथाः ३७ जीमूतस्यैवभवति ॥ जीमूतं स्येवभवतिप्रतीकंयद्वर्म्मीयातिसमदामुपस्थें ॥ अनांविद्धयात न्वाजयत्वर्६सत्वावर्म्मणोमहिमापिपर्त्तु ३८ धन्वंनागाः ॥ धन्वं नागाधन्वंनाजिञ्जंयेमधन्वंनातीव्राःसमदोंजयेम ॥ धनुःशत्रोरप कामङ्कृणोतिधन्वंनासर्वाःप्प्रदिशोंजयेम ३९ वक्ष्यन्तीवेत्॥ वक्ष्य न्तीवेदागंनीगन्तिकर्ण्णंम्प्रियं६ सखांयम्परिषस्वजाना ॥ योषेव शिङ्क्तेवितताधिधन्वञ्ज्याऽइयं६समनेपारयंन्ती ४० तेऽआचरंन्ती ॥

तेऽआचरन्तीसमनेवयोषामातेवंपुत्रम्बिभृतामुपस्थे ॥ अपशत्रून्विद्ध्यताᳬंसंविदानेऽआर्त्नीऽइमेविष्फुरन्तीऽअमित्रान् ४१ बह्वीनाम्पिता ॥ बहुरस्यपुत्रश्चिश्चाकृणोतिसमनावगत्य ॥ इषुधिः सङ्काःपृतनाश्चसर्वाःपृष्ठेनिनद्धोजयतिप्रसूतः ४२ रथेतिष्ठन् ॥ रथेतिष्ठन्नयतिवाजिनःपुरोयत्रयत्रकामयतेसुषारथिः ॥ अभीशूनाम्महिमानम्पनायतमनःपश्चादनुयच्छन्तिरश्मयः ४३ तीव्रान्घोषान् ॥ तीव्रान्घोषान्कृण्वतेवृषपाणयोश्वारथेभिः सहवाजयन्तः ॥ अवक्रामन्तःप्रपदैरमित्रान्क्षिणन्तिशत्रूँ१ ॥रनपव्ययन्तः ४४ रथवाहणᳬंहविः ॥ रथवाहणᳬंहविरस्यनामयत्रायुधन्निहितम

स्युवर्म्म ॥ तत्त्रारथमुपंशुग्म ँसंदेमाविश्श्वाहांवुयँसुमनुस्यमांनाः ४५ स्वादुषुँसदंः पितरंः ॥ स्वादुषुँसदंः पितरोंवयोधाःकृच्छ्रेश्श्रितंःशक्तीवन्तोगभीराः ॥ चित्रसेनाऽइषुंबलाऽअमृंद्ध्राःसतोवीराऽउुरवोंव्रातसाहाः ४६ ब्राह्मंणासःपितंरः ॥ ब्राह्मंणासःपितंरःसोम्म्यांसःशिवेनोद्यावांपृथिवीऽअंनेहसां ॥ पूषानंःपातुदुरितादृंतावृधोरक्षामाकिन्नोंऽअुघशँसऽईशत ४७ सुपुर्णंवंस्ते ॥ मृगोऽअंस्यादन्तोगोभिःसन्नंद्धापततिप्प्रसूंता ॥ यत्त्रानरःसञ्चविचुद्द्रवंन्तितत्रास्म्मभ्युमिषंवःशर्म्मंसँसन् ४८ ऋजीतेपरिं ॥ वृङ्धिनोश्म्माभवतुनस्तनूः ॥ सोमोऽअधिंब्रवीतुनोदितिःशर्म्मंयच्छतु ४९ आजंङ्घ

न्ति ॥ आजंङ्घन्तिसान्वेषाञ्जघना॒ः ॥ ऽउपंजिग्घ्नते ॥ अश्श्वाज
निप्प्रचैतुसोऽश्श्वान्त्समत्सुचोदय ५० अहिंरिवभोगैःपर्य्येतिबाहु
ञ्ज्यायांहेतिम्पंरिबाधंमानः ॥ हस्तुग्घ्नोव्विश्श्वांव्वयुनांनिव्विद्वान्पुमा
न्पुमांᳬसुम्परिंपातुव्विश्श्वतंः ५१ व्वनंस्पतेव्वीड्वङ्गः ॥ व्वनंस्पतेव्वीड्व
ङ्गोहिभूयाऽअस्म्मत्संखाप्प्रतरंणःसुवीरंः ॥ गोभिःसन्नंद्धोऽअसि
व्वीडयंस्वास्थाताते᳭जयतुजेत्वांनि ५२ दिवःपृंथिव्व्याः ॥ दिवःपृं
थिव्व्याःपर्य्योजुऽउद्भृतंव्वनुस्प्पतिंब्भ्यःपर्य्याभृतᳬसहंः ॥ अपामो
ज्म्मानम्परिंगोभिरावृंतमिन्द्रंस्यव्वज्र्ंᳬहविषारथंय्यज ५३ इन्द्रं
स्यव्वज्र्ःं ॥ इन्द्रंस्यव्वज्र्ोमरुतामनींकंमित्त्रस्यगर्भोव्वरुंणस्यना

भिः॑ ॥ सेमान्नोहृव्यदातिञ्जुषाणोदेवरथुप्प्रतिहृव्यागृभाय ५४ उप॑
श्श्वासय ॥ पृथिवीमुतद्द्याम्पुरुत्राते॑मनुताम्विष्ठितञ्जगंत् ॥ सदुन्दुभे
सजूरिन्द्रे॑णदेवैर्दूराद्दवीयोऽअपंसेधुशत्रून् ५५ आक्क्रन्दय ॥ आक्क्र
न्दयुबलुमोजोनुऽआधानिष्ट्टनिहिदुरिताबाध॑मानः ॥ अपंप्प्रोथदु
न्दुभेदुच्छुनाऽइतऽइन्द्रस्यमुष्टिरसिवीडयस्व ५६ आमूः ॥ आमूर
जप्प्रत्त्यावर्त्तयेमाःकेतुमद्दुन्दुभिर्व्वावदीति ॥ सम॑श्श्वपर्णाश्चरन्ति
नोनरोस्म्माकमिन्द्ररुथिनोजयन्तु ५७ आग्नेयःकृष्षणग्ग्रीवः ॥ सा
रस्वतीमेषीबुभ्रुःसौम्म्यःपौष्षणःश्यामःशितिपृष्ठोबार्हस्पत्त्यः ॥
शिल्प्पोवैश्श्वदेवऽऐन्द्रोरुणोमारुतःकुल्म्माषऽऐन्द्राग्नःसंहितोघो

रा॑मः सावि॒त्रो वा॑रु॒णः कृ॒ष्णऽएक॑शितिपा॒त्पेत्वः॑ ५८ अ॒ग्नये॒नीक॑व
ते ॥ अ॒ग्नये॒नीक॑वते॒ रोहि॑ताञ्जिरनड्वानु॒धोरा॑मौ सावि॒त्रौ पौ॒ष्णौ र॑ज
तना॑भी वै॑श्वदे॒वौ पि॒शङ्गौ॑ तूप॒रौ मा॑रु॒तः कु॒ल्माषं॑ऽआग्ने॒यः कृ॒ष्णो॒
जः सा॑रस्व॒ती मे॒षी वा॑रु॒णः पेत्वः॑ ५९ अ॒ग्नये॑ गाय॒त्राय॑ ॥ त्रि॒वृते॒ राथं॑
न्तराया॒ष्टाक॑पाल॒ऽ इन्द्रा॑य॒ त्रैष्टु॑भाय पञ्चद॒शाय॑ बार्हता॒यैका॑दशकपा
लो॒ विश्वे॑भ्यो दे॒वेभ्यो॒ जाग॑तेभ्यः सप्तद॒शेभ्यो॑ वैरू॒पेभ्यो॒ द्वाद॑
शकपालो मि॒त्रावरु॑णाभ्या॒मानु॑ष्टुभाभ्यामेकवि॒ꣳशाभ्यां॑ वैरा॒जा
भ्यां॒ पय॒स्या॒ बृह॒स्पत॑ये॒ पाङ्क्ता॑य त्रि॒णवा॑य शाक्व॒राय॑ च॒रुः स॑वि॒त्र
ऽऔष्णि॑हाय त्रयस्त्रि॒ꣳशाय॑ रैव॒ताय॒ द्वाद॑शकपालः प्राजाप॒त्यश्च॒रु

रदित्यैव्विष्णुंपत्न्क्त्यैचरुरग्नयेवैश्श्वानुरायद्वादशकपालोनुमत्याऽअ
ष्टाकंपालः ६०[२४] ॥४॥ इतिसंहितापाठेएकोनत्रिंशोऽध्यायः २९
देवसावितःषट्तपसेकौलालंषोडशद्वौद्वाविंशतिः ॥ देवंसवितः॥
देवंसवितुःप्प्रसुवयुज्ञम्प्रसुवयुज्ञपंतिम्भगाय ॥ दिव्योगन्धुर्वःकेत
पूःकेतंन्नःपुनातुव्वाचस्पतिर्व्वाचंन्नःस्वदतु १ तत्संवितुः ॥ तत्सं
वितुर्व्वरेण्युम्भर्गोदेवस्यंधीमहि॥धियोयोनःप्प्रचोदयात्२ विश्श्वा
निदेव ॥ सवितर्द्दुरितानिपरासुव ॥ यद्भद्रन्तन्नुऽआसुव ३ विभुक्ता
रंहवामहे॥ विभुक्तारंहवामहेवसोश्चित्रस्यराधसः ॥ सवितारं
नृचक्षसम् ४ ब्रह्मणेब्राह्मणम् ॥ ब्रह्मणेब्राह्मणङ्क्षत्रायंराजन्न्य

म्मुरुञ्जोग्वैश्युन्तपंसेशूद्रन्तमंसेतस्कंरन्नारुकायंवीरहणम्पाप्मनेक्ली
बमाक्रुयायाऽअयोगूङ्गामायपुँश्चलूमतिक्रुष्टायमागधम् ५ नृत्ताय
सूतम् ॥ नृत्तायंसूतङ्गीतायंशैलूषन्धर्म्मायसभाचुरन्नरिष्ठायैभीमल
न्नर्म्मायंरेभꣳहसायुकारिमानन्दायंस्त्रीषखम्प्रमदे कुमारीपुत्रम्मेधा
यैरथकारन्धैर्य्यायुतक्षाणम् ६ [६] तपंसेकौलालम् ॥ तपंसेकौ
लालम्मायायैकुर्म्मारंꣳरूपायंमणिकारꣳशुभेवपꣳशरव्यायाऽइषु
कारꣳहेत्यैधंनुष्कारङ्कर्म्मणेज्याकारन्दिष्टायंरज्जुसर्ज्जम्मृत्यवेमृगयु
मन्तकायश्श्वनिनम् ७ नदी॰भ्यं÷पौञ्जिष्ठम् ॥ नदी॰भ्यं÷पौञ्जिष्ठमु
क्षीकां॰भ्योनैषादम्पुरुषव्याघ्रायंदुर्म्मदङ्गन्धर्वाप्सरोभ्योव्रात्यम्प्र

युग्भ्यऽउन्मत्तꣳ सर्पदेवजनेभ्योऽप्रतिपदमयेभ्यः कितवमीर्य
तायाऽअकितवम्पिशाचेभ्यो बिदलकारीꣳ यातुधानेभ्यः कण्टकी
कारीम् ८ सन्धये जारम् ॥ सन्धये जारङ्गेहायोपपतिमार्त्यै परिवि
त्तन्निर्ऋत्यै परिविविदानमराध्याऽएदिधिषुःपतिन्निष्कृत्यै पेशस्कारी
ꣳ सञ्ज्ञानाय स्मरकारीम्प्रकामोद्यायोपसदं वर्णायानुरुधम्बलायो
पदाम् ९ उत्सादेभ्यः कुब्जम् ॥ उत्सादेभ्यः कुब्जम्प्रमुदे वामन
न्द्वार्भ्यः स्रामꣳ स्वप्नायान्धमधर्माय बधिरम्पवित्राय भिषजम्प्रज्ञा
नाय नक्षत्रदर्शमाशिक्षायै प्रश्निनमुपशिक्षायाऽअभिप्रश्निनम्म
र्यादायै प्रश्नविवाकम् १० अर्मेभ्यो हस्तिपम् ॥ अर्मेभ्यो

हस्तिपञ्जवायांऽश्वपम्पुष्टयैगोपालंवीरुर्षायाविपुलन्तेजंसेजपा
लमिरांयैकीनाशंङ्कीलालांयसुराकारम्भुङ्कायंगृहप ७ श्रेयंसेवित्तुध
माध्वचंक्ष्यायानुक्षुत्तारम् ११ भायैदार्वाहारम् ॥ भायैदार्वाहारम्प्र
भायांऽअग्न्युधम्ब्रुध्नस्यांविष्टपायाभिषेक्तारंवर्षिष्ठायनाकायपरिवे
ष्टारंन्देवलोकायंपेशितारम्मनुष्ष्यलोकायंप्प्रकरितार ६ सर्वेभ्योे
लोकेभ्यंऽउपसेक्तारमवंऽऋत्यैवधायोपमन्थितारम्मेधायवासः प
ल्पूलीम्प्रकामायंरजयित्रीम् १२ ऋतयेस्तेनहृदयम् ॥ ऋतयेस्ते
नहृदयंवैरंहत्यायापिशुनंविविक्त्यैक्षत्तारमौपंद्रष्ट्ट्यायानुक्षत्तारम्ब
लांयानुचरम्भूम्नेपरिष्कन्दम्प्रियायांप्रियवादिनमरिष्ट्यांऽअश्व

सादꣳस्वुर्ग्गायंलोकायंभागदुघंवर्षिष्ठायुनाकायपरिवेष्टारम् १३ मुन्यवेयस्तापम् ॥ मुन्यवेयस्तापङ्क्रोधायनिसुरंꣳयोगायंयोक्तारꣳशोकायाभिसर्त्तारङ्क्षेमायविमोक्तारमुत्कूलनिकूलेभ्यंस्त्रिष्ठिनंवपुषेमानस्कृतꣳशीलायाञ्जनीकारीन्निर्ऋत्यैकोशकारीꣳयुमायासूम् १४ युमायंयमुसूम् ॥ युमायंयमुसूमथर्वभ्योवतोकाꣳसंवत्सुरायंपर्य्यायिणीम्परिवत्सुरायाविंजातामिदावत्सुरायातीत्वरीमिद्वत्सरायातिष्कद्वरींवत्सुरायुविजर्ज्जराꣳसंवत्सुरायुपलिक्कीमृभुभ्योंजिनसुन्धꣳसाध्येभ्यंश्चर्म्मम्नम् १५ सरोंभ्योधैवुरम् ॥ सरोंभ्योधैवुरमुपुस्थावराभ्योदाशंवैशुन्ताभ्योवैन्दन्नंडुलाभ्युःशौष्कंम्पारायंमा

ग्गाँरमंवारायकैवर्त्तन्तीर्थैभ्यंऽआन्दंविषमेभ्योमैनालँस्वनेभ्युः
पर्णकंगुहाभ्युः किरातँ सानुभ्योजम्भकम्पर्वतेभ्युः किम्पू
रुषम् १६ बीभुत्सायैपौल्कसम्॥ बीभत्सायैपौल्कसंवर्णाययहि
रण्यकारन्तुलायैवाणिजम्पश्चादोषायंग्लाविनंविश्श्वेभ्योभूते
भ्यः सिध्मलम्भूत्यैजागरणमभूत्यैस्वपनमार्त्यैजनवादिनंव्यृ
द्ध्याऽअपगल्भँसँशरायप्प्रच्छिदम् १७ अक्षराजायकितवम्॥
अक्षराजायकितवङ्कृतायादिनवदर्शन्त्रेतायैकल्पिनन्द्वापरायाधि
कल्पिनमास्कुन्दायसभास्थाणुम्मृत्यवेगोव्यच्छमन्तकायगोघा
तङ्क्षुधेयोगाम्विकृन्तन्तम्भिक्षमाणऽउपतिष्ठतिदुष्कृतायचरकाचार्य्यं

म्पाप्मनेशैलगम् १८ प्रतिश्श्रुत्काया ऽअर्त्तनम् ॥ प्रतिश्श्रुत्काया ऽअर्त्तनङ्घोषाय भषमन्ताय बहुवादिनमनन्ताय मूकꣳ शब्दायाडम्बराघातम्महसे वीणावादङ्क्रोशाय तूणवध्ममवरस्पराय शङ्खध्मं वनाय वनपमन्यतोऽरण्याय दावपम् १९ नर्माय पुँश्चलूम् ॥ नर्माय पुँश्चलूꣳ हसाय कारिं यादसे शाबल्यां ग्रामण्यङ्गणकमभिक्रोशकन्तान्महसे वीणावादम्पाणिघ्नन्तूणवध्मन्तान्नृत्तायानन्दाय तलवम् २० अग्नये पीवानम् ॥ अग्नये पीवानम्पृथिव्यै पीठसर्पिणं वायवे चाण्डालमन्तरिक्षाय वꣳशनर्त्तिनन्दिवे खलतिꣳ सूर्याय हर्य्यक्षन्नक्षत्रेभ्यः किर्म्मिरञ्चन्द्रमसे किलासमह्ने शुक्लम्पिङ्गाक्षꣳ रात्र्यै कृष्ण

म्पिङ्गाक्षम् २१ अथैतान् ॥ अथैतानुष्टौविरूपानालंभुतेतिंदीर्घंञ्चा
तिंह्रस्वञ्चातिंस्थूलञ्चातिंकृशञ्चातिंशुक्लञ्चातिंकृष्णञ्चातिंकुल्व
ञ्चातिंलोमशञ्च ॥ अशूंद्राऽअब्राह्मणास्तेप्प्राजापुत्याः ॥ मागधः
पुँश्चुलीकितुवःक्लीबोशूंद्राऽअब्राह्मणास्तेप्प्राजापुत्याः २२ [१६]
इतिसंहितापाठेत्रिंशत्तमोऽध्यायः ३० सहस्रशीर्षाषोडशाद्यःसंभृतः
षट्ट्वौद्वाविंशतिः ॥ सहस्रंशीर्षापुरुंषः ॥ सहस्राक्षःसहस्रंपात् ॥ स
भूमिंसर्व्वतंस्पृत्त्वात्यंतिष्ठद्दशाङ्गुलम् १ पुरुषऽएव ॥ पुरुंषएवेदंस
र्वंयद्भूतंयच्चंभाव्यम् ॥ उतामृतत्त्वस्येशानोयदन्नेनातिरोहंति २ ए
तावानस्य ॥ महिमातोज्ज्यायाँश्चपूरुंषः ॥ पादोस्यविश्वाभूतानि

त्रिपादस्यामृतन्दिवि ३ त्रिपादूर्द्ध्वः ॥ त्रिपादूर्द्ध्वऽउदैत्पुरुषःपादोस्ये
हाभवत्पुनः ॥ ततोविष्वङ्व्यक्रामत्साशनानशनेऽअभि ४ ततोवि
राट् ॥ ततोविराडजायतविराजोऽअधिपूरुषः ॥ सजातोऽअत्यरि
च्यतपश्चाद्भूमिमथोपुरः ५ तस्माद्यज्ञात् ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतःस
म्भृतम्पृषदाज्यम् ॥ पशूँस्ताँश्चक्रेवायव्यानारण्याग्ग्राम्याश्चये ६
तस्माद्यज्ञात् ॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतऽऋचःसामानिजज्ञिरे ॥ छन्दां
ꣳसिजज्ञिरेतस्माद्यजुस्तस्मादजायत ७ तस्मादश्वाः ॥ त
स्मादश्वाऽअजायन्तयेकेचोभयादतः ॥ गावोहजज्ञिरेतस्मात्त
स्माज्जाताऽअजावयः ८ तंयज्ञम् ॥ तंयज्ञम्बर्हिषिप्रौक्षन्पुरुष

जातमग्रतः ॥ तेनदेवा ऽअयजन्तसाध्या ऽऋषयश्चये ९ यत्पुरुषम् ॥
यत्पुरुषंव्यदधुःकतिधाव्यकल्पयन् ॥ मुखङ्किमस्यासीत्किम्बाहू
किमूरूपादा ऽउच्यते १० ब्राह्मणोस्य ॥ ब्राह्मणोस्यमुखमासी
द्बाहूराजन्यःकृतः ॥ ऊरूतदस्ययद्वैश्यःपद्भ्यांशूद्रो ऽअजायत ११
चन्द्रमामनसः ॥ चन्द्रमामनसोजातश्चक्षोःसूर्यो ऽअजायत ॥
श्रोत्राद्वायुश्चप्राणश्चमुखादग्निरजायत १२ नाभ्या ऽआसीत् ॥
नाभ्या ऽआसीदन्तरिक्षंशीर्ष्णोद्यौःसमवर्त्तत ॥ पद्भ्याम्भूमिर्दिशः
श्रोत्रात्तथालोकाः ॥ ऽअकल्पयन् १३ यत्पुरुषेण ॥ हविषादेवा
यज्ञमतन्वत ॥ वसन्तोस्यासीदाज्यङ्ग्रीष्मऽइध्मःशरद्धविः १४

सप्तास्यासन् ॥ सप्तास्यांसन्परिधयस्त्रिःसप्तसमिधंःकृताः ॥ देवायद्यज्ञन्तंन्वानाऽअबंध्नन्पुरुंषम्पशुम् १५ यज्ञेनंयज्ञम् ॥ यज्ञेनं यज्ञमंयजन्तदेवास्तानिधर्म्माणिप्रथमान्यांसन् ॥ तेहनाकम्महिमानंःसचन्तयत्रपूर्वैसाध्याःसन्तिदेवाः १६ [१६] अद्भ्यःसम्भृतः ॥ पृथिव्यैरसांच्चविश्वकंर्म्मणःसमंवर्त्तताग्ग्रें ॥ तस्यत्वष्टाविदधंद्रूपमैतितन्मर्त्त्यस्यदेवत्वमाजानमग्ग्रें १७ वेदाहम् ॥ वेदाहमेतम्पुरुंषम्महान्तंमादित्यवंर्ण्णन्तमंसःपरस्तांत् ॥ तमेवविदित्वातिमृत्युमैतिनान्यःपन्थांविद्यतेयंनाय १८ प्रजापंतिश्चरति ॥ प्रजापंतिश्चरतिगर्ब्भैअन्तरजायमानोबहुधाविजायते ॥ तस्ययोनिम्प

रिपश्यन्ति धीरास्तस्मिन्ह तस्थुर्भुवनानि विश्वा १९ योदेवेभ्यः ॥ योदेवेभ्यऽआतपति योदेवानाम्पुरोहितः ॥ पूर्वोयोदेवेभ्योजातो नमो रुचाय ब्राह्मये २० रुचम्ब्राह्मम् ॥ रुचम्ब्राह्मञ्जनयन्तो देवाऽअग्ग्रेतदब्रुवन् ॥ यस्त्वैवम्ब्राह्मणोविद्यात्तस्यदेवाऽअसन्वशे २१ श्रीश्चते ॥ श्रीश्चतेलक्ष्मीश्चपत्न्यावहोरात्रेपार्श्वेनक्षत्राणि रूपमश्विनौव्यात्तम् ॥ इष्णन्निषाणामुम्मऽइषाण सर्वलोकम्मऽइषाण २२ [६] ॥ २ ॥ इतिसंहितायांएकत्रिंशोऽध्यायः ३१ तदेवसप्तवेनस्त्रवद्वौषोडश ॥ तदेव ॥ तदेवाग्निस्तदादित्यस्तद्वायुस्तदुचन्द्रमाः ॥ तदेवशुक्रन्तद्ब्रह्मताऽआपः सप्प्रजापतिः १ सर्वेनिमेषाः ॥ सर्वेनि

मेषाजंज्ञिरेविद्युतःपुरुषादधि ॥ नैनंमूर्द्ध्वन्नतिर्य्यञ्चन्नमद्ध्येपरिंज
ग्ग्रभत् २ नत स्यं ॥ प्रतिमाऽअंस्तियस्यनाममहद्यशः ॥ हिरण्य
गर्भऽइत्येषमामांहिंसीदित्येषायस्मान्नजातऽइत्येषः ३ एषोहं॥
देवःप्रदिशोनुसर्वाःपूर्वोहजातःसऽउगर्भेऽअन्तः ॥ सऽएवजातः
सजनिष्यमाणःप्रत्यङ्जनांस्तिष्ठतिसर्वतोमुखः ४ यस्मांज्जातम्॥
यस्मांज्जातन्नपुराकिञ्चनैवयऽआंबभूवभुवनानिविश्श्वा ॥ प्रजा
पतिःप्रजयासंरराणस्त्रीणिज्ज्योतींषिसचतेसषोडशी ५ येन
द्यौः ॥ येनद्यौरुग्ग्रापृथिवीचदृढायेनस्वस्तभितंयेननाकः ॥ यो
ऽअन्तरिक्षेरजसोविमानःकस्मैदेवायहविषाविधेम ६ यङ्क्रन्दसी ॥

यङ्क्रन्दसीऽअवसातस्तभानेऽअभ्यैक्षेताम्मनसारेजमाने ॥ यत्राधि
सूरऽउदितोव्विभातिकस्म्मैदेवायहविषाविधेम ॥ आपोहयद्बृहतीर्य
श्चिदापः ७ [७] व्वेनस्तत् ॥ व्वेनस्तत्पश्यन्निहितङ्गुहासद्यत्रविश्व
म्भवत्येकनीडम्॥तस्मिन्निदᳫँसञ्चविचैतिसर्व्वᳫँसऽओतः प्प्रो
तश्चव्विभूः प्रजासु ८ प्रतत् ॥ प्रतद्वोचेदमृतन्नुविद्वान्गन्धर्व्वोधाम
व्विभृतङ्गुहासत् ॥ त्रीणिपदानिनिहितागुहास्ययस्तानिवेदसपितुः
पितासत् ९ सनः ॥ सनोबन्धुर्ज्जनितासविधाताधामानिवेदभुवना
निव्विश्श्वा ॥ यत्रदेवाऽअमृतमानशानास्तृतीयेधामन्नध्यैरयन्त १०
परीत्यभूतानि ॥ परीत्यलोकान्परीत्यसर्व्वाः प्रदिशोदिशश्च ॥ उ

पुरस्थायंप्प्रथमुजामृत स्यात्क्मनात्क्मानंमुभिसंविवेश ११ परि
द्यावांपृथिवी ॥ सुद्यऽइत्त्वापरिंलोकान्परिदिशुःपरिस्स्वः ॥ ऋत
स्यतन्तुंविततंविचृत्त्यतदंपश्युत्तदंभवुत्तदासीत् १२ सदंसुस्पतिम्॥
सदंसुस्पतिमद्भुतम्प्रियमिन्द्रंस्युकाम्म्यंम् ॥ सुनिम्मेधामंयासिषु
ॐस्वाहा १३ याम्मेधाम् ॥याम्मेधान्देंवगुणाःपितरंश्चोपासंते॥
तयामामुद्यमेधयाग्नेमेधाविंनङ्कुरुस्वाहा १४ मेधाम्मे ॥ मेधाम्मेव
रुणोददातुमेधामुग्निःप्प्रजापंतिः ॥ मेधामिन्द्रंश्चवायुश्चमेधान्धा
तांददातुमे स्वाहा १५ इदम्मे॥इदम्मेब्रह्मंचक्षत्रञ्चोभेश्श्रियंमश्नु
ताम्॥मयिंदेवादंधतुश्श्रियमुत्तमांत्तस्यैतेस्वाहा १६[९]॥२॥ इति

संहितायांद्वात्रिंशोऽध्यायः ३२ अस्याजरासःसप्तदशापश्चितृद्वादश
विभ्राट्चतुर्दशप्रवावृजएकादशप्रवायुंप्रवीरयापंचदशकानानस्त्रयो
दशासप्तसप्तनवतिः ॥ अस्याजरांसः ॥ अस्याजरांसोदुमामुरि
त्नांऽअर्च्चद्धूमासोऽअग्नयंःपावकाः ॥ श्वितीचयंःश्वात्रासोभुर
ण्यवोवनर्षदोवायवोनसोमाः १ हरंयोधूमकेतवः ॥ हरंयोधूमके
तवोवातंजूताऽउपद्यवि ॥ यतंन्तेवृथंगग्नयंः २ यजांनः ॥ यजांनो
मित्रावरुंणायजांदेवाः ॥ऽऋतम्बृहत् ॥ अग्नेयक्षि स्वन्दमंम् ३
यक्ष्वाहि ॥ देवहूतमाः॥ऽअश्वाः ॥ ऽअग्नेरथीरिंव ॥ निहोतां
पूर्व्यःसंदः ४ द्वेविरूपे ॥ चरतःस्वर्थेऽअन्यान्यांवत्समुपंधापयेते॥

हरि॑रुन्यस्याम्भव॑तिस्वधावाञ्छुक्रोऽअन्यस्यान्ददृशेसुवर्चाः ५ श
तम् १७०० अयमिह ॥ प्रथमोधायिधातृभिर्होतायजिष्ठोऽअद्ध्वरे
ष्वीड्यः ॥ यमप्नवानोभृगवोविरुरुचुर्वनेषुचित्रंविभ्वंविशेविशे
६ त्रीणिशता ॥ त्रीसहस्राण्यग्निन्त्रिंशच्चदेवानवचासपर्य्यन् ॥ औ
क्षन्घृतैरस्तृणन्बर्हिरस्माऽआदिद्धोतारन्न्यसादयन्त ७ मूर्द्धानन्दि
वः ॥ मूर्द्धानन्दिवोऽअरतिम्पृथिव्यावैश्वानरमृतऽआजातमग्निम्
॥ कविꣳसम्राजमतिथिञ्जनानामासन्नापात्रञ्जनयन्तदेवाः ८ अ
ग्निर्वृत्राणि ॥ जङ्घनद्द्रविणस्युर्विपन्यया ॥ समिद्धꣳशुक्रऽआहुतः
९ विश्वेभिꣳसोम्म्यम् ॥ विश्वेभिꣳसोम्म्यम्मद्ध्वग्नऽइन्द्रेणवायुना ॥

पिबांमित्रस्यधामंभिः १० आयत ॥ आयद्दिषेनृपतिन्तेजऽआनु

ट्चिरेतोनिषिक्तन्द्यौरभीकें ॥ अग्निःशर्द्धमनवद्यंऽयुवानंस्वाद्ध्य

जनयत्सूदयंच्च ११ अग्नेशर्द्ध ॥ महतेसौभंगायतवद्युम्न्नान्युत्तमा

निसन्तु ॥ सञ्जांस्पत्यंसुयममाकृणुष्वशत्रूयतामभितिष्ठामहा

ंसि १२ त्वांहि ॥ मन्द्रतंममर्क्कशोकैर्ववृमहेमाहिनंश्रोष्यंग्ने ॥

इन्द्रन्त्वाशवंसादेवतांवायुम्पृणन्तिराधंसानृतंमाः १३ त्वेऽअंग्ने ॥

स्वाहुतप्प्रियासंःसन्तुसूरयंः ॥ यन्तारोयेमघवानोजनानामूर्वान्द

यन्तुगोनाम् १४ श्रुधिश्श्रुत्कर्ण्ण ॥ श्रुधिश्श्रुत्कर्ण्णवह्निभिर्द्देवैर

ग्नेसयावंभिः ॥ आसीदन्तुबर्हिषिमित्रोऽअंर्य्यमाप्प्रातर्य्यावाणो

ऽअह्वुरम् १५ विश्श्वेषामदितिः ॥ विश्श्वेषामदितिर्य्यज्ञियानांविश्श्वेषामतिथिर्म्मानुषाणाम् ॥ अग्निर्द्देवानामवऽआवृणानःसुमृडीकोभवतुजातवेदाः १६ महोऽअग्नेः ॥ समिधानस्यशर्म्मण्यनागामित्रेवरुणेस्वस्तये ॥ श्रेष्ठेस्यामसवितुःसवीमनितद्देवानामवोऽअद्यावृणीमहे १७ [१७] आपश्चित् ॥ आपश्चित्पिप्युस्तर्य्योनगावोनक्षन्नृतञ्जरितारस्तऽइन्द्र ॥ याहिवायुर्न्ननियुतोनोऽअच्छात्वर्ठहिधीभिर्द्दयसेविवाजान् १८ गावऽउप ॥ गावऽउपावतावतम्महीयज्ञस्यरप्सुदा ॥ उभाकर्णाहिरण्यया १९ यदद्य ॥ सूरऽउदितेनागामित्रोऽअर्य्यमा ॥ सुवातिसविताभगः २० आसुतैसिञ्चतश्रियर्ठ

रोदस्योरभिश्श्रियम् ॥ रसादधीतवृषभम् ॥ तम्प्रत्नथायंवेनः २१
आतिष्ठन्तम्परि ॥ आतिष्ठन्तम्परिविश्वेऽअभूषञ्छ्रियोवसानश्च
रतिस्वरोचिः ॥ महत्तद्वृष्णोऽअसुरस्यनामाविश्वरूपोऽअमृतानि
तस्थौ २२ प्रवः ॥ प्रवोमहेमन्दमानायान्धसोर्चाविश्वानराय
विश्वाभुवे ॥ इन्द्रस्ययस्यसुमखंसहोमहिश्रवोनृम्णञ्चरोदसी
सपर्य्यतः २३ बृहन्नित् ॥ बृहन्निदिध्मऽएषाम्भूरिशस्तम्पृथुःस्व
रुः ॥ येषामिन्द्रोयुवासखा २४ इन्द्रेहि ॥ इन्द्रेहिमत्स्यन्धसोविश्वे
भिःसोमपर्वभिः ॥ महाः ॥ ऽअभिष्टिरोजसा २५ इन्द्रोवृत्रम् ॥ इ
न्द्रोवृत्रमवृणोच्छर्द्धनीतिःप्रमायिनामभिनाद्वर्पणीतिः ॥ अहन्व्यं

समुशधुग्गवनैष्षवाविद्धैनाऽअक्कणोद्वाम्म्याणाम् २६ कुतस्त्वम् ॥
कुतस्त्वमिन्द्रमाहिंनुᳩसन्नेकोंयासिसत्पतेकिन्तंऽइत्था ॥ सम्पृच्छसे
समराणᳩशुंभानैर्व्वोचेस्तन्नोहरिवोयत्तेऽअस्म्मे ॥ महाᳩ ॥ ऽइन्द्रोय
ऽओजंसाकुदाचुनस्तुरीरंसिकुदाचुनप्प्रयुंच्छसि २७ आतंत्तंऽइन्द्रा
यर्वᳩपनन्ताभियऽऊर्व्वङ्गोमंन्तन्तितृत्सान् ॥ सकृत्स्वंऽयेपुंरुपुत्राम्मु
हीᳪसुहस्त्रंधाराम्बृहतीन्दुदुंक्षन् २८ इमान्ते ॥ इमान्तेधियम्प्रभंरे
महोमहीमस्यस्तोत्रेधिषणायत्तंऽआनुजे ॥ तमुंत्सवेचंप्प्रसवेचंसा
सहिमिन्द्रंन्देवासᳩशवंसामदन्ननुं २९ [१२] विभ्भ्राडूहत् ॥ वि
भ्भ्राडूहत्पिबतुसोम्म्यम्मद्ध्वायुर्द्दधंद्यज्ञपंतावविंह्रुतम् ॥ वातंजूतो

नोऽअग्निरक्षतित्क्मनाप्म्रजाःपुंपोषपुरुधाविराजति ३० उदुत्यम्॥
उदुत्यञ्जातवेदसन्देवंवंहन्तिकेतवः॥ दृशेविश्श्वायसूर्य्यम् ३१ ये
नापावक॥ येनापावकचक्षसाभुरण्यन्तञ्जनाः॥ऽअनु॥ त्वंवरु
णपश्यसि ३२ दैव्यावद्धूर्य्यू॥ दैव्यावद्धूर्य्यूऽआगतर्ठरथेनसूर्य्यत्व
चा॥ मद्वायज्ञर्ठसमंञ्जाथे॥ तम्प्रत्क्नथायंवेनाश्चित्रन्देवानाम् ३३
आनः॥ आनऽइडाभिर्विदथेसुशस्तिविश्श्वानरःसवितादेवऽएतु॥
अपियथायुवानोमत्सथानोविश्श्वञ्जगदभिपित्वेमनीषा ३४ यद
द्य॥ कच्चवृत्रहन्नुदगाऽअभिसूर्य्य॥ सर्वन्तदिन्द्रतेवशे ३५ तरणि
र्विश्श्वदर्शतः॥ तरणिर्विश्श्वदर्शतोज्ज्योतिष्कृदसिसूर्य्य॥ विश्श्व

माभासिरोचनम् ३६ तत्सूर्य्यस्य ॥ देवत्वन्तन्महित्वम्मद्ध्याकर्त्तो
र्व्विततंसञ्जभार ॥ यदेदयुक्तहरितःसधस्थादाद्रात्रीवासस्तनुतेसि
मस्मै ३७ तन्मित्रस्य ॥ तन्मित्रस्यव्वरुणस्याभिचक्षेसूर्य्योरूप
ङ्कृणुतेद्योरुपस्थे ॥ अनन्तमन्यद्रुशदस्यपाजःकृष्णमन्यद्धरितः
सम्भरन्ति ३८ बण्महान् ॥ बण्महाँ२ ॥ ऽअसिसूर्य्यबडादित्यम
हाँ२ ॥ ऽअसि ॥ महस्तेसतोमहिमापनस्यतेद्धादेवमहाँ२ ॥ ऽअसि
३९ बट्सूर्य्यश्रवसामहाँ२ ॥ ऽअसिसत्रादेवमहाँ२ ॥ ऽअसि ॥ मह्ना
देवानामसुर्य्यःपुरोहितोव्विभुज्ज्योतिरदाभ्यम् ४० श्रायन्तऽइवसू
र्य्यम् ॥ श्रायन्तऽइवसूर्य्यंव्विश्वेदिन्द्रस्यभक्षत ॥ वसूनिजातेजन

मानुऽओजंसाप्प्रतिंभागन्नदींधिम ४१ अद्यादेवाः ॥ अद्यादेवा

ऽउदितासूर्य्यस्यनिरंहसःपिपृतानिरंवद्यात् ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमा

महन्तामदितिःसिन्धुःपृथिवीऽउतद्यौः ४२ आकृष्णेनं ॥ आकृ

ष्णेनरजंसावर्त्तमानोनिवेशयंन्नमृतम्मर्त्यञ्च ॥ हिरण्ययेनसविता

रथेनादेवोयांतिभुवंनानिपश्यंन् ४३ [१४] प्रवावृजे ॥ सुप्प्रयाब

र्हिरेषामाविश्प्पतींवबीरिटऽइयाते ॥ विशामक्तोरुषसःपूर्वहूतौवायुः

पूषास्वस्तयेंनियुत्वांन् ४४ इन्द्रवायूबृहस्प्पतिम् ॥ इन्द्रवायूबृहस्प्प

तिम्मित्राग्निम्पूषणम्भगंम् ॥ आदित्यान्मारुतङ्गणम् ४५ वरुणः

प्राविता ॥ भुवन्मित्रोविश्श्वाभिरूतिभिः ॥ करंतान्नःसुराधसः ४६

अधिनः ॥ अधिनऽइन्द्रैषांविष्णोसजात्यानाम् ॥ इतामरुतोऽअश्विना ॥ तम्प्रत्क्कथायंबेनोयेदेवासऽआनऽइडाभिर्विश्वैभिःसोम्म्यम्मन्द्वोमांसश्चर्षणीधृतः ४७ अग्नऽइन्द्र ॥ वरुणमित्रदेवाःशर्द्धःप्प्रयन्तमारुतोतविष्णो ॥ उभानासत्यारुद्रोऽअधग्नाःपूषाभगःसरस्वतीजुषन्त ४८ इन्द्राग्नीमित्रावरुणा ॥ इन्द्राग्नीमित्रावरुणादितिंस्वःपृथिवीन्द्यांम्मरुतःपर्वताः ॥ अपः ॥ हुवेविष्णुम्पूषणम्ब्रह्मणस्प्पतिम्भगन्नुशर्ठसंठसवितारमूतयें ४९ अस्म्मेरुद्राः ॥ अस्म्मेरुद्रामेहनापर्वतासोवृत्रहत्त्येभरहूतौसजोषाः ॥ सःशर्ठसंतेस्तुवतेधायिपज्जऽइन्द्रज्ज्येष्ठाऽअस्म्माः ॥ अंवन्तुदेवाः ५० अर्वाञ्चो

ऽअद्य ॥ अर्व्वाञ्चोऽअद्या भवता यजत्त्राऽआवोहार्द्दिभयमानोव्ययेय
म् ॥ त्राद्धन्नोदेवा निजुरोवृकस्य त्राद्धङ्कर्त्तादवपदो यजत्त्राः ५१ वि
श्श्वेऽअद्य ॥ मुरुतोव्विश्श्वऽऊती विश्श्वे भवन्त्वग्नयः समिद्धाः ॥ वि
श्श्वेनोदेवाअवसागमन्तुव्विश्श्वमस्तुद्द्रविणंव्वाजोऽअस्म्मे ५२ वि
श्श्वेदेवाः ॥ शृणुतेमँहवम्मेयेऽअन्तरिक्षेयऽउपद्द्यविष्ठ ॥ येऽअग्नि
जिह्वाऽउतवायजत्त्राऽआसद्यास्मिन्बर्हिषिमादयद्ध्वम् ५३ देवेब्भ्यो
हि ॥ प्प्रथमँयज्ञियेब्भ्योमृतत्त्वँसुवसिभागमुत्तमम् ॥ आदिद्दा
मानँसवितर्व्यूर्णुषेनूचीनाजीवितामानुषेब्भ्यः ५४ [११] प्रवा
युम् ॥ प्रवायुमच्छाबृहतीमनीषाबृहद्रयिंव्विश्श्ववारँरथप्प्राम् ॥ द्यु

संहि.

६७

तद्यांमानियुतः पत्यंमानः कुविः कुविमियक्षसिप्प्रयज्यो ५५ इन्द्रं वायूऽइमे ॥ सुताऽउपप्प्रयोभिरागंतम् ॥ इन्दंवोवामुशन्तिहि ५६ मित्रं ६ हुवे ॥ पूतदंक्षंवरुणञ्चरिशादंसम् ॥ धियंङ्घृताचींछंसाधंन्ता ५७ दस्रांसुवाकंवः ॥ सुतानासंत्याधृक्तबंर्हिषः ॥ आयातं रुद्रवर्त्तनी ॥ तम्प्रत्क्कथायंत्रेनः ५८ विदद्यदीं ॥ विदद्यदींसरमांरुग्णमद्रेर्म्महिपाथः पूर्व्यं ६ सध्य्यक्कः ॥ अग्रंन्नयत्सुपद्यक्षंराणामछारवंम्प्रथमाजानतीगांत् ५९ नहिस्पशंम् ॥ नहिस्पशमविदन्नन्यमस्म्माद्वैश्वानरात्पुरऽएतारंमग्नेः ॥ एमेनमवृधन्नमृताऽअमंर्त्यंवैश्वानरंक्षेत्रंजित्यायदेवाः ६० उग्राविघनिनां ॥ उग्राविघनिनामृधंऽइन्द्राग्नीहंवामहे ॥

उ.अ.

३२

६७

तानोमृडातऽईदृशे ६१ उपास्म्मै ॥ गायतानरःपवमानायेन्दवे ॥अ
भिदेवाः ॥ ऽइयक्षते ६२ येत्वां ॥ हित्त्येमघवन्नवर्द्धन्न्येशाम्बरेहं
रिवोयेगविष्टौ ॥ येत्वांनूनमनुमदन्तिविप्प्राःपिबेन्द्रसोमःसगणो
मरुद्धिः ६३ जनिष्ठाऽउग्ग्रः ॥ सहसेतुरायमन्द्रऽओजिष्ठोवहुलाभि
मानः ॥ अवर्द्धन्निन्द्रम्मरुतश्चिदत्रमाताघद्वीरन्दधनद्धनिष्ठा ६४
आतु ॥ आतूनऽइन्द्रवृत्रहन्नस्म्माकमर्द्धमागहि ॥ महान्महीभिरू
तिभिः ६५ त्वमिन्द्र ॥ त्वमिन्द्रप्प्रतूर्त्तिष्वभिविश्श्वाऽअसिस्पृ
धः ॥ अशस्तिहाजनिताविश्श्वतूरसित्वन्तूर्य्यतरुष्यतः ६६ अ
नुते ॥ अनुतेशुष्म्मन्तुरयन्तमीयतुःक्षोणीशिशुन्नमातरा ॥ विश्श्वा

स्तेस्पृधंः॥ अथयन्तमनुयवैंवृत्रंऽस्यदिन्द्रतूर्वसि ६७ सुन्नोदेवानाम् ॥
सुन्नोदेवानाम्प्रत्यैतिसुम्नमादित्यासोभवंतामृडयन्तः ॥ आवोर्वा
चीसुमतिर्ववृत्यादंहोश्चिद्यावरिवोवित्तरासत् ६८ अदंब्धेभिःस
वितः॥ पायुभिष्ट्वंशिवेभिरद्यपरिपाहिनोगयम् ॥ हिरण्यजिह्वःसु
वितायनव्यसेरक्षामाकिर्नोऽअघशंसऽईशत ६९ [१५]प्रवीरया
॥ शुचयोददिरेवामध्वर्युभिर्म्मधुमन्तःसुतासः॥ वहंवायोनियुतो
याह्यच्छापिबासुतस्यान्धसोमदाय ७० गावऽउप ॥ गावऽउपाव
तावतम्महीयज्ञस्यरप्सुदा ॥ उभाकर्णाहिरण्ययां ७१ काव्ययोरा
जानेषु ॥ काव्ययोराजानेषुक्रत्वादक्षस्यदुरोणे ॥रिशादसासधस्थ

ऽआ ७२ दैव्यावध्वर्यू ॥ दैव्यावध्वर्यूऽआगंतुं रथेनसूर्यत्वचा ॥
मध्वायज्ञंसमंजाथे ॥ तम्प्रत्नथायंवेनः ७३ तिरश्चीनोविततः ॥
तिरश्चीनोविततोरश्मिरेषामधःस्विदासी ३ दुपरिस्विदासी ३ त् ॥
रेतोधाऽआसन्महिमानऽआसन्त्स्वधाऽअवस्तात्प्रयतिःपरस्तात् ॥
७४ आरोदसी ॥ ऽअपृणदास्वर्म्महज्जातंयदेनमपसोऽअधारयन् ॥
सोऽअध्वरायपरिणीयतेकविरत्त्योनवाजसातयेचनोहितः ७५ उ
क्थेभिर्वृत्रहन्तमा ॥ उक्थेभिर्वृत्रहन्तमायामन्दानाचिदागिरा ॥
आङ्गूषैराविवासतः ७६ उपनः ॥ सूनवोगिरःशृण्वन्त्वमृतस्ययो ॥
सुमृडीकाभवन्तुनः ७७ ब्रह्माणिमे ॥ मतयःशंसुतासःशुष्मऽइ

यर्त्तिप्प्रभृतोमेऽअद्रिं ÷॥ आशांसतेप्प्रतिहर्य्यन्त्यु क्थ्माहरींवहतु
स्तानोऽअच्छं ७८ अनुत्तुमातें॥ मघवन्नाकिर्न्नुनत्त्वावां३ं ॥ ऽअस्ति
देवताविदानः ॥ नजायमानोनशंतेनजातोयानिकरिष्ष्याकृणुहि
प्प्रवृद्ध ७९ तदित्॥ तदिदांसभुवनेषुज्ज्येष्ठंयतोंजज्ञऽउग्रस्त्वेषनृं
म्णः ॥ सद्योजंज्ञानोनिरिंणातिशत्रूननुयंविश्श्वेमदन्त्यूमाः ८० इ
माऽउंत्वा ॥ पुरूवसोगिरोंवर्द्धन्तुयाममं ॥ पावकवंर्णाःशुचंयोवि
पश्श्चितोभिस्तोमैरनूषत ८१ यस्यायम्॥ यस्यायंविश्श्वऽआर्य्यो
दासंःशेवधिपाऽअरिः ॥ तिरश्श्चिदर्य्येरुशमेपवींरवितुब्भ्येत्सोऽअं
ज्ज्यतेरयिः ८२ अयर्ठंसहस्रम्॥ अयर्ठंसहस्रमृषिभिःसहंस्कृतःस

मुद्ध्ऽइवपप्प्रथे ॥ सुत्यःसोऽअंस्यमहिमागृंणेशवोंसुज्ञेषुंविप्प्रराज्ज्ये ८३ अदंब्धेभिःसवितः ॥ पायुभिष्ट्वंशिवेभिरद्यपरिंपाहिनोगयम् ॥ हिरंण्यजिह्वःसुवितायनव्यंसेरक्षामाकिंर्न्नोऽअघशंसऽईशत ८४ [१५] आनः ॥ आनोंसुज्ञाद्दिंविस्पृशंवायोंयाहिसुमन्मंभिः ॥ अन्तःपुवित्त्रंऽउपरिश्रीणानोयंशुक्क्रोऽअंयामिते ८५ इन्द्रवायूसुंसन्दृशां ॥ सुहवेहहवामहे ॥ यथांनुःसर्व्वऽइज्जनोंनमीवःसुङ्गमेसुमनाऽअसंत् ८६ ऋधंगित्था॥समर्त्त्यःशशुमेदेवतांतये ॥ योनूनम्मिुत्रावरुणावभिष्टंयऽआचुक्क्रेहुव्यदांतये ८७ आयांतम् ॥ आयांतमुपंभूषतम्मध्वः पिबतमश्श्विना॥ दुग्धम्पयोंवृषणाजेन्यावसूमानोमर्द्धिष्टमा

गंतम् ८८ प्रैतु ॥ प्रैतुब्रह्मणस्पतिः प्रदेव्येतुसूनृता ॥ अच्छावीरन्नर्य्यं
म्पङ्क्तिराधसन्देवायज्ञन्नयन्तुनः ८९ चन्द्रमाऽअप्सु ॥ चन्द्रमाऽअ
प्स्वन्तरासुपर्णोधावतेदिवि ॥ रयिम्पिशङ्गम्बहुलम्पुरुस्पृहँ हरिरे
तिकनिक्रदत् ९० देवन्देवं वः ॥ देवन्देवंवोवसेदेवन्देवमभिष्टये ॥ देव
न्देवँ हुवेमवाजंसातयेगृणन्तोदेव्याधिया ९१ दिविपृष्टः ॥ दिविपृष्टो
ऽअरोचताग्निर्वैश्वानरोबृहन् ॥ क्ष्मयावृधानऽओजसाचनोहितो
ज्योतिषाबाधतेतमः ९२ इन्द्राग्नीऽअपात् ॥ इन्द्राग्नीऽअपादियम्पूर्वा
गात्पद्वतीभ्यः ॥ हित्वीशिरोजिह्वयावावदच्चरत्त्रिँ शत्पदान्यक्रमीत्
९३ देवासोहिष्मा ॥ मनवेसमन्यवोविश्वेसाकँ सरातयः ॥ तेनो

ऽअद्यतेऽअंपुरन्तुचेतुनोभवंन्तुवरिवोविदं÷ १४ अपांधमत् ॥ अपांध
मदभिशंस्तीरशस्तिहाथेन्द्रोद्युम्न्याभंवत् ॥ देवास्तंऽइन्द्रसुरूयार्यं
येमिरेबृहंद्भानोमरुंद्गण १५ प्रवं÷॥ प्रवुऽइन्द्रायबृहतेमरुतोब्रह्मार्च्च
त ॥ वृत्र<हंनतिवृत्रहाशतक्रंतुर्वज्रेणशतपंर्व्वणा १६ अस्येत् ॥ अ
स्येदिन्द्रोवावृधेवृष्ण्यु<शवोमदेंसुतस्यविष्णंवि ॥ अद्यातमंस्य
महिमानंमायवोनुंष्टुवन्तिपूर्व्वथां ॥ इमाऽउंत्वायस्यायमुय< सुहस्रं
मूर्द्धऽऊषुणं÷ १७ [१३] इतिसंहितापाठेत्रयस्त्रिंशोऽध्यायः ३३
सज्जाग्रतःपंचनवःसोमोधेनुमाकृष्णोनपूषंतवदशकानतदष्टौषडष्टा
पंचाशत् ॥ यज्जाग्रंतः ॥ यज्जाग्रंतोदूरमुदैतिदैवन्तदुंसुप्तस्यतथैवै

ति ॥ दूरङ्गमञ्ज्योतिषाञ्ज्योतिरेकन्तन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु १ येनकर्म्माणि ॥ येनकर्म्माण्यपसोमनीषिणो ॥ यज्ञेकृण्वन्तिविदथेषुधीराः ॥ यदपूर्व्वंयक्षमन्तःप्रजानान्तन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु २ यत्प्रज्ञानम् ॥ यत्प्रज्ञानमुतचेतोधृतिश्चयज्ज्योतिरन्तरमृतम्प्रजासु ॥ यस्मान्नऽऋतेकिञ्चनकर्म्मक्रियतेतन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु ३ येनेदम् ॥ येनेदम्भूतम्भुवनम्भविष्यत्परिगृहीतममृतेनसर्व्वम् ॥ येनयज्ञस्तायतेसप्तहोतातन्मेमनः शिवसंकल्पमस्तु ४ यस्मिन्नृचः ॥ यस्मिन्नृचःसामयजूंषियस्मिन्प्रतिष्ठितारथनाभाविवाराः ॥ यस्मिँश्चित्तंसर्व्वमोतम्प्रजानान्तन्मेमनः शिवसंक

ल्पमस्तु ५ सुषारथिरश्वानिव ॥ सुषारथिरश्वानिवयन्मनुष्या

न्नेनीयतेभीशुभिर्वाजिनऽइव ॥ हृत्प्रतिष्ठंयदजिरञ्जविष्ठन्तन्मेम

नःशिवसङ्कल्पमस्तु ६ पितुन्नु ॥ स्तोषम्महोधर्माणन्तविषीम् ॥

यस्यत्रितोव्योजसावृत्रंविपर्वमर्दयत् ७ अन्विदित् ॥ अन्विदनुमते

त्वम्मन्यासैशञ्चनस्कृधि ॥ क्रत्वेदक्षायनोहिनुप्रणऽआयूꣳषिता

रिषः ८ शतम् १८०० अनुनः ॥ अनुनोद्यानुमतिर्यज्ञन्देवेषुम

न्यताम् ॥ अग्निश्चहव्यवाहनोभवतन्दाशुषेमयः ९ सिनीवालि

पृथुष्टुके ॥ सिनीवालिपृथुष्टुकेयादेवानामसिस्वसा ॥ जुषस्वहव्य

माहुतम्प्रजान्देविदिद्विड्ढिनः १० [१०] पञ्चनद्यः ॥ पञ्चनद्यःसरस्व

तीमपियन्तिसस्रोतसः ॥ सरस्वतीतुपञ्चधासोदेशेभवत्सरित् ११
त्वमग्ने ॥ प्रथमोऽअङ्गिराऽऋषिर्देवोदेवानामभवःशिवःसखा ॥ त
वव्रतेकवयोविद्मनापसोजायन्तमरुतोभ्राजदृष्टयः १२ त्वन्नः ॥
त्वन्नोऽअग्नेतवदेवपायुभिर्मघोनोरक्षतन्वश्चवन्द्य ॥ त्रातातोकस्य
तनयेगवामस्यनिमेषꣳरक्षमाणस्तवव्रते १३ उत्तानायामव ॥ भरा
चिकित्वान्सद्यःप्रवीताबृषणञ्जजान ॥ अरुषस्तूपोरुशदस्यपाज
ऽइडायास्पुत्रोवयुनेजनिष्ट १४ इडायास्त्वा ॥ पदेवयन्नाभापृथि
व्याऽअधि ॥ जातवेदोनिधीमह्यग्नेहव्यायवोढवे १५ प्रमन्महे ॥ श
वसानायशूषमाङ्गूषङ्गिर्वणसेऽअङ्गिरस्वत् ॥ सुवृक्तिभिस्तुवतऽऋ

ग्मिुयायार्च्चांमार्क्कंन्नरेर्ब्विश्श्रुताय १६ प्रवं÷ ॥ प्रवोंमुहेमहिनमोंभर
द्भ्माङ्गूष्ष्यूंशवसानायुसामं ॥ येनांनुःपूर्ब्बेपितरं÷पदुज्ञाऽअर्च्चन्तो
ऽअङ्गिरसोगाऽअविंन्दन् १७ इच्छान्तित्त्वा ॥ सोम्म्यासुःसखांयःसु
न्न्वन्तिसोमन्दधांतिप्प्रयाॅंसि ॥ तितिंक्षन्तेऽअभिशांस्तिञ्जनांनामि
न्द्रत्त्वदाकश्च्चुनाहिप्प्रंकुतः १८ नतें ॥ दूरेपंरमाचिद्रजाॅंस्यातुप्प्र
यांहिहरिवोहरिंभ्ब्याम् ॥ स्त्थिरायव्वृष्ष्णेसवंनाकृतमासुक्काग्ग्रावां
णःसमिधानेऽअग्नौ१९अषाॅंढंरुयुत्सु॥ पृतंनासुपप्प्रिॅंस्व्वर्षामप्प्सां
व्वृजनंस्यगोपाम् ॥ भरेषुजाॅंसुक्षितिॅंसुश्श्रवंसञ्जयंन्तन्त्वामनुंम
देमसोम २० [१०] सोमोंधेनुम् ॥ सोमोंधेनुॅंसोमोऽअर्व्वन्तमा

संहि. शुꣳसोमोवीरङ्कर्मण्यन्ददाति ॥ सादन्यंविदत्थ्यꣳसुभेयम्पितृश्श्रव उ.अ.

७३ णंउस्योददाशदस्म्मै २१ त्वमिमाः॥त्वमिमाऽओषधीःसोमविश्श्वा ३४

स्त्वमपोऽअंजनयुस्त्वङ्गाः ॥ त्वमातंतन्थ्योर्वुन्तरिक्षन्त्वज्योतिषाव्वि

तमोववर्थ २२ देवेनंनः ॥ देवेनंनोमनंसादेवसोमरायोभागꣳसंहसा

वन्नभियुंद्ध्य ॥ मात्वातनदीशिषेवीरुर्यस्योभयेभ्युःप्राचिंकित्सा

गविंष्टौ २३ अष्टौव्वि ॥अष्टौव्व्यंकख्यत्ककुभंःपृथिव्यास्त्रीधन्वयोज

नासप्तसिन्धूंन् ॥ हिरण्याक्षःसंविताद्देवऽआगाद्दधद्रत्नांदाशुषेवा

य्र्याणि २४ हिरंण्यपाणिःसविता ॥ विचंर्षणिरुभेद्यावांपृथिवीऽअ ७३

न्तरीयते ॥ अपामींवाम्बाधंतेवेतिसूर्य्यमभिकृष्णेनरजंसाद्याम्

णोति २५ हिरण्यहस्तोऽअसुरः ॥ सुनीथःसुमृडीकःस्ववांयात्वर्वा
ङ् ॥ अपसेधन्रक्षसोयातुधानानस्थाद्देवःप्रतिदोषङ्गृणानः २६ ये
ते ॥ येतेपन्थाःसवितःपूर्व्यासोरेणवःसुकृताऽअन्तरिक्षे ॥ तेभिर्नो
ऽअद्यपथिभिःसुगेभीरक्षाचनोऽअधिचब्रूहिदेव २७ उभापिबतम् ॥
उभापिबतमश्विनोभानःशर्म्मयच्छतम् ॥ अविद्रियाभिरूतिभिः
२८ अप्नस्वतीमश्विना ॥ अप्नस्वतीमश्विनावाचमस्मेकृतन्नो
दस्रावृषणामनीषाम् ॥ अद्यूत्येवसेनिह्वयेवांवृधेचनोभवतंवाजसा
तौ २९ द्युभिरक्तुभिः ॥ द्युभिरक्तुभिःपरिपातमस्मानरिष्टेभिर
श्विनासौभगेभिः ॥ तन्नोमित्रोवरुणोमामहन्तामदितिःसिन्धुः

पृथिवीऽउतद्यौः ३० [१०] आकृष्णेन ॥ रजंसावर्त्तमानोनिवेश
यंन्नमृतम्मर्त्यंञ्च ॥ हिरण्ययेनसवितारथेनादेवोयांतिभुवंनानिपश्यं
न् ३१ आरांत्रि ॥ पार्थिवंर्ठरजंःपितुरंप्रायिधामंभिः ॥ दिवःस
दांर्ठसिबृहतीवितिष्ठसऽआत्वेषंवर्त्ततेतमंः ३२ उषस्तत् ॥ उषस्त
च्चित्रमाभंरास्मभ्यंवाजिनीवति ॥ येनंतोकञ्चतनंयञ्चधामंहे ३३
प्रातरग्निम् ॥ प्रातरग्निम्प्रातरिन्द्रर्ठहवामहेप्रातर्म्मित्रावरुणाप्रातर
श्विनां ॥ प्रातर्भगंम्पूषणम्ब्रह्मणस्पतिम्प्रातःसोमंमुतरुद्रर्ठहुवे
म ३४ प्रातर्जितम्भगंम् ॥ प्रातर्जितम्भगंमुग्रर्ठहुवेमवयम्पुत्रमदि
तेर्य्योविधर्त्ता ॥ आद्ध्रश्चिद्यम्मन्यंमानस्तुरश्चिद्राजांचिद्यम्भगं

म्भुक्षीत्याह ३५ भगप्प्रणेतः ॥ भगप्प्रणेतुर्भगसत्यराधो भगेमा
न्धियमुदवाददन्नः ॥ भगप्प्रनोजनयगोभिरश्वैर्भगप्प्रनृभिर्नृव
न्तः स्याम ३६ उतेदानीम् ॥ उतेदानीम्भगवन्तः स्यामोतप्प्रपित्व
ऽउतमध्येऽअह्नाम् ॥ उतोदितामघवन्त्सूर्यस्यवयन्देवानां सुम
तौस्याम ३७ भगऽएव ॥ भगवाँऽअस्तुदेवास्तेनवयम्भगवन्तः
स्याम ॥ तन्त्वाभगसर्वऽइज्जोहवीतिसनोभगपुरऽएताभवेह ३८ स
मध्वराय ॥ समध्वरायोषसोनमन्तदधिक्रावेवशुचयेपदाय ॥ अर्वा
चीनंवसुविदम्भगन्नोरथमिवाश्वावाजिनऽआवहन्तु ३९ अश्वा
वतीर्गोमतीः ॥ अश्वावतीर्गोमतीर्नऽउषासोवीरवतीः सदमुच्छ

न्तुभद्राः॥ घृतन्दुहांनाद्विश्श्वतुंःप्रपीतासूयंपातस्वुस्तिभिःसदांनः ४० [१०] पूषन्तवं॥ व्रतेवयन्नरिष्येमुकदाचुन ॥ स्तोतारस्त इहस्म्मसि ४१ पुथस्प्पंथःपरिपतिम् ॥ पुथस्प्पंथःपरिपतिंवचुस्याकामेनकृतोऽअभ्यानडुर्क्कम् ॥ सनोरासच्छुरुधंश्श्चुन्द्राग्राधियंन्धियर्ठंसीषधातिप्प्रपूषा ४२ त्रीणिपुदाविचंक्क्रमेविष्णुर्गोपाऽअदाभ्यः ॥ अतोधर्म्माणिधारयंन् ४३ तद्विप्प्रासः ॥ तद्विप्प्रासोविपुन्न्यवोजागृवाठंसःसमिन्धते ॥ विष्णोर्यत्परमम्पुदम् ४४ घृतवंतीभुवंनानाम् ॥ घृतवंतीभुवंनानामभिश्श्रियोर्वीपृथ्वीमधुदुघेसुपेशंसा ॥ द्यावापृथिवीवरुणस्युधर्म्मणाविष्कंभितेऽअजरेभूरि

रेतसा ४५ येनंः सुपत्क्राऽअपुतेभंवन्त्विन्द्राग्निभ्यामवंबाधामहे
तान् ॥ वसंवोरुद्राऽआंदित्याऽउंपरिस्पृशंम्मोग्रञ्चेत्तारंमधिराजमं
क्रन् ४६ आनांसत्या ॥ त्रिभिरेंकादशैरिहदेवेभिर्यातम्मधुपेयंम
श्विना ॥ प्रायुस्तारिष्टन्नीरपांᳪंसिमृक्षतुᳪंसेधंतन्द्वेषोभवंतᳪंसचा
भुवां ४७ एषवंः ॥ एषवुस्तोमोंमरुतऽइयङ्गीम्मान्दार्य्यस्यंमान्यस्यं
कारोः ॥ एषायांसीष्टतुन्न्वेवयांविद्यामेषंवृजनंञ्जीरदांनुम् ४८ सुह
स्तोमाःसुहच्छंन्दसः ॥ सुहस्तोमाःसुहच्छंन्दसऽआवृतंःसुहप्रंमाऽऋ
षयःसुप्तदैव्याः ॥ पूर्वेषाम्पन्थामनुदृश्युधीराऽअन्वालेंभिरेरुथ्यो
नरश्मीन् ४९ आयुष्यंवर्च्चस्यम् ॥ आयुष्यंवर्च्चस्यᳪंरायस्पों

षमौद्धिदम् ॥ इदर्ठहिरंण्यंवर्च्चस्वज्जैत्रायाविंशतादुमाम् ५० ननत् ॥
ननद्रक्षांर्ठसिनपिंशाचास्तंरन्तिदेवानामोजं÷प्प्रथमजर्ठह्येतत् ॥ यो
बिभर्त्तिदाक्षायणर्ठहिरंण्यर्ठसदेवेषुंकृणुतेदीर्घमायुंःसमंनुष्येषुकृ
णुतेदीर्घमायु÷ ५१ यदाबंध्नन् ॥ यदाबंध्नन्दाक्षायणाहिरंण्यर्ठ
शतानीकायसुमनस्यमांनाः ॥ तन्मऽआबंध्नामिशतशांरदायायु
ष्मान्जरदंष्टिर्यथासम् ५२ उतनं÷ ॥ उतनोहिर्बुध्न्य÷शृणोत्वज
ऽएकंपात्पृथिवीसंमुद्रः ॥ विश्वेदेवाऽऋतावृधोहुवानास्तुतामन्त्राः
कविशस्ताऽअंवन्तु ५३ इमागिरं÷ ॥ इमागिरंऽआदित्येभ्योघृत
स्नूःसनाद्राजंभ्योजुह्वाजुहोमि ॥ शृणोतुंमित्रोऽअर्यमाभगोंन

स्तुविजातोवरुंणोदक्षोऽअंᳬशंः ५४ सुप्तऽऋषंयः ॥ सुप्तऽऋषंयः
प्प्रातिंहिताःशरीरेंसुप्तरंक्षन्तिसदमप्प्रंमादम् ॥ सुप्तापःस्वपंतोलो
कमीयुस्तत्रंजागृतोऽअस्वंप्नजौसत्रसदौंचदेवौ ५५ उत्तिष्ठब्रह्मण
स्प्पतेदेवयन्तंस्त्वेमहे ॥ उपप्प्रयंन्तुमरुतंःसुदानंवऽइन्द्रंप्प्राशूर्भवा
सचा ५६ प्रनूनम् ॥ प्रनूनम्ब्रह्मंणस्प्पतिर्म्मन्त्रंवदत्युक्थ्यम् ॥ य
स्मिन्निन्द्रोवरुणोमित्रोऽअंर्य्यमादेवाऽओकांᳬसिचक्क्रिरे ५७ ब्र
ह्मंणस्प्पते ॥ ब्रह्मंणस्प्पतेत्त्वमस्ययन्तासूक्तस्यंबोधितनंयञ्चजि
न्व ॥ विश्श्वन्तद्भद्रंयदवंन्तिदेवाबृहद्वदेमविदथेसुवीराः ॥ यऽइमा
विश्श्वाविश्श्वकर्म्मायोनःपितान्नंपतेन्नंस्यनोदेहि ५८ [१८] इति

संहितापाठेचतुस्त्रिंशोऽध्यायः ३४. अपेतोदशापाद्यंद्वादशद्वौद्वाविंशतिः ॥ अपेतः ॥ अपेतोयन्तुपणयोसुंम्नादेवपीयवंः ॥ अस्यलोकःसुतावंतः॥ द्युभिरहोभिरक्तुभिर्व्यक्तंयमोदंदात्ववुसानंमस्मै १ सवितातें ॥ सवितातेशरीरेभ्यःपृथिव्यांल्लोकमिच्छतु ॥ तस्मैयुज्यन्तामुस्त्रियाः २ वायुःपुंनातु ॥ सवितापुंनात्वुग्नेर्भ्राजंसासूर्यस्यवर्च्चसा ॥ विमुंच्यन्तामुस्त्रियाः ३ अश्वत्थेवंः ॥ अश्वत्थेवोनिषदंनम्पुर्णेवोवसतिष्कृता ॥ गोभाजुऽइत्किलांसथुयत्सुनवंथपूरुंषम् ४ सवितातें ॥ शरीराणिमातुरुपस्थऽआवंपतु ॥ तस्मैपृथिविशम्भंव ५ प्रजापतौत्वा ॥ देवतायामुपोदकेलोकेनिदंधा

म्म्यसौ ॥ अपंनुःशोशुंचदुघम् ६ परंस्मृत्यो ॥ परंस्मृत्योऽअनुपरे
हिपन्थांय्यस्तेऽअन्न्यऽइतंरोदेवुयानात् ॥ चक्षुष्म्मतेशृण्वुतेतेंब्रवी
मिमानंःप्प्रुजाॐरींरिषोमोतवींरान् ७ शंवातुंः॥ शॐहितेघृणिःश
न्तेंभवुन्त्विष्टंकाः ॥ शन्तेंभवन्त्वुग्नयुःपार्थिवासोमास्त्वाभिशूशुचन्
८ कल्प्पन्तान्ते ॥ दिशुस्तुभ्यमापंःशिवतंमास्तुभ्यंम्भवन्तुसि
न्धवंः ॥ अुन्तरिक्षॐशिवन्तुभ्यङ्कल्प्पन्तान्तेदिशुःसर्वाः ९ अ
श्म्मंन्वतीरीयतेसॐरभद्धमुत्तिष्ठतुप्प्रतंरतासखायः ॥ अत्रांजहीमो
शिवायेऽअसंञ्छिवान्वयमुत्तरेमाभिवाजांन् १० [१०] अपा
घम् ॥ अपाघमपकिल्बिषमपंकृत्यामपोरपंः॥ अपांमार्गत्त्वमुस्म्म

संहि. दपंदुःष्वप्न्यंसुव ११ सुमित्रियानः॥ सुमित्रियानऽआपऽओ उ.अ.
७८ षधयः सन्तुदुर्मित्रियास्तस्मै सन्तुयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्मः ३९
१२ अनड्वाहमन्वारभामहेसौरभेयःस्वस्तये॥ सनऽइन्द्रऽइवदेवे
भ्योवह्निःसन्तारणोभव १३ उद्वयम्॥ उद्वयन्तमसस्परिस्वः
पश्यन्तऽउत्तरम्॥ देवन्देवत्रासूर्यमगन्मज्योतिरुत्तमम् १४ इम
ञ्जीवेभ्यः॥ परिधिन्दधामिमैषान्नुगादपरोऽअर्त्थमेतम्॥ शतञ्जी
वन्तुशरदःपुरूचीरन्तर्म्मृत्युन्दधताम्पर्वतेन १५ अग्नऽआयूंषि
॥ पवसऽआसुवोर्ज्जमिषञ्चनः॥ आरेबाधस्वदुच्छुनाम् १६ आयु ७८
ष्मानग्ने॥ हविषावृधानोघृतप्रतीकोघृतयोनिरेधि॥ घृतम्पीत्वा

मधुचारुगर्ब्भम्पितेवंपुत्रमभिरंक्षतादिमानस्वाहा १७ परीमे ॥ गा
मंनेषतपरुर्यग्निमंह्वषत ॥ देवेष्ष्वंक्कृतश्श्रवःकऽइमाँ २ ॥ ऽआदंधर्ष
ति १८ क्रव्यादमग्निम् ॥ क्रव्यादमग्निम्प्रहिंणोमिदूरंय्यमराज्ज्यंङ्ग
च्छतुरिप्प्रवाहः ॥ इहैवायमितंरोजातवेदादेवेब्भ्योहव्यंव्वहतुप्प्रजा
नन् १९ वहंव्वपाम् ॥ वहंव्वपाजातवेदःपितृब्भ्योयत्रैनान्वेत्थनिहिं
तान्पराके ॥ मेदंसःकुल्याऽउपतान्स्स्रंवन्तुसत्याऽएंषामाशिषःस
न्नमंताछंस्वाहा २० स्योनापृथिवि ॥ नोभवानृक्षरानिवेशंनी ॥ य
च्छानःशर्म्मंसप्प्रथाः ॥ अपंनःशोशुचदघम् २१ अस्म्मात्त्वम् ॥ अ
स्म्मात्त्वमधिजातोसित्त्वदयंजायतांपुनः ॥ असौस्वर्गायंलोकाय

स्वाहा २२ [१२] इतिसंहितापाठेपञ्चत्रिंशोऽध्यायः ३५ ऋचं वाचंषोडशद्यौःशांतिरष्टौद्वौचतुर्विंशतिः ३६ ऋचंवाचंम् ॥ ऋचं वाचम्प्रपद्येमनोयजुःप्रपद्येसामप्राणम्प्रपद्येचक्षुःश्रोत्रम्प्रपद्ये॥वा गोजंःसहौजोमयिप्राणापानौ १ यन्मे ॥ छिद्रञ्चक्षुषोहृदंयस्यम नंसोवातितृण्णम्बृहस्पतिर्म्मेतद्दंधातु ॥ शन्नोभवतुभुवंनस्ययस्प तिः २ भूर्भुवंः ॥ भूर्भुवःस्वः ॥ तत्संवितुर्वरेण्यम्भर्गोदेवस्यं धीमहि ॥ धियोयोनंःप्रचोदयात् ३ कयांनः ॥कयांनश्चित्रऽआ भुवदूतीसदावृंधःसखा ॥ कयाशचिंष्ठयावृता ४ कस्त्वां ॥ सत्योम दांनाम्मंहिष्ठोमत्सदन्धसः ॥ दृढाचिदारुजेवसु ५ अभीषुणंः॥

सर्वानामवितार्जरितृणाम् ॥ शुतम्भवास्यूतिभिः ६ कयात्त्वम् ॥
कयात्त्वन्नऽऊत्त्याभिप्प्रमन्दसेवृषन् ॥ कयास्तोतृब्भ्यऽआभर ७ इ
न्द्रोविश्श्वस्य ॥ राजति ॥ शन्नोऽअस्तुद्विपदेशश्चतुष्प्पदे ८ शन्नो
मित्रःशंवरुणःशन्नोभवत्त्वर्यमा ॥ शन्नऽइन्द्रोबृहस्प्पतिःशन्नोवि
ष्णुरुरुक्रमः ९ शन्नोवातः ॥ पवताṃशन्नस्तपतुसूर्य्यः । शन्नः
कनिक्रदद्देवःपर्जन्न्योऽअभिवर्षतु १० अहानिशम् ॥ अहानिशम्भ
वन्तुनःशंशत्रीःप्प्रतिधीयताम् ॥ शन्नऽइन्द्राग्नीभवतामवोभिःश
न्नऽइन्द्रावरुणारातहव्या ॥ शन्नऽइन्द्रापूषणावाजसातौशमिन्द्रासो
मासुवितायशंय्योः ११ शन्नः ॥ शन्नोदेवीरभिष्टयऽआपोभवन्तु

प्रीतये॥ शंय्योरभिस्रवन्तुनः १२ स्योनापृथिवि॥ नोभवानृक्ष
रानिवेशनी॥ यच्छानःशर्म्मसप्रथाः१३ आपोहि॥ ष्ठामयोभुवस्ता
नऽऊर्ज्जेदधातन॥ महेरणायचक्षसे १४ योवःशिवतमोरसस्तस्य
भाजयतेहनः॥ उशतीरिवमातरः १५ तस्म्माऽअरम्॥ तस्म्मा
ऽअरङ्गमामवोयस्यक्षयायजिन्वथ॥आपोजनयथाचनः१६[१६]
द्यौःशान्तिः॥ द्यौःशान्तिरन्तरिक्षᳬशान्तिःपृथिवीशान्तिरापःशा
न्तिरोषधयःशान्तिः॥ वनस्पतयःशान्तिर्विश्श्वेदेवाःशान्तिर्ब्रह्म
शान्तिःसर्व्वᳬशान्तिःशान्तिरेवशान्तिःसामाशान्तिरेधि१७ दृतेदृᳬह
मामित्रस्यमाचक्षुषासर्वाणिभूतानिसमीक्षन्ताम्॥ मित्रस्याहञ्चक्षु

षासर्वाणिभूतानिसमीक्षे ॥ मित्रस्यचक्षुषासमीक्षामहे १८ दृते दृꣳह मा ॥ ज्योक्तेसन्दृशिजीव्यासञ्ज्योक्तेसन्दृशिजीव्यासम् १९ नमं स्तेहरसेशोचिषेनमस्तेऽअस्त्वर्चिषे ॥ अन्याँस्तेऽअस्मत्तपन्तुहे तयं÷पावकोऽअस्मभ्यꣳशिवोभव २० नमस्ते ॥ ऽअस्तुविद्युतेन मस्तेस्तनयित्नवे ॥ नमस्तेभगवन्नस्तुयतं॑स्व÷समीहंसे २१ यतो यतꣳसमीहंसेततोनोऽअभयङ्कुरु ॥ शन्न÷कुरुप्रजाभ्योभयन्नꣳपशु भ्य÷ २२ सुमित्रियान÷॥ सुमित्रियानऽआपऽओषधयꣳसन्तुदु र्मित्रियास्तस्मैसन्तुयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्मः २३ तच्चक्षु÷॥ तच्चक्षुर्देवहितम्पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् ॥ पश्येमशरद÷शतञ्जीवेमशरद÷

संहि. ८१ ३ अ. ३७

शुत॑ꣳशृणुयामशुरदं॑÷शुतम्प्रब्र्वामशुरदं॑÷शुतमदी॑नाः स्यामशुरदं॑÷शु
तम्भूय॑श्च्चशुरदं॑÷शुतात् २४ [८] इतिसंहितायांदीर्घपाठेषट्त्रिꣳशो
ऽध्यायः ३६ देवस्यत्वादशसमायत्त्वैकादशद्वादशेकविꣳशतिः ॥ देव
स्य॑त्वा॥सवि॒तुः प्प्र॑सवे॒ऽश्श्विनो॑र्ब्बाहुभ्या॑म्पूष्णोहस्ता॑भ्याम्॥आ
द॑देनारि॑रसि १ सुञ्जते॑मनं॑÷॥ सुञ्जतेमनंऽउतसुञ्जतेधियोविप्प्राविं
प्प्र॑स्यबृहतोविंपश्चितं॑÷॥ विहोत्त्रांदधेवयुनाविदेकुऽइन्मुहीदेवस्यं
सवि॒तुःपरि॑ष्टुतिः २ देवीं॑द्यावापृथिवी॥ मुखस्यं॑वामुद्यशिरो॑राद्ध्या
सन्देवयजं॑नेपृथि॒व्याः॥ मुखायं॑त्वामुखस्यं॑त्वाशीर्ष्णे ३ देव्योव
म्म्र्यः॥ देव्यो॑वम्म्र्योभुतस्यं॑प्प्रथमुजामुखस्यं॑वोद्यशिरो॑राद्ध्यासन्दे

वृयजंनेपृथि॒व्याः ॥ मुखायंत्वामुखस्यंत्वाशी॒ष्र्णे ४ शतम ११००
इयुत्यग्रं ॥ इयुत्यग्रंऽआसीन्मुखस्यंतेद्यशिरौराद्धयासन्देवुयजंने
पृथि॒व्याः ॥ मुखायंत्वामुखस्यंत्वाशी॒ष्र्णे ५ इन्द्रस्यौजः ॥ इन्द्र
स्यौजंस्थमुखस्यंवोद्यशिरौराद्धयासन्देवुयजंनेपृथि॒व्याः ॥ मुखा
यंत्वामुखस्यंत्वाशी॒ष्र्णे ॥ मुखायंत्वामुखस्यंत्वाशी॒ष्र्णे ॥ मुखा
यंत्वामुखस्यंत्वाशी॒ष्र्णे ६ प्रैतु ॥ ब्रह्मंणुस्पतिःप्प्रदेव्येतुसूनृतां॥
अच्छावीरन्नर्य्यम्पङ्क्तिराधसन्देवायुज्ञन्नयन्तुनः ॥ मुखायंत्वामुख
स्यंत्वाशी॒ष्र्णे ॥ मुखायंत्वामुखस्यंत्वाशी॒ष्र्णे ॥ मुखायंत्वामुख
स्यंत्वाशी॒ष्र्णे ७ मुखस्युशिरः ॥ मुखस्युशिरौसि ॥ मुखायंत्वा

संहि. ८२ | उ.अ. ३७

मखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ मखस्यशिरोसि ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ मखस्यशिरोसि ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ अश्वस्यत्वा ॥ वृष्णःशक्नाधूपयामिदेवयजनेपृथिव्याः ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ अश्वस्यत्वावृष्णःशक्नाधूपयामिदेवयजनेपृथिव्याः ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ अश्वस्यत्वावृष्णःशक्नाधूपयामिदेवयजनेपृथिव्याः ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ मखायत्वामखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ १

८२

ऋजवैत्वा॥साधवैत्वासुक्षित्यैत्वा॥ मुखायत्वामुखस्यत्वाशीर्ष्णे॥
मुखायत्वामुखस्यत्वाशीर्ष्णे ॥ मुखायत्वामुखस्यत्वाशीर्ष्णे १०
[१०] मुमायत्वा ॥ मुखायत्वासूर्य्यस्यत्वातपसे ॥ देवस्त्वासवि
तामद्ध्वानक्क्पृथिव्याऽसु सृस्पृशस्पाहि ॥ अर्चिरसिशोचिरसितपो
सि ११ अनाधृष्टापुरस्तात् ॥ अनाधृष्टापुरस्ताद्ग्नेराधिपत्यऽआ
युम्मेदाःपुत्रवतीदक्षिणतऽइन्द्रस्याधिपत्येप्प्रजाम्मेदाः ॥ सुखदा
पश्चाद्देवस्यसवितुराधिपत्येचक्षुर्म्मेदाऽआश्श्रुतिरुत्तरतोधातुरा
धिपत्येरायस्पोषम्मेदाः॥विधृतिरुपरिष्टाद्बृहस्पतेराधिपत्यऽ ओ
जोमेदाविश्श्वाब्भ्योमानाष्ट्राब्भ्यस्पाहिमनोरश्श्वासि १२ स्वाहा

संहि. ८२

मुरुद्भिः॥ परिंश्रीयस्वदिवः सुंस्पृशंस्पाहि॥ मधुमधुमधु १३ गर्भोदेवानाम्॥ गर्भोदेवानाम्पितामतीनाम्पतिःप्रजानाम्॥ सन्देवोदेवेनंसवित्रागतसंसूर्येणरोचते १४ समग्निः॥ समग्निरग्निनागतसन्दैवेनसवित्रासंसूर्येणारोचिष्ट॥स्वाहासमग्निस्तपसागतसन्दैव्येनसवित्रासंसूर्येणारूरुचत १५ धर्त्तादिवः॥ धर्त्तादिवोविभातितपसस्पृथिव्यान्धर्त्तादेवोदेवानाममर्त्यस्तपोजाः॥ वाचमस्मेनियच्छदेवायुवम् १६ अपश्यङ्गोपाम्॥ अपश्यङ्गोपामनिपद्यमानमाचपराचपथिभिश्चरन्तम्॥ ससध्रीचीःसविषूचीर्वसानआवरीवर्त्तिभुवनेष्वन्तः १७ विश्वासाम्भुवाम्॥ विश्वासाम्भुवा

३.अ. ३७ ८२

स्पतेव्विश्श्वंस्यमनसस्स्पतेव्विश्श्वंस्यव्वचसस्स्पतेसर्व्वंस्यव्वचसस्प
ते ॥ देवुश्श्रुत्वन्देवघर्म्मंदेवोदेवान्त्पाह्यत्रत्प्रावीरनुंवान्देववीत
ये ॥ मधुमाह्नींभ्याम्मधुमाधूंचीभ्याम् १८ हृदेत्त्वा ॥ मनंसेत्त्वा
दिवेत्त्वासूर्य्यायत्त्वा ॥ ऊर्द्ध्वोऽअंद्ध्वरन्दिविदेवेषुधेहि १९ पितानः ॥
पितानोसिपितानोबोधिनमंस्तेऽअस्तुमामांहिंᳪसीः॥त्वष्टृमन्तस्त्वा
सपेमपुत्त्रान्पशून्मयिंधेहिप्प्रजामस्म्मासुंधेत्त्वारिंष्टाहᳪसहपत्याभू
यासम् २० अहंःकेतुना ॥ जुषताᳪसुज्ज्योतिज्ज्योतिषास्वाहा ॥
रात्रिःकेतुनांजुषताᳪसुज्ज्योतिज्ज्योतिषास्वाहा २१ [११] इति
वाजसनेयसंहितायांदीर्घपाठेसप्तत्रिᳪशोऽध्यायः ३७ देवस्यत्त्वा

ष्टौसमायत्वाक्षत्रस्यत्वादशकौत्रयोष्टाविंशतिः ॥ देवस्यत्वा ॥ देव
स्यत्वासवितुःप्प्रसुवेश्विनोर्बाहुभ्याम्पूष्णोहस्ताभ्याम् ॥ आ
ददेदित्यैरास्नासि १ इडऽएहि ॥ इडऽएह्यदितऽएहिसरस्वत्येहि ॥ अ
सावेह्यसावेह्यसावेहि २ अदित्यैरास्नासीन्द्राण्याऽउष्णीषः ॥
पूषासिघर्म्मायदीष्व ३ अश्विभ्याम्पिन्वस्वसरस्वत्यैपिन्वस्वे
न्द्रायपिन्वस्व ॥ स्वाहेन्द्रवत्स्वाहेन्द्रवत्स्वाहेन्द्रवत् ४ यस्ते ॥
स्तनःशशयोयोमयोभूर्योरत्नधावसुविद्यःसुदत्रः ॥ येनविश्वा
पुष्यसिवार्य्याणिसरस्वतितमिहधातवेकः ॥ उर्वन्तरिक्षमन्वेमि
५ गायत्रञ्छन्दः ॥ गायत्रञ्छन्दोसित्रैष्टुभञ्छन्दोसिद्यावापृथिवी

ऽभ्यान्त्वापरिगृह्णाम्म्यन्तरिक्षेणोपयच्छामि ॥ इन्द्राश्विनामधुनः
सारघस्यघर्म्मम्पातवसवोयजतवाट् ॥ स्वाहासूर्य्यस्यरश्मयेवृष्टि
वनये ६ समुद्रायत्वा ॥ वातायस्वाहासरिरायत्वावातायस्वाहा ॥
अनाधृष्यायत्वावातायस्वाहाप्रतिधृष्यायत्वावातायस्वाहा ॥
अवस्यवेत्वावातायस्वाहाशिमिदायत्वावातायस्वाहा ७ इन्द्रायत्वा॥
वसुमतेरुद्रवतेस्वाहेन्द्रायत्वादित्यवतेस्वाहेन्द्रायत्वाभिमातिघ्नेस्वा
हा ॥ सवित्रेत्वऽऋभुमतेविभुमतेवाजवतेस्वाहाबृहस्पतयेत्वाविश्व
देव्यावतेस्वाहा ८ [८] यमायत्वाङ्गिरस्वतेपितृमतेस्वाहा ॥ स्वा
हाघर्म्मायस्वाहाघर्म्मःपित्रे ९ विश्वाऽआशाः ॥ विश्वाऽआशां

संहि. ५५ | उ.अ. ३८

दक्षिणसद्दिश्श्वान्देवानयाडिह ॥ स्वाहाकृतस्यघर्म्मस्यमधोःपिब तमश्श्विना १० दिविधाः॥दिविधाऽइमंयज्ञमिमंयज्ञन्दिविधाः॥ स्वाहाग्नयेयज्ञियायशंयजुर्भ्यः ११ अश्श्विनाघर्म्मम्॥अश्श्व नाघर्म्मम्पातर्ठ्ठहार्द्दानमहर्द्दिवाभिरुतिभिः ॥ तन्त्रायिणेनमोद्यावा पृथिवीभ्याम् १२ अपातामश्श्विना ॥ घर्म्ममनुद्यावापृथिवी ऽअमर्ठ्ठसाताम् ॥ इहैवरातयःसन्तु १३ इषेपिन्वस्व ॥ इषेपिन्व स्वोर्जेपिन्वस्वब्रह्मणेपिन्वस्वक्षत्रायपिन्वस्वद्यावापृथिवीभ्यां पिन्वस्व ॥ धर्म्मासिसुधर्म्मामेन्यस्मेनृम्णानि धारयब्रह्मधारय क्षत्रन्धारयविशन्धारय १४ स्वाहापूष्णे ॥ शरसेस्वाहाग्रावभ्यः

५५

स्वाहांप्प्रतिरुवेब्भ्यंः ॥ स्वाहांपितृब्भ्यंऽऊर्द्ध्वबर्हिब्भ्योघर्म्मपाव
ब्भ्युः स्वाहाद्यावांपृथिवीब्भ्याꣳस्वाहाव्विश्श्वेब्भ्योदेवेब्भ्यः १५
स्वाहारुद्द्रायंरुद्द्रहूतयेस्वाहासञ्ज्योतिषाज्ज्योतिः ॥ अहः केतुनांजु
षताꣳसुज्ज्योतिज्ज्यौतिषास्वाहा ॥ रात्त्रिः केतुनांजुषताꣳसुज्ज्यो
तिज्ज्यौतिषास्वाहा ॥ मधुंहुतमिन्द्रंतमेऽअग्नावश्श्यामंतेदेवघर्म्मन
मंस्तेऽअस्तुमामांहिꣳसीः १६ अभीमम् ॥ अभीमम्मंहिमादिवंव्वि
प्प्रोबभूवसप्प्रथाः ॥ उतश्श्रवंसापृथिवीꣳसꣳसीदस्वमहाँ२ ॥ ऽअ
सिरोचंस्वदेववीतंमः ॥ व्विधूममंग्नेऽअरुषम्मियेद्ध्यसृजप्प्रशस्तद
र्शतम् १७ यातेघर्म्मदिव्व्याशुग्ग्यागायत्त्र्याꣳहविर्द्धाने ॥ सातऽआ

प्प्यांयतान्निष्ट्यांयतान्तस्यैतेस्वाहा ॥ यातेघर्म्मान्तरिक्षेशुग्ग्या
त्रिष्टुभ्याग्नीध्रे ॥ सातऽआप्प्यांयतान्निष्ट्यांयतान्तस्यैतेस्वाहा ॥
यातेघर्म्मपृथिव्याꣳशुग्ग्याजगत्याꣳसदस्या ॥ सातऽआप्प्यां
यतान्निष्ट्यांयतान्तस्यैतेस्वाहा १८ [१०] क्षत्त्रस्यंत्त्वा ॥ परस्पाय
ब्रह्मणस्तन्वम्पाहि ॥ विशंस्त्वाधर्म्मणावयमनुक्क्रामामसुवितायु
नव्यसे १९ चतुःस्रक्तिर्नाभिः ॥ चतुःस्रक्तिर्नाभिर्ऋतस्यसप्प्र
थाःसनोविश्वायुःसप्प्रथाःसनःसर्व्वायुःसप्प्रथाः ॥ अपद्वेषोऽअ
पह्वरोन्न्यव्रतस्यसश्चिम २० घर्म्मैतत् ॥ घर्म्मैतत्तेपुरीषन्तेनवर्द्ध
स्वचाचप्प्यायस्व ॥ वर्द्धिषीमहिचवयमाचप्प्यासिषीमहि २१

अचिंक्रदद्वृषाहरिर्म्महान्मित्रोनदंर्शतः ॥ सर्ठसूर्य्येणदिद्युतदुदधिर्न्नि
धिः २२ सुमित्रियानंः ॥सुमित्रियानऽआपऽओषंधयःसन्तुदुर्म्मि
त्रियास्तस्मैसन्तुयोस्मान्द्वेष्टियञ्चवयन्द्विष्मः २३ उद्वयम् ॥ उद्व
यन्तमंसुस्परिस्वःपश्यंन्तऽउत्तंरम् ॥देवन्देवत्रासूर्य्यमगंन्मज्ज्यो
तिरुत्तमम् २४ एधोंसि ॥ एधोंस्येधिषीमहिंसमिदंसितेजोंसितेजो
मयिंधेहि २५ यावंतीद्यावांपृथिवी ॥ यावंच्चसप्तसिन्धंवोवित
स्थिरे ॥ तावंन्तमिन्द्रतेग्ग्रहंमूर्ज्जागृह्णाम्म्यक्षितम्ममयिंगृह्णाम्म्यक्षि
तम् २६ मयित्यत् ॥ मयित्यदिंन्द्रियम्बृहन्मयिदक्षोमयिक्रतुः ॥
घर्म्मस्त्रिशुग्विराजतिविराजाज्ज्योतिषासहब्रह्मणातेजंसासह २७

संहि. ८७

उ.अ. ३९

पयसोरेतः ॥ पयसोरेतऽआभृतन्तस्यदोहमशीमह्युत्तरामुत्तराᳪ समाम् ॥ त्विषःसंवृक्क्रत्वेदक्षस्यतेसुषुम्णस्यतेसुषुम्णाग्निहुतः ॥ इन्द्रपीतस्यप्रजापतिभक्षितस्यमधुमतऽउपहूतऽउपहूतस्यभक्षयामि २८ [१०] इतिअष्टात्रिंशोऽध्यायः ३८ स्वाहाप्राणेभ्यःषडुचश्चसप्तहौत्रयोदश ॥ स्वाहाप्राणेभ्यः ॥ स्वाहाप्राणेभ्यःसाधिपतिकेभ्यः ॥ पृथिव्यैस्वाहाग्नयेस्वाहान्तरिक्षायस्वाहावायवेस्वाहा ॥ दिवेस्वाहासूर्यायस्वाहा १ दिग्भ्यःस्वाहा ॥ चन्द्रायस्वाहानक्षत्रेभ्यःस्वाहाद्भ्यःस्वाहावरुणायस्वाहा ॥ नाभ्यैस्वाहापूतायस्वाहा २ वाचेस्वाहा ॥ प्राणायस्वाहा प्राणायस्वाहा ॥ चक्षुषे

८७

स्वाहाचक्षुषेस्वाहा श्रोत्रायस्वाहाश्रोत्रायस्वाहा ॥ ३ ॥ मनसः
कामम् ॥ मनसःकाममाकूतिंवाचःसत्यमशीय ॥ पशूनाᳪरूपम
न्नस्यरसोयशःश्रीःश्रयतांमयिस्वाहा ४ प्रजापतिःसम्भ्रियमाणः
सम्राट्सम्भृतोवैश्वदेवःसᳪ सन्नोघर्म्मःप्रवृक्तस्तेजऽउद्यतऽआश्वि
नःपयस्यानीयमानेपौष्णोविष्यन्दमानेमारुतःक्लथन् ॥ मैत्रःश
रसिसन्ताय्यमानेवायव्योह्रियमाणऽआग्नेयोहूयमानोवाग्घुतः ५
सविताप्प्रथमे ॥ हन्नग्निर्द्वितीयेवायुस्तृतीयऽआदित्यश्चतुर्थेचन्द्र
माःपञ्चमऽऋतुःषष्ठेमरुतःसप्तमेबृहस्पतिरष्टमे ॥ मित्रोनवमेवरु
णोदशमऽइन्द्रऽएकादशेविश्वेदेवाद्वादशे ६ उग्रश्च ॥ भीमश्चध्वा

न्तश्च धुनिश्च॥ सासह्वाँश्चाभियुग्वा च विक्षिपः स्वाहा ७ अग्निँ हृदयेन॥ अग्निँ हृदयेनाशनिँ हृदयाग्रेण पशुपतिं कृत्स्नहृदयेन भवं यक्ना॥ शर्वं मतस्नाभ्यामीशानं मन्युना महादेवमन्तः पर्शव्येनोग्रं देवं वनिष्ठुना वसिष्ठहनुः शिङ्गीनि कोश्याभ्याम् ८ उग्रं लोहितेन॥ मित्रँ सौव्रत्येन रुद्रं दौर्व्रत्येनेन्द्रं प्रक्रीडेन मरुतो बलेन साध्यान्प्रमुदा॥ भवस्य कण्ठ्यँ रुद्रस्यान्तः पार्श्व्यं महादेवस्य यकृच्छर्वस्य वनिष्ठुः पशुपतेः पुरीतत् ९ लोमभ्यः स्वाहा॥ लोमभ्यः स्वाहा त्वचे स्वाहा त्वचे स्वाहा लोहिताय स्वाहा लोहिताय स्वाहा मेदोभ्यः स्वाहा मेदोभ्यः स्वाहा॥ माँसेभ्यः स्वाहा माँसेभ्यः स्वाहा स्ना

वंऽभ्युःस्वाहास्नावंऽभ्युःस्वाहास्त्थऽभ्युःस्वाहास्त्थऽभ्युःस्वाहांमु
ज्जऽभ्युःस्वाहांमुज्जऽभ्युःस्वाहा ॥ रेतसेस्वाहांपायवेस्वाहा १०
आयासायस्वाहा॥प्प्रायासायुस्वाहांसऊद्यासायस्वाहांवियासायु
स्वाहौद्यासायुस्वाहा ॥ शुचेस्वाहाशोचतेस्वाहाशोचमानायुस्वा
हाशोकायुस्वाहा ११ तपसेस्वाहा ॥ तप्प्यतेस्वाहातप्प्यमानायु
स्वाहातप्प्तायुस्वाहांघर्म्मायुस्वाहा ॥ निष्कृत्यैस्वाहाप्प्रायश्चि
त्यैस्वाहांभेषुजायुस्वाहा १२ यमायुस्वाहा ॥ यमायुस्वाहान्तका
युस्वाहांमृत्यवेस्वाहा ॥ब्रह्मणेस्वाहांब्रह्महत्यायैस्वाहाविश्श्वेभ्यो
देवेऽभ्युःस्वाहाद्यावापृथिवीऽभ्याउँस्वाहा १३ इतिश्रीसंहितायान्दी

यंपाठेएकोनचत्वारिंशतिमोध्यायः ३९ ईशावास्यमष्टावंघंतमोनव
ह्रैसप्तदश ॥ ॐईशाव्वास्यम् ॥ ईशाव्वास्यमिदꣳसर्व्वंꣳयत्किञ्चजग
त्यांञ्जगंत् ॥ तेनंत्यक्तेनंभुञ्जीथामागृंधःकस्यंस्विद्धनम् १ कुर्व्वन्नेव ॥
कुर्व्वन्नेवेहकर्म्माणिजिजीविषेच्छतꣳसमाः ॥ एवन्त्वयिनान्यथेतो
स्तिनकर्म्मलिप्प्यतेनरे ॥ २ ॥ असुर्य्यानाम ॥ तेलोकाऽअन्धेनत
मसावृंताः ॥ ताँस्तेप्रेत्त्यापिगच्छन्तियेकेचात्महनोजनाः ॥ ३ ॥
अनेजदेकम् ॥ अनेजदेकम्मनसोजवीयोनैनंद्देवाऽआप्नुवन्पूर्व्वम
र्शत् ॥ तद्धावंतोन्न्यानत्त्येतितिष्ठत्तस्मिन्नपोमातरिश्वादधाति ॥ ४ ॥
तदेजति ॥ तन्नैजंतितद्दूरेतद्वन्तिके ॥ तदन्तरंस्यसर्व्वस्यतदुसर्व्वस्या

स्यबाह्यतः ॥५॥ यस्तु ॥ यस्तुसर्व्वाणिभूतान्यात्मन्न्येवानुपश्यति ॥
सर्व्वभूतेषुचात्मानन्ततोनविचिकित्सति ॥ ६ ॥ यस्मिन्सर्व्वाणि
भूतान्यात्मैवाभूद्विजानतः ॥ तत्रकोमोहःकःशोकऽएकत्त्वमनुप
श्यतः ॥७॥सपरि॥ सपर्य्यगाच्छुक्रमकायमव्रणमस्नाविरꣳशुद्धम
पापविद्धम् ॥कविर्म्मनीषीपरिभूःस्वयम्भूर्य्याथातत्थ्यतोर्थान्व्यद
धाच्छाश्वतीभ्यःसमाभ्यः ८ अन्धन्तमः ॥ प्रविशन्तियेसम्भू
तिमुपासते ॥ ततोभूयऽइवतेतमोयऽउसम्भूत्याꣳरताः ९ अन्यदे
व ॥ अन्यदेवाहुःसम्भवादन्यदाहुरसम्भवात् ॥ इतिशुश्रुमधी
राणांयेनस्तद्विचचक्षिरे ॥१०॥ सम्भूतिञ्च ॥ विनाशञ्चयस्तद्वेदो

भयꣳसह ॥ विनाशेनमृत्युन्तीर्त्वासम्भूत्यामृतमश्नुते ॥११॥ अ
न्धन्तमः ॥ प्रविशन्तियेविद्यामुपासते ॥ ततोभूयऽइवतेतमोयऽ
उविद्यायाꣳरताः ॥१२॥ अन्यदेव ॥ अन्यदेवाहुर्विद्यायाऽअ
न्यदाहुरविद्यायाः ॥ इतिशुश्रुमधीराणांयेनस्तद्विचचक्षिरे १३
विद्याञ्च ॥ विद्याञ्चाविद्याञ्चयस्तद्वेदोभयꣳसह ॥ अविद्ययामृत्यु
न्तीर्त्वाविद्ययामृतमश्नुते १४ वायुरनिलम् ॥ वायुरनिलममृतम
थेदम्भस्मान्तꣳशरीरम् ॥ ओ३म् ॥ क्रतोस्मर ॥ क्लिबेस्मर ॥ कृतꣳ
स्मर १५ अग्नेनय ॥ सुपथारायेऽअस्मान्विश्वानिदेववयुनानिवि
द्वान् ॥ युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनोभूयिष्ठान्तेनमऽउक्तिम्विधेम ॥१६

हिरण्मयेनपात्रेण ॥ सत्यस्यापिहितम्मुखम् ॥ योसावादित्येपुरुषः सोसावहम् १७ ॐ खम्ब्रह्म १८ इतिश्रीवाजसनेयसंहितायान्दीर्घपाठेचत्वारिंशतिमोध्यायः ॥४०॥ श्रीवेदपुरुषार्पणमस्तु ॥

॥ ॐनमोभगवतेवासुदेवाय ॥ ॐनमोभगवतेशंकराय ॥ ॥

॥ दशाध्यायेसमाख्यातानुवाकाः सर्वसंख्यया ॥ शतंदशानुवाकाश्चनवान्येमनीषिभिः १ सप्तषष्टिश्चितोज्ञेयासौत्रेद्वाविंशतिस्तथा एकोनपंचाशत्पंचत्रिंशत्खिलेस्मृताः २ शुक्रियेषुतुविज्ञेया एकादशमनीषिभिः ॥ एकीकृत्यसमाख्यातंत्रिशतंत्र्यधिकंमतं ३

इतिवाजसनेयसंहितायामनुवाकसंमाप्तः ॥ ॥ ॥

॥ श्री गणेशायनमः ॥ ॥ अथप्रतिज्ञामन्त्रब्राह्मणयोर्वेद नामधेयं त
स्मिन्नुक्ते याजुषाम्नाये माध्यन्दिनीयके मन्त्रे स्वरप्रक्रिया ह्यनु
[illegible] दात्तः श्रुतिमूले स्वरितः एवंजात्यादयोभिहिता ब्राह्मणे
नूदात्तानुदात्तौ भाषिकस्वारौतानस्वराणिछन्दोवत्सूत्राणि ॥१॥ अ
थान्तस्थानामाद्यस्य पदादिस्थस्यान्यहलसंयुक्तस्य संयुक्तस्यापि
रेफोष्मान्त्याभ्यामृकारेण चाविशेषेणादिमध्यावसानेषूच्चारणे ज
कारोच्चारणं द्विर्भावेप्येवमथापरांतस्थस्यायुक्तान्यहलसंयुक्तस्यो
ष्मऽङ्ककारैरेकारसहितोच्चारणमेवं तृतीयांतस्थस्य क्वचिद्दकारस्य
तुसंयुक्तासंयुक्तस्याविशेषेण सर्वत्रैवमथान्त्यस्यान्तस्थानां पदा

कं भगीरथात्मज हरिप्रसादेन मोहमय्यां जगदीश्वरा येमुद्रापितम् ॥ संवत् १९४४ शकाब्दः १८०९

पुस्तकमिलनेका ठिकाना

मुंबई--रामवाडी, हरिप्रसाद भगीरथ पुस्तकालय
और पंडित जेष्टाराम मुकुंदजी पुस्तकालय
प्रयाग--मकरकेमेलेमे, हनुमानदास
ब्रजवल्लभकी दुकानपर.

दिमध्यान्तस्थस्य त्रिविधं गुरुमध्यमलघुवृत्तिभिरुच्चारणमथो मूर्द्धन्योष्मणोऽसंयुक्तस्य टुमृते संयुक्तस्य च खकारोच्चारणमध्ययनादिकर्मस्वर्थवेलायां प्रकृत्या ॥२॥ अथानुस्वारस्य ँ इत्यादेशः शषसहरेफेषु तस्य त्रैविध्यमाख्यातम् ॥ ह्रस्वदीर्घगुरुभेदैर्दीर्घात्परो ह्रस्वो ह्रस्वात्परो दीर्घो गुरौ परे गुरुः परसवर्णः पत्प्रकृत्या चान्यत्र विसर्गोपध्मीयजिह्वामूलीयद्विरामः पदाद्यस्य संयुक्ताकारस्येषद्दीर्घता च भवती पद्धोऽन्य ... भवती ॥३॥ ॥ इति कात्यायनपरिशिष्टसूत्रं समाप्तम् ॥

